Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	Dahlerup, Hans Birch.; Hans Birch Dahlerup ; udg. af hans Sønnesøn Joost Dahlerup.
Titel | Title:	Mit Livs Begivenheder
Bindbetegnelse | Volume Statement:	Vol. 1
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København : Gyldendal, 1908-1912
Fysiske størrelse | Physical extent:	4 bd.

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130017636147

HANS BIRCH DAHLERUP

MIT LIVS BEGIVENHEDER

1790—1814

UDGIVET AF HANS SØNNESØN

JOOST DAHLERUP

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCVIII

HANS BIRCH DAHLERUP

MIT LIVS BEGIVENHEDER

HANS BIRCH DAHLERUP

MIT LIVS BEGIVENHEDER

1790—1814

UDGIVET AF HANS SØNNESØN

JOOST DAHLERUP

GYLDENDALSKE BOGHANDEL
NORDISK FORLAG

MDCCCCVIII

Published October 7, nineteen hundred and eight. Privilege of copyright in the United States reserved under the act approved March 3. 1905, by Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, Christiania & Copenhagen.

KØBENHAVN — FORLAGSTRYKKERIET

FORORD

For 36 Aar siden døde min Bedstefader, østerrigsk Viceadmiral og Marine-Overkommandant Hans Birch Baron Dahlerup i en Alder af 82 Aar. At hans efterladte Skrifter har ligget saa længe hen vil sikkert undre. — Forhold og Omstændigheder, som i hvert Fald ikke jeg har raadet over, er Skyld deri.

Jeg overtog disse Papirer i Foraaret ved min Tantes, Baronesse Ida Dahlerups Død. Ved Gennemlæsningen saa jeg, hvad jeg vel havde ventet, at mangt, der den Gang, det blev skrevet, maa have syntes betydningsfuldt, nu gennem Aarene havde mistet Interesse. Men jeg fandt ogsaa, at i det store Hele havde disse omhyggeligt tegnede Skildringer fra den fjerne Tid netop, som henlagret Vin, vundet i Kraft og Fylde.

Jeg gik strax i Gang med Arbejdet, at udskille og samle, i den Aand, som jeg følte, at min Bedstefader vilde billige, og det er med Glæde og Stolthed, at jeg med dette Bind gør det første Skridt til at genoplive min værdige Bedstefaders Minde i Folkets Erindring.

Med Hensyn til det ledsagende Navneregister beklager jeg, at jeg, trods ihærdig Søgen, langtfra altid har kunnet vedføje tilfredsstillende Data; de omhandlede Personer har tilhørt en bevægelig og omskiftende Tid, i hvilken et Spor hurtig kunde dækkes.

Ved Udgivelsen af dette Værk skylder jeg min Svoger, Forfatteren Sophus Michaëlis, stor Tak, fordi han saa beredvillig er kommet mig til Hjælp med sin alsidige Kundskab.

Udgiveren.

Den første Tanke om at skrive mit Levnetsløb opstod hos mig i Aaret 1820. Jeg lagde Haand paa Værket og naaede hermed til Tidsrummet henimod Slutningen af Aaret 1807. Efter mere end 30 Aars Forløb tog jeg atter for Alvor fat derpaa, men bragtes af Omstændighederne til at følge den Særplan, at dele mit Livs Historie i visse Afsnit og skrive det sidste eller det mig nærmestliggende først, dernæst det foregaaende og saaledes baglænds paa en Maade, videre fort, indtil jeg naaede den Deel, som jeg allerede i 1820 havde skrevet.

Tanken, der bevægede mig hertil, var den, at jeg kunde blive bortkaldt fra Livet midt i det ufuldendte Arbeide. Af flere Grunde var det mig meer om at giøre, at efterlade Optegnelser fra den sildigere Tid, fra mit Liv havde nogen, om end kun ringe historisk Betydning. Saaledes fremkom først Optegnelserne fra Aaret 1849, da jeg traadte i østerrigsk Tieneste, hvilke, forsynede med behørig Documentation, skulde værne om mit Eftermæle; dernæst Tidsrummet fra 1841 og til hint Aar 1849, der begynder det førstskrevne Afsnit; saa atter fra 1831 til 1841 osv.

I Begyndelsen skrev jeg med Hast, for dog at faae et sammenhængende Overblik af mit Liv færdigt. Senerehen troede jeg at kunne give mig bedre Tid, forbinde Begivenhederne meer med hinanden, udmale og udfylde Skildringerne og indflette Reflexioner derimellem. Da jeg var paa denne Maade kommen tilbage til Aaret 1807, læste jeg Skildringen fra 1820 igiennem paany og fandt da, som man vel kunde vente, at den ikke uden nogen Omarbeidelse vilde passe til det Øvrige. Denne Omarbeidelse er det, jeg nu begynder paa i Januar 1856.

H. B. Dahlerup.

Jeg er født den 25. August 1790 i Kiøbstaden *Hillerød* eller, som den ogsaa efter Slottet kaldes, *Frederiksborg*, hvor min Fader var bosat i gode, skiøndt tarvelige Formuesomstændigheder. Jeg var det fierde Barn af elleve, som min Fader havde med sin første Kone: *Sophie Marie Birch*, der døde i December 1799. Disse Børns Navne vare: — *Hans Anton, Jens Vilhelm, Laurentze Cathrine, Hans Birch, Anna Georgine, Sophie Marie, Frederikke Louise, Vibeke Cathrine, Hemmine Margrethe, Lauritz Christian* og *Lars Christian.*

Sit andet Ægteskab indgik min Fader med sin afdøde Kones Søster og havde med hende følgende ni Børn: — *Sophie Marie, Michael Henrik Ludvig, Frederikke Louise, Henrik Levetzau, Christian Georg, Jens Vilhelm, Edvard August, Carl Emil* og *Harald Valdemar.*

Min Faders Herkomst og Ungdomshistorie er forbleven saagodtsom ganske ubekiendt for hans Børn. Fra min Barndom kan jeg erindre, at han enkelte Gange berørte en eller anden Omstændighed fra hans tidligste Ungdom; lignende skal han have giort til mine andre Sødskende, da han blev gammel og en eller anden Anledning undertiden vakte Erindring hos ham fra hans Barndomsdage; men det var stedse kun et enkelt Punkt, intet Sammenhængende, der kunde give os noget Lys om hans rette Herkomst, hans Slægt, ja selv hans Fødested, saa at de Efterforskninger, mine Brødre have anstillet i den

Egn af Jylland, hvor det antoges, at han var fra, ere blevne frugtesløse.

Det heed, at hans Fader var Bonde og maae have boet i *Odder* eller Omegnen deraf, og netop i denne By kiøbte min Broder Lars Christian en Gaard og beboede den i flere Aar, efter at han for sit Helbreeds Skyld havde forladt *Thisted;* men ingen Kundskab om min Faders Slægt var at erholde, skiøndt jeg erindrer godt, i min Barndom at have hørt Tale om, at min Fader havde en Broder i Jylland, der endog skal have besøgt ham i Frederiksborg og skildredes af min Moder som en smuk ung Mand, ligeledes en Søster, efter hvem min anden Søster Anna sagdes at være opkaldt. Al Forbindelse imellem dem synes saaledes at være afbrudt allerede i min Barndom, og jeg hørte aldrig om, at de vare døde.

Jeg kan ikke forklare mig denne tilsyneladende Ligegyldighed for sine Sødskende, for min Faders Stolthed kan ikke have bragt ham til ganske at forlade dem, fordi de vare forblevne i de lavere Samfund og maaskee fattige, thi han var ikke i ringeste Grad stolt, idetmindste ikke paa denne Maade; hans Charakteer var altfor ædel og ophøiet til, at han skulde have skammet sig ved at anerkiende sine Sødskende for Verden og for hans Børn og Slægt, fordi de vare af ringe Stand, fattige; han var af et blødt og godt Hierte, hans Sindelag for religieust og for christeligt til, at han ikke skulde være kommen dem til Hiælp, om de vare trængende.

Han var paa den anden Side for tænksom og klog en Mand til, at han skulde oversee, at den Tid maatte komme, da hans Børn vilde giøre, sig selv idetmindste, Spørgsmaal om deres Faders Herkomst og Slægt, og da vilde han, den ædle, ømme Fader, der aldrig gav sine Børn et slet Exempel, have bævet tilbage for den Forargelse, han gav dem, ved hans egen ubroderlige Opførsel imod sine Sødskende, han, der saa ofte formanede os til Kiærlighed og Enighed indbyrdes, gientagende for os Fortællingen om Faderen, der paa sit Dødsleie rakte sine Sønner et Bundt Kieppe at sønderbryde, først sammen-

bundet, og da Forsøget mislykkedes dem, da opløst hver Kiep for sig.

Det heed sig, at min Fader var forældreløs fra sit tolvte Aar. Som Dreng eller ungt Menneske kom han paa Regimentskriver og Amtsforvalter *Rosenquist's* Contoir i Frederiksborg som „Skriverdreng", hvor han var i nogle Aar og avancerede til „Skriverkarl". Her kom han første Gang sammen med min Onkel *Rosted*, der tilligemed en yngre Broder ogsaa blev Skriverdreng og siden Skriverkarl for fornævnte Rosenquist, der førte et brillant Huus og skildredes som en anseet Mand, hvilket bestyrkes deraf, at Rostedernes Fader, der selv var Amtsforvalter i Roeskilde og Justitsraad, paa de Tider en høi Titel, anbragte sine Sønner paa denne Mands Contoir.

Min Faders Ansættelse maae altsaa have krævet nogen Protection, og hvor denne kom fra, var en Gaade.

Imidlertid nævnes der i et Papir, der skal være fundet efter min Fader, en Justitsraad *Rehfeldt* som Slægtning af hans Morbroder, troer jeg, og det er ikke usandsynligt, at han kan have været den, der bragte min Fader i Vei. Men hvo denne Rehfeldt var, hvor han levede og om hans Skiæbne og hans Slægt vides intet, ligesaalidt som om, hvor og hos hvem min Fader tilbragte Tiden imellem hans Forældres Død og hans Ankomst til Frederiksborg, eller hvordan han erholdt sin høie Dannelse, der satte ham i Stand til, uden Understøttelse af Slægt og Venner, i en ung Alder at giøre, hvad man endnu i vore Dage vilde kalde ualmindelig Lykke.

Ogsaa forekom i de enkelte afbrudte Sætninger, som jeg og mine Brødre havde opfanget, Godset *Boller* nævnt, Greverne *Frijs's* Slot og den fyrstelige Pragt, som herskede der, en aldrende Frøken eller Comtesse, som kiørte til Kirken i en gammeldags Kareth med to, tre Tienere bagpaa i Livrée; en gammel tydsk Doktor, Pebersvend og Særling, men med et fortræffeligt Hierte, en Person, med hvem min Fader som Barn eller Dreng synes at være kommen i nærmere Berøring. Alt dette og alle disse Personer bleve kun nævnte i Forbigaaende

som dunkle Erindringer fra min Faders Barndom, men Videre om dem og om hans hele Ungdom, indtil han fremtræder i Frederiksborg, vides intet.

Min Fader besad vel af Naturen et lyst og livligt Sind, en klar og skarp Forstand, men alligevel er det vanskeligt at fatte, hvorledes han, med de faa Hiælpemidler som dengang havdes til Kundskabserhvervelse, uden foregaaende Dannelse og Skolekundskab, skulde kunne have erhvervet sig den Aandsdannelse og de mange Kundskaber, som han allerede i en forholdsviis ung Alder besad.

Saaledes mindes jeg alt fra min tidligste Barndom, at min Fader var det tydske Sprog fuldkommen mægtig og velbevandret i dets Literaturhistorie ligesom i Modersmaalets; han havde gode historiske Kundskaber, var fuldkommen hiemme i vor Lovgivning — nødvendigt for ham i hans Embedsstilling — uden dog at have taget juridisk Examen. Rousseau og Voltaire kiendte han af Oversættelser; endeel statsoeconomiske Skrifter havde han læst, ogsaa Alt, hvad der paa Tydsk og Dansk var skrevet om Landoeconomien, og han forstod sig udmærket paa Landvæsenet; havde sunde og gode Begreber om Naturvidenskaberne, som de dengang kiendtes; kort, der var ingen Kundskabsgreen, hvori han ikke besad saamegen Kundskab, som endog i vore Dage vilde have givet ham Krav paa at ansees som en Mand med en udmærket almindelig Dannelse.

Han læste Alt, hvad der udkom af danske og tydske Skrifter i de Fag, der ikke hørte til de egentlig lærde eller exacte Videnskaber, philosophiske og theologiske ikke undtagne, thi han var, saa tidlig som jeg kan huske, giennemtrængt af dyb religieus Følelse og stræbte at indpræge sine Børn det Samme fra den tidligste Ungdom, ved ideligen at foreholde dem Skiønhederne i Naturen, og igiennem Beundring af Skaberens Værker at vække dem til at prise og tilbede Skaberen selv.

Han givtede sig 1786 i en Alder af otte og tyve Aar, efter at være hiemkommen fra en Reise til Ostindien, der varede i omtrent tre Aar. En Gaard, *Carlsberg*, der ligger tæt ved Fre-

deriksborg og i min Barndom eiedes af Overhofjægermester Grev *Rantzau* og siden i en lang Række af Aar af Kammerherre *Lerche*, eiedes dengang af en ostindisk Capitain *Holm*, Fader til Capitain *Holm* af Søetaten, Najadens tapre Chef, der baade som Officier og som Menneske var en Pryd for den danske Søetat. Med ham havde min Fader giort Bekiendtskab og opnaaede herved, hvad der ogsaa paa den Tid kunde kaldes Lykke, at komme med ham som „Kahytsskriver" eller Secretair paa en Reise til Tranquebar. Hensigten hermed var for ham, at fortiene sig en lille Sum til at sætte Bo for og begynde sit Ægteskab med.

Reisen varede, endog for de Tider, ualmindelig længe; Skibet mistede Master og leed anden Havarie strax paa Udreisen, hvilket nødte det til at overvintre i Norge. Det var den Tid Skik, at alle saakaldte Officierer paa China- og Ostindiefarerne havde Ret til at medtage et vist Quantum Varer fragtfrit for egen Regning, den saakaldte Privatnegotus, som danner vel det dengang gængse Bodmerie. Uagtet de uhyre Bodmerierenter kastede denne Handel næsten altid en stor Fordeel af sig, og min Fader har udentvivel herved erhvervet sig en for de Tider kiøn lille Sum, da han kort efter Hiemkomsten kunde holde Bryllup og bygge sig et stort, smukt, grundmuret Huus — eller, som det kaldtes, Gaard, fordi det havde Indkiørselsport.

Han er udentvivel strax ved sin Hiemkomst bleven Fuldmægtig for Amtmanden over Frederiksborg og Kronborg Amter, Geheimeraad *Levetzow*, i hvilken Post han forblev i over tyve Aar, indtil Geheimeraaden for Alderdomssvaghed aftraadte fra sit Embed.

Med sin Gage eller Løn som Fuldmægtig, der ikke kan have været større end to, tre Hundrede Rigsdaler om Aaret, efter de Tiders Lønningsforhold, førte han et anstændigt Liv og opdrog sin talrige Børneflok; men til den Gage føiede han ogsaa mangen ikke saa ringe Bifortieneste, som han ved sin Flid og den Tillid, han havde erhvervet sig iblandt Byens og

Amternes Beboere, vidste at forskaffe sig, saasom Auctioner og Dødsboers Realisering. Alle raadførte sig med ham i Formues- og Velfærdssager; han var i en lang Række af Aar Forligelsescommissair, og paa denne Maade slog han sig ikke alene hæderlig igiennem, indtil Krigen udbrød, men havde endogsaa erhvervet sig Velstand, saa at han, foruden sin Gaard i Byen, med Tilliggende, og tilkiøbte Jorder og eiede to Bøndergaarde i Amtet.

Geheimeraaden havde, allerede før han fratraadte, ved sin Indflydelse forskaffet min Fader to smaa Embeder; det ene som Forstander ved Hillerød Hospital og det andet som Veiinspecteur i begge Amter, tilsammen gave de ham en Indtægt af maaskee fem à sex Hundrede Rigsdaler foruden Fribolig og de sædvanlige „Deputater“ af Brændsel, Fourage etc.

Da Krigen kom, varede det ikke længe, før han følte de, især for Embedsstanden, tunge Tiders Tryk. Tildeels tvungen dertil for at kunne leve, deels lokket af den nominelle Stigen af Priserne paa faste Eiendomme, solgte han efterhaanden de to Bøndergaarde og sin Gaard i Byen; men Pengenes stedse tiltagende Forringelse i Værdi opslugte de herved indkomne Summer, og uagtet han fra Aaret 1810 eller 1811 erholdt en betydelig Bifortieneste i en temporair Ansættelse ved Armeen — Intendanturen, som Magasinbestyrer i Sorø — stod han dog ved Krigens Ende berøvet den tidligere samlede Formue og reduceret til de to smaa Embeders knappe Lønning.

En Række af Aar herefter kæmpede han med Næringssorger, indtil han, i 1827, var saa heldig at erholde endnu et tredie lille Embed i Forening med de to andre, Postmesterembedet nemlig; Tiderne begyndte at forbedres, nogle af hans Sønner kunde nu undvære hans Hiælp, og de sidste Aar af hans Liv svandt hen i forholdsviis bedre Kaar, skiøndt han lige til sit Livs Ende stedse maatte anstrenge sig med Arbeide.

Min Fader var den meest arbeidsomme Mand, jeg har kiendt. Om Morgenen var han den Første, der stod op i Huset: Klok-

ken fem om Sommeren og sex, syv om Vinteren. Strax paaklædt for hele Dagen — Slobrok, Tøfler eller sligt kiendte han ikke — gik han ud i Gaard og Hauge, vækkede Folkene, fodrede med egen Haand Smaakreaturerne, syslede en Timestid i Haugen, stedse med ubedækket Hoved, Veir og Aarstid være hvad det vilde, og derfra gik han til sit Contoir, hvor han tilbragte den største Deel af Dagen.

I de yngre Aar gav han sig ivrigen af med Agerdyrkning og benyttede en stor Deel af sin Fritid til at besøge sine Agre, hvoraf de fleste laae henved en Fierdingvei, andre en halv Miil fra hans Bolig.

Ham skyldte Byen Opdyrkningen af store Strækninger Land, der fra umindelige Tider havde ligget øde, idet han som Amtsfuldmægtig — i Gierning var han Amtmand — bevirkede, at det saakaldte „Overdrev“ blev udstykket til Byens Borgere. I Førstningen havde han liden Tak derfor; de fleste lode deres Lodder ligge ubenyttede; de fandt det ikke Umagen værd at oprødde og dyrke de øde og ufrugtbare Lyngmarker; Afstanden fra Byen var for stor, mente de. Min Fader satte dem Exemplet; snart vare hans egne Lodder opdyrket og bare fortrinlig Sæd; han leiede Jorder af andre eller tilkiøbte sig nye Lodder, og efterhaanden forvandledes de øde Lyngmarker, der før strakte sig vidt og bredt fra Byen ind efter mod *Karlebo,* til de skiønneste Agre.

Ogsaa af Landeveienes Forbedring i Amterne erhvervede min Fader sig store Fortienester; ufremkommelige Veie bleve giort farbare, nye anlagdes, og Beboerne lærte snart at paaskiønne den Mands Bestræbelser, hvis utrættelige Iver de skyldte de store Forbedringer til Samfærdselens Lettelse.

Stor var ogsaa den Agtelse og Kiærlighed, han havde vundet blandt Medborgere af alle Klasser, og mangen Gang har jeg i Drengeaarene med sønlig Stolthed modtaget Beviserne derpaa i Almuens Kiærtegn, naar jeg paa mine Omstreifninger kom til et Huus, for at faae en Drik Mælk, og de hørte, jeg var Søn af Dahlerup.

Men det var ikke blot af den simplere Classe, at min Fader var agtet og afholdt; mange meget fornemme Mænd har jeg seet komme til ham i hans Huus for at tale og raadføre sig med ham i Embedssager eller egne private Anliggender, hvoriblandt ikke sieldent forekom delikate Arvespørgsmaal og anden Familietvist, saa stor var Tilliden til hans Indsigt og Redelighed. Saaledes erindrer jeg ofte i min Barndom at have seet Overhofjægermesteren Grev Rantzau besøge ham, hans prægtige engelske Fuldblodshest tiltrak sig min Beundring, idet Rideknægten trak den op og ned udenfor, medens Greven opholdt sig inde hos min Fader, og foruden ham saae jeg mange andre Herrer af lignende høi Rang.

Denne Berøring med de Store var det udentvivel tilligemed Geheimeraadens Exempel — den completteste Hofmand af den gamle Skole —, der gav min Fader det ædle Væsen og den værdige Holdning, som udmærkede ham frem for alle Embedsmænd der i Egnen, saa at en Byfoged, der ikke yndede min Fader, engang sagde om ham:

„Den Mand giver sig en Air som en Minister".

Det var iøvrigt ikke, at han viste Stolthed eller Hovmod, min Fader var altid meget høflig, næsten ydmyg i sit Væsen, men der var en Ro og en Værdighed udbredt over det, og en Mildhed tillige, som imponerede, hertil kom hans smukke ærefrygtindgydende Personlighed: skarpe, men regelmæssige og smukke Ansigtstræk, en stærkt bøiet Næse, milde og kloge Øine, der igien kunde antage et Udtryk af bydende Strenghed, en høi Vext, kraftig og fyldig Legemsbygning. Han havde en forbausende Lighed med Kong Christian d. 4de, noget, der bevarede sig giennem alle Livets Aldere, sammenlignet med de mange Portraiter, der haves af denne Konge paa Frederiksborg Slot, en Lighed, der i den Grad var paafaldende, at den Mand, der viste Besøgende om paa Slottet, aldrig undlod at henlede Opmærksomheden derpaa, naar Nogen, der kiendte min Fader, var iblandt dem.

Imod sine Børn var han den kiærligste Fader, især i deres

spædere Alder. Om Aftenen samlede han dem om sig, havde et eller to af dem paa sine Knæ; morede dem med Børnefortællinger og stræbte at udvikle Forstanden hos dem alle fra den tidligste Alder. De ældre samtalede han med om lærerige Gienstande, tog dem med sig paa sine Toure i Marken, eller naar han arbeidede i Haugen, og lod aldrig nogen Leilighed gaae forbi til at bibringe dem nyttig Kundskab. Egentlig Undervisning gav han sig ikke af med, den overlod han til Skolen; han hørte os ikke i vore Lectier eller giennemgik dem med os, det var overladt til Ens egen Flid, den han, naar det behøvedes, med mild og indtrængende Alvor opmuntrede os til.

Iøvrigt lod han os Drenge — Pigernes Opdragelse gav han sig efter de første Barndomsaar ikke af med — have al passende Frihed til at udvikle vore Kræfter paa egen Haand. Han havde optaget Tidens nye Ideer saavel i Opdragelsen som i de fleste andre Ting. Saaledes var det fortrolige „Du“ i Børnenes Tale til Forældrene indført i hans Familie, medens endnu i de fleste andre det mere fremmede „De“ brugtes af Børnene til Forældrene, og imellem dem selv indbyrdes „Han“ og „Hun“. Min Stifmoder vedblev at tiltale sin Søster Rosted med „Hun“ lige til hendes Dødsdag, saa indgroet var Vanen bleven hende.

I alle fornuftige nye Skikkes Optagelse, eller Benyttelsen af nye Opdagelser og Opfindelser, var min Fader den Første i Byen til at sætte andre Exemplet. Han lod først af Alle Vaccinationsmaterie, indesluttet mellem Glasplader, komme fra Kiøbenhavn og sine Børn indpode Kokopperne dermed, fra hvem de igien udbredtes over Byen. Kartofler vare endnu i min Barndom saa lidt agtede som Føde for Mennesker, at Bønderne ikke vilde lade sig overtale til at spise dem, og selv i Borger- og Embedsmandshuse vare de sieldne; i min Faders Huus kom de daglig paa Bordet, og ved sin Tale og sit Exempel bidrog han ikke lidt til at fremme Kulturen og Nydelsen af dem.

I sin Levemaade var han nøisom og tarvelig; han satte ingen Priis paa Lækkerspiser, Viin nød han saagodtsom aldrig

før i hans høie Alderdom, han havde aldrig havt en Perial, spilte aldrig Kaart. Faa Mennesker have bevaret saa rene Sæder som han, og det uagtet han paa sin Søreise havde færdedes med Folk, der heri sikkert ei havde givet ham det bedste Exempel.

Endnu maae jeg tilføje om min Fader, at han havde en levende Skiønhedssans og et ualmindeligt blødt og følsomt Hierte: Musik henrev ham, et smukt Malerie og Kunst i Almindelighed var ham en sand Nydelse, Skiønhed hos Mennesker, Voxne saavel som Børn, giorde altid Indtryk paa ham; for Naturens Skiønheder havde han den meest levende Følelse: Ved at læse et smukt Sted hos en Digter, eller en rørende Scene i en Fortælling har jeg ofte seet ham komme i stærk Bevægelse og Taarerne træde frem i Øinene.

Saaledes var min ædle Fader. Jeg har, ved Nedskrivningen af denne Skildring af ham, veiet og prøvet Alt paa Sandhedens Vægtskaal, for at mine Følelser ikke skulde faa Overhaand paa Sandhedens Bekostning. Der er ikke den ringeste Overdrivelse eller Forskiønnelse i Billedet, det er ikke udkastet i Hast, under Øieblikkets Stemning, men Træk for Træk tegnet i flere Ugers Løb.

Om min Moder erindrer jeg kun Lidet. Af dette Lidet husker jeg, at hun var en god og ordentlig Huusmoder, en kærlig Ægtefælle og en øm Moder for sine Børn, ligesom ogsaa enkelte Smaatræk, jeg endnu mindes, viser hende som en klog, forstandig Kone, med ikke ubetydelig Dannelse og et muntert, vittigt Hoved. Hun døde 13. December 1799 af Gigtfeber og Tæring. Den første Sygdom gik udentvivel i Arv til hendes Børn, der alle i høi Grad have lidt af den hele Livet igiennem. I min Stifmoder, hvem jeg som Barn ikke forblev længe hos, havde min Fader en dygtig Huusmoder, virksom, sparsommelig og opofrende i høieste Grad.

Min tidligste Barndom forsvandt omtrent paa samme Maade som andre Børns. Den vigtige Begivenhed, da jeg første Gang iførtes Mandkiønnets Dragt, troer jeg at mindes endnu ganske

tydeligt; det staar mig klart for Erindringen, hvorledes min Moder førte mig ved Haanden ind til en Forsamling af pyntede Damer, der vare indbudne til et Selskab hos os, jeg præsenteredes dem iført Trøie og Buxer af ostindisk Silketøi, som min Fader havde hiembragt, lysegrønne Striber paa hvid Bund, og dertil et Skiærf om Livet af lyseblaat Taft. Med Dragten har det sin Rigtighed saavelsom med den hele Præsentation, kun om min Alder, og om det var første Gang, jeg bar Buxer, derom er jeg ikke ganske sikker.

At kiende Bogstaverne lærte jeg af min Moder, siddende paa en Skammel ved hendes Fødder. Siden kom jeg i Skole, den almindelige Borger- og Almueskole, baaren paa Armen af en Pige. Her nød jeg min første offentlige Undervisning i Selskab med et Dusin Børn af begge Kiøn i „Madammens Stue“; senere kom jeg ud i den „store Stue“ med de andre Drenge til Skolemesteren selv, en gammel streng og opfarende, men brav Mand, der før havde været Vagtmester eller sligt ved Hestgarden. Hans Navn var *Wolfgang*, og baade han og Kone vare Tydskere eller Holstenere, der talte Dansk i en meget tydsk Dialect.

Abecebogen med farvede Billeder og Vers til hvert Bogstav er aldrig gaaet mig af Glemme; jeg kan endnu opramse alle Versene for hvert Bogstav, ligefra — „En Abekat blandt Dyrene“ til — „En Ørn kan meget gammel blive, og holde sig med Rom ilive“. Ligeledes husker jeg de lærerige Billeder, i Catechismusen og de bibelske Fortællinger, jeg har aldrig kunnet løsrive mig fra den Forestilling, jeg ved dem fik om Gud Fader: en gammel Mand med et langt Skiæg, Krone paa Hovedet og en Glorie om det, Scepter i den ene Haand og en Kugle eller Jordkloden i den anden.

Da jeg var sex Aar gammel, blev jeg sat i „Latinsk Skole“, efter at have faaet et Par Maaneders Forberedelse i „Aurora“ og „Donat“ af en Mesterlectianer hiemme i Huset. Grunden til, at min Fader saa tidlig lod mig begynde, var, at min Broder, der var tre Aar ældre end jeg, kom i denne Skole, og for

at jeg ikke skulde kiede mig ene hiemme — jeg var befunden for gammel til at frequentere Pigeskolen — saa fulgte jeg med.

Jeg gik jevnt frem i Skolen, avancerede igiennem tredie Lectie op i anden og stod ved Enden af det første Aar til at rykke op i „Mesterlectien“, den øverste Klasse, som undervistes af Rectoren selv.

Hiemme i Huset fik jeg tilligemed min ældre Broder privat Undervisning i Tydsk af en gammel Student, heri giorde jeg saa god Fremgang, at jeg før mit elvte Aar havde læst en Mængde tydske Romaner og Reisebeskrivelser paa egen Haand. Ogsaa i Fransk lod min Fader mig faae privat Undervisning et halvt Aarstid, før jeg forlod Hiemmet for at blive Søcadet. Det var en gammel pensioneret Handelsfactor, der gav mig denne sidste Undervisning.

Skolevæsenet her i Danmark stod dengang paa et lavt Trin i Provindsbyerne. Den nævnte Pigeskole, hvor Embedsmandens, Borgerens og den laveste Almues, selv Tiggerens Børn, vare blandede mellem hverandre, var den eneste Primairskole i Byen; af høiere Skoler fandtes der ingen anden end Latinskolen, hvor kun de lærde Sprog, Historie, Geographie, dansk Retskrivning og — skiøndt jeg er uvis derom — ogsaa de andre Skolekundskaber, som Christendom, Skrivning og Regning, læstes; i Mesterlectien kom dertil, troer jeg, lidt Mathematik og Astronomie.

Kun i Kiøbenhavn var der i den sidste Tid opstaaet nogle større private Skoler af den Slags, man siden har kaldt Realskoler, af hvilke „Efterslægten“, „Christianis“, „Schouboes“, „Basedows“, og „von Westens“ Skoler vare i Ry. Pigeskoler gaves der ikke i Hillerød, kun i de sidste Aar, jeg var hiemme, giordes der Forsøg paa at danne en saadan.

I Latinen og det Græske havde jeg giort gode Fremskridt; jeg havde læst Eutropius, Phædrus' Fabler, Cornelius Nepos, Justinus, Ovid, Cicero og Noget af Livius; af Græsk mindes jeg kun at have læst det nye Testament. Ved de aarlige offent-

lige Prøver for Skoledirectionen, der repræsenteredes af Siællands Biskop *Balle* og Confessionarius *Bastholm*, havde jeg erholdt flere Gange Præmie for Flid og Fremgang, disse Præmier bestode i Bøger, paa hvis Bind de Ord „Flittighedsbelønning“ vare trykte med forgyldte Bogstaver.

Min Fader havde en ikke ubetydelig Bogsamling og var Medlem af et Læseselskab, herved fik jeg Leilighed til at tilfredsstille min Lyst til Læsning. Jeg læste Rub og Stub, hvad der faldt mig i Hænderne, i mit elvte Aar havde jeg for min Alder læst utroligt Meget, deriblandt vel ikke Lidet, som forøgede mine Kundskaber og udviklede min Forstand, maaskee i en ualmindelig Grad for min Alder, men ogsaa Meget, der ikke duede og kun ophidsede og forvildede min Indbildningskraft. Hertil regner jeg de mange Romaner, af hvilke Lafontaines smægtende Kiærlighedsromaner maaskee vare de mindst skadelige, i Sammenligning med de mange tydske Ridder- og Røverromaner, Spiess's gruelige „Vandringer igiennem Ulykkens og Elendighedens Boliger“, hans „Selvmorderes Biographier“, „Beau-mondens Biographier“ o. s. v. Jeg kiendte godt de Fleste af vore egne Digtere: Holberg, Ewald, Tullin, Wessel, Baggesen o. s. f.; af Tydske havde jeg læst endeel af Schiller, Göthe, Wieland, Bürger. Selv Ossian havde jeg læst i dansk Oversættelse, og jeg erindrer godt den tungsindige Stemning, Læsningen af den melancholske Bardes Sange satte mig i. Saa megen og saa blandet Læsning i den unge Alder var mig udentvivel mere til Skade end til Gavn; den tiente mere til at sætte Indbildningskraften i Bevægelse end til at udvikle og berige Forstanden.

Min Broder blev i 1799 Søcadet. Den korte Krig med England i 1801 og Slaget den 2. April opfriskede Nationens Kiærlighed for Marinen — allerede længe før havde jeg stedse hørt Søetaten omtale med Forkiærlighed, medens man ringeagtede og spottede over Landarmeen —; dette og Fortællinger om min Broders Reiser vakte maaskee Lysten hos mig til at betræde den samme Bane, muligt var det min Faders Forkiærlighed for

Sømandsstanden, der bevægede ham til at bestemme den for mig, thi jeg kan ikke erindre, at jeg selv havde fattet særdeles levende Attraae efter nogen særlig Livsbane. Nok er det, i Løbet af Sommeren 1801 blev det bestemt, at jeg ved Enden af Skoleaaret, i Juli Maaned, skulde udtræde af Skolen, for hen paa Efteraaret at sendes til Kiøbenhavn.

Min Onkel Rosted, som et Par Aar iforveien havde arvet en betydelig Formue efter sin Søster, Enke efter en meget rig Grosserer *Bodenhoff*, der efterlod hende en Formue af over en halv Million, havde tilbudt at modtage mig i sit Hiem uden Betaling, ligesom han tidligere havde giort med min Broder.

Det skriftlige Testimonium, som Rector *Bendtzen* gav mig ved min Udtrædelse af Skolen, faldt mange Aar efter i mine Hænder, jeg troer, det var ved Giennemsynet af Admiral *Sneedorff's* efterladte Papirer. Det var meget smukt affattet og udtalte Deeltagelse over, at jeg forlod Studeringernes Bane, hvor jeg, med de Evner, jeg i saa ung en Alder havde lagt for Dagen, upaatvivlelig vilde have vundet stor Udmærkelse.

Jeg har ofte troet, at jeg af Naturen var bedre skikket til Videnskabelighed, og at jeg paa dette Felt vilde have virket mere Gavn i Livet og fundet større Tilfredsstillelse end i den Carrière, Skiæbnen førte mig ind paa. Vist er det, at jeg allerede i mit fiortende Aar vilde have været Student.

Jeg kom altsaa i Efteraaret 1801 ind til Kiøbenhavn og tog i April Maaned det følgende Aar Præliminairexamen ved Søcadetacademiet med Udmærkelse, idet jeg af de tredive samtlige Examinander var den næstbedste.

Mine Søcadetaar skal jeg fatte mig kort om. Jeg gik stadig frem med Held, uden egentlig Flid, men mine gode Forkundskaber, min hurtige Fatteevne og en ganske ualmindelig Hukommelse giorde mig det let at holde Skridt med mine Jevnaldrende, saaledes at jeg stedse var anseet for en af de bedre Søcadetter. Til Søes havde jeg giort hurtigere Fremskridt end i Landvidenskaberne, saa at jeg i 1805 ved Søcadetskibets

Hiemkomst havde, hvad man kaldte „Næstofficiersattest“, eller var i Classen nærmest til at blive Officier.

Lieutenant *Nicolai Wulff*, der i de to sidste Aar havde giort Søcadetskibstouren med, deels som Skibsofficier, deels som Lærer, havde fattet en særdeles Yndest for mig og „tog sig af mig“, som man i Cadetsproget kaldte det. Han fik den Tanke, at jeg maatte kunne tage Officiersexamen i Landvidenskaberne samme Vinter, den saakaldte Concurrence, som kun een Gang om Aaret fandt Sted, i December Maaned nemlig — hvorved jeg vilde vinde, at jeg, efter endt første Cadetskibstour, det følgende Aar strax kunde blive Officier, istedetfor at jeg i andet Fald maatte vente, indtil jeg ved Aarets Slutning havde absolveret Examen. Jeg vilde derved vinde et halvt Aars Anciennitet idetmindste, men jeg vandt i Virkeligheden meget meer, som det i Tidens Løb viste sig: det gav mig en Fordeel af et heelt Aar i Avancementet fra Premierlieutenant til Capitainlieutenant og to à tre Aar ved Avancement til Compagnichef.

Ved Søtourens Ende i fornævnte Aar 1805 var jeg imidlertid saa langt tilbage i alle Landvidenskaber — fornemmelig Mathematik og Artillerie, at det blev anseet for en Daarskab af mig, da jeg paa Wulffs Opfordring lod mig antage i August eller September, troer jeg.

Wulff lod sig ikke skræmme: han drev mig til Arbeide om Morgenen Kl. 6 og holdt mig ved det til Kl. 11 om Aftenen. Han gientog med mig de tidligere Foredrag og Arbeider paa Læresalene og forberedte mig til den næste Dag, saa at jeg altid i Læretimerne paa Salen var fuldkommen inde i det, der foredroges. De mange Tegninger og ziirlige Afskrivninger, hvormed Cadetten dengang i Artillerie- og Mathematikundervisningen var bebyrdet, udførte jeg paa hans Værelse og under hans Opsigt, hvorved han ofte negtede sig selv mange Aftners Fornøielse. Kort, ved hans utrættelige Bestræbelser var jeg færdig til den bestemte Tid, absolverede med en anstændig Charakteer den saakaldte Anden-Examen, der skulde gaae forud

for Concurrencen, og var nu lovlig berettiget til at indskrives til denne Sidste.

Men nu opstod der en Strid imellem Academiets Lærere og Officiererne, om det burde tillades mig at blive admitteret, da min Fremgang og det Arbeide, jeg havde udført i de tre Maaneder, havde været saa langt over, hvad nogen Cadet før mig havde præsteret, at man deri endog maatte finde en Dadel over Academiet i dets sædvanlige Tilsyn med Elevernes Flid, og man troede at have Grund til Mistanke om, at jeg ikke uden ulovlig Hiælp med Tegningerne og Skrift havde kunnet overkomme det Udførte. Den sidste Beskyldning afslog Nicolai Wulff med sit Ansvar, den første Indvending besvarede han med Henvisning til de ualmindelige Evner, han havde opdaget hos mig, og endelig seirede han paa det Vilkaar, at jeg skulde examineres med usædvanlig Strenghed, og at der paa det Nøieste skulde vaages over, at jeg ikke benyttede ulovlig Hiælp. Om alt dette drømte jeg ikke, og godt var det, at Wulff holdt Alt skiult for mig; med barnlig Frimodighed og Ligegyldighed for Udfaldet gik jeg til Examen og fik — Medaillen, som den der havde faaet den første Charakteer.

Dette gav mig et Navn ved Academiet og selv i Etaten: at af nogle og tyve Examinander, alle fire, sex Aar ældre, nogle endog nærved tredive Aar, af disse flere af de saakaldte extraordinaire Cadetter — at et ungt Menneske paa femten Aar, der tre Maaneder før var idetmindste et heelt Aar tilbage for dem, at han indhenter dem og, uagtet den største Strenghed ved Examinationen, løber af med Prisen — dette forbausede Alle.

Jeg erindrer meget vel, at dette Held kom mig aldeles uventet, og at det giorde næsten slet intet Indtryk paa mig. Capitainlieutenant *Daniel Bille*, en af de mathematiske Lærere ved Academiet, en meget streng Mand, men et fortræffeligt Menneske og den meest udmærkede Officier, spurgte mig et Par Dage før Examenscharaktererne bleve bekiendtgiorte, hvem jeg

troede, der fik Medaillen. Jeg giettede paa *Zeuthen*, der var almindelig antagen for det bedste Hoved.

„Giør De Dem ikke Haab om at faae den?“ spurgte han. Jeg troede, han spottede mig, for jeg havde altid frygtet ham for hans Strenghed og hans kolde, ordknappe Væsen, og jeg vidste, han havde været meest imod at admittere mig til Examen.

Min Fader var kommen ind til Byen og bivaanede Høitideligheden ved Medaillens Overrækkelse til mig, hvilket skeete ved den høieste Deputerede i Admiralitetet, Admiral *Wleugel*, paa Grund af Kronprindsens Fraværelse i Holsteen. Det glædede mig, at man complimenterede min Fader i Anledning af min Lykke. Min Broder tog Examen paa samme Tid og blev derpaa Officier. Det erindrer jeg, at jeg havde en ubehagelig Følelse ved at have overgaaet min Broder; jeg frygtede for, at han vilde føle sig krænket derved. Jeg holdt inderligt af ham, som han igien af mig, skiøndt vi ofte laae i Strid med hinanden.

Nicolai Wulffs Ønsker blev opfyldte: jeg blev Officier i Juni eller Juli 1806, og det med en meget udmærket Charakteer. Jeg fandt mange Aar efter i Admiral Sneedorffs Papirer den Skrivelse, hvori han indstiller mig til Officiersavancement, og hvor han udtrykker sig saaledes: „— Til at avancere strax indstilles til Deres kongelige Høiheds Naade: H. Dahlerup, en med sieldent Militairtalent begavet Yngling, der, uagtet han kun er sexten Aar, har en Totalværdi, som ikkun to i al den Tid, jeg er ved Corpset, have oversteget“.

Forinden jeg ganske forlader mine Cadetdage, vil jeg omtale de Steder, jeg paa mine Cadetskibstoure besøgte. Min første Reise til Søes var med Linieskibet *Seiren* paa 64 Kanoner. Cutteren *Søørnen*, commanderet af Lieutenant *Fasting*, ledsagede os som „Tender“, saaledes kaldte man dengang et lille Skib, der ledsagede et større paa en Expedition. Det var første Gang, at Cadetterne havde et Linieskib til Øvelsesskib; de havde hidtil havt en Fregat; men Sneedorff havde benyttet den gunstige Stemning for Marinen efter Slaget den 2. April

og den betydelige Tilvext, Cadetcorpset havde faaet efter den Tid, til at bevirke, ikke alene det større Skib, men ogsaa at der medgaves det en Tender, som i de følgende Aar stedse var en Brig, ombord paa hvilken et Antal Cadetter, naar Veiret tillod det, bleve sendte for at øves i Manøvreringen af et mindre Skib.

Det var en meget god Plan af Sneedorff; thi derved vandtes ikke alene den forøgede Øvelse i Manøvreringen, men Cadetterne oplærtes tillige derved i Signalering, i at holde Følgeskab og anden Eskadretieneste. Denne Liberalitet mod Søetaten vedvarede lige til den ulykkelige Catastrophe i 1807.

Det var paa det andet af de to aarlige Togter, Linieskibet giorde, fra Slutningen af Juni til Midten af August, at jeg giorde min første Søreise. Vi gik til Petersborg, hvor vi kunde vente os en glimrende Modtagelse, saa kort efter det hæderfulde Slag. Vi ankrede ved Kronstadt, besaae den betydelige Bye, de mere vigtige Fæstningsværker, Dokker etc. og gik derefter, i store Baade med Telte over, op ad Neva-Floden til Petersborg, hvor vi opholdt os en Ugestid eller meer, bleve forestillede Keiser Alexander paa en meget stor Plads, hvor der paa samme Tid paraderede 10,000 Mand.

Alle Seeværdighederne i Staden bleve os viste og siden Lystslottene Petershof og Oranienbaum. Staden forekom mig paa mange Steder kun halvt bebygget, og i det Hele var der noget Vildt og Fremmed ved Folket. Det er Alt, hvad jeg erindrer fra dette mit eneste Besøg til Rusland, som er værd at omtale.

Min anden Reise giorde jeg det følgende Aars Forsommer, med samme Skib. Vi vare bestemte til Helsingfors og Sveaborg; men da vi kom udenfor, blev det os forment at løbe ind, før Tilladelsen dertil var indhentet fra Stockholm. Dette vilde Sneedorff ikke afvente, og vi holdt derfor Søen hele Tiden indtil Togtets Ende.

Min tredie Tour var i 1804 om Foraaret med Seiren til Christiansand i Norge, hvor vi indskibedes paa et andet Skib,

Louise Augusta, med hvilket jeg ogsaa giorde samme Aars andet Togt, da jeg nu var avanceret op i de Classer, der deeltoge i begge Aarets Togter. Paa dette sidste anløb vi Danzig, hvor vi morede os godt. Det var en gammeldagsbygget Stad, i en sandig Egn. Der fandtes adskillige Seeværdigheder, hvoraf jeg især mindes Tøihuset, og en Udflugt giordes til Oliva-Klosteret, iøvrigt feteredes vi meget med Giæstebud og Baller.

I Aaret 1805 vare vi paa det første Togt i Christiania, hvor den over al Beskrivelse deilige Opseiling af Fiorden, under det skiønneste Maiveir, giorde et uudsletteligt Indtryk paa mig. Paa andet Togt vare vi i Østersøen. Af de to aarlige Togter var det ene til Nordsøen, det andet til Østersøen, for saaledes at give Cadetterne Leilighed til at lære begge for Danmark vigtige Farvande at kiende. Vi overførte først Kronprindsen med Gemalinde og Datter til Ekernförde og gik siden til Rostock, en Compliment til det mecklenborgske Hof i Anledning af den nysindgaaede Forlovelse imellem Prinds Christian og den mecklenborgske Prindsesse.

Begge dette Aars Togter vare meget morende for Cadetterne, især det sidste, da vi bleve modtagne med megen Udmærkelse af det hertugelige Hof, som paa den Tid laae ved Badet i Doberan. Hertugen var en lille mager Mand paa omtrent halvthundrede Aar, meget munter og meget hengiven til Glasset. Han elskede Søvæsenet lidenskabeligt og forsikrede, at han vilde hellere være Kongen af Danmarks Admiral end regierende Hertug af Mecklenborg. En lille Lystjagt havde han, som han fuldkommen vel forstod at navigere, og med hvilken han om Sommeren idelig tumlede om paa Kysten.

Hertuginden var den corpulenteste Dame, jeg har seet; hun kunde for Fedme ikke gaae, men blev baaret fra Værelse til andet af to store, udpyntede Karle — „Heidukker“ kaldte de dem — paa en dertil indrettet Stoel.

Vi bleve efter nogle Dages Ophold i Rostock forestillede Hoffet i Doberan. Her var et prægtigt Middagsmaaltid arran-

geret for os, hvor vi opvartedes af Hoffets Damer, der alle forekom mig ualmindelig skiønne. Disse, saavelsom Hertugen selv, gik ombord, indbød os til at tage for os af Retterne, skiænkede i vore Glas og opmuntrede os til at drikke.

Touren fra Søkysten til Doberan, omtrent en halv Miil, gik i en Snees Wienervogne eller Karether, geleidede af en Eskadron Husarer, hvis blanke Sabler nu og da opmuntrede Kudskene til at holde sluttet Linie. Hertugen selv, omringet af Adjutanter, commanderede Toget til Hest.

En anden Dag havde vi Hertuginden og hele Hoffet ombord til Bal. Den corpulente Dame græd bitterlig af Angst, da hun blev heiset over, og endnu mere da det begyndte at blæse, og hun tilligemed alle Damerne bleve søsyge. Veiret blev slet, og der begyndte at gaae nogen Søe, saa at det var med stor Besvær, at vi fik de fornemme Giæster sikkert i Land igien.

Hertugen selv var bestandig ombord, medens vi laae paa Rheden, Nat og Dag, og mig forekom det, at han den hele Tid havde sig en vedvarende Ruus. Jeg kan erindre, at der taltes om iblandt Officiererne, at Sneedorffs Viinkiælder var i Fare for at blive tømt, og at nyt Forraad af Champagne maatte hentes fra Land.

I Christiania viste man os en endnu større Giæstfrihed. Det var Fest paa Fest, Middagsselskab hos den Ene, Aftenselskab og Bal hos den Anden. Luxus og Smag i Levemaaden overgik i Christiania langt, hvad man deraf kiendte i Danmark. Private Mænd, som Ankerne f. Eks., overgik i deres Huses og Festers Pragt endog Hoffet i Kiøbenhavn. Saaledes gav en Hr. *Collett* paa *Ullevold* os en Fête champêtre, der var den smukkeste, jeg nogensinde har bivaanet.

Ullevold var et Landsted, beliggende i en henrivende deilig Egn i Nærheden af Christiania. Huset selv var, saavidt jeg kan erindre, ikke videre paafaldende; meget stort troer jeg ikke, det har været, thi jeg har en dunkel Erindring om, at jeg ved Ballet om Aftenen og Souperen, der var anrettet ved lange Borde og i flere Værelser, fandt Rummet trangt for det rigtig-

nok meget talrige Selskab, der maae have bestaaet af over hundrede Mennesker. Men det var omgivet af en meget stor Hauge, anlagt som en engelsk Park, paa et fortryllende afvexlende Terrain, snart jevnt, snart biergigt; nu en tæt Granskov, saa en lys, aaben Udsigt; her en yndig Eng med adspredte Grupper af Fyr og Asketræer, hist en Kanal med Broer, eller et Vand med et Skib i. Paa velvalgte Punkter modtoges vi af dandsende Karle og Piger, klædte i maleriske National- eller Schweitzerdragter, og dannende theatralske Grupper og Stillinger; Musikanterne vare placerede rundt om i skiulte Lysthuse oppe imellem Træernes Grene.

Allevegne overraskedes vi af Templer, Grotter, Schweitzerhuse osv., hvor en eller anden til Stedet passende Forfriskning bødes os, saaledes Mælk i alle dens forskiellige Tillavninger i et Cerestempel, Porter ombord i Skibet, Iis og Appelsiner i et italiensk Marmorbad, Rhinskviin ved et uhyre stort, paa Enden staaende Viinfad, hvorpaa Aarstallet 1740 var malet. Værten bankede med sin Biergmandsstav paa Fadet, en Klap ved Spundset faldt ned, og indenfor viste den smukke Fru *Tullin* sig og rakte Selskabet Rhinskviin i grønne Glas med Kanelstænger til at omrøre Sukkeret med.

En kiølig Grotte midt i en mørk Granskov var besat med Muslingskaller, i Midten var et Bækken paa en Fod som et Alter; en gylden Straale sprang ud af Grottens Væg i Bækkenet, den deilige Fru *Thulstrup*, længe berømt i Norge for sin idealske Skiønhed, paatog sig en Hebes Rolle og overrakte i en Skaal, dannet som en Muslingskal, den gyldne Nectar — det var Madeiraviin.

Saaledes tilbragtes Eftermiddagen og den første Deel af Aftenen. Veiret var over al Beskrivelse yndigt, det var i Slutningen af Mai eller Begyndelsen af Juni. Bal, stor Souper og Fyrværkeri endte Festen.

Paa det prægtige Slot *Bogstad* gav *Peder Anker* os en ikke mindre glimrende Middagsfest. Der herskede en Rigdom og Pragt paa dette næsten fyrstelige Slot, i Meublementet, Maleri-

samlingen, Springvandet, Marmorbækkenerne i Spisesalen osv., som vidnede om, at dettes Eier var en Mand med ligesaa megen Smag som Rigdom.

Broderen, den for sin glimrende Optræden ved Hoffet og i de høieste Selskabskredse i Kiøbenhavn over begge Riger berømte *Bernt Anker,* var død under sit Ophold i Kiøbenhavn samme Foraar, og et af hans Skibe blev sendt ned for at bringe Liget op til Christiania, at bisættes i Familiebegravelsen. Det ankom i Fiorden netop paa samme Tid som vi, sortmalet overalt og paa det completteste udrustet og indrettet for denne Sørgehøitid.

Af denne Grund bleve vi ikke modtagne personlig af Broderen, men ikkedestomindre gav han os, repræsenteret af sin Svigersøn, Fester paa Bogstad og et Par Dage efter et Bal og Fyrværkeri paa et andet Landsted, *Frogner,* kaldet.

Den Ankerske Familie var paa den Tid den rigeste og mægtigste i Norge. Foruden den var der en Mængde meget rige Mænd, Skov- og Biergværkseiere, der for største Delen vare Kiøbmænd tillige. Trælasthandelen var i sin største Flor, og Forbindelsen med England bragte dette Lands Luxus og Smag i Levemaaden over til Norge i en langt høiere Grad, end Tilfældet var med Danmark.

Disse Fester og denne yppige Levemaade, allevegne hvor vi kom hen med Cadetskibet, var imidlertid ikke uden skadelig Indflydelse paa Cadetternes Moralitet. Ved saadanne Leiligheder blev der drukket stærkt; Opsigten med de unge Mennesker var naturligviis i saadanne Dage mindre streng, deels med Plan, deels ogsaa fordi Officiererne, der var unge Mænd, selv bleve henrevne af det forføreriske Liv. Alles Øine vare paa fremmede Steder henvendte paa de unge interessante Fremmede, der stedse, naar paa egen Haand, slentrede om i Gaderne for at besee Stedets Mærkværdigheder og Omegn; det manglede da ikke paa mange Slags Forlokkelser.

Udsvævelser grebe om sig i en beklagelig Grad, og jeg erindrer godt, hvorledes i Danzig, hvor vi vare indlogerede i et

stort Hotel, Cadetterne i Flokke listede sig ud om Natten; jeg var dengang endnu for ung til at fristes, men de Ældre lagde ingen Skiul paa disse Udskeielser, pralede tværtimod af dem for de Yngre, og det kan ikke nægtes, at Corpsets Moralitet led meget derved.

Sneedorff havde vel taget alle passende Forholdsregler herimod, men deels kunde han ikke altid vente den strengeste Opfyldelse af de givne Ordrer for Opsynet, af Officiererne, der selv vare unge Mennesker, og deels var det Princip hos ham, at lade Cadetterne, alt efter deres forskiellige Aldre, en vis Grad af Frihed, for saaledes at vænne dem til at staae paa egne Been, naar de engang slap ud af Ledebaandet, Academiet. En klosterlig Opdragelse for den unge Militair var ham en forhadt Tanke.

Faa kunne giøre sig en Forestilling om den Fristelse, som den unge Sømand er udsat for, naar han fra en Reise med en Orlogsmand kommer til en Havn, hvor Opholdet kun er kort. Blodet er ophidset af Glæden over at være kommen i en rolig Havn, hvor man nu skal udhvile og forfriske sig efter de udstandne Besværligheder og Savn; Nyheden af Omgivelserne; Giæstfriheden, hvormed alle kappes om at modtage de Fremmede; alle ville drage dem til sig; Tiden er kort; det gaar fra det ene Selskab, den ene Forlystelse til den anden; og saa gaar det da let dem, som det gik Ulysses hos Calypso.

Men for at komme til Enden: det følgende Aar, 1806, giorde jeg min sidste Reise som Cadet; det var til Christiansand og Frederiksværn. Ved Hiemkomsten i Juni Maaned blev jeg Officier; og nu stod jeg da, før jeg havde fyldt mit sextende Aar, som fuldstændigt Væsen udsat paa det store Verdenshav, ligesom Yorik, med en Mængde Seil paa, og ikke en Unze Ballast. Dog, jeg havde de gode Grundsætninger, en ædel Fader fra min tidligste Barndom havde indprentet mig.

Det var netop i Søetatens meest glimrende Periode, at jeg indtraadte i denne. Anden Aprils hæderlige Slag havde vundet den Nationens Kiærlighed og Tillid, ja draget Europas Øine paa det lille Danmarks Marine, der saa kiekt og med saa meget Held havde kæmpet med det mægtige Englands uovervindelige Flaade. Af denne Nationens Kiærlighed opstod den naturlige Følelse, at Danmarks Flaade var Rigets bedste Værn og Havet Danskens Vei til Ros og Magt, og den yttrede sig efter 1801 stærkere og mere almindelig end nogensinde. Officierscorpset forøgedes betydeligt, og Cadetternes Antal steg i et Par Aar fra omtrent 50 til over 100. Dette vakte en Exaltation hos hver Søofficier, som fremkaldte en „esprit de corps“ saa stolt og ædel, som nok aldrig før har existeret i Marinen og maaskee aldrig mere kommer igien.

Hvad Under da, at jeg følte mig over al Maade lykkelig i min Stand. I denne glade Indbildning slentrede jeg Sommeren og Vinteren hen uden egentlig Beskieftigelse, naar jeg undtager, at jeg paa Sneedorffs Raad begyndte at lægge mig efter Kundskab om Tougværksfabrikationen og besøgte Reberbanen og de andre dertil hørende Værksteder, som dengang endnu henhørte under Commandeur *Selmer,* en brav Mand, der mødte mig med Velvillie.

I Foraaret 1807 blev jeg udcommanderet med Briggen *Lougen* paa 18 Kanoner, et ganske nyt Skib, der under Premie-

lieutenant *Peter F. Wulffs* Commando var bestemt til at følge Cadetskibet Prinds Christian som Tender. Officiererne vare *Wiegelsen*, *Havn*, *Schultz* og jeg.

Det første Togt gik hen uden videre Mærkværdigt, end at vi havde Ordre til at anløbe Fladstrand for der at forene os med Linieskibet *Neptunus*, som skulde føre Kronprindsen til Norge, men da vi kom til Fladstrand, hvor Neptunus laae, var der kommet Contraordre: Kronprindsen havde opgivet Reisen til Norge.

Ved Tilbagekomsten til Kiøbenhavn modtog jeg den sørgelige Efterretning, at Nicolai Wulff, min Velgiører, var død. Han var den foregaaende Sommer pludselig commanderet lige fra Cadetskibet ombord paa Corvetten *Fylla*, som gik til Vestindien under Capitainlieutenant Daniel Billes Commando. Man sagde, den pludselige Bortsendelse var foranlediget af en Kiærlighedsforstaaelse med en af Prindsesserne. En ualmindelig Sygelighed indtraf det Aar paa Øerne, og Bille, *de Witt*, N. Wulff og *Gyldenpalm*, de fire ældste Officierer, bleve tilligemed 30 Mand af Besætningen Offere for Klimatfeberen.

Medens vi laae paa Kiøbenhavns Rhed, indtraf det fameuse Marineropløb. Jeg havde Vagt ombord en Dag, da vi henimod Aften hørte en forfærdelig Skrigen fra Nyboder-Kanten, som af mange Tusinde Mennesker. Briggen laae til Ankers udfor Kastelspynten, og da Larmen vedblev, sendte jeg Folk op i Toppen for at opdage, hvorfra den kom, men Intet var at see, og da der ikke kom Nogen fra Land ud til os den øvrige Deel af Dagen, forblev jeg uvidende om det Passerede indtil den næste Morgen, da Lieutenant Havn, der skulde afløse mig i Vagttienesten, kom ombord.

Jeg modtog ham, beskieftiget med noget Skriverie, staaende ved Spillet, spørgende ham uden at se op, hvad den forfærdelige Støi i Nyboder havde været. Idet han svarede, saae jeg op og foer i det samme nogle Skridt tilbage af Forfærdelse over hans Udseende. Ansigtet var sort, blaat og grønt og saa opsvulmet, at man ikke vilde have kiendt ham.

„Men hvor Diævlen har Du været?“ raabte jeg, der foer en Skræk i mig, at han havde havt Klammerie paa et offentligt Sted og faaet Prygl, og da vilde han uden Redning have forbrudt sin Stilling.

Han fortalte nu det Passerede. Han var i Besøg hos Forældrene i Nyboder, hvor Faderen, en gammel, fra Matros af forfremmet Lieutenant ved Marineartilleriet, beboede et af de gamle lave Huse. Han sad ved Vinduet, da han saae et Par Matroser forfulgte af en Flok Mariner eller Søsoldater, kastede om i Gaden lige udenfor Huset og mishandlede.

Havn var en meget behiertet og kiek Karl, yderst godmodig og sindig tillige, han styrtede uden Hat men i Uniform, som den Tid stedse bares, ud paa Gaden for at frelse de Mishandlede og stille Uordenen. Men han kom ikke til Orde engang, før ogsaa han blev anfaldet, kastet omkuld og mishandlet paa det Afskyeligste.

Om andre ere komne til, erindrer jeg ikke, men de rasende Soldater løb hiem til Casernen i Kronprindsessegade, hvorfra hele Regimentet brød ud, bevæbnet med Geværer, og feiede nu, fordelte i mindre Troppe, med fældet Baionet og under Hurrabrøl og Huien, i alle Gaderne, der frequenteredes af Søetatens Folk. Fra Dronningens Tvergade og lige til Østerport droge de, mishandlede Mange, som ikke tidsnok kunde flye, sloge Vinduer og Døre ind i Nyboders Huse, stormede Vagten der og demolerede Alt i den. Den gamle Sergeant, der var Vagtcommandeur, reddede sig ved at klattre op ad Trinene paa den høie Klokkepæl, hvor han ogsaa giorde den Nytte at kime Allarm med Klokken.

Commandeur Sneedorff kom fra en Rundtour vistnok i St. Kongensgade, hvor en Peloton styrtede imod ham med fældet Baionet; han studsede, da han saa lidt som Nogen kunde have ringeste Anelse om Militairopstand i det fredelige og rolige Kiøbenhavn, men snart fandt han det raadeligst at vende om og gallopere tilbage til Portvagten, som han lod kalde i Gevær, ved hvilket Syn Tumultanterne droge andensteds hen.

Jeg veed ikke, hvorledes Uordenerne bleve standsede den første Aften. Den næste Dag havde Holmens Tømmermænd, dengang berygtede som en forvoven, ryggesløs Classe Mennesker, aftalt imellem sig at tage deres Øxer hiem, naar de forlode Arbeidet, og saaledes bevæbnede at levere Soldaterne en formelig Bataille. Men strenge Forholdsregler bleve tagne: Officierer ledsagede det fra Holmen hiemvendende Mandskab til Nyboder, Marinerne holdtes indelukkede i Casernen, og Matroserne var det forbudt at vandre om i Gaderne overfor Nyboder. Hele Garnisonen var under Vaaben og opstillet en haye i Adelgaden, St. Kongensgade og Borgergade; Patrouiller trak om i hele det urolige Quarteer, og alle tilstedeværende Søofficierer patrouillerede om i Nyboder for at berolige de ophidsede Beboere. En Standret var nedsat, Galger opreiste udenfor Byen, heed det, Forhører bleve optagne, og jeg troer, at nogle af de oprørske Soldater maatte bøde med Livet. Hele Staden var i stor Uro, og det var først efter flere Dages Forløb, at Alt igien vendte tilbage til den gamle Orden.

Oprindelsen til disse Spektakler var Stridigheder og Slagsmaal mellem enkelte Soldater og Matroser. Marinerregimentet var nylig blevet forøget med 1000 Mand, hvervede blandt Levningerne af den preussiske Armee, som, efter Slagene ved Jena og Sprængningen af det Blücherske Corps i Lübeck, havde søgt Frelse over den danske Grændse. Det var alle udsøgte Folk at see til, mange af dem havde hørt til den preussiske Garde; men de vare vilde, liderlige og udisciplinerede Mennesker, og Chefen for Marinercorpset, General *Lemming*, sagde man, var en gammel Nathue, der ikke kunde holde dem i Tugt.

Sagen var ikke ganske uden Betænkelighed. Den i Kiøbenhavn efterladte Garnison var kun ringe, maaskee ikke over 3—4000 Mand, og Marinercorpset, der nok udelukkende bestod af hvervede Tydskere, talte udentvivel 2000 Mand. I den et Par Maaneder efter paafølgende Beleiring deserterede efterhaanden det hele Corps over til Englænderne. Det heed sig, at 800

Mand forlode en masse Batteriet Trekroner efter Capitulationen, idet de arresterede deres Officierer og bemægtigede sig alle Baade paa Batteriet.

Jeg kommer nu til en Periode af mit Liv, der var mere rig paa Begivenheder. Nu gik det andet Togt atter til Nordsøen, fordi Linieskibet Louise Augusta, der laae oplagt i Christiansand som et Slags Vagtskib, skulde ombyttes med *Prinds Christian* for at bringes til Danmark at repareres. Paa Udreisen mødte vi under Skagen en engelsk Transportflaade, convoieret af en ringe Fregat og et Par Brigger. Tropperne, den førte, udgiorde Avantgarden af den til Kiøbenhavn bestemte Expedition — 5000 Mand stærk, der efter Sigende vare sendte Stralsund til Undsætning.

Vi gik, efter nogen Tids Krydsen i Nordsøen, til Christiansand, hvor Cadetterne og Mandskabet fra Prinds Christian bleve flyttede over paa Louise Augusta, og Alt var færdigt til vor Afseiling for at vende tilbage til Danmark, da en Søllingsk Lotscutter, nu et Lystfartøi, *Selskabsøen* kaldet og tilhørende den rige Kiøbmand *De Coninck* i Kiøbenhavn, kom ind fra Søen, medhavende Capitainlieutenant *Lars Fabricius*, der i flere Aar havde været Lærer i Mathematik ved Academiet og derfor var Cadetterne godt bekiendt.

Hans uventede Ankomst vakte Forundring og trak strax en Mængde Cadetter omkring ham, idet han landede ved Toldboden. Jeg erindrer godt den Aften. Jeg var tilligemed Lieutenant *Kraft* fra Linieskibet iland hos *Reimerts*, et Giæstgiversted ikke langt fra Toldboden, hvor alle Officierer og Cadetter søgte, da en Cadet styrtede ind og berettede Fabricius' Ankomst, med Efterretningen om, at Englænderne laae for Kiøbenhavn og forlangte vor Flaade udleveret.

Vi ilede ud paa Gaden, hvor vi mødte Fabricius, omringet af Officierer og Cadetter, der ledsagede ham op til Sneedorff, som var til Giæst et Sted i Byen. I et Øieblik var Nyheden udspredt. Det Indtryk, den giorde, var saa langt fra Skræk eller Bekymring, at den tvertimod syntes at vække Glæde og

Begeistring, og vi Unge var kun misfornøiede over, at vi vare udelukkede fra den Roes og Hæder, vore Kammerater vilde høste ved Forsvaret af Flaaden.

Vi fik strax efter Ordre til at gaae ombord alle Mand, og samme Nat lettede vi og seilede til Frederiksværn, efter den Ordre, Fabricius havde bragt Sneedorff fra Kronprindsen. Ved Ankomsten hertil bleve Wiegelsen fra Lougen og Kraft fra Linieskibet sendte til Jylland, den Første for at formaae sin Fader, en rig Kiøbmand i Aalborg, til at opsende os Provisioner, og Kraft for at opsøge Kronprindsen og udbede sig nærmere Forholdsordrer for Sneedorff. I Wiegelsens Fraværelse var jeg Vagtcommanderende paa Lougen, hvor vi foruden de nævnte Officierer fra dette andet Togts Begyndelse havde faaet Cadet-Underofficier *U. von Schmidten* ombord til at forrette Tieneste som Officier.

Efter nogle Dages Forløb fik vi Efterretning om, at der til en af de nærliggende Havne var indkommet et Skib, som Lieutenant *Lorik* havde ført, men denne havde fra Helsingør, hvor han var gaaet iland for at klarere, sendte Ordre ombord til Styrmanden, at han om Natten skulde lette Anker og flygte til Norge. Paa samme Tid var ogsaa Fregatten Frederiksværn, der var Vagtskib i Sundet, flygtet; men var udentvivel blevet indhentet og tagen i Kattegattet, da Loriks Styrmand den følgende Aften havde hørt Kanonade under Vingø.

Det blev nu antaget, at Fiendtlighederne vare udbrudte, og den næste Morgen fik Briggen Lougen Ordre at lette strax og løbe til *Langesunds* Fiorden, hvor der sagdes at være indløben en engelsk Orlogsbrig. Vi kom samme Middag til Langesund fuldkommen slagberedte, men forefandt i Stedet for en Orlogsmand tre Koffardiskibe, som vi lagde Beslag paa. For at forhindre dem fra at flygte, naar vi vare borte, bragte vi dem op ad Fiorden til *Skien*, hvor vi aftaklede dem, aftoge Roret paa dem og bragte det og Seilene iland. Da vi vare færdige hermed, seilede vi ned til Langesund, hvor vi en Dag eller to bleve opholdte af Modvind.

Medens vi laae her, kom Wiegelsen tilbage til os. Han medbragte Ordre fra Commandeur Sneedorff, at jeg skulde afgaae fra Briggen for at træde over paa Linieskibet Prinds Christian, der skulde udrustes under Capitain *Jessens* Commando. Jessen havde giort begge Togter med Cadetskibet i Egenskab af Meddommer ved Examinerne over Søcadetterne. Lieutenant Schultz afgik ogsaa fra Lougen og kom ombord paa Louise Augusta, der afgav en Deel Officierer til Prinds Christian. Skiøndt man endnu ikke havde sikkre Efterretninger fra Danmark — i Jylland, hvorfra Wiegelsen havde bragt en Galease ladet med Provisioner, var man i samme Uvidenhed —, rustede man sig nu for Alvor til Krigen.

Jeg reiste samme Nat, faa Timer efter Modtagelsen af min Ordre, i en Baad til *Kragerø,* hvor jeg ankom tidlig om Morgenen. Her saavel som i andre Byer, jeg passerede, kom Øvrighedspersoner og Borgere til mig, begierlige efter at høre, hvorledes Sagerne stode i Danmark, i hvad Øiemed min Reise var, osv.; en Søofficier var overhovedet et sieldent Syn i Norges Smaastæder paa de Tider, og naar det rygtedes, at en Saadan var ankommen, strømmede man til for at tilbyde ham Giæstfrihed. Jeg havde derfor talrige Besøg allevegne og formelig Audiens for mig, under det korte Ophold for at skifte Befordring.

Glædeligt var det at bemærke den tillidsfulde Stemning, der herskede blandt alle Classer. Ingen tænkte paa det Tab, en Krig med England vilde paaføre dem, hvis eneste eller vigtigste Handel var med dette Land. Alle aandede kun Forbittrelse og Lyst til Kamp med Fredsforstyrreren, og skiøndt man brændte af Længsel efter Tidender fra Kiøbenhavn, var det dog uden al Ængstelse eller Frygt for et Udfald som det, de kun alt for snart skulde see Kampen tage. Alle ventede en Gientagelse af 2. Aprils Hæder, den Nationen maaskee vurderede for høit, med Hensyn til Resultatet idetmindste. Saaledes var Stemningen dengang i Norge — at den forandrede sig siden, da Krigens Trængsler i alle Former overvældede det arme Land, det

fordømmer Dansken, der kun af Navnet kiender den rædsomme Hungersnød, ikke den norske Broder for.

Reisen til Christiansand var meget behagelig, Veiret var smukt, det var i Slutningen af August, og Veien gik igiennem meget maleriske Egne. Beliggenheden af Kragerø og *Østerrisør* fandt jeg især smuk, og Reisen mellem disse to Byer var over al Beskrivelse deilig: igiennem meget smalle Fiorde og Sunde, der undertiden afbrødes af Landstrimmeler eller „Eider“, af hvilke nogle vare saa brede, at jeg maatte ride over dem. Det var min første længere Reise tillands, jeg var glad over at komme i et stort Skib, med hvilket jeg ventede mig større og behageligere Activitet end med det meget mindre, jeg havde forladt. Alt bidrog til at sætte mig i en saa behagelig Stemning, at jeg endnu levende mindes den.

Underveis saae jeg ofte fra Søhavnene, eller naar man fra Landeveiene havde Udsigt over Søen, engelske Convoier passere forbi, fra halvtreds til et Hundrede Stykker, ledsagede af en enkelt lille Orlogsmand. Hvorfor ikke Lougen blev sendt ud for at opbringe disse Convoier, hvorfor ikke Lotserne opmuntredes til at gaae ud bevæbnede og indbringe, hvad de formaaede, eller hvorfor man ikke allerede nu autoriserede og opmuntrede til at sende Kapere ud, det var Spørgsmaal, der allerede dengang giordes mig.

Ved min Ankomst til Christiansand forefandt jeg Chefen og de Fleste af Officiererne allerede indtrufne nogle Dage før mig. Skibet var næsten tiltaklet, Størstedelen af Mandskabet ombord, og Resten suppleredes daglig. Ved bestandig at sende de mindre gode Folk iland til Ombytning, da der var Overflødighed af Matroser fra de nærliggende Søstæder, fik vi efterhaanden den meest udsøgte Besætning, som maaskee nogen dansk Orlogsmand af den Størrelse har havt. Mandskabet indøvedes ved Kanonerne og exerceredes fra Morgen til Aften. Dette blev min Bestilling, og jeg vedblev lige til det Sidste at forestaae som Exercermester, her i Norge saavel som senere paa Helsingørs Rhed.

En Defensionscommission for Staden og Havnen var strax bleven dannet, eller der bestod maaskee allerede fra tidligere Tider saadanne locale Commissioner i hver Stiftsstad. Medlemmerne vare: Stiftamtmand *Thygeson*, General *Tobiesen*, den høistcommanderende Officier af Landartilleriet, samt Ingenieurofficiererne, og af Søetaten Commandeur *Jessen* samt Capitainlieutenant *Stibolt*, der var Værftschef. I denne Commission herskede der liden Enighed, og Jessen kom hver Dag misfornøiet ombord og forbitret paa Commissionen, som han beskyldte for Upatriotiskhed og Feighed. Hans onde Lune drev ham til at søge Trøst i Viinflasken, og da blev han opfarende og umild mod sine Officierer, hvem han ellers omgikkes med største Venlighed.

Flere Convoier passerede i Sigte her fra Havnen, og en Saadan laae for Modvind i adskillige Dage krydsende tæt ind til Yderskiærene. Jeg blev sendt ud med en Lotscutter, *Rosenkrands* kaldet, et overmaade velseilende Fartøi, der havde faaet et Par Smaakanoner og Mandskab fra Linieskibet, og jeg havde Befaling til, fra *Ydre-Flekkerø* at observere Convoiens Bevægelser, men ikke Ordre til at gaae ud for at tage den, skiøndt den var uden Bedækning af nogen Orlogsmand. Jeg laae troligen paa Land hele Dagen med Kikkerten for Øiet og saae paa Skibene, hvorledes de stode fra og mod Land, og om Aftenen vendte jeg tilbage og aflagde Melding derom. — Saa lidt forstaar man sig paa, hvad Krig er, i Begyndelsen.

Det varede imidlertid ikke længe, før vi fik Andet at bestille. En Eftermiddag saaes et Linieskib, en Fregat og en Brig at komme ind fra Søen og gaae til Ankers i Havnen ved Ydre-Flekkerø. Fra Nu af patrouillerede vi med bevæbnede Chalupper i Indløbet.

For at være belavet paa et Angreb havde man udrustet to Flaadedivisioner, som skulde lægges i Linie med Prinds Christian for at dække vor For- og Agterende. De laae omme i den østre Havn og skulde nu en Dag henimod Aften hales rundt om *Odderøen* og ind til os i den vestre Havn. Da Englænderne

saae dem komme, sendte de en Deel bevæbnede Chalupper ind imod dem, men disse bleve snart afviste ved nogle velrettede Skud fra os og Flaadebatterierne.

Flere Gange allarmeredes vi om Natten af Fregatten og Briggen, som i det klare Maaneskin viste sig under Seil i Indløbet og stode endog nær ind i den østre Havn. Da dette gav os Formodning om, at vi kunde vente et Angreb om Natten, holdt vi derfor flere Nætter Mandskabet liggende paa Dækket mellem Kanonerne. Et enkelt Skud, nu og da, naar vi troede dem nær nok, viste dem, at vi vare aarvaagne. Om Dagen kunde vi fra Stængesaling controlere enhver af Fiendens Bevægelser i Flekkerøhavn, ligesom han os, hvor vi laae.

En Middag, som jeg netop var vendt tilbage fra en Patrouillering ud til den yderste Pynt af Udløbet, saaes et fiendtligt Fartøi at komme roende ind imod Havnen. Jeg fik Ordre til at roe ud imod det med Barcassen og Travaillechaluppen, da man troede, det vilde lande et eller andet Sted paa Øerne ved Indløbet. Da jeg kom længere ud, saae jeg det holde lige imod os, og at det førte dansk Flag for og engelsk agter. Det var den Tids Mode at betegne en Parlamentair, istedetfor at føre hvidt Flag; jeg kiendte den ikke, men havde dog en Formodning om, at det var saaledes, og vedblev derfor at roe ind paa det uden at skyde.

En Officier stod op i Fartøiet, fremvisende et Brev og raabende:

„Jeg har et Brev til Gouverneuren!“ Jeg tog ham imellem begge mine Fartøier og bragte ham saaledes paa Siden af Prinds Christian.

Jessen gik strax i Land med ham, og i Defensionscommissionen blev Brevet læst. Det indeholdt en Erklæring, at England ikke var i Krig med Danmark, de hidsendte Skibe vare ikke komne for at øve Fiendtligheder, men kun for at observere Prinds Christian, indtil Underhandlingerne i Danmark om Flaadens Udlevering havde afgiort dette Skibs Skiæbne. Indbyggerne paa Flekkerø, som vare bortflygtede ved Englændernes

Komme, bleve indbudne til at komme tilbage til deres Huse osv.

Det synes rimeligt, at Sendelsen af dette Brev har havt til Hensigt, at faae Leilighed, om mueligt, til nærmere at besee vore Forsvarsanstalter; det opnaaedes ogsaa tildeels, da vi vare saa ubetænksomme at tillade Officiererne ikke alene at komme ind i Havnen, men endog med Baad at lægge til og gaae iland ved Toldboden. — Saa ukyndige i Krigsskikke er man i Almindelighed efter en langvarig Fred.

Det skeete imidlertid ikke oftere. Vi lærte endnu samme Dag af Fienden, hvorledes man skal modtage en Parlamentair. Englænderne vendte tilbage med den Beskeed, at der vilde blive sendt skriftligt Svar paa Brevet.

Hen paa Eftermiddagen blev jeg sendt ud med Svaret. En 6-Aarers Slup blev bemandet med udsøgte Folk, det var en let Sag i den ypperlige Besætning, vi havde, at finde syv kæmpestore og smukke Karle, en Cadet blev mig medgivet, og jeg roede ud til Flekkerø.

Da jeg dreiede om Pynten af *Bragdøen*, og Flekkerøhavn laae for mig, saae jeg Linieskibets Anker inddraget, dets Navn var *Spencer*, et deiligt Skib paa 84 Kanoner; længere ude laae Fregatten, og yderst Briggen. Ingen af dem tonede Flag, men den Commanderende havde et Signal vaiende.

Midtveis kom et Fartøi mig imøde; med den samme Officier, som havde været inde med Brevet. Han reiste sig op og sagde meget høfligt Noget, som jeg, der dengang ikke forstod meget Engelsk, antog for en Invitation til at træde over i hans Fartøi. Jeg takkede og svarede, at jeg foretrak at gaae i mit eget, hvorpaa han giorde mig forstaaeligt, at dette ikke vilde blive tilladt at lægge til Linieskibet. Jeg gik da over i hans Fartøi, og min Baad med Cadetten fulgte os.

Da vi nærmede os Briggen, var, som det syntes, hele Mandskabet opstillet langs Styrbords Ræling, der vendte imod os, og derfra gik det over til den anden Side, idet vi passerede; det Samme skeete paa Fregatten, da vi passerede den. Om

dette var Æresbevisning eller blot Nysgerrighed, veed jeg ikke. Da vi kom Linieskibet nær paa et Par Aaretag, blev det vaiende Signal nedhalet, og paa alle Skibene heistes Flag og Vimpel, Linieskibet heiste tillige Commando-Stander.

Ved Falderebet blev jeg modtagen af Chefen og alle Officierne i fuld Uniform, Vagten var i Gevær og præsenterede, Musikcorpset paa Hytten spillede. Idet jeg traadte ind paa Dækket, spurgte jeg den høie Mand med en Orden paa, som jeg strax antog for Chefen, om han var Lord *Stopford* — jeg kiendte dengang ikke ret Betydningen af Titelen Lord. Han svarede mig med at byde mig med sig ind i Kahytten. Vi passerede igiennem den første Kahyt, hvor et Par civilklædte Herrer sadde ved Viinflasken, Klokken var omtrent fem, og Chefen havde udentvivel endnu ikke endt sit Middagsmaaltid. Da vi kom ind i den agterste Kahyt, overrakte jeg ham Thygesons Skrivelse.

Han brød den, men studsede strax ved at see den skreven i en ham ubekiendt Bogstavskrift. Han tilkiendegav mig, at han ikke kunde læse denne Skrift, og tvivlede han paa, der var Nogen i Skibet, der forstod Dansk, hvorfor han bad mig om at læse Brevet og sige ham dets Indhold. Jeg tillod mig at bemærke for ham, at Gouverneuren, som jeg kaldte Stiftamtmanden, fordi Defensionscommissionens Herrer vare blevne enige om, at det var ham, Brevet, stilet til „the governor of Christiansand", var til — havde svaret ham i sit Modersmaal, rimeligviis fordi Brevet til ham var skrevet paa Engelsk, Stopfords Modersmaal, hvorimod, om han havde valgt at skrive det paa Fransk, det almindelige diplomatiske Sprog, vilde Svaret upaatvivlelig ogsaa have været givet paa samme Sprog.

Hertil gientog han, at han beklagede meget, at Gouverneuren skulde have antaget som en Fornærmelse, hvad der var fremkommen i den Tanke, at det engelske Sprog, et ligesaa universelt Sprog som det franske, var her i Norden langt mere familiairt paa Grund af Sprogslægtskabet og af alle de internationale Forbindelser.

Jeg sagde ham, saa godt jeg kunde, hvad Brevet indeholdt; men ikke tilfreds hermed, bad han mig forsøge en ordret Oversættelse. Han satte Skrivetøi, Pen og Papir frem, en Stol til Bordet; jeg begyndte at skrive, medens han saae mig over Skulderen og med hvert Ord, der kom tilsyne paa Papiret, raabte „Bravo“. Paa denne Maade havde jeg skrevet et Par Linier, da jeg standsede ved et mindre væsentligt Forbindelsesord; jeg tyggede min Pen forgiæves et Par Minutter, smed den endelig kied af det, med den Forsikkring at jeg ikke kunde gaae videre — min Kundskab i Sproget var udtømt, jeg var nu bleven confus i Hovedet, han maatte undskylde mig osv.

Han bad mig meget indstændigt fare fort med, hvad jeg saa fortræffeligt havde begyndt, at der end ikke i Ortographien var ringeste Feil.

Jeg forsikkrede ham oprigtigt, at det ikke var Caprice, men virkelig Udtømmelse af mine Kundskaber i Sproget, der bragte mig til at standse, og derved blev det. Han forsøgte sig derpaa i det Franske, hvori han selv ikke lod til at være meget øvet; det gik derfor heller ikke længe med Conversationen i dette Sprog, og efter nogen Samtale om forskiellige Ting sagde vi hinanden Farvel, og jeg gik i mit Fartøi, under samme Æresbevisninger, som da jeg kom. Det var en meget artig og fiin Mand, denne Stopford. Han yttrede Forundring over min Ungdom og spurgte mig, hvorlænge jeg havde faret med Prinds Christian.

Faa Dage efter stødte nogle Kanonchalupper og Joller under Capitainlieutenant *Michael Bille* til os.

Jeg erindrer godt den Dag, de kom. Det var temmelig uroligt Veir. Vi sadde netop ved Middagsbordet, da det blev meldt, at et Koffardiskib med dansk Flag over det engelske kom indseilende østerfra, og strax efter, at de forventede Kanonbaade kom.

Patriotiske Skaaler bleve drukne, saagar af Spølkummer i Mangel af Glas. Da det, kort efter at vi vare brudte op fra Bordet, tog til at blæse saa haardt, at vi skulde til at stryge

Stænger og Under-Ræer, gik Næstcommanderende fra Dør til Dør, uden at være i Stand til at faae de sovende Beboere opbankede: Tredie-, Fierde- og Femtecommanderende laae i den dybeste Søvn. Endelig kom Touren til mig, jeg vaagnede og maatte ud at commandere Strygningen paa Bakken. En Cadet fra de indkomne Kanonbaade søgte Jessen og fandt ham paa Flaadebatteriet, spadserende med Maanedslieutenanten, der commanderede det, Arm i Arm, knædybt i det indskyllende Vand, uden at mærke det.

Den i Kanonbaadene erholdte Forstærkning var os særdeles velkommen; vi kunde nu forurolige Fienden i stille Veir og giøre os Haab om at forjage ham fra Havnen. Efterretning fra Kiøbenhavn havde vi ikke, før den sønderknusende Tidende kom om Stadens Capitulation og Flaadens Afstaaelse. En fuldstændig Beretning om hele Beleiringen fulgte. Jeg veed ikke, ad hvilken Vei den kom til os, om med Englænderne eller ikke; et Linieskib, *Defence*, kom op fra Kiøbenhavn og forenede sig med Stopford, muligt bragte det os den.

Ubeskriveligt var det Indtryk, denne Efterretning giorde paa os. Det var en Blanding af Harme og Raserie over det slette Forsvar, og en Ydmygelse og Sorg over Tabet af det, der ene kunde bevare os Værd og Anseelse i Statens og Medborgernes Øine, og endelig det meest brændende Had til Englænderne.

Jessen lod Mandskabet sammenkalde og talede til dem, som han ofte giorde, med en Kraft og Varme, der var Anledningen værdig. Han meddeelte dem det sørgelige Budskab, opmuntrede dem til Hævn, og endte med det hedeste Løvte, at aldrig skulde Skibet Prinds Christian falde i Fiendens Hænder. Han forstod at elektrisere sine Undergivne. Gnister sprudede af hans Øine, et næsten raseridrukkent Hurra svarede ham; og saadan var Stemningen iblandt de 700 Mand, at jeg tør sige, at havde Omstændighederne været dertil og han havde opfordret dem til at springe over Bord, da havde de fulgt ham hver Mand. Jeg har ikke kiendt Nogen, der kunde begeistre sit Mandskab med Tale i den Grad som Jessen; han talte smukt og talte fra et af Mod,

Energi og Begeistring overstrømmende Hierte; hans Øjne lynede, Hænderne knyttede sig, og hans hele Væsen var i den høiste Spænding. Det smitter.

Faa Dage efter, en Søndag Formiddag, netop som Gudstienesten ombord var endt — den blev holdt regelmæssig og med varm Andagt, for Jessen var ligesaa fyrig i sin Religieusitet som i alt Andet, tapper, ædel og godhiertet i høieste Grad, tillige en varm Beundrer af det smukke Kiøn og en Ven af Bacchus og søgte Trøst i Religionen for en Skrøbelighed, han var sig altfor vel selv bevidst — en Søndag Formiddag saaes en Parlamentairbaad for Indløbet til .Havnen. Trediecommanderende, Premierlieutenant *Budde,* blev sendt ud til den, modtog dens Budskab og betød den at forblive der, for at modtage Svaret.

Brevene vare til Jessen og Gouverneuren; med dem fulgte en Liste paa de ved Capitulationen overgivne Skibe, hvoriblandt ogsaa de i Norge værende fandtes. Paa Grund heraf opfordredes Jessen til at overgive Prinds Christian uden Modstand. I Brevet til Gouverneuren truedes med Byens totale Ødelæggelse, dersom Fæstningen og Landbatterierne medvirkede til at modsætte sig, naar Englænderen kom ind for at tage Besiddelse af Linieskibet. Svarene paa disse Breve vare affattede begge i et kiekt og passende Sprog. Denne Gang aftraadte Thygeson Æren at svare til General Tobiesen.

Samme Dags Eftermiddag mellem Kl. 1 og 2, umiddelbart efter at Svarene vare indløbne, saae vi hele den fiendtlige Division gaae under Seil og med en frisk Kuling af østlig Vind at staae op imod *Dybingen,* som om fuldkommen bestemt paa at løbe ind og angribe os. Vi laae omtrent et Geværskud udenfor den egentlige Fæstning paa Øen *Laugmandsholmen,* fortøiede med Spring, saa vi vendte Bredsiden imod Indløbet; et Flaadebatterie bedækkede hver Flanke og For- og Agterenden, som desuden kunde bestryges af det, inderst i Bugten Vest for Byen liggende Batterie i *Sandvigen.* Under alvorlig, taus Be-

stemthed ventede vi Fienden, beredte paa at give vort første Lag paa Pistolskuds Afstand med sikker Virkning.

Der var denne Dag en saa rolig, modig Stemning i Skibet, en saa sindig Bestemthed paa at seire eller døe, som jeg aldrig har seet Mage til. Jeg er vis paa, at aldrig har Danmarks Flag havt en hæderligere Dag, end denne vilde bleven, var det kommet til Slag. Det var en Besætning af Helte. Det var alle store og stærktbyggede Folk, ikke ganske unge, nær eller over de tredive Aar, mange udmærket skiønne Mænd i Træk som i Vext, en stor Deel af dem hørte til de mere dannede Classer, og det er min faste Overbeviisning, grundet paa mangeaarigt Bekiendtskab med Folket, at der boer en Helteeaand i det norske Folk som i intet andet. Det kan hæve sig til en Begeistring, der foragter Død og Farer, det besidder et Mod og en Stolthed, som Intet kan bøie eller betvinge.

Fra det meget længere inde beliggende Sandvigs Batterie giordes nu og da et enkelt Skud som for at prøve Rækningen. Michael Bille var med sine Kanonbaade roet over til *Østerhavnen*, hvorfra vi ventede snart at høre ham saavelsom et Batterie, der i de sidste Dage var anlagt paa Odderøens høieste Plateau ved Pynten ud imod Dybingen. Det var paa sex Kanoner, lange Fireogtyvepundige, som med megen Møie vare slæbte den lange Vei derop af vore Folk, og netop Dagen før vare blevne monterede og i complet Orden.

Det var en høitidelig Time. Alles Øine vare henvendte paa den sig langsomt nærmende Fiende. Stilheden afbrødes nu og da af et enkelt Skud fra Sandvigen, hvis Kugle gav, idet den foer forbi, denne høitidelige Sang i Luften, som et enkelt skarpt Skud af en svær Caliber vækker. Af og til kom Jessen ned paa Batterierne, vandrede igiennem dem og overbeviste sig om, at Alt var parat og i Orden, idet han sagde nogle faa kraftige Ord til Mandskabet, med en Sindighed og koldblodig Kraft, som jeg hverken før eller siden har seet ham vise; og et fast og modigt Hurra svarede ham.

Endelig var det forreste af Fiendens Skibe, Spencer, i Ind-

løbet, og nu hørte og saae vi Skud fra Bille. som var kommen op fra den østre Side af Odderøen. Som grebne af Skræk bare Englænderne øieblikkelig af, og Defence afskiød sit hele Lag imod dem, saa hurtigt som om den skiød blindt hen i Luften. Nu var Angrebet opgivet for den Dag. Vinden var contrair, de havde maattet giøre nogle Vendinger for at lægge Indløbet op, og det var løiet meget af.

De holdt nu tilbage til Havnen, forfulgte et kort Stykke af Kanonbaadene. Ogsaa Batteriet paa Odderøen lod sig nu høre, men for silde; de Par Skud, det giorde, tiente kun til at underrette Fienden om dets Tilværelse. Man sagde, at Oeconomien og Ordenen var saa vel iagttagen ved Christiansands Militaire, at den Underofficier, der commanderede den daglige Vagt ved Batteriet, ikke var betroet Nøglen til Ammunitionsmagazinet, men maatte først sende Bud efter den til Byen, en Vei frem og tilbage af en Times Gang.

Ved dette ene Forsøg lode Englænderene det blive; men en Aften, lidt efter Solens Nedgang, saae vi en uhyre Flamme opstige fra Flekkerø, og kort efter hørtes en stærk Explosion. Den næste Morgen var ingen Fiende at see, alle Skibene var gaaede tilsøes om Natten. Vi sendte et Fartøi ud til Flekkerø, og det viste sig da, at kun nogle tomme Bygninger og Skure af Træ vare ødelagte inde i Fæstningen, hvorved man antog, denne snarere havde vundet end tabt. Skyts og Ammunition forefandt Englænderne der ikke, da netop samme Foraar den ubetydelige Garnison, som holdtes her, var inddragen og havde taget Alt med sig paa to gamle Mortere nær, som ogsaa Englænderne havde ladet blive tilbage. I Ruinerne fandtes Liget af en voxen Søcadet og to Matroser, der uden Tvivel ved Uforsigtighed havde fundet deres Død i Explosionen.

Efter nogle Dages Forløb lod Fienden sig atter see. Linieskibene lagde sig til Anker paa det gamle Sted; Fregatten og Briggen krydsede tvers over Farvandet.

En Eftermiddag, d. 29. September, kom Jessen ombord fra en Raadslagning i Defensionscommissionen; han lod Næstcom-

manderende, Premierlieutenant *Top*, kalde, og snart rygtedes det i Skibet, at vi skulde om Natten løbe ud. Der blev imidlertid ingen ydre Anstalter giort, som kunde røbe vort Fortsæt for Fienden.

Da det var blevet mørkt, stak vi Fartøierne fra os, efterladende vore Ankere og Barcassen, og løb ud omtrent Kl. 8 med en fiin Kuling af Nordvest. Underste Batteries Kanoner havde Jessen faaet det bizarre Indfald at lade indhale og surre med alle reglementerede Stormsurringer, saa at Fregatten alene kunde have afgiort vor Skiæbne, om vi vare stødte paa den. Det var et interessant Coup og lykkedes os fuldkomment.

Med den fine Kuling vare vi snart passerede det farligste Stykke, og næste Morgen ved Daggry vare vi omsider ved *Tromø* og ingen Fiende i Sigte. Mod Aftenen løb vi ind i *Nevlungehavn*, hvor vi laae Natten over, og kom Dagen derpaa lykkelig ind til Frederiksværn.

At Jessen var glad over at komme bort fra Christiansand havde sine gode Grunde, som jeg først mange Aar efter lærte at kiende, da jeg fik flere Actstykker fra den Tids Historie i Hænde. Uenigheden med Defensionscommissionen giorde ham Livet surt. Thygeson var en anmassende Egoist, for hvem alle de Andre bøiede sig. I Førstningen var Linieskibets Nærværelse ham kiær, fordi den gav ham Leilighed til at giøre sig vigtig, han vilde tiltage sig Myndighed over Militairet, rapporterede daglig paa egen Haand til Prinds Christian af Augustenborg, der endnu kun var commanderende General søndenfields, og teede sig meget geskieftig; men snart slog han om og drev paa Linieskibets Fiernelse, fordi det lokkede kun Fienden til Stedet.

Han var nu den Første til at urgere paa, at Linieskibet var Byens Ruin. Han vilde, at Jessen skulde forlade den Plads, han laae paa, og gaae op ad en lille Fiord, *Aalefiær* kaldet, men helst saae han, at det gik til Frederiksværn. Nu havde han afstaaet Commandoen, som det syntes til General Tobiesen; lod ham modtage og besvare de engelske Breve adresserede til

„The Governor of Christiansand“. Hans militairiske Fyrighed var bleven kiølnet, men underhaanden styrede han Tobiesen og fik ham til at presse paa hos Prindsen, at Prinds Christian kom bort. General Tobiesen var en gammel Kielling, sagde Alle om ham. Da Lieutenant *Kinch* blev sendt til ham for at melde ham, at de om Natten agtede at seile bort, svarede han med en Fyrighed, som Ingen havde tiltroet ham:

„Naa Gud ske Lov! vil De det? Naa Gud give, De da var vel borte!“

I Byen selv var Stemningen ikke bedre. En Mængde velhavende Familier vare flygtede ud til deres Landsteder, Gaderne vare tomme, al Selskabelighed var ophørt, ikke en eneste Gang vare vi indbudne til Giæst hos Nogen eller havde Adgang i en eneste Familie. Men Christiansand var altid, saalænge jeg kiendte den, anseet for at staae langt tilbage i Giæstfrihed for andre Stæder i Norge, og dog var der mange rige Mænd i denne Bye, som Isaksen'erne, Moe, Mørk og Andre, ikke at tale om Thygeson selv. Som Følge af denne Uselskabelighed vare vi reducerede til vore egne Ressourcer, og naar vi gik iland, var Giæstgiveriet „Reimerts“ det Sted, hvor vi samledes og tilbragte Aftenen.

Efter at have ligget en Ugestid i Frederiksværn, samlet med Skibene Louise Augusta og Lougen, lettede vi samtlige derfra og seilede til Frederiksstad, hvor vi skulde overvintre.

Indseilingen til det Sted, hvor vi kom til at ligge, var lang nok, men jeg troer ikke videre vanskelig, saa at en Fiende ikke der skulde opsøge os. Midt i et temmelig snevert Sund laae en lille Øe eller Holm, hvorpaa fandtes de murede Fundamenter til et Batterie paa tolv Kanoner, det kun halvfærdige Batterie bar Navn af *Huths Batterie*. Holmen deelte Sundet i to Løb, hvoraf det sydlige kun, saavidt jeg erindrer, var seilbart for store Skibe.

I dette Løb, der ikke var meget bredere end et Linieskibs Længde, fortøiedes Prinds Christian saaledes, at dens Kanoner kunde bestryge Indseilingen. Batteriet Huth blev fuldført af

Linieskibenes Mandskaber og besat med 24 Pd.s Kanoner fra Louise Augusta, og for den anden Ende af Prinds Christian, paa den fremspringende Pynt af Landet, blev anlagt et Batterie paa tre Kanoner, ligeledes Fireogtyvepundere fra Louise Augusta, hvilket Skib ogsaa afgav Besætning til begge Batterier, hvoraf det ene, Huth, commanderedes af Premierlieutenant *Scheitmann*, det andet af Secondlieutenant *Jens Bang*.

Louise Augusta laae et lille Kanonskud længere inde i det meget rummelige Bassin, Fiorden dannede indenfor, fortøiet med den fuldtbevæbnede Side udefter mod os, og Briggen Lougen samt nogle Skiærgaardsfartøier havde Plads indenfor dette Skib. Et stort Land eller Øe, *Agerøen* eller *Kragerøen* kaldet, dannede den sydlige Side.

Paa dette Land var stationeret en stærk Troppeafdeling, bestaaende af en Bataillon Jægere, en stærk Afdeling Infanterie og noget ridende Artillerie. Disse Tropper vare sammentrukne her for at beskytte os imod et Angreb af Englænderne med landsatte Tropper, som man efter Rygter fra Kiøbenhavn troede at kunne befrygte.

Frederiksstads Fæstning var sat i fuldkommen Forsvarsstand, og man saae i Byen og dens Forstad næsten ingen Andre end Soldater. Begge Linieskibene vare aftaklede, Stænger og Ræer strøgne.

Saaledes henlaae vi nogen Tid. Stor Umage kostede det at skaffe Proviant til os. Fra Jylland var der vel kommet noget, men det var snart forbrugt, og nu maatte der opkiøbes og sluttes Contracter om Leverancer, Bagning og Slagten rundt om i alle nærliggende Stæder og Byer, til hvilken Ende Officierer sendtes til Frederikshald, Moss, Christiania og Drammen, hvorfra der efterhaanden indløb Tilsendelser, men stedse kun i Smaapartier, som ikke strakte stort videre end til det daglige Forbrug.

Tienesten for os Officierer bestod hovedsageligen i Opsynet med Indskibningen, Veining og Modtagelse af de forskiellige Proviant-Artikler, Løben om i Frederiksstad for at paadrive og

have Tilsyn med Slagtning og Saltning, Brødbagning og Ølbrygning.

Ligeledes fik vi senere fuldt op at bestille med at skaffe Klæder til vore Folk, da det omsider blev afgiort, at Skibene ikke skulde hiemsende deres Mandskaber Vinteren over, som eengang var foreslaaet af Sneedorff. Grovt Klæde af det, man engang kaldte Kalmuk, blev opkiøbt rundt om, hvor og af hvad Farve det kunde faaes. Skrædersale oprettedes iland og ombord, saadanne Folk af Skibenes Mandskaber, som forstode Professionen, bleve satte til Arbeide, og Officiererne havde Tilsyn hermed.

Vore Soldater, der var af Vesterlehnske Regiment, vare især over al Beskrivelse usselt klædte. Munderingerne vare fra Frederik d. 4des Tid, troer jeg: Lange Kioler med spidse Skiøder, korte hvide Buxer og lange sorte Støvletter, spidspullede Hatte med en Fieder, høie, rødladne og luvslidte, og saa forældet var Alt, at Knaphullerne brast, hvergang en Knap skulde knappes. De ellers velvoxne Karle toge sig høiest latterlige ud og vare i deres bedste Paradestads som Fugleskræmseler.

Efter at vi havde ligget nogen Tid her, ankom endeel Officierer fra Danmark, som under Foregivende at være permitterede i Besøg til Slægt og Venner i Norge vare i Smaapartier reiste igiennem Sverrig; de havde Ordre at melde sig hos Sneedorff for at blive ansatte, hvor Behov for dem gaves. Af disse fik vi paa Prinds Christian: *Fontenay, Thomas Lütken, Johan Wilhelm Krieger* og *Christie,* hvorimod *Budde* og *Dietrichson* forlode os. Commandeur *Lorens Fiskcr* kom ligeledes op til Norge og overtog Commandoen over Norges Sømagt, dog kun under Navn af Generaladjutant for Prindsen, troer jeg, til den senere hen overdroges ham ganske.

Det umilde Efteraarsveir var nu indtraadt. Tienesten var trættende og streng, især de lange Patrouilleroninger om Natten. Det selskabelige Liv var indskrænket til vort eget Skib: Tonen hos os var den bedste, man kunde ønske sig, og Jessen

følte sig lykkeligere her og var en langt behageligere Chef end under Opholdet i Christiansand.

Ombord i Louise Augusta var det anderledes. Sneedorff var idelig beskieftiget ved Skrivebordet; han var blevet en forandret Mand, ordknap, uselskabelig og mørk. Jeg erindrer godt, at hans Officierer spottede med hans megen Skriverie, men der var ogsaa Mennesker iblandt dem, der vilde have fundet Feil hos og spottet over enhver Chef. Der var *Ernst Recke* — ovenikiøbet en Yndling og Protegé af Sneedorff — en umilitairisk, efterladen og udsvævende Person, *Johannes Krieger* var Næstcommanderende, en god Baadsmand, men ikke en Officier, der forstod at skabe og vedligeholde en god Tone iblandt Officiererne. Vi derimod ombord hos os levede i den bedste Harmonie og havde liden Omgang med de andre Skibe, hvis Officierer søgte os for Recreation.

Vi havde ofte, paa smukke Efteraarsdage, Besøg af Familier fra Staden og dens Omegn, ja endog fra længere bortliggende Stæder, som Frederikshald, Moss o. a. Vort Skib havde Fortrinet, thi Sneedorff var altfor beskieftiget til at vise Besøgende Attention eller tilstede Adgang til sin Kahyt.

Der var som oftest Damer iblandt de Besøgende, der sædvanligviis kom i større Selskaber, som havde forenet sig til Besøget som til en Lysttour. Der improviseredes et Bal paa Skandsen eller i Jessens Kahyt. Var det i Kahytten, slog Jessen tidt sin blanke Hovedskal mod Dæksbielkerne, saa det knaldede, men det hindrede ham ikke, for han var en rasende Dandser og altid forliebt. Vi unge Mennesker fandt det at gaae herligt an, selv nede under Dækket, og et saadant Bal var snart arrangeret. Punch, afbrændt rød Viin og skaaret Smørrebrød var Opvartningen. Musik havde vi faaet ved, at Louise Augusta havde deelt sin Musikbande med os.

Med Officiererne ved de paa Agerøen liggende Landtropper havde vi nogen Omgang, især Jægerofficiererne; næsten daglig havde vi nogle af dem til Giæst. Sært nok er det, at efter hvad jeg kan erindre om dem, fandtes der langt mere Dannelse og

et ulige finere Væsen hos Officiererne af den norske Armee, end hos dem af den danske, jeg havde kiendt eller siden kom i Berøring med.

Nogle af Jægerofficiererne mindes jeg godt endnu, saasom Major *Butenschön*, en meget behagelig og dannet Mand, Capitain *Chemnitz*, Søn af en paa den Tid for sine snurrige Prækener og øvrige Særhed velbekiendt Præst ved Garnisonskirken i Kiøbenhavn. Denne Søn var en klog, snu og i sit Væsen noget sær Mand, iøvrigt en meget behagelig Selskabsmand og Taskenspiller til stor Fuldkommenhed, hvorved han fordrev os mangen Aften paa en meget morsom Maade. Ogsaa erindrer jeg en Lieutenant *Ramm*, en overordentlig smuk ung Mand paa atten, nitten Aar, som jeg første Gang saae under vort Ophold i Nevlungehavn, hvor han besøgte os i Selskab med en Dragonofficier, *Bretteville*, en fransk Emigrant, der var traadt i Tieneste hos os. Denne var en mere herculisk Figur end Ramm, men af en ligesaa overordentlig Skiønhed, som endnu mere fremhævedes at den smukke Uniform, carmoisin Farve med hvide Rabatter og Krave.

To saa smukke Mennesker, saa elegant og smagfuldt klædte og saa elskværdige i deres Væsen, saa fine og dannede, veed jeg ikke, jeg nogensinde har seet. Ramm døde faa Aar efter af Svindsot; jeg saae ham igien i Laurvig ved Spillebordet i et Selskab og gyste ved Forandringen i hans Udseende. Et dybt, meget dybt Indtryk giorde det paa mig, da altid Svindsot er forekommen mig den sørgeligste af alle Dødsmaader.

Sært nok var det mig at træffe i Norge mange Mænd med berømte Familienavne, der i Danmark betragtedes som uddøde. En Oberst eller General *Giedde* var Commandant i Fredriksstad, en *Hvitfeldt* og en *Torstenson* vare Officierer ved Garnisonen; en Ritmester *Darre* ved Dragonerne blev Generaladjutant for Prindsen. Han blev anseet for en meget duelig Mand og indtog os med sin smukke Personlighed og sit milde, fordringsløse Væsen. Han var en Descendent af den Rigsraad *Jon Darre*, hvis Navn findes under Calmarunionsacten, og som paa

Grund af Slægtskab med det gamle Kongehuus selv giorde Pretention paa Norges Krone og havde ogsaa nogle Stemmer for sig ved Valget.

Denne „Ætstorhed“ gav mig en forhøiet Interesse for Manden. Fra min tidligste Ungdom følte jeg altid en uvilkaarlig Ærbødighed for store historiske Navne; skiøndt født og opdragen under den franske Revolution og saaledes ogsaa paavirket af den nye Tids Lære og Grundsætninger, beholdt jeg dog stedse denne Kiærlighed for mit Fædrelands gamle Adel, det sande Aristokratie.

I de sidste Dage af October Maaned kom *Prinds Christian af Augustenborg* til Frederiksstad for at inspicere Tropperne og Skibene. Han var en lille, temmelig uanseelig Mand, Ansigtet var alvorligt, men uden Udtryk, det var i høi Grad vansiret af Kopar. Efter hans Afreise kom der Ordre til Sneedorff at tiltakle Skibene og giøre dem seilklare til at gaae til Søes. Vi fik nu fuldt op at bestille. Kanonerne bleve tagne ombord fra de oprettede Landbatterier. Nogle Skibe fra Danmark bragte os Proviant, og snart vare vi atter tiltaklede og i seilklar Stand.

Den 18. November lettede begge Linieskibe fra Frederiksstad og stode til Søes. Rygtet gik, at vi skulde gaae til Kiøbenhavn, hvorover jeg glædede mig, da jeg i al den lange Tid ikke havde modtaget Breve fra min Familie eller havde nogen Efterretning om, hvorledes det var gaaet dem under Krigstildragelserne.

Linieskibet Prinds Christians Togt har jeg i „Archiv for Søvæsenet“ — 11te og 12te Bd. — skildret fuldstændigt, jeg kan derfor her udelade Alt derom og blot berøre enkelte mindre Ting, mig personligt vedkommende, for saa efter Catastrophen at optage den fortløbende Traad i mit eget Levnetsløb.

Da vi efter vor korte Tour i Østersøen kom tilbage til Kiøbenhavns Rhed, hvor Skibet hurtigt blev istandsat til snarest muligt at løbe ud igien paa et Vinterkryds, fik jeg en Dags Permission for at besøge mine Forældre. Jeg gik i Land om Eftermiddagen, leiede en Hest og red ud til Frederiksborg, hvor jeg traf Familien ved Aftensbordet. Der var stor Glæde over at see mig igien saa uventet efter saa lang Tid og saa store Begivenheder. Der var meget at fortælle og spørge om paa begge Sider, men allerede næste Formiddag maatte jeg afsted igien for endnu samme Aften at være ombord.

Den følgende Dag kom vor nye Næstcommanderende, Capitain *Rothe*, og tiltraadte sin Post. Vi vare Alle bange for ham, da han havde Ord for at være meget streng i Tienesten, og det havde Top langt fra været; han var en meget godmodig Mand, som, skiøndt ofte hidsig og opfarende, dog ved sin livlige, familiaire Omgangstone var meget afholdt. I de sidste Dage, vi laae paa Rheden, kom min Broder ombord i Stedet for Lieutenant Fontenay, der afgik for Sygelighed.

Vort Liv ombord paa denne sidste Deel af Togtet var omtrent som tidligere. Der herskede god Harmonie imellem Officiererne. Aftenerne forkortede vi os med Kaartspil, som Rothe, der aldrig deeltog i Selskabeligheden i vor Messe, hvor han kun saaes ved Maaltiderne, paa en egen Maade forstod at holde fra at udarte til Nattesviir: han lod nemlig hver Aften Klokken ti alle Sluproerne indfinde sig med Spuleredskaberne, og paa Quarteermesterens Melding: Næstcommanderende har befalet, her skal spules, bleve Regnskaberne i Hast opgiorte ved Spillebordene, og vi rømmede Lukafet.

Naar vi vare i Havn, manglede det ikke paa Forlystelser for os unge Mennesker. Der opstode snart Baller ombord, hvor vi kom ind; naar det var i en Udhavn, var gierne Lotsoldermændenes og nogle af Smaakiøbmændenes Døttre de Skiønne, vi giorde Cour til; var det i de store Stæder, kom vi til Klub- og Familieballer, hvor da henved en Snees dandselystne Søofficierer ikke kunde andet end giøre Lykke. Undertiden sviredes der vel stærkt. Det hørte til den Tids raske Tone at kunne drikke omkaps med den Bedste.

Engang i Christiansand havde det nær gaaet mig ilde paa denne Maade. Jeg havde havt Hundevagten og kunde derfor sove, som Klokkeren hos Holberg, i Ro til Klokken tolv. Opad Formiddagen blev jeg alligevel kaldt op til Næstcommanderende, fordi alle Officiererne paa den Vagthavende nær vare fra Borde; som det viste sig, til en stor Frokost, de to forhenværende Skibskammerater Budde og Dietrichson gave for Skibets Officierer — det var Fastelavns Mandag. Jeg maatte altsaa paatage mig en Tienestesendelse i Land; det var Melding til Capitain Michael Bille.

Da jeg søgte Capt. Bille paa flere Steder i Byen, kunde jeg ikke finde ham, men underveis mødte jeg nogle Officierer, der vare paa Veien hen til Frokostgildet; de raadede mig til at følge med derhen, hvor han sikkert vilde være at træffe. Jeg gik med, traf Bille og udrettede mit Ærinde. Men nu fik jeg ikke Lov at gaae; jeg maatte deeltage med de andre i Giæste-

budet, hvor jeg fik Plads ved en af Værternes, Dietrichsons Side. Under Maaltidet blev en stor Pokal sat for Dietrichson, der var en svær, tyk, rødmosset og lystig Person. Han fyldte Pokalen, der rummede en heel Flaske rød Viin, udbragte en Skaal og stak Pokalen ud i eet Drag. Derpaa fyldte han den igien og gav mig den med den Opfordring, at jeg maatte som en brav Kammerat giøre Besked, og det lykkedes mig ogsaa med nogen Anstrængelse og under Alles Bravoraab.

Jeg havde vel den fattige Triumf, at ingen Anden vovede at giøre mig det efter; men jeg sporede ogsaa snart Virkningen af den stærke Dosis, uagtet jeg var forsigtig nok til ikke at drikke meer ved Bordet, thi da jeg kom ud i den kolde Vinterluft var min Gang saa usikker, at en Anden maatte tage mig under Armen paa Vei til Baaden, og da jeg skulde op ad Falderebstrappen, slingrede jeg i Falderebstougene fra den ene Side til den anden. Jeg afleverede Næstcommanderende min Melding, hvortil han bemærkede, at jeg var bleven noget længe borte.

Jeg svarede, at jeg ikke havde truffet Capitain Bille før end Frokostgildet.

„Ja, jeg kan see, De har været til Frokost," bemærkede Rothe og forlod mig. Jeg stod lidt og tyggede paa denne bidende Bemærkning, og gik saa hen til ham og bad ham om en Samtale i Enerum. Han tilstod mig denne, naar han var ledig fra Tienesten, og sendte kort efter Bud til mig om at komme ned til ham i Chefens Kahyt.

Her begyndte jeg med at beklage mig over den ærekrænkende Bemærkning.

— Ligesom om jeg var drukken. — Jeg havde udført mit Ærinde, og da jeg var sendt iland fastende, kunde ingen fortænke mig, i at jeg havde ladet mig overtale til at spise Frokost med mine Kammerater. — Capitainen, lod det til, havde sat sig det i Hovedet, at de unge Officierer skulde behandles med Haardhed, men derved giorde han kun, at man tabte Lysten til Tienesten .... og Mere af samme Slags, som endte med, at

jeg gav mig til at græde, deels af undertrykt Heftighed og deels af Drukkenskab, tænker jeg. Rothe tog Sagen paa en Maade, der siden har givet mig den Overbeviisning, at Manden var det Modsatte af den kolde haardhiertede Mand, de Fleste antoge ham for at være. Han svarede mig roligt og mildt:

„De har drukket mere, end De kunde taale; det vil De nok selv komme til Erkiendelse om siden; men nu vil vi ikke tale meer derom, gaa De kun ned i Deres Lukaf og sov ud! Hvad det angaaer, at de unge Officierer her ombord troer om mig, at jeg er haard imod dem og finder en Fornøielse i at chicanere dem, da giør de mig Uret. Jeg vil kun, at Tienesten skal gaae, som den bør, og forresten holder jeg meget af alle de unge Herrer herombord, jeg er velfornøiet med dem, det er flinke Mennesker; men nu skal De gaae ned og sove! Saa! Tør nu Deres Øine og lad Ingen see, at De har grædt!“ Dette sagde han med saa megen Godmodighed, næsten Blødhed i Stemmen, som om det var en Fader, der talte til et kiært Barn.

Jeg fulgte hans Raad, og da jeg om Aftenen kom op i Messelukafet, hvor de Andre kom omkring mig og spurgte, om jeg havde været arresteret, skammede jeg mig ikke lidet ved at fortælle dem, hvilken dum Rolle jeg havde spillet. Rothe berørte aldrig i ringeste Maade denne Tildragelse eller lod mig spore mindste Ugunst for den.

Jeg har anført denne i sig selv ubetydelige Tildragelse, deels som Bidrag til en Charakteristik af Rothe, denne sieldne, neppe i Marinen tilbørligt skattede Mand, deels for at skildre Livet, vi førte. I de Stæder i Norge, vi kom til, var der ingen offentlige Forlystelser af en ædlere Art, intet Theater, og Familielivet var endnu saa simpelt og udannet, at de Ressourcer, vi kunde finde til Underholdning i ledige Timer, bestode i Giæstebude, hvor der blev spist og drukket tæt, og nu og da et Bal, hvorved Drikken ogsaa spillede en Hovedrolle. Udenfor dette vare vi overladte til os selv, og vor Fornøielse bestod da i Kaartspil og Aftengilder paa et Værtshuus.

Ombord var Livet, efter de Tiders Sæder, fuldkomment anstændigt og maadeholdent. Men de Tiders Sæder vare raae, og især i Nydelsen af stærke Drikke havde man en anden Maalestok end nu: jeg drak saaledes, skiøndt neppe sytten Aar gammel, to, tre Snapse Brændeviin til min Frokost og ligesaa meget til Aftensmaaltidet. At tømme en Flaske rød Viin til et Giæstebud var saa almindeligt, at man blev anseet for en daarlig Karl, en Skrædder, naar man ikke giorde det.

Det var ingen god Skole for Ungdommen, og jeg har kiendt mangen begavet og ædel Yngling, der gik til Grunde i den Strøm, som han imod sin Tilbøielighed blev inddragen i. Andre maatte i en modnere Alder bøde med et nedbrudt Helbreed for de Ungdomsdaarskaber, som de, velbetragtet, knap kunde giøres tilregnelige for.

Da vi kom tilbage til Danmark i Marts 1808, blev Skibet beordret at fortøie paa Helsingørs Rhed, en ubegribelig Idee, da det der upaatvivleligt vilde være bleven angreben og tagen eller tilintetgiort af de to første engelske Linieskibe, der kom.

Medens vi laae her, udbrød for Alvor den omtalte Sygdom, der allerede før Afreisen fra Christiansand havde viist sig. Vi sendte flere Dage efter hinanden 50 til 60 Syge iland, og saavidt jeg erindrer, beløb det hele Antal sig til henved 300, i hvis Sted andre bleve commanderede til Skibet, meest jydske Indrullerede og for en stor Deel Mennesker i hvide Vadmels Kofter, der aldrig havde været tilsøes før. Kanonexercits fra Morgen til Aften hørte til Dagens Orden, og hermed var jeg meget occuperet.

En Dag var jeg tilligemed *Top*, *Ferry* og en anden yngre Officier indbuden til et stort Middagsselskab for Commandeur *de Tuxen*, Strømtoldinspecteuren, der førte et meget giæstfrit og glimrende Huus. Han havde fire meget smukke Døttre, den ældste blev siden givt med Rothe; den anden fik den som Ingenieurgeneral afdøde General *Quaade*, en tredie blev givt med *Jochum Müller*, død som norsk Contreadmiral, og den fjerde givtede først Lieutenant *George Grodtschilling* af Søetaten, siden

en Oberst *Dudden*, fra hvem hun blev skilt. Selskabet var brillant.

Medens vi sadde ved Bordet, kom der Melding til Geheimeraad *Numsen*, Directeuren for Øresunds Toldkammer, og til Commandanten paa Kronborg, at *Prinds Frederik af Hessen*, Frederik 6's Svoger, var ankommen med Efterretning om Kongens Død. Vi Andre bleve siddende ved Bordet, medens Generalmarchen blev slaaet i Gaderne for at indkalde Tropperne til Edsaflæggelse.

Jeg tilbragte Aftenen meget behageligt i de unge Damers Selskab, men da jeg kom hen i Madam *Juul's* dengang berømte Hotel, hvor vi tilbragte Natten, følte jeg en iiskold Gysen ned ad Ryggen og kunde ikke sove for Ildebefindende. Næste Morgen kom vi ombord paa Skibet, der om Natten var drevet for Ankerne og nu laae fast ind mod Landisen. Der blev giort klar til Sørgesaluten og Edsaflæggelsen, og da denne om Middagen gik for sig og Alt var til Ende, maatte jeg give mig under Lægens Hænder, han lod mig strax gaae til Køis og tage et dygtigt Brækmiddel ind.

Paa min Broder havde denne Behandling virket, og han slap med et Par Dages Sygeleie; hos mig derimod udvikledes Feberen langsommere end med de andre Patienter, for dem begyndte den sædvanligviis med Delirium, men hos mig til en saadan Grad, at man i flere Dage tvivlede om mit Liv.

Da et Par Dage efter Skibet skulde lette for at gaae paa den Expedition, hvorfra det aldrig mere skulde vende tilbage, vilde man sende mig iland paa Hospitalet; men jeg bad saa indstændigt om at forblive paa Skibet, at man føiede mig heri. Deels havde jeg vel ikke syntes dem at være farlig syg, og deels troer jeg, at jeg var i særdeles Yndest hos Chefen og de ældre Officerer.

Skibet gik under Seil. Den næste Dag kom Rothe og Top om Middagen ned at see til mig; de sadde paa en af de ved Siden af mig staaende Jernsenge, som tre eller fire af de her, forude paa Banjerne, indlogerede Officierer havde til Leie, me-

dens de Andre hang i Hængekøierne over Hovedet paa dem. De fortalte mig, at vi havde Fiender rundt om os, og at vi efter al Sandsynlighed vilde komme i Bataille inden Aften; formodentlig vare de komne ind til mig paa deres Inspections-tour Skibet rundt, thi de bleve længere Tid siddende og talede om forskiellige Skibsaffairer, hvori jeg kom til at tage Deel ved at give Oplysning angaaende Krudtlangningen, en Tieneste, jeg havde havt at bestille med. De vare ved godt Mod og Top lystig som altid. Jeg yttrede det Haab, at jeg vilde kunne klæde mig paa og komme op med, naar der blev klart Skib; hvilket de bifaldt.

Henimod Aftenen, da der blev slaaet Allarm til klart Skib, kom min Oppasser, en overmaade skikkelig og sindig Knøs paa en femten, sexten Aar, ned til mig for at hiælpe mig i Klæderne, men da jeg havde faaet Strømper og Buxer paa, magtede jeg ikke at staae paa Benene og maatte blive liggende.

Efter at Klarskibstummelen var forbi, indtraadte der en Stilhed i Skibet, der efter nogen Tids Forløb blev afbrudt af et enkelt Skud nu og da fra os. Endelig brød Kanonaden for Alvor løs, og det første Lag, vi mødte fra Fienden, kiendte jeg paa Lyden af de træffende Kugler; det var, som naar man kaster en Haandfuld Ærter mod en Rude, og i samme Nu udbrød der et Jammerskrig over selve Skibet; det maae være kommet langskibs ind og havde givet os en Mængde Saarede.

Udenfor Lukafet, hvor jeg laae, var Nedgangen til Krudtmagazinet, og jeg hørte ofte Forvalteren, en aldrende Mand ved Navn *Møller*, raabe fra Magazinet:

„*Bergendal!* — en af hans Skrivere — giv mig en Flaske Madeira!“

Længere hen bragte man endeel Saarede ned i Gangen; de jamrede sig ganske forfærdeligt. Bataillen vedblev. Enkelte Gange hørte jeg Kugler bryde igiennem Tømmeret i Nærheden af mig. Af og til lød et almindeligt Hurraraab ombord hos os, og jeg troede, Alt gik godt endnu. Jeg vidste ikke, med hvilket eller hvormange af de fiendtlige Skibe vi sloges. Omsider op-

hørte Skydningen, og Folkene begyndte at komme ned. Begge Baadsmændene, der havde deres Kammer i samme Gang, foran for vort Lukaf, kom forbi min Dør og talte med mig. De fortalte, at Alt var forbi; vi havde strøget, og Skibet stod paa Grund; to Linieskibe og en Fregat laae nær ved os; *Willemoes* var falden, Top og Rothe begge blesserede; vi havde mistet mange Folk.

Jeg spurgte efter min Broder. Ham havde de seet, kort før Bataillen var til Ende — formodentlig i den korte Pause, der fandt Sted. Derpaa gik de for at redde, hvad de kunde, af deres Klæder og Tøi. Nogen Tid efter kom Overdoctoren, *Martini*, ind til mig. Han spurgte til mig og gav mig Medicin. Af ham fik jeg at vide, at foruden Top, der havde mistet Benet, og Rothe, hvis Arm var knust, var ogsaa Lieutenant *Soland* af Infanteriet haardt og dødelig saaret. Medens han fortalte dette, undersøgte han Solands Klæder, der hang paa Væggen over mit Hoved, og udtog adskilligt af Lommerne, som han sagde, for at bringe Soland det.

Min troe Oppasser, *Gunder*, kom ned og forblev nogen Tid hos mig; men da han gik op for at hente mig et Glas Vand, blev han borte, og jeg saae ikke mere til ham, formodentlig blev han dreven ned i Baadene med de andre Krigsfanger og sendt ombord paa de engelske Skibe. Nogle engelske Soldater kom ind i Lukafet, medens han var her, formodentlig for at plyndre; de syntes drukne og forstode mig ikke; men Gunder, der talte bedre Engelsk end jeg, fik dem omsider til at gaae ved at gientage for dem, at jeg var en „sick officer“. Jeg laae nu længe ganske ene.

Alt var stille omkring mig; de Saarede vare bragte bort. Jeg mærkede tydeligt Skibet hugge med Kiølen paa Grunden. Der overkom mig en Angst, at man skulde stikke Ild paa Skibet og lade mig brænde op hernede. Lyset i Lanternen var blevet fornyet af Gunder, saa det brændte hele Natten. Endelig hørte jeg henad Morgenstunden Nogen gaae udenfor, og jeg kaldte

paa dem. Det var en engelsk Lieutenant med et Par Mand, der med en Lanterne gik rundt om for at visitere i Skibet.

Han kom ind til mig, og da han af mit maadelige Engelsk forstod, at jeg var en syg Officier, var han i høieste Grad omhyggelig og deeltagende for mig. Han blev siddende længe hos mig, sendte en Mand bort efter Drikke til mig, puslede ved mit Leie, viste en Mennekiærlighed som den ømmeste Broder. Jeg fik siden ikke Leilighed til at erkyndige mig om ham og takke ham, som han fortiente. Da han gik, bad han mig være ganske rolig for, at jeg op ad Dagen nok skulde blive afhentet. Jeg havde om Natten havt et stærkt Næseblod, saa at Blodet var løbet mig ud af Munden. Dette gav Anledning til, at han troede mig saaret indvendig.

Saaledes laae jeg atter ganske ene til tidlig paa Formiddagen, da Overstyrmanden, *Birch* var hans Navn, en meget brav ung Mand, kom ned til mig, sendt af Rothe og Top, som han havde hiulpet at transportere fra Skibet. De havde anmodet ham om at gaae til mig og blive hos mig, indtil jeg kunde blive bragt ombord paa et af de engelske Skibe. Det var et smukt Træk af disse to Officierer, at de midt i deres egne Smerter tænkte paa mig. Birch blev nu hos mig og fortalte mig noget Nærmere om Bataillen. Min Broder maatte være bragt ombord med de andre Officierer paa et af Skibene, han havde seet ham usaaret og munter, kort før der blev strøget.

Omsider kom der Bud efter os, et Fartøi laae parat. Birch hialp mig i Klæderne, og deels bar, deels støttede han mig i min Gang op ad Trapperne, giennem Batterierne og op paa Dækket. Af, hvad jeg saae paa min Gang, og hvad der giorde Indtryk paa mig, har jeg kun en dunkel Erindring. Trapperne vare helt bortskudte og splintrede; hist og her laae en Kanon omvæltet, andre vare Hoveder eller andre Stykker afskudte paa; en engelsk Cadet stod med nogle Folk beskieftiget med at kaste en Kanon ud igiennem Porten.

De Dræbte og Saarede vare alle bortskaffede; kun een Mand saae jeg, en af vore, siddende plat paa Dækket paa underste

Batterie med Ryggen lænet op til Masten eller Pomperne. Vi gik ham tæt forbi. Hænderne laa foldede i Skiødet; hans Stilling var som hos En, der sover; men han var øiensynlig død, derom vidnede Ansigtets Bleghed og hele Udtryk. Der var intet Blod eller andet Tegn til Saar paa ham at see, og det kan maaskee have været Grunden til, at man havde ladet ham blive siddende eller har sat ham derhen, da man kastede de andre Dræbte overbord. Synet af denne Mand giorde et dybt Indtryk paa mig, som jeg længe bevarede. Den dybe Ro, der var udbredt over Menneskets Ansigt og Stilling, contrasterede saa stærkt med alle Omgivelser: Ødelæggelsens Spor rundt om, den skarpe Vinterblæst, der tudede ind igiennem de aabne Porte, de med Kanonernes Overbordkastelse eller Magazinernes Udtømmelse beskieftigede Englændere. Jeg kunde neppe troe, at han var død; skiøndt Birch bekræftede det. Senere har jeg seet lignende Tilfælde, hvor Folk vare dræbte i Bataille, uden synlige Tegn, eller idetmindste med ublodige og neppe kiendelige Tegn til Beskadigelse.

Jeg blev firet ned i en Stoel og paa samme Maade heist ombord i det engelske Linieskib *Stately*, hvor man bragte mig ned i Chefens forreste Kahyt og senere, da en Køie var ophængt for mig, ind i et nærliggende Kammer, hvor man lagde mig til Køis, ved Siden af Rothe og Top. Den engelske Overdoctor havde strax undersøgt min Tilstand og givet mig Medicin. Jeg havde talt med et Par af mine Kammerater, og de berettede mig, at min Broder var med nogle andre af vore Officierer ombord paa det andet Linieskib *Nassau*.

Alt, hvad jeg kan erindre fra denne Tid og til mange Dage efter, er, at der om Natten paakom mig en Trang til at gaae til Stoels, og da jeg kom ind i Kahytten og søgte Galleriedøren, sprang Capitain *Parker* ud af sin Køie og hialp mig til Rette med at aabne Døren. Jeg maae enten være falden i Bedøvelse eller have ligget i Delirium mange Dage efter; thi jeg mindes aldeles Intet fra den Tid, før jeg begyndte at nyde nogen Føde, da især Theen om Morgenen med en Skive ristet Brød til for-

aarsagede mig den høieste Nydelse. Der gik naturligviis atter mange Dage hen, inden jeg kunde forlade Køien, og denne Tid forkortedes mig ved Rothes og Tops Selskab.

Top var af et livligt, heftigt Temperament, men yderst godmodig. Naar Smerterne kom over ham — mærkeligt nok følte han dem stedse som i den afskudte Deel af Benet, der var afsat en Haandsbred nedenfor Knæet —, skreg han høit og bandede, og saa gik han pludselig over til at spase, beklage sig over, at han ikke kunde dandse mere og gøre Lykke paa Ballerne med sine smukke Been. Og saa faldt Rothe ham i Talen med sin skarpe Tone og en tør Latter, at det snaus Been var ikke noget at giøre saadan et Væsen af, han var jo allerede en givt Mand og havde ikke noget at giøre paa Ballerne.

Rothe sad meget overende i Køien den hele Dag og tyggede Skraa, hvoraf han i den Tid brugte en umaadelig Mængde. Om Aftenen i Skumringen fortalte Rothes Tiener, *Hans Roed*, Historier af sit Liv, meest Spøgelsehistorier, han havde oplevet paa en Reise, han i sin Ungdom havde giort med et Skib, en Chinafarer, han kaldte „Jordpeter". Det var en snurrig gammel Karl, dum og ikke dum, en Slags Sancho Pansa, som Top ret forstod at sætte i Gang, Rothe derimod altid beed af med et:

„Det er jo noget dumt Sludder, Hans Roed, han der kommer med!"

Communicationen havde i længere Tid været afbrudt imellem Skibene, ved Isen. Da jeg var begyndt at komme mig lidt, blev den igien fri, og Flere af de paa det andet Skib i Fangenskab værende Officierer kom ombord at besøge os. Min Broders Død kunde saaledes ikke længere holdes skiult for mig, og efter at have ladet mig halvt om halvt forstaae den et Par Dage iforveien, kom man frem med Sandheden. Jeg erindrer, at hans Død vel bedrøvede mig, dog tog jeg mig den ikke nær med nogen heftig Sorg; mere smertede Tanken mig om den Sorg, min Fader vilde føle, og jeg græd længe efter, saa ofte jeg tænkte derpaa.

Overlægen, en Mr. *Grant*, vist en Mand over de Tredsinds-

tyve, viste mig og de Saarede den utrætteligste Omhu. Han sagde mig siden, at jeg havde været Døden meget nær.

Jeg havde været oppe den meste Tid af Dagen og spist med ved Chefens Bord et Par Dage, da Tiden kom, at vi Alle skulde forlade Skibet. De andre Krigsfanger vare allerede bragte i Land, de Sunde først og siden de Saarede, saa at vi fandt dem i god Orden indquarterede, da ogsaa vi kom til Gothenborg.

Jeg fik Logis i Forening med Lieutenant *Braag* hos en Koffardicapitain *Pogander*, velhavende Folk og et meget anstændigt og net Huus. Nogle faa Skridt fra os logerede Rothe i eet Huus og Top i et andet; i dette Sidste havde vi alle vort fælles Samlingsværelse, vort Kiøkken og vor Menage. I Tops Værelse, som var ved Siden af den store Sal, der tiente os til Spise- og Conversationsstue, tilbragte vi den meste Deel af Tiden, deels for at holde Top med Selskab, deels fordi der daglig kom Folk fra Staden i Besøg til ham og han med sit altid muntre Lune trak os til sig. Vi levede iøvrigt meget anstændigt og spiste godt, da den engelske Regiering ved sin Consul udbetalte os rundelige Diæter. Vi førte en ordentlig Messe som ombord, Forvalteren var Messeforstander, og vor Kahytskok med sine Assistenter var i Function ganske som ombord paa Skibet.

Vort Mandskab var indlogeret i nogle store Bygninger, der tilhørte et forhen bestaaende, men nu uvirksomt ostindisk Handelscompagnie. De laae paa en Plads, der var omgiven med Mure. En svensk Vagt af 30—40 Mand, commanderet af en Officier, bevogtede Krigsfangerne, der iøvrigt, hvad Orden og Disciplin angik, vare under deres egne Officierers Opsigt og Commando. Dette tilligemed Inspectionen med Hospitalet for de Saarede, et stort Huus, der laae tæt ved den omtalte Plads, gav os Officierer en daglig Tieneste, som beskieftigede os.

Mandskabets Proviant var upaaklagelig, og Uddelingen af den fandt Sted ganske som ombord i et Skib. Folkene fik tourviis Tilladelse til at gaae ud og spasere i Omegnen. De Fleste af dem havde mistet deres Klæder og Alt, hvad de eiede, men

efterhaanden blev der raadet Bod derpaa, med Smaaindkiøb i Staden af de fra Bespisningen opsparede Penge og Tilskud fra den engelske Consul, saa at de fleste kunde vise sig anstændigt og reenligt klædte, naar de gik ud at spadsere. I det Hele taget var saaledes Fangenskabet lidet trykkende for vore Folk.

Vort Hospital var efter Omstændighederne meget velindrettet og rummede alle de svært Saarede, der vel kunde beløbe sig til omtrent 50 Mand, da endeel allerede vare døde paa de engelske Skibe og de Letsaarede deels i Mellemtiden helbredede, deels Helbredelsen saa nær, at de kunde opholde sig blandt det raske Mandskab.

Overlægen Martini laae, ved min Ankomst i Land, syg i sit Logis af den samme ondartede Feber, som havde berøvet os saa mange af vore Folk i Helsingør, og døde en Ugestid efter. Jeg var da netop meldt frisk og fik Ordre til med en Commission at foretage den sædvanlige Ligbesigtigelse og Registrering af hans Efterladenskaber. Liget saa modbydeligt ud, bedækket med de saakaldte sorte Sprinkler, Mundsvamp og Blod ud af Mund, Næse, Øine og Øren. I hans Koffert forefandtes en Mængde stiaalne Sager; han havde benyttet Leiligheden og deels plyndret de dødeligt saarede Officierer, deels under et eller andet Paaskud været i deres Kammer og Giemmer og deraf udtaget, hvad han kunde stikke til sig af Værdi, hvoriblandt jeg erindrer var et Par Sølvlyseplader, der havde tilhørt Willemoes. Det vakte en almindelig Indignation, og jeg mindes ikke, at nogen af Officiererne fulgte ham til Jorden. Han var en Udlænding, en Schwaber, der opholdt sig i Kiøbenhavn for at studere Archivvidenskaberne, da man just var i Trang for en Overlæge til vort Skib og engagerede ham. Et Beviis paa, hvor lidt dyrket Lægevidenskaben maae have været, eller hvor faa Dyrkere den har havt paa den Tid i Danmark.

Vor Anden-Doctor, der nu blev Overlæge, var ogsaa en Udlænding, en Schweitzer ved Navn *Bestle*, det var en udmærket dygtig Mand i sit Fag, som Practicus navnlig, thi Boglærdom besad han neppe. Utrættelig i sin Omhu for de Syge

levede han alene for sit Kald; hans eneste Recreation var at giøre sig en Ridetour om Eftermiddagen, og da var han ret i sit Element, naar han med Piben i Munden kunde tumle sig paa sin Hest. Han havde som østerrigsk Eskadronchirurg giort Felttogene med i Italien og Tydskland, var fra fransk Krigsfangenskab kommen til Hamborg, hvor han blev opkapret en Nat og bragt ombord paa et Skib der gik til Batavia. Paa Reisen benyttede man ham som Læge, siden kom han i Fart med Skibe i sin rette Egenskab og var sidst kommen ind til Bergen med en Hamborger-Ostindiefarer, som tyede derind, da Hamborg var besat af de Franske. Herfra var han reist til Christiansand for at vende tilbage til Tydskland, men tog Ansættelse hos os som Andendoctor. Det var en brav og interessant Mand. Han havde det største Held med sine Kure, og jeg bivaanede flere Gange meget vanskelige Operationer, han foretog paa de Saarede.

I Sverrig var der under Krigen med Rusland og nu ogsaa med Danmark og Norge stor Mangel paa Læger, og det Ry, han kom i, da vort Hospital daglig blev besøgt af Læger og Officierer fra Gothenborg, gav Anledning til, at man giorde ham meget fordeelagtige Tilbud, om han vilde tage Ansættelse i Sverrig, men han afslog det.

Feberen, der havde raset saa stærkt ombord hos os, var efter Bataillen saagodtsom forsvunden blandt Mandskabet, derimod brød den nu ud iblandt Officiererne. Jessen, Ferry, Krieger og Braag fik den her, skiøndt, paa den Sidste nær, i en mild Grad. Braag derimod blev meget voldsomt angreben af den. Jeg blev en Morgenstund vækket af ham, staaende halvpaaklædt ved min Seng. Han spurgte mig, hvorledes det var muligt, at jeg kunde sove under al den Allarm.

„Generalmarchen er slagen i Gaderne, og alle Mennesker strømme ind til Staden. Russerne ere i Anmarch.“ Jeg gned Øinene og lyttede, men hørte Intet. Han tilføiede nu, at han ikke havde havt Ro for de mange Mennesker, der vare løbne ud og ind hos os. — Og see! Spørg dog de Mennesker, hvad

de vil herinde hos os.“ Jeg saae mig om, endnu helt i Søvne, og da mærkede jeg, at min Medlogerende var gaaet fra Forstanden. Jeg snakkede ham efter Munden, stod op og gik efter Doctoren. Paa denne Maade havde Sygdommen blandt Mandskabet hyppigt yttret sig lige i dens Udbrud. Braag var meget længe syg og undgik derved ligesom Jessen og Ferry at komme i engelsk Fangenskab.

Foraaret var smukt. Vi spadserede ofte til Staden. Et Par Gange vare vi indbudne til Giæstebud der, den ene Gang, erindrer jeg, var i Frimurerlogens Locale, men hvem Indbyderne vare, veed jeg ikke. Det var et meget talrigt Selskab, Middagsmaaltidet var brillant, der blev poculeret stærkt. Svenskerne vare i det Hele yderst venskabelige imod os. Vi begyndte ogsaa at giøre nogle quindelige Bekiendtskaber i Familierne i vort Naboskab, velhavende og dannede Kiøbmandsfamilier, blandt hvilke der fandtes en halv Snees smukke og fiintdannede unge Piger.

Just, som vi omtrent vare komne paa det Rene med os selv, hvem af de Skiønne Enhver af os skulde attachere sig til, kom Budskabet, at vi skulde indskibes til England, og det endte Forbindelsen. En Afskedsscene i et Lysthuus i en stor Hauge, hvor vi oftere havde siddet og sladret med fire, fem muntre unge Piger, har jeg endnu en dunkel Erindring om. Det var efter en stor Afskedsdiner, vi i vor Messe havde givet vore Huusværter og Andre der i Omegnen, som havde viist os Artighed. Vi gik, fire, fem af os, over til de unge Piger i Haugen, spadserede tungsindig om med dem og toge derpaa en rørende Afsked. Hver af os medbragte et lille Erindringstegn fra sin Udvalgte, jeg erindrer, at mit bestod i en sort udklippet Silhouet og en Haarlok omvunden med et lyseblaat Baand.

Det var et af disse smaa uskyldige, halvt Venskabs-, halvt Kiærlighedseventyr, som de Fleste har i de første Ungdomsaar. Uden egentlig Passion vække de dog milde og behagelige Erindringer, der ofte følge En langt hen i Livet som et venligt

Minde fra den endnu rene og ufordærvede Ungdomsalder. Jeg har for længe siden tabt min Skiønnes Navn af Hukommelsen. Det var venlige, uskyldige, barnligt glade Pigebørn, saadanne, hvis Selskab er dannende og forædlende for unge Mennesker af det andet Kiøn at have Omgang med.

Den næste Formiddag, en Mandag, erindrer jeg godt, jeg troer i de sidste Dage af Mai, indskibede vi os paa en engelsk Transportbrig: *Veneger, Otto Lütken, Thostrup* og jeg, Cadetterne *Wulff* og *Weidemann* og et Par Hundrede Mand af Pr. Christians Mandskab; Overstyrmand *Birch*, Andenstyrmand *Bredal* og Resten af Mandskabet var paa en anden Brig. Vi bleve liggende den hele Dag og Natten over, formodentlig paa Grund af Stille; thi jeg erindrer, det var et meget smukt Sommerveir.

Paa Rheden laae den engelske Flaade, bestemt til Østersøen under Admiral *Saumarez*, eller en Deel af den, og en meget talrig Transportflaade, der havde General Sir *John Moore's* Auxiliairarmee ombord. Denne Armee, heed det, var sendt Svenskerne til at anvendes imod Norge, men nu begiærtes den til Hiælp mod Russerne i Finland, hvilket Generalen afslog og beholdt Tropperne ombord, jeg troer i flere Uger, liggende paa Rheden, indtil der kom Ordre fra England at vende tilbage, hvorefter den hele Armee blev sendt til Spanien.

Vi giorde strax den første Dag den ubehagelige Erfaring, at vi havde giordt os skyldige i en Forsømmelse, vi vilde komme til at lide for paa hele Overreisen. Vi havde nemlig ikke forsynet os med nogen Slags Extraproviant af fersk Kiød, Grønt, Viin, Øl eller noget Sligt, saa at vor daglige Kost var den simple Transportkost af Ærter, salt Kiød eller Flæsk, og det ikke friske, men gamle Provisioner, Restbeholdningen fra Krigsskibene. Drikkevandet, ligeledes leveret fra Orlogsmændene, var raaddent, slimet og stinkende.

Vi lettede den næste Morgen og seilede i Følgeskab med flere andre Transportskibe under en Orlogsbrigs Convoi til

Yarmouth. Overreisen, den meest ubehagelige, jeg nogensinde har giort, var meget stormende og varede fem, sex Dage.

Paa Yarmouths Rhed laae Linieskibet Stately, der havde maattet gaae til England for at tage nye Master ind og reparere efter Bataillen. Vi laae opbraste under dets Agterspeil en kort Tid og talte med Officiererne derombord, de fortalte os, at Febersmitten var fra Prinds Christian kommen iblandt deres Mandskab, og de havde mistet fyrretyve Mand af denne Sygdom.

Fra Yarmouth seilede vi til *Sheerness*, hvor vi paa Smaaskibe bleve førte op ad Floden *Medway* til Bugten ved *Chatham*, hvor Prisonskibene laae, paa hvilke vi samtlige Officierer og Mandskab bleve satte ombord.

Da vi i Baade nærmede os det Skib, vi skulde overtræde paa, overkom der os en Gysen. Alle Kanonporte i disse gamle Linieskibe vare forsynede med stærke Gittere af Jernstænger, dobbelte endog, og til disse trængte der sig en Mængde som Galeislaver klædte Mennesker, med lange Skiæg, blege og udhungrede Ansigter, de strakte os Hænderne imøde igiennem Hullerne, huiede og skrege til os paa Fransk; deres Udseende var forvildet, Nogle vare endog nøgne til Bæltestedet. Det var franske Krigsfanger, der allerede havde været her flere Aar. Da vi kom op paa Dækket, blev Scenen om muligt endnu vildere. Hele Kulen, der var omgiven med en massiv, brysthøi Indhegning af Planker, var tætpakket med Mennesker af samme forvildede Udseende, som raabte til os og pludrede i Munden paa hverandre.

Vi Officierer, som blot herombord skulde afvente Passers Ankomst fra London for at reise til det os bestemte Parolsted, *Reading*, bleve med megen Artighed anviste et stort tomt Lukaf under Hytten, hvor der siden blev sat et Bord og nogle Stole ind, og om Natten blev udbredt Matras og Tæpper til Hver af os paa Dækket. Her forbleve vi en Dag eller to, da man sendte os i Land til Commissairen, en Capitain af Marinen ved Navn *Hutchinson*, hvor vi bleve maalte og nøiagtigt beskrevne i

Passerne, hvoraf Enhver fik sit, og derefter stege vi i to parat-holdende Postkarether, de fire Lieutenanter i den ene og begge Cadetter samt Overstyrmand Birch og Andenstyrmand Bredal i den anden, og afsted gik nu Reisen ad den os nøie fore-skrevne Route til Reading.

Det var en smuk Sommerdag. Vi havde ikke kiørt langt, før vi fra Toppen af en langstrakt, høi Bakke eller Bierg ved Byen *Rochester* fik de første for mig uudslettelige Indtryk af Englands vidunderligt indtagende Naturskiønhed. En Dal, flere Mile i Giennemsnit til alle Sider, laae udbredt som et Landkaart foran vore Fødder. Ved første Blik troede man at see en uhyre stor Hauge for sig, afdeelt ved grønne Hækker i mange tusinde Bede, der prangede med den yppigste Vegetation i alle dens Foraarsnuancer. Øiet vandrede fra den ene store Stad med Kirketaarne og Spiir til den anden; utallige Landsbyer, prægtige Herresæder, omgivne af store Skovparker, yndigt beliggende mindre Landsteder, Lunde, Trægrupper og enkeltstaaende Træer, spredte om allevegne, Landeveie, der krydsede hinanden i alle Retninger, bugtende Floder, der glimrede i Solskinnet — alt forbandt sig til eet stort Landskabsmalerie, hvori enhver Ting syntes hensat og grupperet med den meest fuldendte Kunstsands og Smag. Saavidt jeg veed, er netop denne Udsigt berømt i England for sin Skiønhed.

Efter Alt, hvad jeg siden i mit Liv har seet af fremmede Lande i forskiellige Verdensdele, giver jeg ubetinget England Forrangen i Naturskiønhed. Jeg har seet Steder mere majestætiske og opløftende i Charakteren; undertiden endog understøttede af et skiønnere Klima, mere henrivende end maaskee nogen Plet i England; men noget manglede de Alle, det, der udbreder Fortryllelse over hele England — Kultur, Civili-

sation, Rigdom, en tæt Befolkning og almindelig Velstand, Virksomhed og Frihed, giver Naturen Liv og forhøier dens Skiønheder med Kunstens og Smagens Hiælp. Jeg har seet under Italiens Himmel Strækninger, der var ligesaa tætbebyggede, ligesaa frugtbare og ligesaa omhyggeligt dyrkede, prydede med store folkerige Stæder og prægtige Villaer i maleriske Omgivelser af Bierge, Floder, Søer og Strande; men dog var Indtrykket ikke som det af England — det frie mandige, virksomme Folk manglede, den almindelige Velstand, den Alt og Alle giennemtrængende Sands for Hyggelighed, for Ziirlighed og Reenlighed i Efterstræbelsen af det Nyttige.

Det var første Gang, de Fleste af os betraadte England. Vi havde det bedste Veir paa vor Reise, der gik giennem de frugtbareste Strækninger af Landet. De store Byer, vi kom igiennem, *Croydon, Kingston, Staines, Windsor* og flere, forbausede os ved deres Skiønhed og Rigdom. Af saa glimrende Boutikker som dem, vi saae i disse Stæder af tredie og fierde Rang, havde Kiøbenhavn ikke en eneste at opvise. Værtshusene, vi standsede ved, forbausede os allevegne ved Pragten og Smagen i Meublementet, Beværtningen og Opvartningen, det var os, som om vi giæstede fyrstelige Paladser. Prægtige Tæpper paa alle Gulve, Trapper og Gange, lange Vinduesgardiner af svært kostbart Stof; de ziirlige Meubler af Mahognitræ, Buffeter, bedækkede med det skiønneste Krystal og med Sølvtøi, massivt, blanktpoleret, fremlagt i stor Overflødighed.

Om Natten blussede Kaminilden i den Stue, man viste os ind i, medens Hestene bleve vexlede. Voxlysene i de svære Sølvstager, der stode parate paa Bordet, bleve tændte af den pyntelig klædte Tiener, der modtog os og ærbødigt spurgte, om vi befalede nogen Forfriskning. Dette var en saa himmelviid Forskiel fra, hvad vi vare vante til paa Giæstgiverstederne og Værtshusene hiemme i Norden og i de faa Stæder af Fastlandet, vi havde besøgt,

Krieger havde, som den Ældste, Bestridelsen af Reiseudgiv-

terne, hvortil han havde erholdt en lille Sum af Jessen, foruden at der imellem os Andre var uddeelt Smaasummer til egne Fornødenheder; saaledes havde jeg i Fælledsskab med en af Cadetterne faaet fem Pund Sterling. Hermed skulde vi hiælpe os, indtil Jessen kom til os, hvilket vi formodede, vilde skee en fiorten Dage senere. Han kom ikke — mange Dage gik vi længselsfulde ud paa Landeveien paa den Tid, Postkaretherne ventedes, i det Haab at skulle møde ham, indtil vi omsider opgav Tanken; og først længe efter modtoges Brev om, at han var udvexlet i Kiøbenhavn. Men bedre havde det været, om den ellers saa godmodige og for Andre betænksomme Mand enten strax havde forsynet os tilstrækkelig eller siden ydet os Hiælp af den betydelige Sum, der var sendt ham fra vor Regiering i dette Øiemed.

Henimod næste Middag, vi kiørte nemlig hele Natten, ankom vi til Reading, hvor vi stege af i *Crown Inn*, det ene af de to store brillante Hoteller, Reading dengang besad.

Vi sadde som forvildede Faar i et Værelse, man havde viist os ind i, uden at vide, hvad vi skulde foretage os — at klæde os om efter Reisen eller blot rette paa vort Toilette tænkte vi ikke paa; jeg troer ikke, vi havde andre Klæder end dem, vi gik og stod i, et Par Skiorter maaskee undtagen, og hvad Toilettesager, Natsække, Reisetasker og deslige angik, saa var dette paa den Tid endnu ligesaa ubekiendte Luxussager for os som Dampskibe og Jernbaner — vi sadde og saae fortabte ud af Vinduerne, da Døren pludselig gik op, og ind traadte en pyntelig klædt ung Herre, i hvem Krieger strax gienkendte Lieutenant *Peter Scholten*, som med megen Livlighed strax stiftede Bekiendtskab med os Andre og tilbød sig at vise os tilrette.

Han var med Faderen, Oberst og Commandant paa St. Thomas, kun et Par Uger før ankommen hertil som Krigsfange. Han førte os strax hen til Transportcollegiets Agent, den Embedsmand, under hvis Opsigt alle herværende Krigsfanger

stode, derefter om i Byen, hialp os til at finde passende Logier og lægge en Plan for vor tilkommende Levemaade.

En af de allerførste Fornødenheder var at skaffe os anstændige Klæder, da de, vi bare, trak Alles Øine paa os; Scholten førte os til en Skrædder, der tog Maal af os Officierer til en sort Dragt bestaaende af Kiole, Vest og Knæbuxer, som med sorte Silkestrømper og Skoe samt Hat med Sørgeflor blev vor eneste og daglige Klædedragt for den største Deel af den Tid, vi vare i Reading, deels paa Grund af Hof- og Landesorgen i Anledningen af vor Konges Død, og deels fordi de mindre Formuende af os ikke havde Raad til at anskaffe andre daglige Klæder.

Da vi i den første Maaned idetmindste stedse levede i det Haab, at vor Chef Jessen skulde ligesom vi blive sendt til England som Krigsfange, eller at han vilde sende os Penge, saa indrettede vi os i Førstningen paa en passende og anstændig Fod. Vi fire Officierer leiede Logis hos en Borger; det bestod af to Sovekammere og et fælleds Visit- eller Forsamlingsværelse, complet, smukt og elegant meublerede. Jeg troer ikke, at jeg senere nogensinde har havt et smukkere Logis, og vist er det, at jeg ingensteds har truffet en større Reenlighed og Nethed end her.

Efter at vi vare blevne præsenterede for den gamle *von Scholten*, blev det Arrangement truffet, at vi skulde spise om Middagen i Forening med ham og Sønnen hos deres Værtinde, der paatog sig vor Bespisning. Da Obersten var en meget fiin og dannet Mand, med en høi Grad af imponerende Værdighed i sit Væsen, var dette Arrangement meget gavnligt for os unge Mennesker. Det var tillige meget behageligt. Ved Middagsbordet spiste foruden os Danske ogsaa en Englænder, en Mr. *Monk*, en stor, smuk, anseelig Mand henved de Halvtreds, Descendent af den berømte *General Monk*, af meget fornem Slægt — og endeligen en lille fransk Abbed, Emigrant og, som alle Franskmænd af „l'ancien régime“, meget beleven, meget liv-

lig og snaksom. Conversationen i dette daglige Bordselskab var meget livlig og underholdende.

Efter Bordet fulgte vi Obersten op paa hans Værelse og tilbragte der i Almindelighed en halv Timestid med Conversation, hvorefter vi unge Mennesker gik ud at spadsere. Undertiden indbød Obersten samtlige Middagsgiæster til The hos sig, og han og Abbeden underholdt os da med en Violinconcert, paa hvilket Instrument begge lode til at være Mestere.

Før jeg gaar videre i Skildringen af det Liv, jeg førte under mit første Krigsfangenskab i Reading, er det nødvendigt at omtale vor Stilling som Krigsfanger. Enhver især af os havde i Chatham modtaget et trykt Pas, hvori vor Person var meget nøiagtigt skildret; det indeholdt de Forpligtelser: ikke at fierne os over een engelsk Miil fra Byen; paa vore Spadseretoure stedse at holde os paa de store almindelige Landeveie, ikke betræde nogen Sidevei eller Fodsti over Markerne; og endelig at holde os hiemme i vort Logis fra Solens Nedgang til dens Opgang. Ved Overtrædelse heraf udsatte vi os for, den første Gang at maatte betale en Guinea i Bøde til Anholderen, og anden Gang at have vor Parol forbrudt og blive sendt ombord paa Prisonskibene. Vort Pas skulde vi bestandig føre med os.

Ved Ankomsten til Reading bleve vi af den derværende Agent indførte i Rullen over Krigsfangerne, hvis Antal beløb sig til nogle Hundrede, Capitainer og Styrmænd fra opbragte og condemnerede Koffardiskibe, og vi vare forpligtede til ligesom disse at møde til Mynstring en à to Gange ugentlig eller oftere, om han fandt det fornødent. Denne Mynstring, der for de andre Krigsfanger fandt Sted paa en Slags Torv eller rettere en med Buegange indesluttet Plads for Slagterboderne, bleve vi Officierer snart fritagne for, imod at møde personlig hos Agenten hver Mandag for at modtage de os tilstaaede Ugepenge, der beløb sig til en halv Guinea, nemlig halvanden Shilling daglig. Hvor utilstrækkeligt dette var til at leve af, vil let indsees, naar jeg fortæller, at jeg under mit Fangenskab de

to senere Gange i 1810 og 1813 betalte for mit Logis alene, et Arbejds- og et Soveværelse: fra fiorten til en og tyve Shilling ugentlig.

Agenten var en Mr. *Lewis*, Fuldmægtig ved en af de to Landbanker i Reading, private Banketablissementer for Shiret eller Grevskabet *Berks*. Han var en lille mager Mand, med et stille og frygtsomt Væsen, omtrent halvtreds Aar gammel og Pebersvend. Han levede med en ældre Søster, der var umaadelig grim. Begge dreve i Fælledsskab en lille Glashandel, og i denne Boutik var det, vi Officierer mødte for at modtage vore Penge.

Af denne skikkelige og godmodige Mand generedes vi iøvrigt ligesaa lidt som af de strenge Grændser, vor Parol paalagde os med Hensyn til Spadseren og Hiemmeværen efter Solens Nedgang. Det viste sig snart, at vi Intet havde at befrygte af Egnens Indvaanere og Bønderne i Omegnen; det faldt Ingen ind at ville fortiene en Guinea ved at opbringe en Krigsfange, og vi toge snart Mod til os at spadsere om allevegne over Marker og Enge, langs de deilige Flodbredder og undertiden ud til længer bortliggende Bønderbyer. Og Reading var rig paa deilige Spadseregange. Selv laae den i den yndigste Egn af Verden.

To seilbare Floder, *Kennet* og *Thames*, giennemskare den. En smuk Bondebye, *Caversham*, laae neppe en Fierdingvei fra den, en anden, *Sunning*, ikke meget længere borte, og begge lige fortryllende i deres maleriske Beliggenhed ved Flod og Skov, med pyntelige Huse og yndige Villaer for Folk af den mere velhavende Classe. Rundt om den vidtudstrakte Dal saaes glimrende Herresæder paa skraanende Bakker, omgivne af rige Parkanlæg; i en Afstand af neppe meer end en halv dansk Miil fra Reading og rundtom i alle Retninger laae ikke færre end otte, ti saadanne prægtige „countryseats“, der alle kunde have været Sommerresidentser for en Konge. Staden eller Byen Reading selv var smukt bebygget, havde tre store Sognekirker, foruden endeel mindre Capeller for forskiellige Sekter, glimrende Boutikker af alle Slags, Boghandler, Leiebibliotheker,

en Læseforening, langt elegantere end vort Athenæum i Kiøbenhavn. Prægtige Equipager med glimrende Liberier, tilhørende den rige Landadel i Omegnen, vrimlede i Gaderne hver Dag imellem Kl. 12 og 3, naar Damerne besøgte Boutikkerne. To store Postkarether, „stagecoaches“, med fire Heste for gik og kom daglig mellem Byen og London, foruden de regulaire daglige Postkarether, „mailcoaches“, fra Bath, Bristol og Liverpool, hvis Vei til London gik igiennem Byen.

Reading var saaledes Centralpunktet for Samfærdselen imellem London og de største og folkerigeste Stæder paa Vestlandet, hvilket gav denne i sig selv ikke store By — 16,000 Indvaanere — et ualmindeligt Liv og Røre. Alle, der reiste med egne Equipager, eller de, der reiste med „postchaises“, Karether med to Heste for, og alle de uhyre med sex, otte, ja ti Kæmpeheste bespændte Fragtvogne, der førte Varer og Gods fra London og Østlandet til den vestlige Deel af England, kom herigiennem. Der var dengang ingen Jernbane, og man kan derfor let forestille sig, hvilken Mængde Vogne Samfærdselen imellem saa rige og blomstrende Handelstæder maatte sætte i Bevægelse. Selv havde Byen foruden en betydelig Kornhandel adskillige Fabrikker.

De danske Krigsfanger, saavidt jeg erindrer, noget over 200 i Tallet, vare for største Delen Koffardicapitainer, nogle faa Styrmænd, Supercargoer og Handelsreisende. En stor Deel af dem havde paa forskiellige Maader vidst at redde en lille Sum ved Opbringelsen, ved Hiælp af hvilken de nu kunde giøre sig Livet lidt mere taaleligt, end det, med de syv Shilling om Ugen, den engelske Regiering tilstod dem, vilde have været dem muligt.

De, der vare tagne i engelske Havne, hvor en længere Tids Embargo gik forud for Condemneringen, havde hemmelig giort Skibsredskaber, Effekter eller Varer i rede Penge; nogle Faa, meest Chinafarere, vare forsynede med Creditbreve; men desuagtet levede næsten Alle, af Frygt for den uvisse Fremtid, meget sparsomt og knapt. De fattige Capitainer, især dem fra

Jagter og Kystfarere, grebe ligesom de fattige Styrmænd til forskiellige Midler for at skaffe sig lidt Fortieneste; forstode de et Haandværk, som Skrædderi eller Skomageri f. Eks., arbeidede de for deres Landsmænd eller søgte Arbeide for Byens Mestere, Andre toge fat som Dagleiere paa Landeveie og i Marken. Iblandt Capitainerne var der ikke Faa, der vare Mænd af Dannelse og Verden; disse aflagde os Besøg ved vor Ankomst og sluttede sig siden til os i daglig Omgang.

En Maanedstid efter vor Ankomst indtraf de øvrige Officierer ved Tropperne paa vore vestindiske Øer, der vare tagne i Besiddelse af Englænderne. Af disse bleve Major *Stabel*, Capitain *Motzfeldt* og Lieutenant *Lohse* af Artilleriet samt Lieutenant *Gøring* af Infanteriet optagne i vor Messeforening hos Oberst von Scholten. De andre: Lieutenanterne *Lundbye* af Artilleriet, *Petersen*, *von Èinem*, *Schümichen* og *Virgin* af Infanteriet, arrangerede sig paa anden Maade.

Ved denne Forøgelse i vort daglige Selskab vandt vort Liv en større Afvexling. Lohse og Gøring vare meget dannede Mennesker og lystige Brødre. Stabel og Motzfeldt vare satte Mænd af moden Alder, og den sidste var saavel fra Charakterens som fra Kundskabers Side en særdeles udmærket Mand. De andre Officierer vare af ringere Dannelse og tillige noget ældre end os, men de blandede sig dog med os, toge Deel i vore Spadseretoure og tiente til vor Underholdning, idet Lohse og Gøring altid havde en eller anden Spas for med dem.

Vort Liv var i denne sædvanligt ørkesløse Drøm, som unge Mennesker uden Beskieftigelse saa let henfalde til. Vi læste Morskabsbøger fra Leiebibliothekerne for at studere det engelske Sprog, jeg lærte mig selv at spille lidt paa Fløite, lærte Skak og Billard. Den meste Tid hengik med at giøre Fodtoure i Omegnen, gierne i Selskab med fem, sex Andre, om Middagen dreve vi om i Gaderne og morede os med at see paa Boutikkerne, om Aftenen samledes vi efter Spadseretourene i et Værtshuus af anden Rang, hvor vi drak et Glas Øl og røg Tobak i Selskab med andre Danske.

Mod Slutningen af Sommeren indtraf to nye Kammerater i Krigsfangenskab iblandt os: Lieutenant *Otto Rasch* og *Rosenørn*, som begge vare tagne ved Nyborg, da de spanske Tropper under Marquis *Romana* satte sig i Besiddelse af Fæstningen og gik over til Englænderne. De bleve imidlertid kun en kort Tid i Reading, da de, jeg veed ei af hvad Grund, erholdt Tilladelse til at opholde sig i London. Paa samme Tid forlode Oberst von Scholten og hans Søn Reading for at vende tilbage til Danmark. Dette medførte en heel Forandring i vor Maade at leve paa. Et heelt Huus med en lille Hauge til blev leiet og forsynet med de tarveligste Meubler, og her flyttede Major Stabel, Capitain Motzfeldt, med ni Officierer fra Prinds Christian, samt Lieutenant Lohse og Gøring ind. En holsteensk Matrosdreng paa fiorten, femten Aar, som havde faaet Tilladelse at følge med Faderen paa Parol, blev tagen i Tieneste til at holde Huset reent og agere Kokkedreng. Vor Middagsmad lavede vi selv — Krieger var Messeforstander og tillige Kok. At han imidlertid ikke altid passede sin Tieneste, kan jeg erindre, og vi fandt somoftest, naar vi om Middagen vendte tilbage fra vore Toure, Stabel, der aldrig gik ud, siddende med en Bog i Haanden ved Skorstenen, idet han imellem skummede Suppen eller paa anden Maade passede Gryden.

Vort Maaltid var imidlertid let at tilberede, det bestod som oftest i en Steg, stegt hos Bageren i et Leerfad, paa hvis Rand de skrællede raae Kartofler bleve stegte paa samme Tid; en anden Dag den samme Steg kold med hiemmekogte Kartofler til, og kun een Gang om Ugen i det Høieste kogtes der Kiødsuppe. Frokosten var The med Brød og Smør, Aftensmaden Brød og Ost med et Glas tyndt Øl til. Enhver pudsede sine egne Klæder og Skoe, og Alle maatte hiælpe til i det almindelige Huusvæsen, da Drengen blot kunde bestride det groveste Arbeide, samt hvad der forefaldt udenfor Huset. Vor Spisestue var i Kiøkkenet.

Saa tarvelig denne Levemaade var, kunde dog den halve Guinea, vi havde fra den engelske Regiering, ikke strække til;

Krieger maatte derfor giøre et Tilskud for os Søofficierer, hvilket jeg formoder, han har bestridt af den lille Sum, Jessen havde forsynet ham med. Vor Messe med Oberst von Scholten maae have krævet et endnu større Tilskud. Hvoraf og hvorledes han klarede disse, veed jeg ikke; han giorde os ikke Regnskab herfor, og jeg var for ung til at bekymre mig videre herom. Men hen paa Efteraaret heed det, at vi maatte opbryde vor Menage og for Eftertiden maatte Enhver sørge for sig selv; Krieger havde ingen flere Penge at disponere over for os Andre.

Det er senere forekommet mig, at Krieger ikke opfyldte sin Pligt heri som ældste Officier. De to Cadetter lod han fra første Øieblik af sørge for sig selv; nogle Koffardicapitainer toge sig af dem, og de sloge sig igiennem med det Lidet, de havde, saa godt de kunde. Selv havde Krieger en Vexel paa Tusind Pd. Sterling; disse Penge vilde have været rigeligen tilstrækkelige for os Alle i et heelt Aar eller mere; og heraf kunde han for Regieringens Regning have giort sine Kammerater passende Forskud; vi havde jo ialtfald vor Gage hiemme til Dækning. Men Krieger var i høi Grad pengegridsk og karrig af Naturen.

Thostrup fik paa Slutningen af vort Ophold i Reading ogsaa en Vexel eller Creditiv tilsendt af Faderen, jeg erindrer nu ikke om paa 1000 Rd. eller 1000 Pd. Sterling. Det faldt ingen af dem ind at tilbyde mig Laan, ikke heller tænkte jeg nogensinde paa at bede dem derom. Jeg vidste ikke, hvorledes jeg igien skulde betale Laanet tilbage; jeg var fattig men nøisom og tog Verden, som den var; jeg tænkte ikke heller paa, at det dog var rimeligt, at vor Konge vilde bevilge os et passende Tilskud, og at jeg jo i alle Tilfælde havde min Gage hiemme, løbende ligefuldt.

Saavidt jeg erindrer, havde man henvendt sig til den danske Generalconsul Wolff i London om Penge; men denne havde afslaaet Begiæringen, og den danske Regierings heftige og forbittrede Optræden ved Krigens Udbrud, da den forbød enhver

Forbindelse med England og lagde Beslag paa al engelsk Eiendom, saa at den tvang danske Kiøbmænd at indbetale den Giæld i de kongelige Kasser, som de havde til engelske Handelshuse, havde skræmmet alle i England fra at have Noget med nogen Dansk at giøre. Derfor vare vi ogsaa hele Tiden uden Efterretninger hiemmefra og kunde ingen Breve sende til Slægtninge og Venner.

Vi brøde altsaa vor Menage op, og jeg leiede mig et Værelse i Byen for fem Shilling om Ugen, jeg havde altsaa fem en halv Shilling tilbage til Middagsmad, Frokost og Aftensmad samt Vadsk og nu, da Vintertiden begyndte, ogsaa til Kul og Lys. Det var Lidet — og dog kom jeg saa taaleligt ud af det. Mit Værelse, erindrer jeg, var overmaade anstændigt, net og reenligt i høieste Grad. Middagsmaden hentedes fra et Soldater-Spisequarteer ved Siden af Huset, hvor jeg boede; den bestod af en Portion stegt eller kogt Kiød med Kartofler til, Alt af bedste Qualitet, som i England selv den fattigste Mands Føde altid er; den kostede en Shilling, men da Gøring, som var ligesaa fattig som jeg, var et ualmindelig smaattærende og nøisomt Menneske, spiste vi to os mætte i den ene Portion. Det var tre en halv Shilling om Ugen; jeg havde altsaa endnu to Shilling til at bestride Frokost, Kul, Lys og Vadsk med hele Ugen igiennem.

Hvorledes jeg bar mig ad dermed, erindrer jeg nu ikke, kun det, at min Frokost bestod i en Spølkum varm Mælk med Brød til, og om Aftenen kom Lieutenant Petersen af de vestindiske Tropper den ene Aften til mig og jeg den anden Aften til ham og spilte Piquet om et Glas Øl og en Pibe Tobak; herved sparede vi Lys og Varme, idet vi tillige hialp hinanden til at fordrive Tiden. Undertiden kom En eller Flere af de andre vestindiske Officierer til, og saaledes gik Aftenerne ganske underholdende endda.

Disse vestindiske Infanteriofficierer vare alle Mænd, der ikke vare ganske unge længere, de havde tient sig op fra Soldat af. To af dem, von Einem og Schümichen, vare Tydskere og talte

næsten ligesaa maadeligt Dansk som Engelsk. Schümichen var en godmodig, fordringsløs og ikke ganske uvidende Mand. Einem, eller som han altid kaldte sig: von Einem, var Hannoveraner af Fødsel, umaadelig opblæst, vindig og pralende, og hans Uvidenhed grændsede til det Utrolige.

Lieutenant Virgin var en Svensker og paastod, ligesom von Einem, at være af Adel. Han var en sand Carricatur: fulde tre Alen lang, svær af Knokkelbygning, men ranglende og indtørret som en Mumie. Han var vist et Halvthundrede eller nær derved, og styg som en Orangutang, men bildte sig alligevel ikke Lidet ind for sin Skiønhed og var immer saa oppudset og blankpoleret, som om han endnu stod i Geleddet til Kirkeparade. Han bar altid et uhyre tykt og bredt hvidt Halstørklæde, en lille, tynd Stok i Haanden, en Blomst i Knaphullet og spadserede saaledes altid ene, med gravitetisk Gang op og ned i Gaderne, sieldent kom han ud paa Landeveien, for han var meget frygtsom af sig og kunde, troer jeg, ikke tale tre Ord Engelsk, som han overhovedet var det mindst snaksomme Menneske, jeg har kiendt. Naar han giorde Visiter, som han dagligen aflagde i en Slags Tour rundt mellem os Andre, sad han en halv Time eller mere ganske taus, stiv paa Stolen, og de eneste Ord, man hørte, var nu og da et: — Ja, bevar's, og til Afsked, naar han reiste sig: — Jeg faaer vel gaae.

Som Beviis for hans Kløgt fortalte de Andre om ham, at der engang var kommen en svensk Haandværkssvend til St. Croix, hvis Pas Politimesteren ikke ret kunde forstaae, Lieutenant Virgin blev derfor hentet og anmodet om at læse det. Han stavede med Møie frem:

— Vi Bor-ger-mesta-re och Råd. — og brød derpaa ud — Bevar's! han er Borgermestare och Råd! Den Eneste, der kunde lokke Noget ud af denne Mumie, var Lohse; han kunde bringe ham paa Glatiis og faae ham til at fortælle om hans Adelskab og hans Ungdomstid i Sverrig.

Virgin og von Einem, undertiden ogsaa Petersen, vare de, Lohse øvede sin Mutterwitz paa; han besad deres fulde For-

trolighed og benyttede den saa vel, at der ikke gik nogen Dag, uden de meest comiske Hændelser og Forviklinger havde bragt disse Personer til Moro for os Andre. Petersen, en Dansk, var ogsaa temmelig tilovers; imellem fyrre og hálvtredsindstyve Aar, godmodig af Charakteer, men indskrænket, dog ikke i samme Grad som de to Andre.

Saa tarveligt som jeg levede, vilde dog mine ringe Midler længe ikke tillade mig denne Levemaade, selv med de Tilskud, jeg blev sat istand til at giøre ved Salget af et lille Gulduhr, Scholten i de første Dage efter vor Ankomst havde faaet mig til at kiøbe ham af for fem Pund Sterl., og som jeg nu var glad ved at erholde to Pund for, samt nogle Sølv-Skiorteknapper og et Par Pladehægter til en Kappe, jeg havde bierget.

Ved Enden af Novbr. Maaned maatte jeg flytte sammen med de to Cadetter og nogle Koffardicapitainer. Det var i Sandhed af Dynen og i Halmen. Her boede jeg, de to Cadetter, Wulff og Weidemann, en Capitain *Sølling*, Pleiesøn af Commandeuren, og to Styrmænd paa Chinafarere, *Holst* og *Fugl*. Vi havde et Sovekammer ovenpaa med tre store Senge, hvori vi laae to og to sammen. Der var saa knap Plads, at vi neppe kunde komme i Sengene uden at staae over hverandre. Nede ved Jorden havde vi en temmelig rummelig Stue, hvor Sølling og Holst gav Undervisning i Navigation til et Par unge Mennesker, Volontairer fra Chinafarere, medens vi Andre beskieftigede os paa forskiellige Maader ved et andet Bord.

Vor Spisning og Levemaade var endnu mere tarvelig end min tidligere, og det, der meest plagede mig, var den Mangel paa Reenlighed, der var en naturlig Følge af, at vi vare saa mange Mennesker sammenstuvede i det indskrænkede Rum. Værten var en fattig Skomager, hvis Meublement, Senge og Øvrigt svarede til hans trange Kaar.

Til min store Glæde varede dette Liv ikke over nogle faa Uger. Det maae have været omtrent i Midten af December, at der kom Efterretning om, at alle paa Parol værende Krigsfanger fra Linieskibet Prinds Christian vare udvexlede og skulde

snarest muligt reise til Yarmouth, hvor der laae et dansk Skib parat til at bringe os hiem til Danmark.

Før jeg forlader Reading for denne Gang, vil jeg endnu tilføie lidt om det Liv, jeg førte der. Sommeren var gaaet hen paa den før omtalte Maade, meest med Spadseren og Driven. Alt var endnu saa nyt for os unge Mennesker. Der var saa Meget at see, det engelske Folkeliv havde saa meget Tiltrækkende for os. Paa Krieger nær var der Ingen af os tre, der egentlig talede eller forstod Engelsk; jeg havde i mit elvte Aar til Præliminairexamen havt et Par Maaneders Undervisning i Sproget, det var Alt. Ingen af os vovede os ind i en Boutik uden at have En med, der var Tolk for os. Vi læste lidt, men det havde ingen Fremgang, før jeg blev ene, da begyndte jeg for Alvor, fik en Bog hiem fra et Leiebibliothek, og efterhaanden gik det lettere og lettere, og før jeg forlod Reading, havde jeg læst adskillige gode Bøger: Plutarchs Biographier oversatte paa Engelsk, Robertsons Carl 5.s Historie og nogle flere af samme Slags, og skiøndt jeg var for undseelig til at vove mig til at tale Sproget med Indfødte, bragtes jeg dog meer og meer dertil af Nødvendighed.

Lidt Omgang med det andet Kiøn hialp ogsaa hertil. Vi havde nemlig, da Vinteraftnerne kom, faaet en Balforening i Gang. Fugl, der tidligere havde været Søcadet med Krieger, Lütken og mig og var et meget sindigt og godmodigt Menneske, havde nemlig forlovet sig med sin Vadskerkones Datter, en overmaade sædelig og kiøn ung Pige, som han efter Krigen, da han fik en Ostindiefarer at føre, givtede sig med og førte hiem til Danmark. Hun havde Veninder, Sypiger og Vadskerkoners Døttre som hun, men unge, smukke og virkeligen saa sædelige og velopdragne som nogen ung Pige af den høiere Middelstand hiemme hos os, og imellem disse sytten, atten Aars unge Piger og Fugl arrangeredes Tingen saaledes, at en Snees eller flere unge Danske, Officierer, Cadetter, Capitainer og Styrmænd, forenede os om ugentlig een Gang at komme sammen til en Dands.

Balsalen var hos en af de unge Pigers Mødre, i en lav Stue — eller rettere Kiælderetage; Musikken bestod i een eller to Violiner, undertiden spillede en Krigsfange med for Fornøielse og et Glas Punch. Traktementet bestod i et Glas „Negus“, det er varmt Vand med lidt Portviin, Sukker og Muskatnød, eller varm Genever, eller Rumpunch, Alt meget svagt og lavet af en af de gamle Matroner, der altid bivaanede Festen for at vaage over deres Døttre og suppe lidt varm Drik, medens de glædede sig over Ungdommen. Disse Madamer vare som sagt deels vore Vadskerkoner, deels levede de af en lille Handel med Grønsager, Mælk og deslige. Alt gik saa net og anstændigt til som paa det bedste fornemme Bal, jeg nogensinde har været til.

Den lavere Classe i England har megen Agtelse for sig selv og for Sædelighed og et sømmeligt Væsen; og da jeg anden Gang kom til Reading som Krigsfange og ved mit større Bekiendtskab med Sproget var istand til at blande mig mere med Folket, har jeg ofte tilbragt Aftener iblandt Mænd af den simpleste Haandværkerstand, uden at jeg nogensinde mindedes om deres lave Stand eller mærkede nogen Forskiel paa Tonen og Conversationen iblandt dem og den, der herskede i Norge eller Danmark, især i Provindsstæder, iblandt Geistlighed, Embedsmænd og den mere dannede Borgerclasse.

Vi glædede os alle som uskyldige Børn paa disse Baller, giorde os behagelige for vore Skiønne, trakterede Mødrene og vandt det Lov paa os, at vi Danske vare grumme nette og artige Mennesker. Naturligviis varede disse Baller ikke længere end til Kl. 11, da baade vore Damer skulde tidlig op for at arbeide for deres daglige Brød, og vi tillige som Krigsfanger dog maatte være forsigtige med at være længe ude om Aftenen.

Jeg maae endnu tilføie til Roes for vore Baller, at de unge Piger af den lavere Classe i England immer klædte sig langt bedre end Piger af den samme Stand i Danmark; der var ingen Forskiel paa deres, ja selv Bondepigens Klædedragt og den

velhavende Borgerdatters, samme Stof, Mousselines Kioler, Straahatte og Silkebaand, samme Snit for begge. Man maae derfor ikke forestille sig vore Baldamer som raa, støiende Tienestepiger eller Bøndertøse, de vare tvertimod saa fine, stille, bly og sædelige unge Piger, som den fornemste Balkiender kan opvise.

Der var, som sagt, meget Nyt for os at see i dette Land, meget, der forbausede os: saaledes de umaadelig store Fragtvogne, der førte et Læs saa stort, at jeg troer, en almindelig dansk Jagt neppe kunde rumme det, og bevægedes langsomt, Skridt for Skridt, af otte uhyre Heste. Quægets Størrelse overhovedet forbausede os; og jeg erindrer, at jeg engang paa en Spadseretour prøvede Pullen af min Hat i Fodsporet af en Oxe, og den udfyldte det neppe.

Der indtraf et Fair eller Marked i Reading, medens vi vare der. En stor aaben Plads — *Fourburgplace*, som den heed efter en Høi, *Fourburghill*, der laae i Udkanten af Byen, og hvor fire danske Konger vare begravne, — var bedækket med Telte og Boder for Linedandsere, Taskenspillere, Giøglere og Fremvisere af alle Slags. Dette dannede egentlig Hovedsagen eller Kiernen af Festen, der varede i flere Dage, Markedet selv, som vore almindelige Krammarkeder, var ubetydeligt. Dette Fair trak en umaadelig Mængde Mennesker til Byen: Brillante Equipager fra Omegnens Herregaarde, Bønderne med deres pyntede Koner og Døttre, i smukke, meest Eenspænderkiøretøier, Gigger, Karrer, Cabrioletter osv. Alle strømmede til for at more sig.

Af de mærkelige Ting, der vare at see, mindes jeg især den saakaldte *Yorkshire Giant*, et ungt Menneske paa fire og tyve Aar, der var saa høi, at Wulff, selv næsten tre Alen, maatte staae paa Tæerne for med udstrakt Arm at kunne række høit nok op for at skyde sin Hat ind paa hans Hoved.

Et andet Vidunder var en Dreng paa to Aar, af en monstreus Størrelse for sin Alder. Han var af Høide som et fire, fem Aars Barn, havde en Bredde over Skuldrene som en stærktbygget

Mand, Krop, Laar, Been og Næver i samme Proportion, hvad Tykkelsen angaar. Han kunde ikke rigtig snakke endnu og gebærdede sig ganske som andre Børn i hans Alder. Moderen, en lille spinkel Kone, havde et spædt Barn paa Skiødet, medens hun fremviste Drengen, og det giøs i os, da denne i sin barnlige Vrede over, at han ikke maatte komme op paa Moderens Skiød, slog med den uhyre Næve efter den spæde Glut.

Et tredie Menneske var en Miss *Sarah Beffins*, et smukt Fruentimmer paa en fire, fem og tyve Aar, født uden Arme og Been.

En for England maaskee eiendommelig Skik saae vi ogsaa paa dette Marked. Alle Tienestefolk fra Omegnen, der søgte Tieneste, vare opstillede paa en Plads udenfor en Kirke, der laae tæt ved Markedspladsen, Mandfolkene i een Række, Pigerne i en anden med deres Skudsmaal og Beviser i Haanden. Her kom de Herskaber, Huusfædre og Huusmødre, der søgte nye Tienestefolk, gik op og ned langs Rækkerne og mønstrede dem, indtil de fandt En, hvis Udseende behagede dem. De indlode sig da i Samtale med Personen, undersøgte Skudsmaalene, og bleve de enige, fæstede de paa Stedet den Tiltalte, som da strax forlod sin Plads og tog Deel i Markedets Forlystelser. Jeg fandt denne Skik ikke ilde, kun var det bedrøveligt hen paa Eftermiddagen at see de faa Stakler, der vare blevne tilbage, staae nedslagne og trætte, endnu ikke opgivende Haabet om at finde En, der vilde tage dem.

Vi bivaanede en Dag midt paa Sommeren en landlig Forlystelse i en Bondeby, en eller to danske Mile fra Reading, hvorhen vi, ti, tolv Personer i Tallet, begave os meget tidligt om Morgenen, som til en Skovtour til Trods for det strenge Forbud i vore Parolpasser, i det sikkre Haab, at Bondealmuen i England var for godmodig og dannet til, at Nogen skulde lade sig friste til at opbringe os for at fortiene den Guinea, der lovedes i Opbringningspenge. Vi havde desuden en Beskyttelse i vor Klædedragt og vort Væsen, der stemplede os som gentlemen, en Titel, der altid iblandt Folket i England, naar det

ikke netop er den raaeste Pøbel, og selv hos denne, naar den kun ikke er ophidset, vises Høflighed og Agtelse.

Denne landlige Fest eller Forlystelse kaldes „Revel“ og finder i Almindelighed Sted efter endt Høhøst. Flere Bønderbyer eller Sogne forene sig dertil, og Stedet vexler hvert Aar imellem dem. Vi ankom saa tidlig paa Pladsen, at vi kunde udhvile og nyde en god Frokost i et meget net og reenligt Værtshuus eller Landsbykro. Derfra gik vi ud til en jevn aaben Plads, der var indhegnet med Touge som en Væddeløbsplads, hvor allerede en Mængde Mennesker vare forsamlede og Flere strømmede til. Der var Stænger med Flag og en Tribune for Kampdommerne.

Et Væddeløb med Æsler aabnede Festen, under almindelig Jubel, Huien og Skrigen. Spasen laae netop i at giøre Æslerne saa forvirrede og balstyrige som muligt, og det lykkedes ogsaa fuldkomment, for af den halve Snees Ryttere, der fremstillede sig, var der maaskee ikke een, der i lige Linie naaede Maalet. Nogle af Æslerne vare ved Signalet ikke at formaae til at røre sig af Pletten, de rystede paa Hovedet, gik baglænds eller sloge bagud og kastede Rytterne af; Andre gallopperede fortræffeligt af Sted et Stykke, men giorde saa pludselig Holdt, eller vendte om igien, eller gallopperede rundt om i alle Retninger paa Pladsen. Det hele Skuespil var meget latterligt og morede Publikum kosteligen.

Dernæst kom et Væddeløb imellem unge Piger paa fiorten, femten Aar; Prisen, der vaiede fra en opreist Stang, var en ny, fiin Særk, besat med store Sløifer af couleurte Silkebaand. Det var morsomt at see den Iver, hvormed de stode parate til at begynde, naar Signalet gaves, og den Jalousie, hvormed den Ene skottede til den Anden, at Ingen skulde stiæle sig til at staae et Skridt foran Linien, som Opsynsmanden hvert Øieblik maatte rette paa ved at trykke de Utaalmodige tilbage.

Saa kom Væddeløb imellem unge Karle i Sække. Karlen traadte i en Sæk, der blev trukken op udenover Armene paa ham og bunden fast om Halsen. Den Uøvede faldt strax om-

kuld. Den, der forstod Kunsten, hoppede frem i ganske korte Hop, men undgik derfor ikke, at et uheldigt Hop bragte ham til Jorden, dog forstode Mange at reise sig igien med nogen Møie og fortsætte Løbet.

Herefter fulgte Bryden eller Styrkeprøven; saa Kapløben om en stor Griis, hvis Hale var indsmurt med Fedt, og som den Seirende skulde gribe om Halen og svinge over Hovedet, hvorefter Grisen blev hans. Denne Spas varede længe og gav Anledning til megen Latter. Kunsten bestod i at fedte Haanden først paa Halen og saa gribe i Sandet, der da klæbede fast til Haanden og gav bedre Hold, naar først Grisen var løbet træt.

Ved Middagstid skiltes Mængden, for i det Grønne eller i de opslaaede Boder at nyde deres Maaltid. Vi tyede atter til Kroen, hvor vi fik et simpelt men meget godt Middagsmaaltid i et eget Værelse.

Om Eftermiddagen sluttedes Festen med det, der blev anseet for den meest ærefulde Væddekamp, det var Fægten med Stokke, fingertykke Hasselkieppe, forsynede med en Haandkurv. Til denne Kamp bleve saa mange Par stedte, som havde meldt sig. Kampen var afgiort, saasnart der efter et Hug i Hovedet flød Blod. Seierherrerne parrede sig atter indbyrdes til ny Kamp, indtil den sidste Uovervundne stod ene. Prisen var en ny, fiin, rund Hat, kantet om Randen med en Sølvgalon. Slagene paa Arme, Been eller andre Dele af Kroppen regnedes i Almindelighed for Intet og gaves kun for at lokke Modstanderen til at blotte Hovedet for Parade. Der vankede mange brodne Pandeskaller, men Alt toges med Koldblodighed og i bedste Lune.

Vi blandede os meget med Bønderne, som allevegne giorde Plads for os og viste os den hierteligste Artighed. Det var snart bekiendt, hvem vi vare: „gentlemen Danes“ kaldte de os, og det fornøiede dem meget at see den Interesse, vi viste deres nationale Lege og Forlystelser.

Jeg bivaanede ogsaa i Selskab med de andre Officierer et stort Væddeløb ved *Epsom*, som tillige med det i *Newmarket*

hører til de største i England. Der var en uhyre Menneskemængde, en meget stor Forsamling af Englands fornemme Verden med prægtige Equipager, brillant klædte Damer og Herrer; Lirekasser, „shows“ af alle Slags, Lykkespil, Hazardspil, Telte med Forfriskninger osv. Løbene vare glimrende, de bedste Løbere i England kæmpede imod hinanden.

Iblandt de mange deilige „countryseats“ — Herregaarde er ikke ganske Navnet, Lystslotte snarere — i den nærmeste Omegn af Reading, var Hertugen af *Marlboroughs* „White Knight“. Det laae en lille halv dansk Miil fra Byen.

Et fyrsteligt Slot, bygget i en moderne gothisk eller blandet Stiil, laae inde i en Park eller Lystskov, betydelig større end Charlottenlund, udlagt, holdt og fredet i den ædleste Smag og med den største Omhu. Brede Kiøreveie og Spadseregange, belagte med Gruus, og hvorpaa ikke et Hiulspor var kendeligt, slyngede sig i alle Retninger mellem aabne Græsplainer, skyggefulde Skove eller fritliggende Grupper af de herligste Træer. En kunstig Flod eller Aa bugtede sig igiennem Parken — kort, her var Alt, hvad den i England saa høituddannede „landscapegardening“ kunde præstere.

White Knight var ogsaa berømt for sine prægtige Drivhuse. Parken var indhegnet med høie Mure og Jerngittre, som maae have kostet store Summer, og Adgangen var ikke tll alle Tider aaben for Enhver, men for os danske Officierer giordes der aldrig Vanskeligheder. Eieren eller Beboeren af Slottet var Hertugens ældste Søn og Arving, Marquisen af *Blandford.*

Andre ligesaa prægtige og velvedligeholdte Slotte vare paa Bristolveien: *Colchillhouse*, som kort efter blev den ovenomtalte Mr. Monks Eiendom efter Faderens Død, hvis eneste Arving han var, og *Bellevue*, tilhørende en Tydsker, Mr. *Liebenroth*, en tyk, opblæst Herre, der en Dag sendte en Tiener ned og lod os paa en plump Maade vise ud af Parken. *Belgravehouse*, som tilhørte en Mr. *Belgrave*, var ogsaa et meget yndigt Sted, hvis Park vrimlede af Raadyr og Hiorte.

I en anden Retning, lidt udenfor Byen Caversham, laae

Major *Macleods* — eller, som de kaldte ham, *Nabobens*, fordi han havde erhvervet sig sin Formue i Indien — prægtige Slot, *Castlehill*. Det tronede paa Kammen af en høi Bakke og var en prægtig, i italiensk Stiil opført Bygning, der havde Lighed med Frederiksborg Slot. Ud ad Veien langs Floden, mod den over al Beskrivelse deiligt beliggende By Sunning, laae den unge Squire *Palmers* Herresæde. Bygningerne og Parkens Skiønhed, Beliggenheden, Omgivelserne — Alt giorde dette Sted maaskee til det meest fortryllende af alle. De her nævnte Steder laae alle indenfor ikke meget over en dansk Fierdingveis Afstand fra Byen og afgave saaledes de meest behagelige og varierende Spadseretoure for os.

Endnu maae jeg, før jeg forlader Reading, tilføie en kort Charakteristik af nogle af de Mænd, jeg der levede med.

Major Stabel var en Nordmand af Fødsel, af et smukt Ydre og imellem tredive og fyrretyve Aar gammel. Han havde et meget mildt og venligt Væsen, var yderst godmodig, men heftig opfarende af Temperament, hvilket førte ham til Overdrivelser og Yderligheder i Anskuelser og Meninger, dem han da med Stivsind og Haardnakkethed forsvarede. Han fordrev sig Tiden med Læsning og gik næsten aldrig ud. Sine Bakkenbarter lod han voxe sammen under Hagen, saa de naaede en uhyre Størrelse, og Hovedhaarene lod han voxe, saa de hang ham ned paa Skuldrene i Lokker. Han fik derved Udseende af en Vildmand og trak de Forbigaaendes Øine paa sig, naar han sad for Vinduet i sin hvide Trøie, hvilket altid satte ham i Raserie og fremkaldte Eder og Forbandelser over Englænderne.

Motzfeldt var ogsaa Nordmand, men en ganske anden Charakteer end Stabel. Han var en sindig og rolig Mand, med et lille Anstrøg af tørt satirisk Lune. Han havde et klart og skarpt Hoved og mange Kundskaber. Han besad en udbredt Læsning, kiendte de fleste europæiske Sprog og var velbevandret i deres Litteratur. Denne Mand kom siden til at spille en Rolle

i Norges Historie; han var i mange Aar og til sin Død Statsraad eller Minister.

Lieutenant Lohse var et Menneske begavet med et godt Hoved og megen Vittighed, godmodig, altid fuld af uskadelig Spøg og Lune, ikke uden Spor allerede til den ulyksalige Hang til Sviir og Drik, der siden førte til hans Afskedigelse af Tienesten og omsider, efter den dybeste Fornedrelse, endnu i hans kraftige Manddoms Alder lagde ham i Graven. Han tegnede smukt og havde et afgiort Talent for Carricaturer, i hvis Composition der ofte laae megen Vittighed. Motiverne til disse leverede især de andre, tidligere skildrede vestindiske Officierers daglige Liv og overhovedet Scener og Erindringer fra Vestindien. Han lagde sig efter Kobberstikkerkunsten under sit Ophold i Reading og bragte det heri temmelig vidt.

Lieutenant Gøring var et ualmindelig lille Menneske, godmodig og med et meget indsmigrende Væsen, et godt Hoved og besad megen Læsning. Han var i det Hele en Skiønaand og beskieftede sig bestandig med Læsning. Han havde tidligere staaet ved Mariner-Regimentet og kendte os Søofficierer godt fra en Reise, han havde giort en Sommer med Cadetskibet som Chef for Marinerne ombord. I Kiøbenhavn havde han vundet en Slags Celebritet ved en Historie, der førte til hans Forsættelse til de vestindiske Tropper. Han var nemlig yderlig fattig og forgieldet, tildeels, sagde man, som Følge af hans Maadehold overskridende Passion for det andet Kiøn — og det hændte sig en Dag, da han skulde trække paa Vagt, at det eneste Par Buxer, han eiede, var hos Skrædderen eller maaskee pantsat. Gøring trak derfor paa Vagt i Underbuxer alene, da han stolede paa, at den lange røde Uniformsfrakke, som dengang bares, skulde dække hans Mangel; men uheldigviis blæste Frakken tilside og blottede den. Saaledes fortaltes Historien almindelig. Han var i Alt, undtagen den ene antydede Passion, det meest maadeholdende Menneske i Verden og kunde leve af Ingenting, et Glas Vand med et Stykke tørt Brød var ham Nok. Han børstede og pudsede sine Klæder op og flikkede dem

sammen, saa at han altid saae anstændig ud; var der et Hul paa Overlæderet af hans Støvle, smurte han Blæk paa Strømpen.

Saadan var de Mennesker, jeg her i flere Maaneder førte et nøiere Samliv med, og hvis Charakteer og Exempel ikke kunde blive uden al Indvirkning paa et ungt Menneske som mig, knap atten Aar gammel. Om de tre mig nærmere staaende Kammerater har jeg Intet at sige, de vare mine Jevnaldrende og mig maaskee for underordnede i Charakteerudviklingen til, at de kunde have nogen Indflydelse paa mig. Jeg vender nu tilbage til Beretningen om min Afreise fra Reading.

KRIEGER, Lütken og Thostrup reiste til London et Par Dage før os Andre, da de vilde tilbringe nogen Tid der. Jeg, de to Cadetter og begge Styrmænd fulgte efter og toge ind i den os betegnede „Inn“, hvor Krieger tog imod os og, efter at have givet os et ordentligt Middagsmaaltid, atter samme Aften, uden at vi havde sat Foden paa Londons Gader, expederede os med Postkarethen til Yarmouth, hvor han og de to Andre vilde forene sig med os. Medens vi efter Bordet ventede paa Postkarethen, kom Rosenørn ind i Stuen til os. Han rev Krieger ned, fordi han saaledes jog mig af Sted, og opfordrede mig til at blive — han vilde forsyne mig med Penge; jeg skulde give Krieger Satan, den karrige Hund. Krieger stod foran Kaminen og nærmede sig under denne Samtale, men uden at give Gensvar paa de Grovheder, hvormed Rosenørn overvældede ham. Allerede i Reading havde han flere Gange saaledes tiltalt Krieger for hans Gnieragtighed, hvortil denne ikke svarede et Ord, men kun smilte.

Det er først senere, at jeg er bleven opmærksom paa den upassende og aristokratiske Adskillelse, som der blev giort imellem mig og de Andre, hvoraf de to, Lütken og Thostrup, dog vare langt yngre Officierer end jeg, men dengang var jeg for ung og fordringsløs til at tænke derpaa eller stødes derover. Selv i Fordelingen af Værelserne i den fælleds Bolig er jeg overbeviist om, at denne Distinction blev giort, skiøndt det heed sig, at det skeete ved Lodtrækning. Paafaldende var det, at netop de to bedste Værelser tilfaldt Stabel og Motzfeldt, et meget velmeubleret Sovekammer Krieger og Lütken, et næsten

ligesaa godt Lohse og Thostrup, medens de to usle Quistkamre med ikke Andet end en Hængekøie med Matras og en Stoel til Hver, tilfaldt mig og den fattige nøisomme Gøring. Den Gang fandt jeg, at Alt var gaaet ganske naturligt og redeligt til; men senere har jeg dog fundet Tvivel derom.

Afsted kiørte vi saa hele Natten og ankom seent paa Eftermiddagen til Yarmouth, hvor vi toge ind i et Værtshuus af anden Rang, men meget anstændigt og godt. Jeg kan nu slet Intet erindre om denne Reise fra Reading til London og videre til Yarmouth; kun det, at Veiret var raat og uvenligt; det var i de sidste Dage af December Maaned. Hvorledes jeg har været forsynet med Reiseklæder, veed jeg ikke. Jeg havde ikke Penge til at anskaffe nogle, og jeg kan ikke mindes at have bierget nogen Overkiole fra Prinds Christian. Men dengang tog jeg saadanne Ting let. I Silkestrømper og Sko er jeg dog ikke reist, thi jeg mindes, at jeg mod Efteraaret havde faaet et Par Støvler og Pantalons i Reading.

Krieger og de to Andre kom til os nogle Dage efter vor Ankomst, og formodentlig har han da aflagt Visit til Capitain Parker, der eiede et stort smukt Huus i Yarmouth og levede paa en brillant Fod, thi Parker giorde os en Dag Visit og indbød os Officierer og de to Cadetter til Middag næste Dag. Parker havde faaet et andet Skib, *Aboukir*, paa 84 Kanoner, som hørte til Schelde-Blokadeeskadren, men meest laae til Ankers paa Yarmouths Rhed.

Vi pyntede os saa godt, vi kunde, og indfandt os til den bestemte Tid, Kl. 7, men gik først til Bords Kl. 8. Selskabet bestod af Lord *Gardner*, Admiral over eller ved Blokadeeskadren, en Major og en ældre Søofficier. Foruden Fruen, en meget fiin og smuk Dame, var der to, tre andre Damer ved Bordet. Dineren var meget elegant, tre, fire Tienere i Liberie foruden en Kammertiener eller Steward i sorte Klæder vartede op.

Lord Gardner, der havde en saa høi Rang i Marinen, saae ud, som var han kun fyrretyve Aar, og havde et meget livligt og frit Væsen. Efter Desserten fiernede Damerne sig, og vi Herrer ryk-

kede sammen ved Bordet, hvorefter Karaflerne gik flittigt rundt og Conversationen blev friere, snart om Politik og nautiske Affairer. En Timestid efter kaldtes vi til The med Damerne, og da vi stode op, indbød Værten os til at benytte et vist Meubel, der havde Plads i en Skuffe i Buffeten. Lorden giorde Begyndelsen, og siden de Andre efter Rangen, vi med naturligviis, skiøndt denne Skik var os fremmed og generede os lidt.

Da vi kom ovenpaa hos Damerne, samledes der lidt efter lidt et temmelig talrigt Selskab, skiøndt det maae have været nær Midnat. Der musiceredes, et stort opretstaaende Piano-Dreieorgel eller Lirekasse blev sat i Gang af en Tiener, og nu dandsedes der lidt. Valtse, som man paa den Tid i England havde en Aversion for som noget Uanstændigt, begyndte da i de høieste Kredse at komme i Mode, og et Par af Damerne kun vovede sig til at forsøge denne Dands med os. Tiden fordreves paa denne Maade til langt efter Midnat; der serveredes med kold Aftensmad ved Smaaborde, og Klokken var nok fire, da vi kom hiem. Saaledes vare Sæderne i de høieste Kredse i England paa den Tid.

Vi maatte opholde os en fiorten Dages Tid i Yarmouth, før Skibet, vi skulde gaae med, var færdigt til at seile. Det var en Galease, „der Rennthier, Capitain Thiesen“, hiemmehørende i Flensborg, som af en eller anden Grund var bleven frigiven og nu skulde bringe os og endeel andre udvexlede eller frigivne danske Krigsfanger, Koffardicapitainer og Styrmænd, hiem. Jeg troer, vi vare henved fyrretyve i Tallet.

Dagene tilbragte vi med at drive om i Gaderne, naar det onde Veir vilde tillade det, med at spille Kaart, læse og sysle, som vi bedst kunde. Om Aftenen samledes vi med de danske Capitainer i et Værtshuus, hvor vi røg Tobak til et Glas Øl eller varm Toddy og passiarede. Os unge Mennesker indbød Værtinden, efter de første Aftener vare gaaede paa denne Maade, til at tage The med hende og hendes unge Døttre i „the back-parlour“ — Familiens Dagligstue. Dette faldt ogsaa bedre i vor Smag. Hendes to Døttre vare meget vakkre

og dannede Piger, snart blev det daglig Skik for os udenvidere at foretrække dette Selskab for den røgfyldte Giæstestue.

Efterhaanden indfandt der sig ved disse Theselskaber en tre, fire unge Piger til, Veninder af Husets Døttre, nysgierrige rimeligviis for ogsaa at see de interessante unge Fremmede. Der blev sladret, de rettede os i vort Engelske, giorde os Spørgsmaal om Danmark, om de danske Damer og Skikke der. Et Klaveer i Stuen gav Anledning til, at de omsider forsøgte paa en Dands. De lode os valtse for dem — „german walts" havde de hørt saamegen Tale om — selv vovede de ikke til det. Saaledes gik Aftenerne meget behageligt og uskyldigt for os.

Imidlertid var Skibet, der laae i *Gorlestone*, en lille Havn omtrent en halv dansk Miil fra Byen, blevet færdigt, og Afseilingsdagen var bestemt.

Om Formiddagen, som vi skulde indskibe os om Aftenen, bragte Wulff mig et Brev fra en af de unge Damer, der havde deeltaget i vore Theselskaber. Det indeholdt en formelig Kiærlighedstilstaaelse i meget lidenskabelige Udtryk: — hun kunde ikke leve uden mig, hun vilde endnu samme Dag flygte bort fra sine Forældre, naar jeg vilde tage hende med mig til Danmark; hun vilde, forklædt som Mandfolk, følge mig, hvor jeg end kom hen, og mere af samme Slags.

Jeg blev ganske forbauset, vidste ikke, hvad jeg skulde troe derom, og antog det for en Spas; jeg havde, troer jeg, ikke talt ti Ord med den unge Pige eller viist hende mere Opmærksomhed end nogen af de Andre, tvertimod havde jeg været meget tilbageholdende og undseelig, som jeg altid var i Dameselskab og her saa meget mere, som min Mangel paa Færdighed i Sproget giorde mig forlegen. Wulff derimod satte et meget alvorligt Ansigt op, Værtens Datter, der havde givet ham Brevet, havde grædt og forsikkret ham, at *Mary Ann* var fortvivlet og vilde tage sin Død derover, dersom jeg ikke kom og sagde hende et trøstende Ord; hun var af et lidenskabeligt Gemyt

og var istand til at tage Livet af sig selv. Wulff meente derfor, at jeg sagtens kunde gaae derhen, men jeg blev vred og vilde ikke have Noget med den Sag at giøre.

Han maatte altsaa vende tilbage og med saadanne Undskyldninger og Trøstegrunde, han kunde falde paa at sige paa mine Vegne, overlade det til Værtens Døttre at berolige den fortvivlede Veninde.

Det var meget nette og dannede unge Piger af den velhavende Borgerclasse, nylig komne ud af Institutet eller „the boardingschool“, hvor Døttrene af den velhavende og høiere Middelstand modtage deres Dannelse. Men dette er netop den farligste Periode for de unge Piger, sagde mig nogle Aar efter en dannet Borger i Reading. De komme i det attende Aar ud af Institutet med Hovedet fuldt af romantiske Forestillinger om Livet. De engelske Fruentimmer have heftige Lidenskaber og den samme ubøielige Villie, som er Nationalcharakteren egen.

Kaste de deres Tilbøielighed paa en Mand over deres Stand, ere de næsten altid fortabte, da Afstanden imellem Borgerstanden, de saakaldte „tradesmen“, og de høiere Classer er saa stor i England, at der sieldent eller aldrig kan være Tale om Givtermaal imellem dem. Dette sagde Manden mig, tilføiende: „Derfor maae Mødrene strengt vaage over deres Døttre i den Alder. Især ere Hverveofficiererne, hvoraf der altid ligger nogle i enhver større By, og Militairet i det Hele, en stor Skræk for Mødrene. Disse Herrer have Intet at bestille og søge at fordrive sig Tiden ved Kiærlighedsintriguer med Borgerdøttrene, hvilket som oftest ender med Bortførelse og de stakkels Pigers Ruin.

Med unge Mandfolk af deres egen Stand løbe de ingen Fare; der gaar Tingene sin raske og naturlige Gang, og Loven beskytter hende ved store Pengebøder for brudte Løvter eller Forførelse. Er først den farlige romantiske Alder forbi, saa have vi i vore Fruentimmer de bedste Ægtefæller og Huusmødre af Verden. Utroskab i Ægteskabet er, med Undtagelser

maaskee i de høieste Classer, en næsten uhørt Ting i England; men Loven beskytter os ogsaa derimod, den er praktisk, den straffer Forføreren med Bøder, til det Yderste af hans Formue mange Gange, saa at Enhver vel vogter sig for at eftertragte en Fornøielse, der kan komme til at staae ham saa dyrt".

Men for at komme tilbage til vor Afreise fra Yarmouth. Vi vandrede om Aftenen i Mørke, i et afskyeligt Veir og Føre, ud til Gorlestone, hvor vi indskibede os, og næste Morgen vare vi i rum Søe.

Overreisen var ubehagelig nok. Skibet var ballastet, og i den tomme Last var Hængekøier ophængt for os, jeg havde min ved Storlugen og laae om Natten med Klæderne paa og en lodden Hue paa Hovedet; om Dagen opholdt vi os og spiste i den lille Galeasekahyt, hvor vi tæt sammenstuvede neppe kunde rummes — det vil sige vi Officierer og Cadetterne, de andre Passagerer boede og holdt til nede i Lasten.

Det var i Januar Maaned, og Vinteren var i det Aar, 1809, meget streng, saa at Kattegattet var tillukket med Is og de norske Havne østenfor Næsset alle tilfrosne. Vi søgte Tilflugt i en lille Udhavn ikke langt fra Mandal, der allerede var halvt tillagt, og næste Dag gik vi over Isen iland, hvor vi, saalænge vi laae her om Dagen, opholdt os i Lotsoldermandens Storstue og gik ombord om Aftenen for at sove. Kulden var saa streng, at vi neppe kunde holde os varme i Stuen. Efter at have tilbragt en otte Dages Tid paa denne Maade, besluttede endelig Krieger, at vi skulde tage til Mandal. Her indlogerede vi os i et meget godt Værtshuus; vi traf et Par Søofficierer, der vare stationerede her, og kom strax i selskabelig Omgang med flere nette og giæstfrie Familier.

En fiorten Dages Tid, troer jeg, havde vi opholdt os her, da jeg modtog Ordre til at reise til Bergen for at ansættes ved Kanonflotillen der, under Premier-Lieutenant og Kammerjunker *Bielke*. Jeg skiltes saaledes fra mine Skibskammerater, som alle vendte hiem til Danmark, da Farvandet blev seilbart.

Da jeg lavede mig til Reisen, kom der en Kiøbmand fra Laurvig til mig og foreslog mig, at vi skulde reise sammen. Vi vandt begge derved, foruden hinandens Selskab, at vi kun behøvede een Slæde til Bagagen, og da denne stedse sendtes forud, tiente den ogsaa Begge til „Forbud“, som er nødvendigt, naar man ikke vil vente flere Timer paa hvert Skydsskifte. Forbudet sendes afsted Dagen, før den Reisende selv afreiser, faar en Forbudsseddel, som det hedder, med sig, og herpaa er bestemt det Klokkeslet, Skydset skal holdes parat paa hvert Sted. Vi begave os da paa Reisen, hver i sin Eenspænderslæde og havde den første Dag det lille Uheld, at Isen brast med os paa en Indsøe, som vi skulde over, hvorved vi kom i Vand til op paa Livet. Til Lykke holdt Isen for Hestene, saa at de strax trak Slæderne op og fore afsted; men mig paaførte dette Bad en stærk Forkiølelse.

Af Nattequarterer paa Veien til Stavanger erindrer jeg kun to, i *Hellands* Præstegaard og hos en Kiøbmand og Giæstgiver paa *Jedderen;* om vi overnattede flere Steder, kan jeg nu ikke erindre. Paa det første af disse Steder indtraf vi i Mørkningen og vilde taget til Skydsstedet eller Kroen, men Kudsken kiørte os til Præstegaarden, der laae lige ved Veien, hvor han sagde, han havde Ordre at bringe os.

Vi bleve modtagne i Forstuen, en stor, med Fliser belagt Halle, af Præsten selv, en lille aldrende men rørig Mand, med en hvid Nathue paa Hovedet. Hans Navn var *Rhein.* Det var morsomt at reise i Norge i de Tider; man traf paa originale Folk, og en saadan original Person var denne Præst i Sandhed. Han førte os ind i Storstuen, hvor to gamle rynkede Jomfruer, pyntede i deres bedste Stads med gammeldags Sæt paa Hovedet, stode ved det pynteligt opdækkede Thebord og neiede dybt for den unge Hr. Lieutenant, idet Præsten præsenterede dem som sine Søstre.

Hvor var det hyggeligt at komme ind i disse gammeldags Storstuer en Vinteraften fra Reisen! Ilden brændte rask og knagende i Kakkelovnen; Lysene stode tændte rundt om i

Stuen i blanke Tinstager; Gulvet var bestrøet med fiint hvidt Sand, blandet med smaathugget Gran- eller Enebærquiste, der udbredte en høist behagelig Duft, hvori blandede sig den finere Lugt af Roser paa Kakkelovnene eller af en anden fiin Røgelse; den blankpolerede Kobberthemaskine stod dampende paa Thebordet, der var bedækket med en Dug af det fineste hvideste Damask. Værten og hans Familie vare iførte deres bedste Klæder. Saadan var Giæstfriheden paa Landet i Norge paa de Tider.

Reisende af Dannelse vare paa disse Kanter af Landet saa sieldne og Forbindelsen med den ydre Verden saa ringe, at de ensomt boende Præster og Embedsmænd med Glæde øvede denne Giæstfrihed, der forskaffede dem en Aftens Underholdning med dannede Mennesker og, foruden at de erholdt Nyheder fra Staden og Verdens store Skueplads, gav dem Leilighed til at opfriske mangt et kiært Minde fra det lystige Ungdomsliv, Studenteraarene i Kiøbenhavn; derhen dreiede Samtalen sig altid, kunde man være vis paa, naar Puncheglasset blev fyldt.

Den Reisende, der bragte Nyheder, der kunde fortælle og ogsaa med Interesse høre fortælle, eller den, der kiendte eller vel endog var i Slægt med Nogen, hans Vært havde kiendt i sine unge Dage, han kunde være vis paa, at hans Navn længe blev erindret og nævnet med hiærtelig Velvillie i den ensomme lille Kreds.

Dette er det almindelige Billede af de Familier, jeg paa min Reise i Norges mindre bebyggede og mindre besøgte Egne giorde Bekiendtskab med: Efter Theen kom Tobakspiben og Punchen, medens Aftensbordet med travl men stille Omhyggelighed blev dækket. Foreller eller, som de i Norge kaldes, Ørreter, frisk fra Bækken, en mægtig Kalvekiølle og Ryper med alle Slags Syltetøier af Tyttebær, Multebær, Kirsebær, Ribs og Soelbær, det var den festlige Opvartning, man altid kunde giøre Regning paa, hertil en Flaske god rød Viin og, fremfor alt, den hiærtelige Glæde, den festlige Travlhed, som den Frem-

medes Besøg udbredte i hele Huset lige ned til den Ringeste af Tienestetyendet: Kunde alt dette ikke fordobble Appetitten, som allerede en heel Dags Kiørsel i den skarpe Vinterluft havde skierpet hos den Reisende, kunde ikke det formaae ham til at vise Værtindens Kogekunst Ære, at drikke Værtens Viin med dobbelt Lyst, stemme ham til Munterhed og Meddelsomhed, saa maatte han i Sandhed være et ufølsomt og utaknemmeligt Menneske.

Havde før Bordet den Fremmede været Fortælleren, den, der førte Ordet, til hvem Husets Fruentimmer stjaalent lyttede med Begiærlighed, idet de sagte trippede om i de huslige Sysler, saa var det nu ved Bordet, at Huusværtens Tour var kommen til at vise, at han ogsaa havde levet med i Verden. Han spurgte, om den og den levede endnu, i hvis Huus han var kommen, eller som han havde havt Bekiendtskab med, under sit Ophold i Kiøbenhavn som Student, om den eller den smukke Pige, som han havde sværmet for, var givt og med hvem, om hun havde Børn, hvordan det gik dem osv. Saa kom Studenterløierne, han havde havt, de Pudser, de havde spillet en pedantisk eller ildelidt Professor, Glæderne, han havde nydt i Norske Selskab, Dyrehaugetourene, Svirelystigheder, Gadeoptøier og Pengeforlegenheder, han havde været i.

Under disse Fortællinger sad den ærbare Huusmoder med foldede Hænder, rystende paa Hovedet med et forbauset Smiil, og seende hen til de voxne Døttre, som undseelig slog Øinene ned og pillede paa Borddugen over, at Fader havde været saa forskrækkelig vild i sine unge Dage, og at han vilde fortælle det for den fremmede unge Mand. Og naar saa Tiden kom til at bryde op og søge Hvile, ledsagedes den Fremmede af Vært og Værtinde til det pyntelige og varme Sovekammer eller Giæsteværelse, hvor Giæstesengen, Huusmoderens Stolthed, med Lagener af det fineste og hvideste hollandske Lærred, et Bierg af ligesaa propre Hovedpuder og den zephyrlette Edderduns Overdyne, stod parat til at modtage den trætte Reisende.

Ved Kaffen om Morgenen var Huusmoderens første Spørgs-

maal, om den Fremmede havde sovet vel om Natten, om Sengen havde været redt til hans Behag, og om der havde været varmt nok i Værelset. Paa Afreisen var der ikke at tænke, før man op ad Formiddagen havde indtaget en god varm Frokost for at styrke sig til de nye Besværligheder, der forestod, og naar nu Timen kom og Slæden holdt for Døren, saa var der en Afskedstagen, en Ønsken „Lykkelig Reise“ og „Lev vel“, igiennem hvilken ikke sieldent en dæmpet Veemodighed klang over, at maatte skilles saa snart.

Fulgt ud til Slæden af alle Husets Beboere lige til den smudsige Kokkepige, der idetmindste skulde have et Glimt giennem Køkkendøren af den unge Fremmede, som Madammen og Jomfruerne havde sagt om i Kiøkkenet, var „saa vakker en Kar“. Bisonskindet blev omhyggeligt tilknappet af Huusfaderen selv, endnu engang blev Haanden rystet til hiærtelig Afsked, og Slæden fløi afsted under Afskedsraab og Viften med Tørklæder af den hele Familie, der blev staaende midt ude i Landeveien, indtil de havde tabt Slæden af Syne.

Jeg kaldte Præsten paa Helland en Original. Det var han som Præst i Sandhed. Allerede i Forstuen havde jeg studset ved den grove Stemme, den barske bydende Tone, hvori han tiltalte Skydskarlene. Men hvor forbauset blev jeg ikke, da vi kom ind i Stuen og Samtalen kom igang, ved at høre ham bande som den groveste Matros ved hvert Ord, han talte.

Han havde i sin Ungdom faret mange Aar med det asiatiske Compagnies Skibe som Skibspræst; han havde været Chinafarer, sagde han mig. I denne Fart, der rigtignok tilligemed Staaefarten paa Kysten af Guinea længst bevarede den gamle Raahed i Sæder, havde han ganske tabt al geistlig Værdighed, al ydre Helligheds Væsen, saa at han nu lignede den simpleste og raaeste Matros og giorde sig til deraf.

Han fortalte mig, at da han først kom til Kaldet, vare hans Sognefolk de Ugudeligste og meest Ildeberygtede i Landet, ja havde endda Ord for at overfalde og udplyndre Reisende, men han havde sat Skik paa dem: han kaldte Synderne ind til sig i

sit Værelse, og efter at have irettesat og formanet dem, gav han dem en ordentlig Lussing med en forsvarlig Tamp, for at de bedre skulde huske Formaningen.

„— Det hialp, sagde han, og da jeg havde uddeelt en Snees Lussinger iblandt dem, fik de Respect for deres Præst, og nu kan jeg vinde dem om en Finger. Jeg fik Commando igien paa Skibet. Saadan skal de ha'e det, de Hunde". Han roste sig af, at da der for ikke lang Tid siden blev ført nogle krigsfangne engelske Matroser derigiennem, var han gaaet ud til dem og havde skiældt dem Huden fuld, og da En iblandt dem havde vovet at svare studst, havde han givet ham en rigtig „China-farer-Opstopper", saa Hatten var falden ham af Hovedet, og spurgt ham, om han vilde have en anden.

Som giæstfri Vært var denne snurrige Gamle iøvrigt meget elskværdig, og Kaldet maae have været godt, thi Alt i Huset bar Spor af en mere end almindelig Velstand.

Det andet Sted, vi overnattede, var midt paa Jedderen, jeg husker nu hverken Stedets eller Mandens Navn. Han var en Mand allerede til Aars med en talrig Børneflok. Det var en dannet Mand af en bekiendt og anseet Familie i Norge. Han havde været Kiøbmand i en af de større Stæder, var gaaet Fallit og levede nu her paa en Gaard, han havde reddet under Tabet af sin Formue, og hvortil laae et betydeligt Laxefiskerie eller „Laxevær", som det kaldes, samt et Privilegium til Smaa-handel og Giæstgiverie. Det var en venlig, godlidende Familie; jeg berører den her, fordi jeg et Par Aar senere atter kom derigiennem.

Paa vor Reise kom vi over det farligste Sted, jeg har pas-seret i Norge. Veien slyngede sig om et Field, der dannede en lodret Væg paa den ene Side, medens paa den anden et næ-sten ligesaa steilt Affald af Bierget naaede dybt ned i en Af-grund, hvor der løb en brusende Elv. Veien, der skraanede ud efter mod Afgrunden og ikke havde nogen stor Bredde, var bedækket med speilblank Iis, som det fra Væggen nedrindende og siden frosne Vand havde dannet. Da vi kom til Foden af

en Bakke, som dette Sted dannede, stege vi paa Skydskarlenes Raad ud af Slæderne og passerede Bakken, listende os frem tæt langs Fieldvæggen, hvor de Gedehaars Sneesokker, vi bare udenover Støvlerne, dog gave os et nogenlunde Fodfæste paa den glatte Iis. Slæderne, derimod, kom snart, som Skydskarlen havde forudseet, i Sving og bleve med Møie trukne frem paa Skraae hængende hele Veien ud over Afgrunden.

Den ene Slæde kiørtes af en Dreng paa en tretten-fiorten Aar. Knap var den trukken nogle Skridt paa denne Maade, før Drengen gav sig til at gebærde som rasende, græde og tude, idet han raabte:

„— Aah Tinen! see Tinen! hun dratter!“ Inden jeg kunde fatte, hvad han meente, kastede han sig paa Maven ud over den nedhængende Slæde, og lod sig kiøre paa denne Maade dinglende over Afgrunden, indtil det omsider lykkedes Hesten, hvis Tøiler han havde beholdt i Haanden, og som han fra sin farlige ubequemme Stilling vedblev at opmuntre til Anstrengelse, at drage Slæden op paa Veien igien. Da jeg naaede op til ham, stod han endnu og græd i stærk Sindsbevægelse, og omsider kom det ud, at han havde seet vor Madtine, som Ingen havde tænkt paa at tage ud, ligge i Bunden af Slæden og true med at falde ned. I sin Fortvivlelse havde han grebet til det desperate Midddel at kaste sig ud og hænge sig over Slæden, for at redde Æsken, hvilket ogsaa var lykkedes ham.

Det Troskab og Mod, Drengen her viste, for at redde en i sig selv saa lidet værdifuld Gienstand, var mig et smukt og talende Beviis for, hvor meget Stort og Godt der ligger i den norske Almues Charakteer.

Et Par Timers Kiørsel samme Dag bragte os til et andet Sted, der var ikke mindre farligt end det første; det var et meget brat affaldende Field, over hvilket Veien gik til den dybt nedenunder liggende Strandbred, hvor en Færgebaad skulde føre os over til den anden Side. Fieldet var meget bredt og ganske nøgent med en Afrunding til begge Sider, og det Hele var en eneste blank Iisflade, da der efter de foregaaende Dages

Tøeveir var indtraadt en stærk Frost. At komme ned af denne lange Bakke, uden at brække Lemmerne eller styrte i Havet, var en svær Opgave at løse for os, der ikke vare behørigt udrustede med Iissporer og Pigkiep, som vore Skydsgutter. Vi maatte blive tilbage, medens Slæderne med største Besvær for de stakkels Heste bleve bragte ned, og derefter kom den voxne Skydskarl tilbage med et Par Mand, han havde truffet paa Færgegaarden. Slæbte imellem dem, lykkedes det os omsider at komme uskadte ned. Denne Tour stod mig længe i Erindringen.

Ved Ankomsten til Stavanger toge vi ind hos en Madam *Faust*. Der var dengang saavel i Stavanger som i Bergen og flere andre norske Stæder ingen egentlige Hoteller eller Giæstgiversteder for Reisende af den mere dannede Classe, men der fandtes en eller anden privat Familie, som oftest Enker, der, halvt som en Gunst, modtog Reisende, og hvor man, for Betaling, i Almindelighed havde Alt, baade Logis og Bespisning, udmærket godt og som hos en Privatfamilie. Et saadant Huus var Madam Fausts.

Skiøndt det stedse var hendes Navn, der blev nævnet, havde hun dog en Mand, en gammel Sachser, der talte et Sprog, som var meget mere Tydsk end Dansk. Han havde formodentlig været Jæger hos et Herskab, engang i sin Ungdom; han bar en lysegrøn Kiole og havde stedse et Par store Jagthunde ved sine Fødder, naar han sad i Lænestolen ved Kakkelovnen, hvor han tilbragte den største Deel af Dagen, med mindre Mutter Faust sagde til ham:

„— Idag er det godt Veir, lille Fatter skulde gaae ud og see at skaffe os en Hare eller et Par Ryper til imorgen“, da vilde han tage sin Bøsse ned fra Væggen og vandre afsted med sine Hunde.

Mand og Kone vare begge Charakterer, som jeg holder af at skildre, jo sieldnere de blive i vor Alt udglattende og sammensmeltende Dampkrafts Alder. Hun var en høi, svær Kone paa en tredsindstyve Aar, med et venligt men værdigt

Matronevæsen. Hun var en Person af Vigtighed i Byen og Omegnen: hun var dens beskikkede, udentvivel ogsaa dens eneste Jordemoder, og, om det var en Følge af hendes vigtige og betroede Kald og Stilling, eller det skyldtes hendes personlige Charakteer alene, hun var tillige dens Orakel.

Om Dagen thronede hun, net og omhyggeligt klædt, i en stor Lænestol ved Vinduet, den hun kun forlod, naar hun rokkede ud i sit Kiøkken for at give en Ordre, og fra denne Post observerede hun strengt Alt, hvad der gik for sig paa Gaden, og meddelte de Tilstedeværende i Stuen sine Bemærkninger derover. Hun kiendte alle Mennesker i Byen og var indviet i alle deres Forhold. Ingen Dag gik, uden at hun havde Besøg af Byens meest anseete Mænd, Embedsmænd og Borgere, som ikke kunde gaae forbi uden at komme indenfor og faae en lille Passiar med Madam Faust. Hun var en klog, forstandig Kone, der sagde sin Mening ærligt og reent ud og ikke betænkte sig paa at give et godt Raad, hvor det behøvedes, selv om det ikke var begiæret, og det blev altid vel optaget. Baade Unge og Gamle havde Respect for Madam Faust.

At hun som Huusmoder ikke var ringere af den Grund, kan sluttes deraf, at der overalt i Huset herskede en Reenlighed og Orden, som jeg neppe har fundet Magen til paa de bedste Hoteller, Maden og Alt, hvad man fik, var fortræffeligt. Dette Slags private Herbergersteder er rimeligviis nu fortrængt af privilegerede Hoteller, de kunde kun passe og bestaae, hvor der indtraf saa faa Reisende som her, men de havde mange Fordele og vare behageligere for den Reisende end disse. Man var der som i en Familie. Madam Fausts Dagligstue var ogsaa den Reisendes Dagligstue. Hun havde ingen Børn, de Reisende vare derfor et kiærkomment Selskab for de to Gamle,

Stavanger var dengang kun en lille ubetydelig By. Det var først et Par Aar efter Krigen, at den begyndte at tage sig op, og det saa hurtigt, at den i fem, sex Aar havde meer end fordobblet sin Folkemængde og begyndte at fordunkle det før saa rige og blomstrende Christiansand, hvilket Opsving især skyld-

tes Sildefiskeriets Tilvext ved Skudesnæs. Nu var den en lille sletbygget og uinteressant By med en nøgen umalerisk Omegn og Beliggenhed. En Ting var der dog, erindrer jeg, som tildrog sig min Opmærksomhed allerede den Gang, hvor jeg ikke havde seet Noget, der kunde vække min medfødte Sands for Kunsten; det var et Vindue i Gavlen af den lille, efter Sigende meget gamle Kirke. Jeg erindrer godt, at jeg ofte stod længe og betragtede dette Vindue, der udfyldte hele Gavlen, og beundrede Skiønheden i dette ensomme Minde om den gothiske Bygningsstiils høie Udvikling, undrende mig over, hvorledes denne Kunst havde fundet Veien op til dette afsides og fattige Sted.

Aarstidens strenge og urolige Veir nødte mig til at forlænge mit Ophold her til henved en fiorten Dage. Der herskede megen Selskabelighed og en livlig Omgangstone i denne lille By. Middagsselskaber, Spillepartier og Baller afvexlede med hinanden, og Tiden svandt hen i Lystighed for mig. En nærstaaende Kammerat af mig traf jeg her, Lieutenant *J. C. Grove*, der havde Commandoen over de her stationerede Kanonbaade. Han havde havt det Held, i Efteraaret 1807, strax efter Krigens Udbrud, at giøre en riig Prise, en lille Galease eller Kuf, ladt med Indigo og andre kostbare Varer. Grove var nemlig med en armeret Lotscutter sendt fra Frederiksværn til Christiansand med Depecher, da han underveis mødte dette Skib og havde den Resolution, som maaskee mange Andre i hans Alder ikke vilde have havt, at jage og opbringe det. Hans Andeel i Prisepenge beløb sig til 20,000 Specier, en paa den Tid betydelig Formue.

I Stavanger, hvor han allerede som Høistcommanderende over Søforsvaret, trods sin Ungdom, var en meget betydende Person og blev det endnu mere ved sin Formue, havde han forelsket sig i en ung Pige af god Familie, med hvem han faa Maaneder før min Ankomst var bleven givt. Skiøndt min Eftermand i Etaten, var han vel to Aar ældre end jeg. Hans Alder, da han givtede sig, kan saaledes ikke have været over tyve

Aar og Brudens sytten. Af dette rigtignok altfor tidlige Ægteskab udsprang en talrig Familie af sunde og stærke og velbegavede Børn; men Forældrene vare stedse sygelige, og Grove døede af Svindsot i en Alder af omtrent fem og fyrretyve Aar. Han var en Mand med en ualmindelig bestemt og kraftig Charakteer, veltænkende, retskaffen og en dygtig Mand i sit Fag.

Det var Skik i Norge paa de Tider, i de mindre Søstæder, at betegne Byens rigeste Mand ved den Benævnelse „Kongen i Byen", saaledes havde Langesund, Brevig, Porsgrund, Mandal, Stavanger, Christiansand, Molde, ja selv Trondhiem hver sin rigeste og meest anseete Kiøbmand, der i daglig Tale gik under det Navn. Kongen i Stavanger var en Agent *Kielland.* Han var en Mand til Aars, havde i sin Ungdom oftere været i England og derfra medbragt Sands for en finere Levemaade og Begreber om Høihed og Værdighed i Anstand, der udartede til Affectation hos Manden og stak noget comisk af mod Omgivelserne. Han gik stedse klædt i sin Uniform som Stadthauptmann eller Chef for Borgermilitsen, bar altid Guldbriller og var meget pompeus og søgt i sin Tale. Alligevel holdt han, efter gammel Skik, aaben Krambod i den underste Etage af Huset, hvor alle Slags Varer, Kaffe, Sukker, Rum, Viin, Tiære, Salt, Spegesild osv. udsolgtes i Skillingeviis. Om de andre Byens anseete Borgere og Embedsmænd er intet Videre at sige; de vare ganske, som man paa de Tider fandt dem i de mindre Byer i Norden, jevne i Sæder, giæstfrie og selskabelige.

Reisen fra Stavanger til Bergen skulde gaae for sig i en aaben Baad. Der var to Maader at reise paa, enten med almindelig Skyds, som bragte En til det næste Skydsskifte, en Afstand af to, tre Mile, stundom længere, undertiden ogsaa kortere, hvor man da maatte opholde sig, indtil en ny Baad og friske Folk efter Omgang og Tour kunde skaffes tilveie, hvilket ofte foraarsagede langt Ophold. Den anden Maade var at leie sig en Baad med Roerkarle for den hele Reise, hvorved man vel paa de enkelte Strækninger, naar der maatte roes, kom

langsommere frem, men da somoftest sparede Tid i Længden, og i det Hele var det bequemmere. Jeg valgte denne sidste Maade.

Et nødvendigt Requisit til Reisen var en velforsynet Madkurv, i Regelen indeholdende en Kalvesteg, et Par stegte Ryper, en røget Oxetunge, Ost, Smør og Brød, en Flaske Cognac, et Par Flasker Viin, Kaffe, The og Sukker. Denne sørgede Madam Faust for, imod at Roerfolkene bragte Kurve og Tilbehør tilbage. Jeg erindrer, at jeg forbausedes over, hvor billig hendes Regning var, saavel for Opholdet i hendes Huus som for denne Proviantering til Reisen. Min Reisekammerat fra Mandal skiltes jeg fra her.

Jeg tiltraadte da min Reise nordefter, indenom Karmøen. Baaden, jeg reiste med, var et lille Fartøi roet af to Mænd med korte Haandaarer. Roret havde et Haleaag eller en kort Arm ud til Bagbordsside, hvortil var bunden en lang Stang, der naaede hen til den agterste Mands Tofte, saa at han fra sit Sæde kunde styre Baaden. Den havde een Mast med et oventil smalt Raaseil, som heistes, naar Vinden var gunstig. Bag i Baaden, hvor jeg havde mit Sæde, eller rettere Leie, var der udbredt et Lag Halm for at holde mig varm. Paa denne Maade har jeg, foruden denne Reise, giort Reisen fra Bergen til Stadt og tilbage to Gange, uden at tale om andre kortere Reiser.

Paa umilde Aarstider og i stormende Veir var det en yderst ubehagelig Maade at reise paa, over de store Fiorde endog forbunden med Fare; ofte maatte jeg ligge to-tre Dage vindbunden paa eet Sted, tidt har jeg ligget hele Dage i Baaden for at komme et Par Mile frem, medens Søstænket gik hen over os. Ofte maatte man efter sex, otte Timers Roning være glad, naar man kunde naae en lille Øe eller op under et Skiær, hvor man havde Ly mod Vind og Søe, medens Folkene udhvilede og nøde deres Maaltid.

Dette var den Maade, man reiste paa imellem Stæderne paa Kysten, naar ikke den Reisende foretrak den mindre farefulde og exponerte, men somoftest meget langsomme Maade,

at gaae som Passageer med en Jagt, der tilfældigt kunde ligge færdig til at giøre denne Reise. Somoftest søgte man Havn før Mørket og maatte da forud tage i Betragtning, om der var Herberge at faae, hvor man bestemte sig for at naae til. Da dette ikke allevegne var Tilfældet, maatte man undertiden allerede flere Timer, før Dagen var til Ende, beslutte sig til at blive, hvor man var.

Sieldent kunde man faae Nogenting paa disse saakaldte Giæstgiversteder, høist en Ret kogt Fisk og om Morgenen en neppe drikkelig Kop Kaffe; havde det været stormende Veir i nogle Dage, kunde man ikke faae fanget Fisk, og Kaffen blev, jo længere Krigen varede, desto udrikkeligere, man sagde, de kogte den paa brændte Ærter; Korn og andre Ting gik almindelig under Navn af Kaffe. Hvor stor og behagelig Forandring har ikke Dampskibsfarten giort her!

Jeg erindrer nu ikke, hvor mange Steder vi overnattede underveis, eller hvor mange Dage vi brugte til Reisen, tre eller fire maae det vel have været. Af Mærkværdigheder, vi passerede, mindes jeg *Augvaldsnæs*, hvor Kirken er bygget op til nogle gamle Mure, der siges at være Ruiner af en Borg fra Oldtiden. Stedet har en historisk Interesse; der forekommer nemlig et Sagn i Snorre Sturleson om en Konge, jeg troer, Hakon Adelsteen, at han overnattede her og havde en mærkelig Samtale med en ældgammel Mand, der var eenøjet. Under Samtalen spurgte Kongen den Gamle, om han vidste, hvoraf Næsset havde sit Navn, og denne svarede ham, at det bar Navnet efter en Konge, der for umindelige Tider tilbage havde boet og hersket der paa Øen. Sagnet siger, at Kong Hakon troede, den Gamle var Odin selv, der havde aabenbaret sig for ham. Oehlenschlæger har i sin Hakon Jarl indflettet dette Sagn.

Et andet Sted paa Kysten viste man mig nogle høie Bautastene som de fem daarlige Jomfruer; saavidt jeg erindrer, svarede Tallet ikke til Navnet, der var syv af dem, troer jeg; Videre om Betydningen eller Oprindelsen vidste man ikke. Ved *Bøm-*

melfiorden viste man mig en Kirke paa Øen Moster, som skal være den ældste christne Kirke i Norge, jeg troer, man sagde, den var bygget af Oluf den Hellige paa det Sted, hvor han først landede i Norge, da han kom for at indføre Christendommen.

Da jeg kom nærmere op mod Bergen, lukkede Farvandet sig mere og blev interessantere. Idet vi dreiede omkring et Næs, som kaldes *Quarmen,* laae hele den brede Bergens Fiord aaben for os. Inderst i Bunden laae Staden med sine hvide Huse, Kirker og Fæstningsværker, Havnen eller Vaagen, som den kaldes, opfyldte med Skibe, den til Fæstningen Bergenhuus stødende lille Bye Sandvigen, der egentlig er en Forstad af Bergen, paa den nordre, og Solheim eller, som den udtales, Solemsvigen paa den syndre Side og Kysterne paa begge Sider oplivede af rundt om spredte Landsteder og Villaer. Tæt bag om Staden især mod Norden hæve sig høie Bierge, der afskiære den fra det Indre af Landet, hvortil dog velanlagte Veie føre, der slynge sig igiennem Aabninger mellem Biergene.

Bergen har unegteligen en malerisk Beliggenhed og giorde, selv paa denne ugunstige Aarstid, et behageligt Indtryk paa mig. Jeg landede ved den meget anseelige Toldkammerbygning og blev af mine Roerfolk ført til et nærliggende Herbergsted af samme Slags som Madam Fausts, hvor jeg opslog mit Quarteer indtil videre.

Min Chef, Bielke, tog sig strax af mig paa en meget kammeratmæssig og faderlig Maade. Han gik selv med mig om til alle Honoratiores i Byen og introducerede mig. Hos en respectabel Kiøbmandsfamilie, ved hvis Familiebord Bielke og en Ingenieurmajor Wettlesen, mere af Venskab end for Vindingens Skyld, vare optagne, kom ogsaa jeg til at spise; og et meget smukt Quarteer blev anviist mig paa Torvet lige midt for Vaagen, hos en velhavende og anseet Koffardicapitain, Trumphy, hvis Bekiendtskab jeg allerede havde giort i Gothenborg, hvor han i Selskab med et ungt Menneske fra Arendal, Berg, der senere blev Politimester paa St. Thomas, havde besøgt os under Fangenskabet.

Det var endnu i Hiertet af Vinteren; Middags- og Aftenselskaber, Touren rundt hos alle dem, jeg var bleven introduceret til, Baller og Comoedier, Introduction i Stadens Klubber, „Den gode Hensigt“ og „Logen“ — før Frimurerloge — samt det mere aristokratiske og sluttede Selskab „Vennekredsen“, bragte Tiden til at svinde paa en behagelig Maade. Jeg stiftede Bekiendtskab med unge Mennesker paa min Alder af begge Kiøn og begyndte at føle mig hiemme i Bergen. Et ved Subscription bestaaende Læseselskab, der eiede et stort og udsøgt Bibliothek, forskaffede mig rigelig Lecture af den bedste og sundeste Slags. Selskabet havde allerede bestaaet et halvt Aarhundrede og besad ikke alene Alt, hvad de tre nordiske Rigers Literatur i den Tid havde frembragt, men ogsaa en næsten ligesaa fuldstændig Samling af det Værdifuldeste af det tydske, franske og engelske Sprogs Literatur.

Af Tienesteforretninger havde jeg i Førstningen faa eller ingen. Bergens Kanonflotille var endnu kun ringe, den bestod af en Kanoncorvet, *Odin*, og fire-sex Kanonjoller, med hvilken ringe Styrke Bielke Aaret før, den 16. Mai, havde havt en hæderlig Affaire med den engelske Fregat *Tartar*, hvis Chef, Cap. *Bettesworth*, faldt. Men der stod nu to Kanonskonnerter og et Par Joller paa Stabelen, som til Foraaret vilde være færdige.

Med Bygningen og Udrustningen af disse førte jeg Tilsyn og giorde iøvrigt en Næstcommanderendes Tieneste ved Flotillen, med Hensyn til den daglige Orden, Diciplin og Exercits af det Vinteren indeholdte Mandskab, der var indquarteret eller logeret paa et stort leiet Koffardiskib, der laae fortøiet paa Vaagen.

De andre Officierer ved Flotillen vare Maanedslieutenanter, Størstedelen dygtige Koffardicapitainer og anseete Borgere af Byen, som vare glade ved paa den Maade at vinde Beskieftigelse og Udkomme nu, da al Skibsfart var ophørt. Siden, da Farten med engelsk Fripas eller Licence begyndte, toge Flere af de Bedste deres Afsked, og i deres Sted nødtes Marinen til at tage mindre dygtige Capitainer og Styrmænd.

Det var bestemt, at der ved Forbierget *Stadt* skulde stationeres to Kanonskonnerter og een Jolle, deels for at forsvare dette for Communicationen og Skibsfarten mellem Bergen og Nordlandet vigtige Punkt, hvor der ofte samlede sig et ikke ubetydeligt Antal Kystfarere for at vente paa god Vind, deels for at give Skibene Convoi over Stadthavet, om fornødent.

Denne Commando var bestemt for mig, og jeg fik derfor Ordre til at reise til Stadt for at udsøge Ankerstation for Fartøierne samt bestemme Punkterne, hvor Telegrapher og Kystsignaler skulde oprettes for at bringe Stationen Kundskab om, hvad der foregik ude paa Havet og langs den nærmeste Kyst, samt sætte den i Forbindelse med en Station fra den Trondhiemske Flotille, der skulde oprettes nordenfor Stadt i *Aalesund*, en Havn i Nærheden af *Walderkoug*.

Jeg giorde denne Reise ledsaget af en Matros, i aaben Baad, med almindelig Skyds. Jeg maatte altsaa skifte Baad og Folk en eller flere Gange om Dagen. Veiret var, uagtet den tidlige Aarstid, ikke koldt, men raat. Den første Nat overnattede jeg i *Kulstrømmen*, der er den anden Skydsstation fra Bergen. Her var et ganske taaleligt Giæstgiverie.

Et andet Nattequarteer, jeg nu kan mindes, var i *Furøsund*, hvor jeg for Storm maatte blive to hele Dage, de kiedsommeligste i mit Liv. Stormen var saa voldsom paa den nøgne Klippeøe, at jeg ikke kunde komme udenfor Huusdøren, hvor jeg et Par Gange vovede mig hen for at see ud efter Veiret. Jeg havde ikke taget nogen Bog med for at fordrive Tiden underveis, en ubegribelig Tankeløshed af mig, og nu tænke man sig et ungt Menneske i min Alder to hele Dage indespærret i en Stue uden at have et Menneske at tale med, eller det Ringeste, hvormed han kunde beskieftige sig.

Der var en gammel ordknap Jomfru, der forestod Fiskeværet og Giæstgiveriet; med denne sidste Egenskab ved Stedet havde det ikke Meget at sige. Naar jeg undtager en god og reenlig Seng samt en simpel, men reenlig og varm Stue, var der her som overalt Intet at faae undtagen en Kop saakaldet Kaffe, lidt Mælk og en Ret suur eller flere Dage gammel Fisk.

Herfra gik Reisen videre over Skydsskiftet *Smørhavn* paa *Bremangerlandet* og ind igiennem en bred og dyb Bugt med steile Fielde paa begge Sider, kaldet *Frøisøen* eller *Frøihavet*, hvori en Sidebugt eller Fiord, som kaldes *Gulen*. Denne var navnkundig derved, at den bekiendte Gulathings Lov har faaet sit Navn fra Thinget her, hvor den blev antagen. Overhovedet var jeg nu paa classisk Grund. Jeg kom forbi mange Punkter, der var nævnt i Norges tidligere Historie, hvorom altid Skydsfolkene vidste Noget at fortælle.

I Bunden af Frøihavet, der løber ret øster i, dreiede vor Cours mod Nord, og vi havde nu *Nordfiord*, hvor Digteren *Claus Frimann* var Præst, paa høire Side, og paa venstre det mageløs deilige og majestætiske Field *Hornelen*, der danne

Østenden af Bremangerlandet. Jeg veed ikke, om det ikke i Skiønhed og det Indtryk, det giør, overgaaer den saa berømte Gibraltarklippe.

Hornelen hæver sig næsten lodret fra Havet til en betydelig Høide, og det er især dets maleriske Former, der imponerer; oventil er det kronet med Takker, der paa det meest Skuffende tage sig ud som Mure og Tinder af mægtige Krystaller, og fra dets glatte Vægge springe andre Takker og Taarne frem, der ligesom Kronen see ud, som om de vare formede af Menneskehænder. Den blaaliglyse Farve, hvori dette Cap næsten altid skinner, og dets ziirlige Former giver det noget saa Let og Luftigt midt i den mørke Majestæt, hvormed det kneiser over alle Fielde, at det ikke kan andet end præge sig uudslettelig i Erindringen.

Naar man passerer Hornelen, kommer man igiennem *Skatestrømmen* ud imod *Waagsfiorden* med en Mængde lave Øer, der næsten minder En om Danmark, derefter gaar Coursen nordefter til *Maaløen*, hvor jeg overnattede. Denne lille Øe, hvor Giæstgiverstedet og nogle gode Huse ligger, har en vis Vigtighed som Havn eller Stoppeplads for Skibene, der seiler indenskiærs, hvilket alle mindre Skibe giøre.

Fra den kommer man umiddelbart ind i et smalt og vel et Par Mile langt Sund, *Ulvesund* kaldet, der ender med den til alle Sider et Par Mile brede *Stadtfiord*, i hvis Midte den lille Øe *Silden* ligger, hvor det foreløbig var bestemt, at Kanonfartøierne skulde have deres Station. I *Osmundvaag*, der ligger til Høire paa det faste Land, naar man fra Ulvesund kommer ud paa Fiorden, var Skydsskifte og Giæstgiverstedet. Her tyede jeg altsaa til for at giøre det til Udgangspunktet for mine Undersøgelser.

Det var et stort anseeligt Sted, bygget i en Fiirkant med fire Huuslænger om en aaben med store Fliser belagt Plads, hver Længe for sig et smukt Vaaningshuus med gode Værelser. Foran og indefter Vigen, hvorved det laae, var en Mængde Udhuse, der tiente til Tyende, Fæ og Pakhuse. Det Hele har

i disse øde Egne noget Imposant ved sig, ligesom en gammel Borg midt imellem Bønderhuse.

Fra Osmundvaag giorde jeg nu mine Udflugter, først til Silden, derfra til det nordfor liggende *Stadt-Land*, en Arm af Fastlandet. Her landede jeg ved et Sted, kaldet *Dragseide*, en Samling af usle Huse, som man kunde kalde en Bondebye eller et Fiskerleie, da Fiskeriet maaskee mere end Agerdyrkningen var Næringsveien for disse Mennesker. I Dragseide var Skydsskifte for de Reisende, da man, for at undgaae Farten udenom Stadt over det aabne Hav, landede her og til Hest tog over Landet til den anden Side, hvor man atter i Baad fortsatte Reisen til de nærmest liggende Stæder Christianssund, Molde, Trondhiem osv.

Med et Par Bønder til Ledsagere og Veivisere besteg jeg de nærmeste Fielde for at udsøge Plads til Telegraphen. Fieldene vare meget høie og paa mange Steder besværlige at bestige; jeg var uvant til disse Strabadser, og det meste af Dagen gik hen, før jeg kom tilbage igien. Den næste Dag tog jeg i Baad ud til den yderste Pynt paa Stadtlandet og landede ved *Furunæsset*, hvorpaa jeg besteg et høit Bierg kaldet *Johnsseggen*. Dette var en endnu mere anstrengende og farlig, men yderst interessant Tour.

Jeg har endnu Indtrykket ganske levende i Erindringen af den farlige Bestigning af *Furustaven* og den vilde, øde Fieldmark oppe paa Toppen af Johnseggen. Jeg var ung og havde ikke mange Kræfter til denne anstrengende Klattren op paa Fieldene, men hvor ofte har jeg ikke siden ønsket engang endnu at besøge disse i deres Vildhed saa interessante Egne.

Den fremspringende Deel af Norges Fastland, der kaldes Stadt, er egentlig en Halvøe, der har en Længde af sikkert to danske Mile, og hvis ydre Ende mod det aabne Hav, det egentlige Forbierg, har en Bredde, der, saavidt jeg erindrer, ogsaa kan være et Par Mile. Hele dette Land hæver sig næsten lodret op fra Havet og er kun paa enkelte Steder tilgængeligt i smaa Viger. Dets Høide er heelt igiennem meget betydelig og tem-

melig jevn, saa at det ovenpaa danner et Plateau eller Vildmark, hvor kun Lyng og Smaabuske vokse, og hvor Stormen fra Havet, ustandset af nogen Gienstand, farer hen over den vidtudstrakte Biergslette.

Fieldvæggene langs Kysterne, hvis smaa Fremspring og eiendommelige Afrundinger eller Spidser oventil, særskilt benævnes Fielde — som *Staalet*, Furustaven o. a. —, dannede den to til tre Mile dybe og brede Stadtfiord. Fra den lille Øe Silden i Fiordens Midte havde man et majestætisk og rigt afvexlende Panorama. Paa den omtrent en Miil brede Aabning mod Havet nær, indesluttet af høie Fielde, Fastlandet i Baggrunden mod Østen og Syden giennemskaaret af Viger og Sunde, med Øer af forskiellig Størrelse og Skikkelse, nogle bevoxede med Skove, hist og her dyrkede Pletter; saadan fandt jeg ved dette mit første Besøg den Egn, hvor jeg skulde tilbringe denne og flere paa hinanden følgende Sommere.

Jeg vendte tilbage til Bergen og tilbragte nu den øvrige Tid af Foraaret med at tilsee Udrustningen af Flotillen, exercere den paa Fiorden og, da Tiden kom, besætte Indløbene til Bergen — Mundingerne af de to store Fiorde, der føre ind til Byen, *Gielte-* og *Herløffiordene* — hver med to Kanonjoller. De to nye Kanonskonnerter, hvoraf den ene, *Balder*, var mig bestemt, vare løbne af Stabelen og bleve udrustede.

I denne Mellemtid indtraf det, at der kom Melding en Aftenstund, at der i en Udhavn et Par Mile fra Byen var indkommen en Orlogsbrig, som i Søen havde mistet Masterne. Bielke gik strax samme Aften med to Kanonjoller ud til den, i den Hensigt at trække Udposterne til sig og med disse Baade angribe Briggen, om den befandtes at være engelsk. Den næste Dag kom han tilbage; han havde fundet Briggen at være fransk, og et Par Dage efter indtraf den til Bergen, hvor den blev liggende Sommeren over, og efter at have faaet nye Master og Seil løb den ud igien i Slutningen af September. Det var en smuk stor Brig, ved Navn *le Génie*, Chefen var Lieutenant de vaisseau *Degraves*, en Mand allerede henved de Tredsindstyve.

Den var løben ud fra Dünkirchen, bestemt til Colonierne, og havde været under Færøerne, da den traf haarde Storme af vestlige Vinde, der dreve den tilbage og omsider kostede den Masterne.

Min lille Commando var omsider udrustet, foruden Skonnerten Nr. 3 — senere given Navnet Balder — bestod den af den anden nye Skonnert Nr. 2 — senere *Thor* —, commanderet af en Maanedslieutenant *Rasmussen*, og Kanonjollen *Cort Adeler*, Maanedslieutenant *Fæster*. Thor og Cort Adeler afgik den 25. April til Stationen, jeg ledsagede dem med en Jagt, der bragte Provisioner og Telegrapherne, hvis Opstilling jeg selv paa Stedet skulde tilsee. Balder blev tilbage i Bergen, da det var bestemt, at den skulde gaae med en Convoi sydefter, naar jeg kom tilbage.

Jeg stationerede Thor i den nordre Havn paa Øen Silden og Kanonjollen i Osmundvaag, hvor Mandskabet fandt god Indquartering og Provianten klar oplagt i et dertil leiet Pakhuus. Telegraph blev opreist paa Fieldet Johnseggen, Stænger til Flagsignaler paa to, tre andre Steder, og Huse beordredes opførte til Signalbestyrerne, hvorefter jeg med Jagten vendte tilbage til Bergen.

Her var imidlertid den Convoi, jeg skulde afgaae med, bleven samlet og laae seilklar. Den bestod af elleve Skibe, meest Slupper og Jagter, hvoraf to havde Ladninger af Kanoner og Munition, de andre Kiøbmandsvarer. Foruden Balder var Skonnerten No. 1 — siden givet Navnet *Odin* — med Maanedslieutenant *Ryland* beordret at convoiere.

Denne var den første selvstændige Commando, jeg havde havt, og det var med ikke ringe Selvfølelse og Glæde, at jeg lettede Anker fra Bergen i Spidsen for et saa stort Antal Skibe, der vare betroede mit Ansvar, endnu før jeg havde fyldt mit nittende Aar.

Expeditionen gik lykkeligt af. Convoien blev ført Jedderen forbi, hvor jeg efter Ordre forlod den og løb ind til *Egersund*. Det havde blæst friskt med temmelig megen Søe over det

aabne Hav udenfor Jedderen; men Skonnerterne havde teet sig fortræffeligt, skiøndt man havde været i nogen Tvivel, om de med de svære 24pundige Kanoner paa Dækket, for og agter, kunde bierge sig i aaben Søe.

Ryland var en dygtig gammel Sømand, over de Tredsindstyve, og havde i mange Aar ført et stort Fregatskib paa Vestindien. Han medbragte fra denne Fart Storskibs- og Orlogsideer og Skikke, holdt sit Fartøi i god Orden, førte streng Commando, raisonnerede aldrig, men adlød prompte og var en meget punktlig Officier i Tienesten; da hertil kom, at han, som en meget velhavende Mand og vant dertil ved sin lange Fart paa Vestindien, klædte sig og var i sit Væsen og Levemaade som en gentleman, saa kan jeg med Rette kalde ham en complet Officier. Han var tillige en meget brav og retskaffen Mand; ja, naar jeg nu ret overveier Alt, var han sandelig en meget udmærket Officier.

I Egersund laae vi kun Natten over og vendte derpaa tilbage til Bergen; hvorfra jeg atter i Slutningen af Juni i Selskab med Rylands Skonnert seilede nordefter til Stadt, efterladende Ryland i Furøsund, hvorpaa han begav sig til den ham for Sommeren anviste Station paa en i Yderskiærene liggende Øe, kaldet *Kind*.

Øen Silden, i hvis nordre Havn jeg tog Station med begge Skonnerterne, var af meget uregelmæssig Form. Dens længste Side, i Nord- og Sydretning, var steil Klippekyst og vendte mod det aabne Hav, paa den indre og østlige Side var det, at de to smaa og sikkre Havne vare, adskilte kun nogle Hundrede Skridt fra hinanden, den fierde Side havde Strandbred, og Landet var her fladt og dyrket. Paa Midten af Øen hævede sig en Fieldryg af maaskee 3—400 Fods Høide, nordenfor var Landet fladt og dyrket, og paa begge disse dyrkede Flader var en Samling af Huse, som man kunde kalde Byer eller Fiskerleier, men hvis Befolkning tilsammen ikke udgiorde hundrede Siæle. Mod Havet laae nogle Smaaholme og Skiær, og Størrelsen af Øen

kan skiønnes deraf, at jeg med Kanonfartøierne kunde omroe Øen i ringere end en Time.

Exercits, Seil- og Roeøvelser paa Fiorden udgiorde den daglige Beskieftigelse. Undertiden convoieredes enkelte eller flere Kystfartøier ud til Nordpynten af Stadt, hvorfra Skonnerterne vendte tilbage, naar ingen Fare var at befrygte for de Reisen nordefter fortsættende Skibe.

Ved de to Gange om Aaret indtræffende saakaldte „Stævner“ af Nordlandsfarere blev der levende paa Fiorden og i Havnene. Nordlandsfarernes „Jægter“ komme da med deres Ladninger Tørfisk og Tran til Bergen, hvor de igien forsyne sig med Retourladning af Korn, Colonial- og Kramvarer. De afgaae fra Nordlandene tidlig paa Foraaret og ankomme ofte i Flaader paa tyve Skibe eller derover. Sædvanlig giøre de to Reiser om Aaret, og da disse giøres i Fælledsskab eller omtrent samtidig for Alle, saa kaldes de „Stævner“, den første „Foraarsstævnet“, den anden „Sommer- eller Efteraarsstævnet“, og disse er de travle Tider for Bergenserne.

Jægterne ere ganske eiendommelige Fartøier, klinkbyggede, meget store — jeg vilde giætte paa over hundrede Commercelæster —, uden Dæk; den tørrede Fisk opstablet og fastpakket ti-tolv Fod høit over Rælingen og ovenpaa tildækket med „Flager“ — Plader af sammennaglede Brædder — og oven paa disse atter Presenninger. De have kun een Mast, af eet Stykke Træ, meget høi og tyk, og fortil et uhyre fiirkantet Raaseil, der heises ved Hiælp af en Vinde eller et lille omdreiende Svingelspil. Underdelen af dette Seil bestaar af flere tillidsede Stykker, som kunne borttages i haard Kuling, ligesom naar man reber et Seil: de kaldes „Bonetter“ eller „Boneder“. Stævnene paa disse Fartøier ere meget høie, næsten op i Flugt med Midten af Masten for at række op og sees over „Formen“ eller Lasten. De seile overmaade godt og kunne til Nød lavere, men plat for Vinden, paastaae de, kunne de holde Fart med en Fregat. I Afstand see disse Skibe meget formidable ud, og man vilde troe, at det var en Krigsflaade, der nærmede sig.

For at beskieftige mit Mandskab med noget Nyttigt, byggede jeg en Landingsbroe, af udkastede Stene og Fieldstykker, en Snees Alen lang, belagt med naturlige Fliser, som vi fandt i stor Mængde og alle Størrelser ved Foden af Fieldene. Jeg lod ogsaa tæt ved Landingsstedet grave og steensætte en Brønd, for altid at have ferskt Vand ved Haanden, da vi hidtil havde maattet hente det fra de nærliggende Øer under Fastlandet. Dagene tilbragte jeg iøvrigt med Læsning, som jeg lod komme fra Bergen, med Spadseretoure om paa Fieldene, med Fisken og Jagt.

Min Lecture var af den sundeste og bedste Slags af den engelske Literatur: Shakespeare, Ben Johnson, Beaumont, Fletcher, Spectator, Plutarchs Biografier oversatte paa Engelsk; Robertsons, Gibbons og andre historiske Værker; af Fransk og Tydsk de bedste Forfattere, som jeg hidtil ikke havde læst. Kort, under mit Ophold i Bergen erhvervede jeg mig en temmelig fuldstændig Bevandrethed i de tre Sprogs Literatur, deriblandt endog sieldnere Værker, og derved tillige Øvelse i Sprogene. For Udtalen læste jeg ofte høit, declamerede Digte, og naar jeg drev om paa Fieldene, førte jeg Conversation med mig selv høit i et eller andet af disse Sprog. Jeg vandt herved en saadan Færdighed i det Engelske, at jeg Aaret efter, da jeg kom i Fangenskab igien, forbausede Englænderne ved min correcte Udtale og den Færdighed, hvormed jeg talte Sproget.

Fiskerie og Jagt drev jeg deels til Tidsfordriv, deels for at skaffe mig Noget at spise. Det var, især den første Deel af Sommeren, sieldent, at fersk Kiød var at overkomme.

Enkelte Gange kom Bønder og falbød Kiødet af en Koe, Biørnen havde dræbt eller jaget ud over Fieldet; jeg kiøbte det da af dem for en yderst billig Pris og gav det i Skibskost til Mandskabet, ved hvilken Leilighed jeg ogsaa selv tog en Steg, for tillige at sætte et Exempel, da Almuen har en Lede for Kiødet af Dyr, der ikke er slagtet paa den almindelige Maade, ihvor sundt det end er, hvad der her altid var Tilfældet. Hen paa Eftersommeren derimod havde vi Overflødighed

af Slagtequæg, der her er af en utrolig lille Vext, jeg erindrer, at hundrede til hundrede og tyve Pund var den almindelige Vægt af en slagtet Koe eller Oxe. Jeg kiøbte Kreaturerne levende og slagtede saa efter Behov to Gange om Ugen.

Fiskeriet gav mig megen Fornøielse. Der var en Varietet af Fisk her, Navne og Slags, som man i Danmark aldrig har hørt eller seet. Aal og Flyndere saa store og fede, som jeg intet andet Sted har seet dem, fiskede jeg med egen Haand, de første med Elljere paa lange Stager, hvad man kaldte at stange Aal, de andre med et svært Blylod paa en Line og to lange Spidser og udhagede Søm bundet fast til Loddet.

Man lod i stille Veir Baaden drive langsomt hen over den hvide Sandgrund, hvor man tydelig saae Flynderen ligge ganske ubevægelig. Loddet holdtes svævende et Par Alen over Grunden, indtil man var lige over Fisken, da man pludselig slap Linen, og i samme Nu sprællede Fisken, giennemboret af Sømpiggene, og lod sig uden Vanskelighed hale op.

Begge Maader at fiske paa var meget underholdende og gav næsten altid god Fangst. Aalen fangedes ogsaa i Ruser, som vi lagde ud for dem.

En meget delicat lille Fisk, Morten eller Murten kaldet, af Størrelse som Anchovis, fiskede jeg med det simple Redskab, en krumbøiet Knappenaal paa et Seilgarn bundet til en alenlang Kiep, eller med et lille selvlavet Næt, fæstet til et Tøndebaand, som ved Hielp af et Seilgarn holdtes svævende et Par Tommer under Vandfladen, hvor man kastede lidt smaahakket Madding ud.

Paa disse Maader kunde jeg fra Skonnerten fange mig en Ret, naar jeg vilde, i faa Øieblikke, naar Aarstiden og Omstændighederne vare dertil. Paa andre Tider gik jeg ud paa Fiskerier i Baad, ved Nattens Indbrud i de lyse Sommernætter.

Jeg sad da bag i Baaden med en alenlang tyk Stok i hver Haand, hvortil var befæstet en Line paa et Par Alen og atter en Messingtraad af samme Længde, den havde en Pilk af Tin med to Kroge paa. Maddingen var ligegyldig, kun at denne var

hvidlig skinnende. Et Par Mand roede Baaden, der styrede hen, hvor en Sværm af skrigende Maager saaes at slaae ned i Vandet hvert Øieblik. Der var Fiskestimen, som vi nu med jevn Fart holdt lige midt ind i, idet jeg lod begge mine Snører slæbe bag ud. Neppe vare vi komne ind i den plaskende „Sei"-Stime, før jeg følte et vældigt Ryk i den ene Snøre, ofte i begge paa eengang, og nu gialdt det at hale ind.

Stokken blev med et Ryk først kastet ind i Baaden, og derpaa haledes ind i Snøren og Messingtraaden, indtil jeg med et Kast kunde bringe den svære, undertiden halvanden Alen lange Fisk ombord. Det giorde ofte gevaltigt ondt i Haanden, naar Messingtraaden næsten skar sig ind i Huden og kun den anden Haand kunde bruges. Der hører Øvelse til denne Pilkefangst, naar man vil trække begge Fiskene ind paa een Gang.

Jeg fiskede en Nat paa en Timestid firsindstyve Graasei, alle af en Alens Længde. Fisken selv har megen Værdi som Tørfisk. Mit Mandskab fik i Fisketiden Tilladelse til tourviis at gaae ud og fiske om Natten. Hvad der ikke syntes friskt, blev ophængt til Tørring, og da Efteraaret kom, havde vi samlet en lille Jagtladning Tørfisk, den blev sendt til Bergen og solgt for fælleds Regning. Foruden disse Fiskegreier havde jeg Østersskrabere, Hummertegn — et Slags Ruser —, Tachnot og Vaad, som nogle af mine Folk besørgede efter Aarstiden. Fisk af alle Slags havde jeg saaledes i Overflødighed af.

Med Jagten gik det ikke altid saa heldigt. Den indskrænkede sig kun til Fuglevildt, og det Spiselige heraf var sieldnere. Maanedslieutenant Rasmussen, en Mand henved Halvtreds, var en Fynbo og en ivrig Jagtelsker, da Faderen havde været Skytte paa en Herregaard paa Fyen. Naar vi gik iland for at røre os paa Fieldene, havde vi altid Bøsse over Skulderen, for at kunne bruge en Leilighed, naar den kom; da skiød vi sieldent Andet, end hvad der kunde tiene os til Føde, som Edderfugle, den brednæbbede Graaand, begge kun paa de Tider, de vare fede, Lunden eller Søpapegøien, de smaa Krikænder, Teisten, en meget vanskelig Fugl at skyde, og Trækfugle af

forskiellig Slags. Hieilen eller Brokfuglen kunde undertiden i store Flokke slaae ned næsten for vore Fødder.

Enkelte Gange lykkedes det Rasmussen, der var en meget ivrigere Jæger end jeg, at skyde en Vildgaas; ogsaa sparede vi sieldent Skarven — en kulsort Fugl med røde Øine saa store næsten som en Gaases og med en lang Hals — eller Lommen, ogsaa en stor Vandfugl, naar vi en sielden Gang kunde komme disse skye Fugle paa Skud. Edderfuglen var efter Graaanden den behageligste Spise og lignede meget en tam And i Smagen, naar den var flaaet. Graaænder skiød vi ikke faa af, naar Kornet var modent, da de paa den Tid ere fede og overgaae den tamme And i Størrelse og Velsmag.

Oppe paa Stadtlandet, paa Fieldsletten, fandtes Hiorte, og selv lavere nede paa Fastlandet fandtes de, men sieldent, man sagde, at de undertiden svømme over til de større Øer for at kælve i Fred for Ulven. Saaledes blev et deiligt og overordentligt feedt Dyr, der var med Kalv, bragt til Salg i Osmundvaag af nogle Fiskere, der havde truffet det svømmende over Ulvesundet og slaaet det ihiel med Aarerne. Jeg deeltog i flere Maaltider af dette Dyr, der var det bedste, troer jeg, jeg nogensinde har smagt. Kalven, der var næsten fuldbaaren, blev ogsaa fortæret. Men til disse større Jagter saavelsom til Jagten paa Biørne, hvoraf nogle undertiden giæstede Osmundvaag, savnede jeg Leilighed.

Jeg gav mig ogsaa et Par Gange af med Skattegraven i det Store.

Sæløen var en stor Øe, der laae helt nord og østlig i Fiorden og kun var adskilt fra Stadtlandet og det sydefter liggende Fastland ved smalle, men dybe og seilbare Sunde. Bagenfor denne temmelig store Øe og dækket af den mod Havet laae Sælø Præstegaard tæt ved en flad, med hvidt Sand bedækket Strandbred og omgivet til alle Sider af temmelig udstrakt flad, jevn Grund, opdyrket til Ager og Eng og omkrandset af en Underskov, der bestod af Birk, Røn, Hassel og Ell. Stedet havde en smilende og stille landlig Beliggenhed. Paa den

yderste mod Havet vendende Pynt af Sælø laae Ruinerne af et i sin Tid i Norge berømt og riigt Kloster, *Sanct Synneve*.

Af disse Ruiner stod et stort fiirkantet Taarn tilbage, der var saa vel conserveret, at det saae ud til, det endnu kunde trodse et Par Aarhundreder. I dets tykke Mure fandtes en smal Vindeltrappe ved Siden af den store Port, ad hvilken man paa fuldstændig conserverede Trin kom op i et andet Stokværk, hvor kun Sporene saaes af de Bielker, der engang havde dannet Underlag for Gulvet. Murene af en meget stor Bygning, der havde staaet i Forbindelse med Taarnet, ragede paa sine Steder mere end en Alen over Jorden og lode sig forfølge, saaledes at man tydeligt havde Grundridset af Bygningen med sine indre Skillerum for sig. En hvelvet Kiælder, ti-tolv Alen i Længde og Bredde, stod næsten ubeskadiget; kun var der i Hvelvingen brudt et Hul saa stort, at en Mand kunde trænge sig derigiennem, og Gulvet, der bestod af en eneste uhyre stor Flise, var i Midten kløvet i flere Retninger, som det antoges, af de fra Hvelvingen nedfaldende Steenblokke.

Stedet, hvor en med Muur omgiven Hauge havde ligget, kunde tydelig skielnes, hist og her imellem Stenene voxede der endnu Haugeblomster, som ere sieldne i disse Egne, og man sagde, at Lignende, endog Tulipaner, fandtes spredte om paa Øen. Fra Klosteret langs Sydsiden, Øens Længdeside, hvor Landet hele Veien var fladt, førte en velconserveret Vei eller med Fliser belagt Fodstie til Enden af Øen ligeoverfor Præstegaarden paa Fastlandet. Klosteret laae paa flad Grund umiddelbart ved Strandbredden, men nogle faa Hundrede Skridt indefter hævede der sig et temmelig høit Field, som giennemskar Øen i Øst og Vest, og tæt op til dette Field har der ligget en anseelig Bygning, en Borg eller Sligt, op til hvilken en meget bred Steentrappe førte, hvor Trinene vare velconservede.

Heroppe lige under Fieldvæggen foretog jeg en Dag en Udgravning med en tyve-tredive Mand fra Kanonbaadene; jeg erindrer ikke, af hvad Grund dette Sted valgtes, om det var, at vi der traf et dybere Lag at grave i; men Alt, hvad vi ved et

Par Timers Arbeide bragte for Lyset, var en stor Mængde, af Fyrrepinde raat tildannede Kors, hvoraf jeg sluttede, at der her har været en Begravelsesplads; maaskee var det netop Kirkegaarden, hvortil hine Trappetrin førte op. Engang senere forsøgtes lignende Eftergravninger, uden andet Udfald, men det er troligt, at jeg savnede Forstand paa Sligt.

Imidlertid er det vist, at Øen maae engang havé været et lille Paradis paa disse Bredder. Klosterets Beliggenhed var malerisk, med Udsigten over det aabne Hav; og den hele Øe, der ikke var blottet for Skov og anden Vegetation, maae ved Munkenes bekiendte Smag og Sands for Cultur da have været dyrket og forskiønnet ved Kunsten. Klosteret trak dengang betydelige Indtægter af Skibsfarten, idet alle Skibe, der passerede Stadt, deels søgte Havn ved Sælø, deels efter gammel Skik besøgte Klosteret for at forrette deres Bønner og offre Gaver før eller efter den frygtede Fart omkring Stadt. Nu var Øen, saavidt jeg erindrer, ubeboet.

Digteren Frimann har skrevet et større Digt om Sæløen og Sct. Synneve Kloster. Der var et Sagn bekiendt i Egnen, at en skotsk Prindsesse Synneve — sandsynligviis en Fordreielse af Genoveva, Ste. Geneviève — skal have lidt Skibbrud her paa Øen, paa sin Reise til Norge for at givtes med en norsk Konge eller Prinds, og efter nogle Dages Ophold i en Hule var død af Hunger og Kulde. Jertegn ledte til Ligets Opdagelse, og det blev skriinlagt og ført til en Kirke i Bergen eller Trondhiem, hvor det længe bevaredes som en Helligdom.

Fra Inderenden af Sælø gik der et seilbart Sund af en halv Fierdingveis Bredde bag om den temmelig store og skovbevoxede Øe *Barmøen*, der laae ligeoverfor og østenfor Silden. Barmøen var høi og steil imod Fiorden, men naar man fra Strandbredden ved en smal Stie var kommen op paa Toppen, førte Stien ned igiennem et skyggefuldt Krat til en lille Indsøe, paa hvis Bredder der laae flere Huse, og her fandtes mange Smaaagre og opdyrkede Pletter.

Paa de Steder af de større Øer, der vendte indad mod Fast-

landet, var der i Almindelighed tæt Skov, medens den ydre Side mod Havet var nøgen. Syd for Barmøen var atter mange mindre Øer, de fleste med grønne Steder og en smilende Natur; denne Øegruppe, giennemskaaren af bugtende Sunde, strakte sig ned til Osmundvaag, hvor en dyb men smal Fiord eller „Pold“ strakte sig en Miils Vei ind i det faste Land, dens Navn var Synderpolden. Seiladsen paa en klar Sommerdag imellem disse Øer var smuk og interessant.

For at forstaae det Liv, jeg førte, maae man kiende mit Skib lidt nøiere og Livet indenbords. Skonnerten Balder var, som nævnt er, ganske ny og et godt stærktbygget Skib, 65 Fod langt paa Dækket, det seilede jevnt godt, var et solidt Søskib og vendte og dreiede fortræffeligt. Den roede med 30 Aarer i Blikstille næsten ligesaa godt som Kanonchalupper af den almindelige Construction, men naturligviis tabte den heri mod dem meer og meer, altsom Vinden tiltog, da den høie og skonnertsvære Reisning med Stænger og Ræer tog saa betydeligt Vindfang. Masterne vare vel til at lægge ned, men da det deels medtog saa megen Tid, og deels belemrede Kanoner og Dæk, saa blev der egentlig aldrig giort Brug heraf for Roning, men kun et Par Gange i Havn for Storm.

Den havde et heelt fast Dæk som andre Skibe. De 24-Punds Stævnskanoner stode i Slæder, hvis Baxning til Siderne skeete paa Buer, der hvilede paa Klodser i Dækket. Reculen moderedes ved, at Slæden inclinerede betydeligt indefra og ud mod Porten. Den øvrige Bevæbning bestod i to Haubitzer paa hver Side i Blokke; Odin havde ligesaamange 12-Punds Carronader, men af Mangel paa dette Skyts fik de Andre 4-Punds Haubitzer. Besætningen var 45 Mand, som siden blev forøget til 50, ved at give dem fem Soldater hver.

Under Dækket var Proviantkiældre heelagter, saa et Krudtmagazin, med Luger, igiennem den dobbelte Væg ind til Kahytten. Denne var et bequemt Rum med en Standkøie paa hver Side, Kistebænke og et stort Bord med Skuffer og Flaskefade i; et Skylight gav tilstrækkeligt Lys og Luft. Udgangen

var til Lasten og derfra ad en Trappe med Kappe over op til Dækket. I den bagbords Køie ved Døren laae min Styrmand og Næstcommanderende. Ude i Lasten laae Mandskabet paa store brede Brixer, i tre Høider. Midt i Lasten var en stor muret Kabys eller Kiøkken. Paa Dækket havde jeg tilstrækkelig Plads til at røre mig, og i det Hele var Skibet stort nok til at rumme Besætningen; nutildags vilde jeg, med de mange nyere Bequemmeligheder, man kiender fremfor paa hiin Tid, kunde have giort dette lille Skib til det hyggeligste Hiem for mig og for Mandskabet.

Naturligviis kunde jeg ikke bevæge mig i min Kahyt, jeg kunde kun under Skylightet staae opreist, og Gulvet var ikke mere end omtrent sex Alen den ene og tre Alen den anden Led. Naar det regnede, som om Efteraaret kunde være Tilfældet Uger, ja Maaneder igiennem, hele Dagen, uden Ophør, saa var vistnok Opholdet i den lille snevre Kahyt trist og skadeligt for Helbredet.

Ofte har jeg saaledes mange Dage efter hinanden ikke forladt Bænken udenfor min Seng, undtagen naar jeg for et Øieblik maatte vove mig op i den strømmende Regn; men naglet til den tilbragt Dagen med Læsning, Skriven og Maaltiderne, indtil jeg igien væltede mig ind i Køien, der om Vinteren altid var fugtig af de Draaber, der samlede sig under Dækket, af de fortættede varme Dampe, og dryppede ned som Regn paa Sengeklæderne. Med min Styrmand kunde jeg ingen Samtale føre, han var et simpelt udannet Menneske og kom kun ind i Kahytten, naar han skulde sove, eller naar jeg indbød ham til et Maaltid.

Det stille siddende Liv i et saa snevert Rum, hvor Luften ikke altid kunde fornyes, virkede ogsaa skadeligt paa min Sundhed og lagde Grunden til de Underlivssygdomme, jeg siden Livet igiennem har lidt af. Allerede dengang begyndte jeg at lide af Forstoppelse i en høi Grad, hvilket bragte mig til at doctorere paa mig selv, ligesom jeg ogsaa maatte agere Doctor for Mandskabet, da der i de første to Aar ingen Læge var ved

Stationen. Jeg havde en lille Medikamentkiste, leveret til Skibet fra Militairapotheket i Bergen, tilligemed en Bog, der indeholdt Anviisning til Medikamenternes Brug.

Da imidlertid denne Bog ikke tilfredsstillede mig, fik jeg i Læseselskabet fat paa en tyk Bog, „Huuslægen“ betitlet, af en berømt engelsk Læge *Buchan*, oversat og forsynet med Tillæg af den bekiendte tydske Læge *Sprengel*, herpaa igien oversat og med Tillæg forsynet af vor berømte *Tode*.

Det var en velskreven Bog, og efter den behandlede jeg mange Syge af mit Mandskab med det største Held, saa at jeg i de to Sommere, jeg var paa denne Station uden Læge, ikke mistede een Mand af den omtrent hundrede og tyve Mand stærke Commando.

Et Savn, der for et ungt Menneske i min Alder var det føleligste af Alle, var Savnet af Selskab med mine Lige i Alder og Dannelse. Maanedslieutenanterne vare meget ældre end jeg og stode i Dannelse og Kundskaber langt under mig, ligesom Commandoforholdet altid dannede et Skillerum imellem os. Her maae jeg bemærke, at jeg kan takke Sneedorffs Opdragelse for den Takt og Sikkerhed, hvormed jeg i en Alder af ikke meget over atten Aar førte Commandoen over en Styrke, der ikke var saa ubetydelig, og soutenerede min Stilling i Embedsberøringer med mange forskiellige Embedsmænd, verdslige, geistlige og landmilitaire. En særegen Skiæbne havde jeg i min Carrière som Søofficier deri, at jeg stedse, fra denne min første selvstændige Commando, var Chef og aldrig Subaltern paa to Undtagelser nær, hvor jeg dog i Gierningen havde den samme Uafhængighed og det samme Ansvar.

Lieutenant Rasmussen, med hvem jeg i Silden daglig kom sammen ved vore Vandringer paa Fieldene, vore Jagt- og Fisketoure, var i Grunden en brav og ret fornuftig Mand, men han var uvidende og udannet, hvoraf fulgte, at han havde megen Selvtillid og Paastaaelighed; som saadanne Mennesker pleie at giøre, sagde han mig ofte imod, for at skiule sin Uvidenhed, eller naar han ikke kunde fatte mine Argumenter.

Dette irriterede mig, og af Iver for at giøre mig forstaaelig og overbevise ham, lagde jeg derved Grunden til en Heftighed og Disputeersyge, som siden er gaaet over i min Natur.

Hvad den Selskabelighed, jeg havde videre, angaaer, da kom vi med Skonnerterne over til Osmundvaag, for at proviantere ved Magazinet der, en Gang om Ugen eller hver fiortende Dag. Gaarden selv laae tre-fire Hundrede Skridt inde fra Pynten, ved Bredden af en lille Vig eller Vaage, der skar et Stykke ind forbi den. Inde i Vaagen laae Kanonjollen fortøiet, men da der ikke var Dybde nok for Kanonskonnerterne, ankrede disse paa en Slags Rhed udenfor, lidt vestenfor Pynten eller Næsset, der dannede en lille Sukkertop, for mig Bierg, hvorpaa senere Signalstang, et lille Batterie, dannet af Kanonjollens to Haubitser, og et Skilderhuus bleve oprettede, hvorved Indløbet fik et befæstet Udseende.

Paa denne Rhed laae Skonnerterne i Sommerdagene, selv med temmelig haard Paalandsvind, i fuldkommen Sikkerhed. Om Efteraaret derimod laae de for større Sikkerhed bagenfor Landet omme i den strax østenfor liggende Synderpold, hvorfra man kun havde en Vei af et Quarteers Gang over den jevne Mark til Gaarden.

Ved disse Provianteringer saavel som ved overordentlige Leiligheder, saasom naar Sorenskriver eller Foged holdt Thing, hvilket fandt Sted to Gange om Aaret og var en Fest, der varede to, tre Dage og samlede mange Mennesker til Stedet, bleve vi liggende en eller flere Nætter over og toge Deel i Selskabeligheden, med Gaardens Beboere, og med de Besøgende, naar Thinget fandt Sted. Ved disse Thing bragte Embedsmændene undertiden deres Damer med, ligesom Egnens Kræfter og conditionerede Folk ogsaa indfandt sig, Nogle ligeledes medbringende deres Koner, hvorved der kom Liv paa Gaarden.

Familien paa Osmundvaag bestod af en halvfemsaarig Mand ved Navn *Larsen*, hvis Dattersøns Enke, en Madam *Mowinkel*, nu eiede Gaarden. Det var en tyk, svær Kone paa henved

halvtredsindstyve Aar; hun havde en Datter paa tolv-tretten Aar, der voxede op i Uvidenhed som en Bondepige. Foruden disse var der to ældre Jomfruer *Leganger*, Søstre af Madam Mowinkel. Det var en godmodig og tienstagtig Familie, jevn og simpel i Sæder og Levemaade. Senere kom en aldrende pensioneret Major *Lohmann* af Bergenhuus's Regiment i Kost og Logis der i Huset.

I disse Menneskers Selskab fordreve vi Tiden med Spadseren, Samtalen og Kaartspil, dog ikke om Penge, og dette dannede altid nogen Recreation for Sindet i det ensomme Liv, jeg iøvrigt førte.

Gaarden selv havde en smuk Beliggenhed, naar man undtager den totale Mangel paa Træer eller endog Buske vidt og bredt om den; de fandtes først inde i Fiordene, hvor der var Læ for Søvinden, men bag ved Gaarden laae en lang, udstrakt, temmelig jevn Fieldmark, hvorpaa der fandtes dyrkede Agre og Græspletter. Den dannede en ret behagelig Spadserevei for os. Op paa Toppen af det høie Field mod Syden, der med ikke meget steil Skraaning sluttede sig til den flade Mark, kom jeg desværre aldrig, skiøndt jeg flere Gange begav mig paa Touren, men trættedes altid paa Halvveien; jeg har ofte siden beklaget, at jeg aldrig nød den udentvivel mageløs skiønne Udsigt derfra indover Landet.

Præsten *Heiberg* i Sælø besøgte jeg et Par Gange i Sommerens Løb. Det var en yderst godmodig, jevn og simpel Mand. Kaldet var lille, han havde mange smaa Børn, hans Levemaade var derfor meget tarvelig.

To Toure rundt om Stadt giorde jeg med Kanonskonnerterne denne Sommer. Den ene Gang til en Øe strax Norden for Stadt, kaldet *Oxholmen*, derfra giordes en Excursion ind til *Vandelven*, hvor der var en Præst, endnu fattigere end ham i Sælø; iøvrigt var Landet der ret smukt.

Medens vi laae her et Par Dage, kom der Melding, at en fiendtlig Brig laae udenfor Stadt i Stille og havde udentvivel taget et Par Smaajagter, der laae ved denne. Jeg havde taget

Kanonjollen med mig paa denne første Tour over Stadthavet, jeg erindrer ikke, om der var særdeles Anledning dertil, maaskee et Signal om mistænkelige Skibe, hvilket denne første Sommer ofte kom fra de uøvede Telegraphbestyrere og jog os ud forgiæves, men det blev ogsaa eneste og sidste Gang, da det var en for vovelig Tour med dette Slags Fartøier.

Jeg vovede mig ud med mine tre Kanonbaade og fik rigtignok et Skib at see langt ude paa Havet i Blikstille; men vi havde havt over en Miil at roe ud fra Oxholmen til Stadtpynten, derfra endnu en Miils Vei tilsøes, og endnu havde vi en Miil eller mere ud til Skibet, som jeg saae, var et Koffardiskib, hvoraf jeg sluttede, at de to Smaacuttere, der laae i Nærheden af det, vare norske Kapere, der nyligen passerede Stadt; jeg vendte derfor om og kom med Folkene trætte tilbage mod Aften.

Mit Besøg paa denne Side af Stadt havde til Hensigt at foranstalte Opkiøb af Slagtequæg, Smør og en Drik, som vi gav Mandskabet istedet for Øl, Valle, eller som de her kaldte den: „Syre“, der af Bønderne sendes og sælges i Tøndeviis. Da dette var endt efter tre-fire Dages Ophold her, begav jeg mig paa Tilbagereisen.

Da vi kom forbi den nordre Pynt af Stadt, var det Aften, og det begyndte at blæse op af Syndenvind; jeg vidste, der var en lille Havn paa Landet mod Nord, *Honningvaagen,* den søgte jeg at naae for ikke at være nødt til at seile tilbage igien. Det blev over Midnat, før vi kom op under Indløbet, og da Ingen ombord havde været her før, blev en Baad sendt ind for at hente en Lots til os. Mod Daggry kom vi ind, og det var i rette Tid, thi vi havde neppe Tid til at faae os ret fortøiet, før det blæste saa haardt op, at ingen Baad kunde arbeide sig frem.

Skonnerten havde begge Ankrene ude, men Kastevindene vare saa voldsomme, at vi, for at ligge fast og for ei at blive kæntret eller afmastet, maatte lægge vore Master ned, og nu laae vi temmelig sikkert, da vi i Tide havde søgt Tilflugt i den indre Havn, et stort, naturligt Bassin, der adskiltes fra den ydre

Ankerplads ved et Rev tversover, som brød Søen ganske. Bunden var skinnende hvidt Sand, og der var ikke meget over et Par Favnes Dybde. Men uagtet der aldeles ingen Søe gik, hvirvlede Kastevindene fra de meget høie Fielde, der indesluttede Havnen, Søen høit i Veiret ligesom Støvskyer, Skonnerten kastedes ofte over paa Siden med Rælingen under Vand, og en let Baad, som laae fortøiet agtenfor Balder, blev kastet om med Kiølen i Veiret.

Kanonjollen laae ikke mere end et lille Bøsseskud fra Land, og dog var det umuligt at sende Baaden i Land; man maatte hale den fastbunden til Siden af Kanonjollen, for at den ikke skulde have samme Skiæbne som min Baad. Det var det voldsomste Veir, jeg nogensinde har oplevet. Mod Aften var det forbi, og den næste Dag var Vind og Søe saa moderate, at jeg kunde vove mig ud, og vi slap lykkelig tilbage til Silden og Osmundvaag.

Hen imod Efteraaret havde vi et Eventyr af lignende Slags. Vi havde været ovre med Skonnerterne i Osmundvaag for at proviantere og ladet dem seile tilbage til Silden før Mørket, medens Lieutenant Rasmussen og jeg bleve tilbage med vore Joller, da Veiret var godt og vi ofte havde tilbragt Aftenen i Osmundvaag og været tilbage henimod Midnat. Denne Gang maatte vi imidlertid blive Natten over, da det var taget til at blæse stivt med Nordenvind. Da Morgenstunden kom, var det en saa forrygende Storm og høi Søe, at det ikke var at tænke paa at vove sig ud med vore smaa fireaarers Joller.

Jeg var urolig ved at være fraværende fra mine Skonnerter i et saadant Veir; jeg fik derfor overtalt Madam Mowinkel til at laane mig en stor, men meget letbygget og letroende Baad paa ti Aarer, en saakaldt Femorring, med hvilken vi uden Fare kunde vove Overfarten, da Vinden netop var sprungen om til S. V. Med vore otte Mand til Roerkarle gik vi altsaa i Baaden og satte af; men neppe vare vi udenfor Vaagen, før Vinden atter sprang om til N. V. og blæste ligesaa haardt som før.

Lieutenant Rasmussen tog den agterste Aare og jeg Roret;

men jeg fandt snart, at jeg havde giort det sletteste Valg, thi Søstænket stod mig lige ind i Ansigtet, og jeg maatte holde Øinene aabne for at stævne de svære Søer. Jeg maatte holde ud; Rasmussen, som sad med Ryggen til Vinden og Søen, svarede mig, hvergang jeg bad ham om at løse mig af, at han ikke turde slippe Aarerne, før vi vare i smult Vande. Efter et Par Timers haard Roning naaede vi omsider Havnen og fandt begge Skonnerterne i god Behold, men med nedlagte Master, som Styrmændene havde grebet til for at være sikkre, efter at de havde prøvet denne ikke ganske lette Manøvre nogle Uger før i Honningvaag.

Den anden Gang, jeg var Norden for Stadt denne Sommer, var jeg i Havnene *Flaavær* og *Hærø*, den sidste især en god Havn. Seiladsen imellem Øerne var meget interessant, og det var classisk Grund næsten allevegne fra Vikingers og Næssekongers, fra Baglers og Birkebeiners Tider.

Alt, hvad der er værd at omtale fra min Station ved Stadt denne Sommer, troer jeg nu at have anført. Kanonjollen blev hiemsendt tidlig paa Efteraaret, paa Grund af det Farlige ved at lade den passere de brede aabne Fiorde saa seent paa Aaret. Skonnerterne derimod forbleve paa Stationen til Slutningen af October. Da nedlagdes Telegrapher og Signalstænger, Magazinerne rømmedes, og Godset derfra blev indladet i Proviantjægten, en velseilende Jagt eller Slup, som hørte til Bergens Flotille og benyttedes til almindeligt Transportfartøi. Jeg tog Afsked fra Osmundvaag for denne Sommer og tiltraadte med begge Skonnerter og Jagten en Tilbagereise til Bergen.

Paa Rheden i *Kapelbugten* laae en stor Brig fra Bergen, som havde begiært Convoi, den kom fra Archangel med en værdifuld Ladning, men da Vinden var sydlig, saa at vi maatte krydse os igiennem det lange og smalle Ulvesund, kunde Briggen ikke følge med; den blev derfor tilbage, i det Haab, at den kunde støde til os i Maalø eller Furøsund, hvor jeg i dette Tilfælde maatte ankre.

Denne Rhed paa Kapelbugten dannede en ypperlig Anker-

plads for de største Skibe. Den laae under den store Øe eller Land, *Waagsøen* kaldet, som lukkede Stadtfiorden mod Havet og strakte sig ned forbi Maaløen til Waagsfiorden og derved dannede Ulvesundet.

Et lille gammelt Kapel eller Kirke laae der tæt ved Kysten og gav Bugten sit Navn. Jeg veed ikke, at det nogensinde blev brugt til Gudstieneste, medens jeg laae ved Stadt, og det er rimeligt, at det skriver sig fra de catholske Tider, da Krigs- og Handelsflaader her fandt den bequemmeste Ankerplads i hele dette Strøg, og et Kapel til at forrette deres Andagt her saaledes blev en Fornødenhed. Et lignende Kapel laae et Sted paa Stadtlandets Kyst, i *Kierringvigen* troer jeg. Sælø Præst var forpligtet til en vis Dag om Aaret at holde Gudstieneste der, og der var et Sagn knyttet til Stedet om Kong Sverre eller Erling Skakke, jeg erindrer ei ret hvilken af dem.

Jeg krydsede næsten hele Dagen for at komme igiennem Ulvesundet og naaede henimod Aften Maaløen, hvor vi gik til Ankers. Seiladsen giennem Ulvesundet var mig altid interessant. Det var et Sund af et Par Miils Længde, med en Bredde af neppe en Fierdingvei og Landet paa begge Sider næsten fuldkommen parallelt, uden nogen fremspringende Pynt eller Bugt af Betydenhed.

Kysten paa den østre Fastlandsside var meget høi med en Biergslette ovenpaa, og Fieldvæggen havde kun en ringe Skraaning, den var ganske nøgen og furet af nedrullede Klippestumper og Stene, der i alle Størrelser laae opdyngede som en smal Bremme langs med Strandkanten. Den anden Side af Sundet, Waagsøen, var ligesaa høit Land, men skovbedækket. Paa begge Sider kunde de største Skibe løbe næsten lige tæt til Landet allevegne.

Overalt i Sundet var der steildybt, og kun en eneste lille Klippe laae omtrent midt i Farvandet og var den, der gav det Navnet. Den heed nemlig *Ulven*. Med høit Vande var den næsten skiult, og da Vandet kun stiger og falder høist et Par Fod, var der kun en smal, tre-fire Alen lang Ryg af dette Skiær til-

syne. Tæt rundt om det var steildybt, man sagde over hundrede Favne overalt i Sundet. Et lignende Skiær, kaldet *Bispen*, laae imellem Silden og Osmundvaag, det var sukkertopformigt og mindre end Ulven, ogsaa det kunde man seile saa nær, at man kunde række det med Haanden.

Jeg beklager nu, at jeg ikke dengang udførte, hvad jeg tidt tænkte paa, selv at undersøge disse Skiær nøiere. Forbausende er det at tænke sig en saa vidunderlig Formation som disse Granitsøiler, der fra en uhyre Dybde rækker op ligesom en Naal, og at de kunne modstaae det oprørte Havs Bølgeslag. Det er dog sandsynligt, at disse naturlige Obelisker blive bredere og bredere ned efter imod deres Basis, og Grunden til, at de kunne modstaae Bølgeslaget, ligger vel i, at Bevægelsen ikke rækker meget dybt under Havets Overflade.

Der var iøvrigt fuldt af disse Blindskiær rundt om i Skiærgaarden, de havde forskiellige generiske Benævnelser efter deres Dannelse, og som de ere meer eller mindre synlige, saaledes kaldtes nogle „Flue“ eller „Flua“, maaskee dem, der vare ganske blinde eller overflydte. Alle havde de Navne, og det er mærkeligt i høi Grad, hvorledes hvert Field, hvert Næs, hver Plet, hver Steen kan man næsten sige, saavel paa Landet som i og under Vandet har sit eget Navn, velbekiendt blandt Egnens Beboere lige fra den tidlige Drengealder.

Tidt strækker denne Kundskab sig mange Mile vidt og bredt i Skiærgaarden, jeg havde saaledes en Kiendtmand eller Lots med Balder, som besad denne Kundskab paa Strækningen fra *Skudenæs* ved Stavanger og lige til Trondhiem, som kiendte hver Havn, hver Ankerplads, eller Mærker for Indløbene, hvert Skiær og hver en Fare paa hele den uhyre lange og med Myriader af Øer, Holme og Skiær besaaede Kyststrækning. Med denne ypperlige Lots seilede jeg dristig, undertiden endog om Natten.

I Maaløen maatte jeg ligge over en Dag eller to for Modvind og stormende Veir. Efteraarsstormene vare nu indtraadte, ledsagede af Regn og raat og koldt Veir. Paa saadanne Dage var

Opholdet i den lille Kahyt baade trist og usundt. Regnen dryppede ned igiennem Skylightsruderne; gik jeg op for at røre mig paa Dækket, beskyttet af en stor Skind- eller Læderchenille med Slag, som jeg havde ladet mig sye, kom jeg da ned med vaade Fødder og bragte Fugtighed med.

Hvad der meget generede mig og skadede mit Helbreed, var, at der ikke var nogen Retirade eller Gallerie, som man til Søes kalder det; men jeg maatte forrette den naturlige Udtømmelse ved at krybe ud om Agterspeilet og sidde paa Hug paa Rorkappen, medens jeg med den ene Haand holdt mig fast og med den anden holdt Klæderne tilbage. Under Seil i stærk Søgang var dette meget ubequemt, og i en øsende Regn ikke mindre; dette foranledigede, at jeg ofte holdt Naturen tilbage. Det havde ikke været saa vanskeligt at anbringe et Sæde med Rør igiennem Agterspeilet i et af Hiørnerne, og jeg gik ofte og speculerede paa, hvordan det skulde giøres, men det kom ikke dertil. Bielke var gnieragtig oeconomisk med at tilstaae Fordringer, der kostede, som her, kun nogle Daler, og han var for lidt praktisk Sømand til at skiønne, hvor vigtigt for Helbreed og Velbefindende mangengang slige Smaaindretninger ere.

Naar vi laae i Havn, kunde man ikke engang for Velanstændigheds Skyld forrette dette Ærinde ombord, men gik da somoftest i Land og søgte Ly bag et Fieldstykke, hvor jeg ofte, piint af Obstruction, sad en halv Time med bøiede Knæ, før jeg blev færdig, undertiden maatte jeg reise mig flere Gange for at rette Knæerne, og ofte har jeg maattet bortjage Ravne og Krager, som her var meget store og dristige, med Kaskietten, naar de af Nysgierrighed kom mig for nær. Følgen af denne Levemaade, og tildeels vel ogsaa den tørre Kost, var, at mine Excrementer ofte fuldkomment lignede Faareexcrementer.

Vi fik omsider Vinden saa nogenlunde gunstig, at vi kunde gaae under Seil igien og naaede til Furøsund, hvor Skonnerten Odin laae og ventede paa os tillige med en stor Skonnert, Koffardifarer, der skulde gaae under vor Convoi til Bergen.

Den næste Dag lettede jeg med min lille Eskadre og tog til at krydse os frem over de store Fiorde, vi havde for os, *Stavfiorden* troer jeg, den første heed. Det blæste meget stivt, og der var en betydelig Søe; men jeg ambitionerede at vise de gamle Sømænd, at jeg ikke var bange for at seile, hvilket ogsaa lykkedes mig saa godt, at da vi henimod Aften, uden at være avancerede stort over et Par Mile sydefter, gik til Ankers i en lille Udhavn, kom Ryland ombord til mig i høieste Lune, Ansigtet skinnende hvidt i det Violette, som klædte godt til det kridhvide Haar, og sagde mig med en sagte indvortes Latter, at det var dog en ordentlig fornøielig Dag, vi havde havt, vi havde faaet Stueluften blæst ud af Klæderne. Rasmussen var derimod alvorlig og meente med en betænkelig Mine, at det dog havde været for haard en Prøve at sætte Skonnerten paa; han havde seilet med Vandet tre Planker ind paa Dækket hele Tiden og havde maattet tage tredobbelte Surringer om sine Kanoner, for at de ikke skulde kæntre rundt for ham. Men dette var Noget, han saavelsom vi Andre snart vænte sig til.

At seile med Rælingen under Vandet ændsede vi ikke, og jeg havde allerede indført hos mig at støtte Kanonerne ved stærke Skraastøtter fra Raperten ud i Borde, hvilket ogsaa kom i Brug paa de andre Skonnerter. Jeg lærte overhovedet at manøvrere og tumle min Skonnert med en Præcision og Dygtighed, som satte mig i Respect hos de gamle Sømænd, der vel i Begyndelsen meente, det var ungdommelig Ubesindighed og Uforstand, men siden, tvungen til Efterligning, dømte anderledes om mig.

Det var for mig en ypperlig Erfaringsskole som Sømand, denne Efteraars- og Vinterseilads med disse Skonnerter i stormende Veir, haardt Climat, svær Søe, tidt styrende paa Maa og Faa i Tykning, Regn og Sneefog ind imellem Skiær og Klipper, hvor pludselig Fare krævede hurtig Beslutning og raske Vendinger og Manøvrer. Et saa skarpt Øie erhvervede jeg mig, at jeg med en næsten utrolig Præcision kunde bedømme Distancen, Skonnerten under de forskiellige Omstæn-

digheder kunde vende paa, saa at jeg mange Gange har vendt saa nær ved Klippegrunde, at man, idet Skonnerten faldt af, næsten kunde sætte Foden paa dem fra Agterenden af, og det med frisk Kuling og stærk Fart, saa at Lotsen, naar det tilfældig var en fremmed, ofte har sagt bagefter:

„Nei, dette er dog formeget".

Ogsaa i at bedømme Skonnertens Stivhed og den Seilføring, den kunde taale, vandt jeg en overordentlig Sikkerhed, og det meest, om ikke alene, ved at vende Kinden og Øret mod Vinden; det var da en Forening af Høre- og Følesandsen, som sagde mig nøiagtigt Vindens Kraft og Forandringerne i denne, og dette igien ved en ubevidst Combination, en Følelse, hvorvidt Skibet eller Masterne kunde taale Anstrengelsen. Denne sidste Evne har jeg bevaret og havt Nytte af Livet igiennem, og jeg har ikke mødt Nogen, der har overgaaet mig i Sikkerheden heri.

Men for at komme tilbage igien til min Hiemreise. Endnu et Par Dage varede denne. Vi maatte krydse os frem den hele Vei mod Syndenvind, Storm og Uveir; kun den sidste Dag fik vi god Vind, idet den pludselig sprang om til Norden med stærkt Sneefog.

Hiemkommen til Bergen flyttede jeg ind i det Logis, Bielke før havde havt. Han havde faaet sin Kone, en født Baronesse *Reedtz-Thott*, op til sig fra Danmark og var flyttet ind i de Værelser hos Capitain Trumphy, jeg før havde beboet. Jeg indrettede mig nu for Vinteren og kom snart ind i den bergenske Levemaade. Jeg erindrer ikke rettere, end at jeg endnu vedblev at spise om Middagen ved *Valeurs* Familiebord hele denne Vinter, skiøndt Bielke havde forladt os og Major Wettlesen ogsaa snart efter blev givt med den smukke *Beate Hesselberg*, en Datter af den gamle, i Foraaret, ikke længe efter min Ankomst afdøde General-Lieutenant.

Man spiste fortræffeligt hos Valeurs, kun to Retter Mad, et Par Glas Rødviin og Kaffe, men Alt var fortrinligt godt, og Betalingen var meget billig. Selskabeligheden iblandt Embedsmændene og den høiere Kiøbmandsstand var saa stor, at ingen Uge hengik, hvor jeg ikke een eller to Gange var indbuden til et stort Middagsselskab, og Indbydelserne til Aftenselskab tilligemed de reglementerede Klubaftener i „Vennekredsen“ vare saa hyppige, at det var en Sieldenhed at tilbringe en Aften hiemme.

Den store Borgerklub „Den gode Hensigt“ besøgte jeg kun engang imellem for ei at blive upopulair, og da paa en af de Aftener, hvor varm Aftenspise i Fælledsskab fandt Sted. Selskabet var her mere blandet og mindre dannet end i den mere aristokratiske og meest af Skiønaander bestaaende Klub, „Vennekredsen“. Foruden disse tvende var jeg ogsaa Medlem af „Harmonien“, hvor der i Vinterens Løb blev givet et vist Antal Concerter og

særdeles elegante Baller; med Concerterne var ofte Declamation af et eller andet Leilighedsdigt forbunden, og mange deilige Digte af *Rein, Sagen* og *Nordahl-Brun* hørte jeg saaledes fremsagte ved forskiellige Leiligheder, lige friske fra Digterens Pen. Theatret var ypperligt. Der spilledes ikke ofte, maaskee een Gang om Ugen, eller et vist Antal Stykker i Saisonen; men jeg kan sige med Sandhed, at jeg aldrig saae noget slet eller endog maadeligt givet Stykke. Der herskede en vidunderlig æsthetisk Sands og Smag i Bergen.

Frimurerlogen var ogsaa et Recreationssted for de dannede Classer; der gaves et vist Antal Subscriptionsballer om Vinteren, hver anden Søndag mindre Thé-dansant, og i Øvrigt var det som en almindelig Café og Restauration, hvor man uden videre Forudbestillinger gik hen om Aftenen og giorde et Kaartpartie efter Aftale.

Her var saaledes rigelig Forlystelse for et ungt Menneske — formeget maaskee. Jeg tiente godt; foruden at jeg Sommeren over kunde spare Betydeligt op til Vinteren, tiente jeg paa Diæter hele Tiden, disse var ni Rd. om Dagen, hvilket paa den Tid var meget for et enligt Menneske foruden Gagen. Jeg havde rigtignok, da jeg kom her, kun en maadelig Garderobe, den skulde fornyes; men dertil fik jeg ogsaa en Extrahiælp derved, at alle Prinds Christians Officierer bleve tilstaaede Erstatning for deres tabte Klæder og Effecter. For mig beløb Godtgiørelsen sig til to Hundrede Rd.

Ved dette gode Udkomme var jeg sat istand til at tage Deel i Alt, lig de meest velhavende blandt Embedsstanden. Jeg spillede mit Partie Boston, det var dengang Modespillet, med de Fornemste og til det høieste Point, og jeg kunde dengang godt forsvare mig. Jeg deeltog i alle Baller og, som Skikken var, havde altid een à to inviterede Damer med, gierne saadanne, som ingen Brødre havde, og hvis Forældre ikke vare saa formuende, at de ofte kunde lade deres Døttre deeltage i Subscriptionsballer. Naturligviis blandede der sig Inclination i disse Indbydelser, skiøndt ogsaa Hensyn toges til Forældrene, om

man stod i et eller andet Forbindtlighedsforhold til dem; og de unge Piger satte en Ære i paa denne Maade at frequentere de offentlige Baller.

Invitationen skeete undertiden til de unge Piger selv, ved et foregaaende Bal, undertiden ved et Besøg til Moderen. Man afhentede sin Dame i Cariol — de eneste lukkede Vogne, der var i Bergen, — og bragte hende hiem, undertiden, især naar man havde flere Damer, sendte man blot Vognen til dem. Paa Ballet sørgede man naturligviis for Forfriskninger, havde sine Damer til Bords og dandsede visse Dandse med dem.

Der var mange smukke Piger i Bergen dengang, nogle endog meget smukke, livlige vare de Alle, og de, vi holdt os til, stode i Aandsdannelse fuldkommen paa lige Trin med os. For denne Vinter var jeg vel alene Repræsentant for Marinen, det var først senere, at der kom andre af mine Kammerater dertil; men jeg giorde Bekiendskab med flere unge Mennesker paa min Alder og kom snart i nøiere Venskabspagt med dem.

Der var to Brødre *Lassen*, den ene Officier, tidligere Student, den anden nylig indtraadt i Advokatstanden, begge meget belevne unge Mænd, med ualmindelig Dannelse og Aand; en Artillerielieutenant *Dittmar Meidell*, en smuk, livfuld og lystig Selskabsbroder; en Infanterielieutenant *Even Hammer*, ligeledes en meget smuk, men lille Person af en determineret, noget skarp, men ærlig Charakteer. Disse vare mine nærmeste Omgangsvenner. Capitain Motzfeldt, med hvem jeg havde levet som Krigsfange i England, kom til Bergen med sin Familie, han var ansat som Chef over Artilleriet. Han og daværende Sorenskriver *Christie*, der ligeledes spillede en vigtig politisk Rolle siden, *Johan Bull*, givt med en Søster af *Ørstederne* og Assessor i Overretten, senere Generalprocureur eller Høiesteretspræsident, Bielke, Digteren Lyder Sagen og nogle Skiønaander af Handelsstanden og Embedsclassen stode for meget over mig i Alder til et saa intimt Forhold som med de Foregaaende, men de dannede ogsaa min daglige Omgangskreds, og jeg betragtedes i alle Maader som en „Ebenbürtig“.

Den tredie Classe — de Ældre —, hvoriblandt Biskoppen *Brun*, Amtmand *Vibe*, Præsten Rein, en lille sygelig og derfor maaskee udvortes mørk og tilbageholdende Mand, men som, naar han oplivedes under Samtalen, havde noget overordentlig Mildt og Tiltrækkende i sit Væsen; disse vare foruden flere ældre, ved Rigdom og Dannelse anseete Kiøbmænd ogsaa Medlemmer af „Vennekredsen“ og overhovedet af den Omgang, hvori jeg bevægede mig.

Uagtet den store Frihed med Glasset, der var almindelig i denne Kreds saavelsom overalt i Norge paa den Tid, dog egentlig kun ved større festlige Leiligheder — uagtet denne og de ungdommelige Vildskaber, som denne samme Sviretone fremkaldte imellem os unge Mennesker, saa øvede dog dette Liv og denne Omgang en stor og gavnlig Indflydelse paa min Dannelse i enhver Retning.

Alvorligere Samtaler, Udvexling af Tanker og Meninger om høiere Gienstande dannede Kiernen i vor Underholdning, ungdommelig Skiemt og Skierts krydrede disse Samtaler, og det var først, naar Vinen og Punchen og den Tids saa animerede Drikkeviser satte Blodet i Bevægelse, at Lystigheden udartede.

Man satte en Ære i at kunne drikke meget, og jeg har dengang ofte ved et Middagsselskab drukket tre Flasker rød Viin, uden at være egentlig drukken, kun lidt usikker paa Benene, noget, som efterhaanden under Dandsen eller ved Spillebordet atter forsvandt, naar jeg var forsigtig nok til ikke at gyde Olie til Ilden, det jeg vel i Almindelighed var, men ikke altid Enhver af de Andre.

En Sviir, blandt Andet, som længe omtaltes iblandt os som noget ret Hæderligt, var, at otte Personer en Aften tømte fem Flasker Arrak i Punch, og at kun En af Selskabet maatte følges hiem af os Andre, der høirøstet og larmende slæbte ham imellem os.

Jeg vil slutte denne Skizze af mit Liv i Bergen fra den selskabelige Side med at tilføie, vor Omgang med det smukke

Kiøn betræffende, at der undertiden i Vinterens Løb fandt smaa Kanepartier Sted mellem os unge Mennesker, hvorved Enhver kiørte sin udvalgte Dame, der sad indhyllet i Biørneskindsdækket, medens Cavallieren, staaende bagpaa, havde Nok at tage vare med at kiøre, styre den lette Kane og knalde med Pisken.

Tourene gik da ud ad den fortræffelige Chaussee forbi eller over det saakaldte *Kalsarer* eller *Calvari* Bierg, rundtom Vigen til *Solheim*, hvor der var et Tracteursted, eller ogsaa til et Vand i Nærheden deraf, hvor der giordes Holdt paa Isen og de med Høe velomviklede Steendunke medbragt Chokolade og tilhørende Bagværk blev nydt under ungdommelig Spøg og Munterhed.

Paa smukke, frostklare eller Maaneskins Vinteraftener var *Tydskebryggen* den Bergenske beau monde's Corso eller Alameda. Fra Kl. 8 til 10 vrimlede her af Spadserende. Hele Familier, Gamle og Unge, spadserede op og ned ad den mere end tusind Alen lange Quai. Vi udebleve naturligviis aldrig herfra, men traf snart Bekiendtere, sluttede os til dem, toge de unge Damer under Armen, stødte paa Flere, der sluttede sig til os, og saa emanciperede de Unge sig fra de Gamle og vedbleve at spadsere, mangen Gang efter at Forældrene vare gaaet hiem, overladende os at geleide Døttrene sikkert til Huusdøren, hvilke altid skeete i større Selskab, der dog ikke forhindrede os unge Cavallierer fra, efter Landets Skik, at ønske de unge Piger God Nat med et Kys i den frie, friske Vinterluft.

Der herskede en Frihed i Omgangen mellem begge Kiøn, som man paa andre Steder og maaskee nutildags i Bergen selv vilde finde for stor, men det var sieldent, at den egentlig blev misbrugt. Det var den sædvanlige Vei til nærmere Forbindelser og Ægteskab: vel førte den til mangen kortvarig Hierteforbindelse, der endte med skuffede Forhaabninger, men selv dette gav Livet en Poesi, og der var en Naturlighed i denne Omgangsfrihed, som vist havde mere Værd for Livet end den

glatte, kolde Salontone. Hvor forskiellige ere ikke de Følelser, hvormed man seer tilbage paa en saadan Periode af sin Ungdom, og de, Erindringer fra Hovedstadens Saloner og Soireér kunne vække!

Tydskebryggen er altfor mærkværdig til, at jeg ikke skulde finde en Beskrivelse af den passende her. Det er en meer end halvtreds Alen bred Quai eller Bulværk, der indtager hele den ene Side af Vaagen eller den Deel af Fiorden, omkring hvilken Byen er bygget, og som i Skikkelse ligner Nyhavn, men i meget større Dimensioner. Dette Bulværk, bygget paa Pæle og Træstammer, belagte med Planker, er Udlosningsstedet for alle Skibene, især Nordfarerne, som, jeg troer med ethvert Dybtgaaende, kunne lægge lige til Ydersiden, hvor Kraner og Vægte ere opreiste til Udlosning og Veining af Varerne, hvilke derefter transporteres tvers over Bryggen til Pakhusene, der indtager hele den anden Side af Bryggen fra Torvet af og ned til Fæstningen.

Disse Pakhuse eller „Siøboder“ kaldes „Contoirer“, tydske Contoirer, og skriver sig fra Hansestædernes Tider. De have deres egne Privilegier, Forfatning og Love fra hine Tider, og den, der eier en „Stue“ paa Tydskebryggen, er Grosserer. En saadan Stue sælges med dens Status af Mellemværende i Nordlandshandelen, hvilket stedse er i Handelshusets Faveur, men den udestaaende Capital er altid usikker i større og mindre Grad, og den tiener egentlig til at binde de uformuende Nordlændinge til Huset, som modtager deres Varer til de ved hvert Stævne almindelig bestemte Priser og leverer dem igien alle de Fornødenheder, hvormed de forsyne sig for det kommende Aar. Det var egentlig en Tuskhandel, hvormed Hansen stedse passede at holde Nordlændingen i Giæld.

Pakhusene ere byggede tæt op til hinanden med Gavlene ud mod Bryggen, hvor de have store Porte i underste Etage, Vinduer og Luger i de øverste. De ere meget dybe og mange Stokværk høie. Opførte ganske af Træ, og fyldte med Tran, Talg og Spirituosa og kort sagt alle mulige Varer, er det et

Vidunder, at de igiennem Aarhundreder have været bevarede for Ildebrand, en Ulykke, der vilde medføre Byens Ruin; men der hersker de strengeste Forskrifter for Forsigtighed med Ild og Lys paa disse Steder, og de overholdes med den meest militairiske Strenghed.

Efter Tour afgive Stuerne Mandskab til Brandvagt, Visitering og Patrouillering, under Handelsherrenes personlige Commando, ligesom en Vagtchef.

Det var interessant at besøge disse Pakhuse med deres Labyrinther af Gange og Trapper og Afdelinger. Millioner Træstammer, uhyre Skove have leveret Materiale til disse Bygninger og den lange Quai, hvorpaa de staae. Bergen havde ingen Børs, men Kiøbmændene forsamlede sig under et stort aabent Skuur paa Bryggen og dreve der deres Forretninger, vandrende op og ned under aaben Himmel. I Losse- og Ladetiden, om Sommeren i Stævnerne, var der en Myldren af Mennesker og en Travlhed her paa denne Brygge, som var interessant.

Endnu maae jeg tilføie en lille Skizze af den Kone, jeg boede hos, og hos hvem jeg havde Sal og Sovekammer, et Kiøkken og Tienerkammer i den øverste Etage, hvad vi kalde Første Sal, medens Værtinden beboede Stue-Etagen. Det var et lyst og muntert Logis paa Solsiden af Torvet og ligeoverfor Valeur; Seng og Sengklæder vare som altid i Norge meget propre og Monteringen jevn borgerlig, men anstændig.

Værtinden var en styg, tyk Kone paa henved de Tredsindstyve; hun havde en meget kroget Næse, som stræbte at kysse hendes Hage, og hendes Klædedragt var, hvad Stoffet angaar, vist kostbart og luxurieus, men i Smagen var den sikkert hundrede Aar tilbage i Tiden. Hun var en Rococo-Figur, som man nu vilde give Penge for at see i London og Paris. Hun gik for at være meget riig og meget forliebt af Natur, og Pigen, der var en Slags quindelig Sancho Pansa, men grumme ærlig og skikkelig, fortalte mig, at der hver Dag kom Friere til Madammen og sadde hele Timer, tre-fire Stykker paa een-

gang og fordrev hende og sig Tiden ved gemytlig Samtale. Men det var aflægs Karle, Pebersvende og Enkemænd, meest Folk, der vare komne tilbage i Verden og nu vilde hjælpe sig lidt op igien ved Madam *Eibersdorff*'s Penge. Hun, som havde havt tre Mænd, kiendte imidlertid Verden, og naar hun nu skulde givte sig igien, som hun nok kunde have Lyst til, fordi det var saa ensomt at være Enke, tilmed da hun ingen Børn havde, saa skulde det helst være en ung, kiøn Karl, ja, hun skulde ikke have Noget imod, om det var en Officier, skiøndt det Slags Folk ikke eier Noget og bruger mange Penge.

Pigen loe altid hiertelig, naar hun talte om sin Madam, og giorde saa smaat Nar af hende. Jeg veed ikke, om Madam Eibersdorff virkelig havde alvorlige Hensigter med mig, eller det blot var almindelig Giæstfrihed, eller en moderlig Omhu for mit Helbreed, nok er det, hun fandt, jeg var meget alene, jeg læste og studerede for meget, og da hun ofte havde smaa Aftenselskaber, saa blev jeg i Førstningen, da jeg endnu ikke var kommen i saa udbredt en Omgang, at jeg ikke undertiden tilbragte Aftenen hiemme, regelmæssigt indbuden til at komme ned og drikke en Kop The, og passere Aftenen hos hende og nogle gode Venner.

En halv Snees saadanne Invitationer havde jeg lykkelig vidst at afparere under forskiellige Paaskud; men den Gamle var bleven snu og havde, ved i Forveien at udfritte min Oppasser, en Dag grebet Leiligheden, hvor alle Udflugter vare mig afskaarne, og da Pigen leende kom med Indbydelsen, var der intet Andet for mig at giøre end at sige Ja. Jeg kom derned og fandt Selskabet forsamlet — naturligviis et Par Timer tidligere, end andre skikkelige Mennesker pleie at samles —; det bestod af en halv Snees Madammer og en eller to af Frierne.

Hvad jeg vandt ved dette Aftenselskab, det var at lære at skatte Holberg som mesterlig Skildrer af sin Tids Mennesker og Sæder. En saadan Conversation, et saadant Sprog, ja

Klædedragten endog! det var den livagtige „Barselstuen“, jeg var kommen i. Aldrig i mit Liv har jeg befundet mig i et saadant Selskab, hørt saadan Conversation; dette var uforligneligt.

Men Sæderne iblandt de Gamle og mindre Polerede af den velhavende Borgerstand i Bergen var ogsaa dengang ganske som i Holbergs Tider. Om Sommeren fandt man saaledes om Aftenen Familierne siddende paa grønmalede Bænke udenfor Huusdøren, Huusfaderen i en Kattuns Slaabrok, hvid Nathue paa Hovedet og en lang Kridtpibe i Munden; saaledes gik selv meget rige og anseete Grosserere klædte inden Døre.

Ved denne ene Gang blev det til Lykke for mig. Siden maatte Madammen lade sig nøie med at sidde paa Luur efter mig ved Vinduet, for at komme farende ud af sin Dør som en Drage og standse mig, idet jeg kom ind fra Gaden, for at faae en lille Passiar med mig, før jeg gik op ad Trappen.

I Slutningen af December Maaned kom der Efterretning, at den franske Orlogsbrig le Génie var kommen ind igien til en Udhavn i Nærheden af *Korssund*, hvor den paany havde lidt stort Havarie og begiærede Assistance fra Bergen. Jeg fik Ordre til at begive mig derhen med en Kanonskonnert, en Maanedslieutenant *Fasmer* blev mig medgiven som Næstcommanderende. Da jeg ankom til Korssund, en i den indre Skiærgaard, en Snees Mile nordenfor Bergen liggende Havn, fandt jeg den franske Brig staaende paa Grund en Fierdingvei udenfor, med Masterne kappede og Kanonerne kastede overbord. I en Vig i Nærheden laae en engelsk Tremaster, en Jamaicafarer med en riig Ladning, som Franskmanden havde giort til Prise.

Maaden, hvorpaa dette Uheld var skeet, charakteriserede ret den franske Marine paa den Tid. Den havde forladt Bergen ganske rigt udrustet i Slutningen af September Maaned, var gaaen Norden om Skotland og Vesten om Irland, hvor den i Opgangen af Canalen havde giort flere Priser, deriblandt en lille Paketcutter fra Vestindien med en ikke ubetydelig Sum rede

Penge. De mindre værdifulde Skibe havde han brændt eller sænket, sat Mandskaberne ombord paa et ballastet Skib og ladet dem i Frihed søge England, hvorefter han selv med den kostbare Prise, paa Grund af de vedholdende vestlige Vinde, vendte tilbage til Bergen.

Ankommen under Kysten søgte han Havn og kom paa Lykke og Fromme ind her, en Dag ved Middagstiden, hvor han ikke saa snart var kommen til Ankers, før alle Mand gik til Køis, udmattede, som de sagde, af Strabadserne i Søen. De vare komne ind med nordlig Vind og havde ankret under det nordre Land, uden at fortøie. Om Natten sprang Vinden om til Syd, og idet Briggen svaiede op for den sydlige Vind, kom den ganske naturlig til at staae paa Land. Nu vaagnede Fransk-mændene, og da det tog til at blæse og sætte nogen Søe, kap-pede de Masterne og kastede Kanonerne overbord. Prisen, som under en Lotses Veiledning var ankret i en lille Vig længere inde, laae i fuldkommen Sikkerhed,

Jeg gik strax ombord med mit Mandskab, der bestod af de meest udvalgte Matroser fra Flotillen, og begyndte at arbeide med at hive Briggen af, og endnu før Aften samme Dag var den flot og blev halet ind i Korssunds Havn, hvor den for-tøiede i Sikkerhed. Siden fiskede vi alle Kanonerne op for ham — de franske Matroser vare usselt Skrab, som Kulden giorde endnu udueligere til dette haarde Arbeide —, og ende-lig hialp vi at sætte Nødmasten og at takle ham til, saa at han kunde seile til Bergen. Ikke tilfreds hermed, prakkede Capi-tain Degraves mig endnu tyve engelske Matroser paa Halsen, som jeg maatte tage ombord til mig i den lille Skonnert, hvor der allerede var knapt Rum for mine halvthundrede Mand. Han frygtede for, at de skulde overmande hans Besætning, der var hundrede Mand stærk.

Jeg laae omtrent en Maaned heroppe, Tiden fordrev jeg om Dagen med Jagt i Skiærgaarden, efter Søfugle, deriblandt Svaner, som fandtes her i betydelig Mængde, men vare saa skye, at det aldrig lykkedes mig at komme dem paa Skud. Om

Aftenen spillede jeg Kaart i Land hos Giæstgiveren med Lieutenant Fasmer og en Toldembedsmand, der var sendt herop fra Bergen, en dannet ung Mand. Vi tilbragte de ledige Timer hos Giæstgiveren, der tillige var Kiøbmand, og havde saaledes en varm Stue at opholde os i.

De franske Officierer havde jeg liden Omgang med, undtagen med Commissairen, der ofte gik paa Jagt med mig. Imidlertid havde jeg bevirket, at de engelske Krigsfanger bleve nedsendte til Bergen, og da Briggen var saavidt færdig, at han baade kunde forsvare sig selv og seile til Bergen, naar Vinden blev god, bad jeg Bielke om at vende tilbage.

Bielke kom da selv op en Dag hen ved Midten af Januar, og efter at han havde giort sig bekiendt med Forholdene, lod han Skonnerten blive hos Franskmanden, paa dennes trængende, ja saagar truende Begiæring, for at geleide den og Prisen til Bergen, og gik saa, medtagende mig tilbage, den næste Dag til Bergen, en Tour, der varede idetmindste to Dage, paa Grund af vedholdende sydlige Vinde. Briggen ankom lykkelig en Ugestid efter og forblev Vinteren over her. Hvad der siden blev af den, er mig ubekiendt. Chefen var en Tølper, han viste sig saa lidt taknemmelig mod mit Mandskab, at han ikke gav dem det Ringeste for det svære Arbeide, de havde udført for ham.

Hvorledes Vinteren imellem 1809 og 10 foregik, er tildeels i det Foregaaende beskrevet. Jeg skal herom endnu kun tilføie, at Læsning var min Hovedbeskieftigelse, og det var meest historiske Skrifter, Reisebeskrivelser, Skildringer af Nationer og deres Sæder, philosophiske Skrifter, i det Hele en Lecture af mere alvorlig og gediegen Natur. Romaner gaves der paa den Tid faa af, der vare værd at læse, og det Meste af, hvad der tidligere existerede af denne deels smagløse, deels demoraliserende behandlede Literaturgreen, havde jeg allerede, desværre i en for ung Alder, med Graadighed slugt. Jeg blev saaledes bekiendt med en stor Deel af, hvad de tre Hovedsprogs Literatur havde frembragt. Mit Ophold i England havde allerede

disponeret mig for en overveiende Forkiærlighed for dette Land, og dets herlige Literatur bestyrkede mig endnu mere heri, hvortil ogsaa Skrifter som Archenholzes Britische Annalen og et fortræffeligt, meget vidtløftigt Tidsskrift, „London and Paris“ kaldet, meget bidroge.

Foraaret 1810 kom, og jeg drog atter i Slutningen af April til min Station ved Stadt med samme Commando som Aaret før, dog med den Undtagelse, at jeg istedetfor Kanonjollen Cort Adeler havde en anden, kaldet Nr. 5 og commanderet af Maanedslieutenant *Dietrichson,* en Mand af meget usympathetisk Ydre og Væsen, og saa uduelig i enhver Henseende, at det var mig ubegribeligt, hvorledes Bielke havde kunnet tage et saadant Menneske i Tienesten, naar det ikke var for Broderen, Søofficierens, Skyld og overhovedet for Familiens. Faderen havde været General, en af Sønnerne var Artilleriemajor og en anseet Officier, en anden var Søofficier, jeg troer ved denne Tid Capitainlieutenant, men han var ikke anseet og overhovedet selv usympathetisk.

Tienesten og min Levemaade var ganske den samme som forrige Aar. Jeg havde imidlertid nu mere Tillid til Skonnerterne som Søskibe og giorde derfor oftere Toure rundtom Stadt, undertiden i haard Kuling. Fra Trondhiems Kystforsvarseskadre, som Benævnelsen nu var, skulde en Afdeling Kanonfartøier stationeres et Sted Norden for Stadt, tilsvarende min Station Synden for, og en Telegraphforbindelse mellem disse oprettes.

I denne Anledning fik jeg en Dag, som jeg sad i min Kahyt i Havnen Silden, Besøg af Lieutenant *Christopher Lütken,* der var Næstcommanderende ved Trondhiems Flotille under Capitain *Motzfeldt* — en Slægtning af Artilleriecapitainen —; han var kommen over Stadtlandet for at tale med mig om Telegraphlinien, og forblev nogle Timer. Dette Anliggende, og et Forsøg paa at oprette en Provianteringscontract med en Kiøbmand i Walderkoug, bragte mig til at giøre en Tour med begge Kanonchalupperne saa langt Nord som til Aalesund og Wal-

derkoug. Begge disse Steder ligge ligeoverfor hinanden, strax Norden for den store Fiord *Bredsund*, bekiendt fra Jomsvikinge-Slaget, hvor Bue Digre fandt sin Død; Aalesund ligger paa Fastlandet, og Walderkoug paa en Øe, jeg troer paa selve *Gisle*-Øen eller paa en Øe for sig Norden for denne. I Aalesund var nu en Maanedslieutenant With stationeret med fire Kanonchalupper.

Aalesund var dengang kun et Fiskevær med Giæstgiversted og Skydsskifte. Der var imidlertid flere anseelige Huse og Pakboder, Havnen var rummelig og bequem, og her blev i de følgende Aar Stationssted for fire, sex Kanonchalupper, hvis 3—400 Mand stærke Besætning krævede stort Rum til Indquartering. Efter Krigen er dette Sted voxet til en Ladeplads, hvor der undertiden ligger ti, tolv spanske Skibe under Ladning med Tørfisk. Det eneste Sted maaskee i Norden, hvor Spanierne directe hente Varer.

Ikke langt derfra var Kirken, hvor en Herr *Nicoll* var Præst. Han var givt med en Søster til Madam Mowinkel i Osmundvaag, en anden Søster var givt med Præsten Heiberg i Sælø. Jeg besøgte disse for faa Maaneder siden nygivte Folk og fandt en livlig og dannet Mand i Præsten. I Besøg hos ham fandt jeg en Familie, der vakte Interesse hos mig. Det var en — formodentlig da pensioneret — Sorenskriver ved Navn *Bull*, af den samme meget anseete Slægt som Stiftamtmanden i Bergen, med Kone og tre Sønner, hvoraf den Ældste kunde være en tolv, tretten Aar, samt en Hovmester eller Informator for Børnene, en ret beleven og dannet Mand paa omtrent en tredive.

Der var udbredt en Elegance og Fornemhed over denne Familie, som stak saa overmaade meget af imod Alt, hvad der hidtil var mødt mig her paa Vest- og Nordlandet af Norge. Konen var en endnu ung og smuk Kone med Dannelse og fine Manerer, elegant klædt; Drengene vare ualmindelig store efter deres Alder, stærke og sunde af Udseende, smagfuldt klædte og i deres Væsen frie og kiekke, men dertil artige og beskedne. Endelig var Faderen en med ualmindelig Fiinhed

og Smag klædt Mand; til den carmoisinrøde Retsassessor-Uniform bar han hvid Vest og Beenklæder, og — hvad der i høi Grad slog mig — han havde et langt kridhvidt Skiæg, der rakte ned til Bæltestedet og var kæmmet og pudset, saa det skinnede som Snee, naar Solen falder paa den.

Hans Hovedhaar var tyndt og ligesaa hvidt som Skiægget; men Ansigtet var friskt og ungdommeligt som en Mands, der neppe har naaet de fyrretyve Aar. Kun een Ting manglede for at giøre ham til en sielden smuk Mand, Synet. Han var stokblind. Hans Conversation var fuld af Liv og Aand. Han talede med varm Interesse om Tidsbegivenhederne, om Literatur, Videnskab og Kunst. Grundtvig, erindrer jeg, var netop traadt op som Skribent og havde tiltrukket sig Opmærksomhed. Det maae have været ved et Skrift om Nordens gamle Historie eller Poesie, thi Bull kom i Samtalen til at henvise til Eddaen, erindrer jeg.

Vi havde henved en Timestid ført en almindelig Conversation, hvori jeg havde deeltaget med Interesse, da en Yttring af mig i Samtalen fremkaldte det Spørgsmaal fra ham, hvor gammel jeg var. Da jeg svarede henved tyve Aar, studsede han, og det forekom mig, at denne Opdagelse af min Ungdom fremkaldte nogen Lunkenhed i hans Væsen imod mig; denne Forandring stødte mig lidt, skiøndt der i Grunden laae en Kompliment deri.

Da mit Ophold her varede flere Dage, besøgte jeg ogsaa Walderkoug.

Der er her en Rhed, som i Almindelighed søges af de fra Søen indkommende eller forbiseilende Skibe; den er rummelig, men ei saa sikker og ei heller saa bequem for Laden og Lossen som Aalesund. Her boede en velhavende og anseet Kiøbmand ved Navn *Rønneberg*, der drev Handel i det Store og var Skibsrheder. Det var vel en Ladeplads og havde nogle flere Huse end den ene Kiøbmands, men Navn af en By kunde man vel neppe tillægge dette Sted, og jeg troer ei heller, det giorde Pretention derpaa.

Til Øen Gisle roede jeg en Dag over. Det var en ganske flad Øe af betydelig Udstrækning, jeg skulde næsten troe, efter det Indtryk, jeg har bevaret om den, imellem en halv og en heel dansk Miil i Længden. Den laae i sin Sommerdragt, saa smilende som en af Øerne i den siællandsk-fyenske Øegruppe, og saae ud til at være dyrket heelt over. Det var denne, sikkert paa den Tid endnu ubetydelige Eiendom, hvoraf den i Kæmpevisen forevigede Axel Thordsøn tog sit Slægtsnavn. Her var Axel Thordsøn født, og hvad der er mindre vist, men dog maaskee maatte og burde kunne oplyses, her ligger saavel Axel som hans elskede Valborg begravet. Saa gaaer Sagnet, og man viste mig Gravstenene, store, flade, i Jorden nedsunkne Heller, uden Inscription, een paa hver Side af den lille Steenkirke paa Øen. Ved hver Steen voxede et Asketræ, som naaede høit op over Taget paa Kirken, strækkende Grenene over imod hinanden, indtil Begges Grene vare sammenslyngede i en uopløselig Forening. Det var Axel og Valborgs Minder. Jeg har seet og undersøgt Stedet med Stenene og Træerne og den lille reenlige Kirke mange Gange.

Øen eiedes dengang af en aldrende Enke, som jeg aflagde Besøg hos; hun boede paa en for disse Egne anseelig Gaard, Storgaard, som de kalde et etetages hvidkalket Steenhuus med Kiælder under og rødt Tegltag. Det Indre var som et jevnt Borgerhuus paa Landet i Danmark, Madammen en meget net og værdig, alvorlig Kone af jevnt Væsen, men dog lidt, som det syntes, aristokratisk Pretention. Hun gialdt i Egnen for riig og betragtedes paa Grund af Eiendommens Størrelse, omtrent som en riig Godseier i Danmark dengang blev betragtet af Egnens Beboere. Hvad Slægt hun var af, og om hun paa nogen Maade stammede fra den eller de berømte Slægter som de Elskende, der havde giort Øen berømt, veed jeg ikke jeg vovede i min Ungdoms Beskedenhed ikke at spørge derom.

Ved min Tilbagekomst fra en af disse Toure Norden om Stadt blev jeg overrasket ved Efterretningen om, at to af vore Orlogsbrigger, Lougen og Langeland, en eller to Dage før vare

indkomne til Silden og nu laae til Ankers ved Maaløe nede i Ulvesundet. Deres Ankomst her paa Vestlandet og deres Bestemmelse var mig ubekiendt, da jeg i nogen Tid havde savnet Efterretninger fra Bergen. Paa Stationen havde Synet af dem i Begyndelsen foraarsaget megen Skræk og Allarm.

Telegraphbestyrerne havde sovet og forglemte siden i Forskrækkelsen at signalisere deres Ankomst Nord efter til mig. Jeg gav derfor disse Herrer en alvorlig Irettesættelse, og det har moret mig mange Aar efter at læse i min Correspondancebog fra den Tid, som endnu findes blandt mine Papirer, med hvilken mandig Strenghed jeg i den unge Alder af nitten-tyve Aar haandhævede min Commando.

Det var tidlig paa Morgenen, da jeg kom ind til Silden. Efter at have modtaget Rapporter og givet de nødvendige Ordrer, lettede jeg med begge Skonnerter og løb ned til Maaløen, hvor jeg strax gik ombord paa Lougen, mit gamle Skib, det, jeg havde giort min første Tour med som Officier og endog havt den Ære at være Næstcommanderende paa i kort Tid.

Jeg traf ingen andre Officierer ombord der end den vagthavende Officier, *Hallander* troer jeg; Capitain Jochum Müller tilligemed Chefen for Langeland, Premier-Lieutenant Thomas Lütken, og alle Officiererne fra begge Skibe, vare tagne over til Bremangerlandet for at besee og bestige den deilige Hornelen. Ved Middagstid kom de tilbage, trætte af den besværlige Tour. Alt var forud giort klar til at lette strax. Jeg havde altsaa ikke megen Tid til at hilse paa Capitain Müller og vexle et Par Ord med mine Kammerater, som jeg i flere Aar ikke havde seet.

Da Letningen var begyndt, gik jeg ombord paa Balder, lettede samtidig med Briggerne og havde den Fornøielse at seile i Følgeskab med dem igiennem Ulvesund, hvor Skonnerterne i det smule Vand godt kunde holde med Briggerne; men da vi kom ud paa Fiorden og Vinden friskede, tabte vi efterhaanden, og omsider sagde jeg Farvel og holdt ind til Silden.

Det var mig en stor Glæde at have seet mit gamle Skib

Lougen igien. Den havde vundet sig et Navn, deeltaget i flere hæderlige Batailler, den havde en dygtig Chef og flinke Officierer, Mandskabet havde faaet den Tillid til sig selv og sine Officierer, som giver Liv og Kiekhed i Holdning og Bevægelser. Alt ombord i Lougen bar Præget heraf, man saae, at det var et Skib, der med den fuldkomneste Tillid vilde binde an med den bedste engelske Brig af lige Størrelse. Briggerne vare bestemte til en Expedition til Nordkap, hvor de Sommeren over skulde krydse for at forurolige Englændernes Handel paa Archangel.

Expeditionen havde et heldigt Udfald, der giordes en Mængde Priser, og seent paa Efteraaret kom begge Brigger, efter en farlig og besværlig Nedreise igiennem den uhyre lange Skiærgaard, velbeholden til Bergen, hvor de overvintrede. To Skonnerter, *Nornen* og *Valkyrien*, af Bergens Flotille ledsagede denne Sommer Briggerne.

Iblandt de Mænd, jeg her paa Stationen kom til at giøre Bekiendtskab med, var Sorenskriver *Vogt*, dengang en ung Mand paa fire-femogtyve Aar, men med et meget ældre Udseende og Væsen. Han blev siden Statsraad og Minister i Norge, hvilken Post han i flere Aar beklædte med megen Roes. Det var en Mand med udmærkede Egenskaber, tænkende skarpt og sindigt, genialsk og med meget udbredte Kundskaber, saa at han allerede i den unge Alder havde tiltrukket sig Regieringens Opmærksomhed i den Grad, at han, efter ikkun at have været et Aarstid i Embedet som Sorenskriver, blev nedkaldt til Danmark til en vigtig Post i et af Collegierne, hvor han siden blev brugt til de ansvarsfuldeste Arbeider, hvoriblandt den store Forandring i Danmarks Finantsvæsen i 1813 og Rigsbankens Oprettelse.

Jeg kommer nu til Beretningen om en af de vigtigste Begivenheder i mit Liv: Englændernes Angreb paa min Station, som endte med Erobring af begge Skonnerter og Kanonjollens Ødelæggelse.

Det var den 22. Juli: en Søndag Formiddag, at der indløb Signaler Nord fra om to fiendtlige Fregatter, som under Kysten jagede et Skib. Jeg var ovre i Osmundvaag — om jeg havde ligget der om Natten efter Provianteringen fra den foregaaende Dag, eller jeg tidlig paa Formiddagen var roet derover, erindrer jeg nu ikke. Skonnerterne laae i Silden, da jeg, staaende ude paa det lille Bierg ved Indløbet til Vaagen, i Selskab med Husets Beboere og mine Officierer, saae et Skib komme frem for Furunæsset med en frisk nordlig Vind; det var en Nordlands Jagt, som holdt ind. Ikke længe efter kom der to store Skibe tilsyne, som strax derpaa dreiede ud efter og nu tydelig saaes at være Fregatter.

Det var et deiligt Solskinsveir med frisk nordlig Vind og klar Luft. Fregatterne vendte og stode atter ind imod Landet, krydsende, som det syntes, Nord efter, og de forsvandt af Syne bag Landet indtil hen mod Aften: Som jeg senere, da jeg var bleven tagen til Fange, fik at vide, havde begge Fregatternes Chefer været i Land paa Stadt og talt med Bønderne selv.

Jeg var imidlertid vendt tilbage til Silden. Mod Aftenen vare Fregatterne atter komne i Sigte og saaes at staae bidevind udefter. Vinden løiede af og blev efter Solens Nedgang Stille. Jeg havde om Aftenen kaldt Kanonjollen over til mig, og da det var bleven mørkt, besluttede jeg at roe ud med alle tre Fartøier til Furunæsset for at erkyndige mig blandt Kystbeboerne om Fiendens Bevægelser under Landet om Eftermiddagen, da jeg vel havde Formodning om, at en Landgang havde fundet Sted.

Midt paa Fiorden kunde vi omtrent være komne, noget efter Midnat, da vi fik Øie paa en Baad, der kom roende ind fra Søen. Den saae i Førstningen ikke os, der vare dækkede af Landet i Baggrunden, og styrede lige ind imod Silden, hvor det syntes klart, at den var underrettet om, at Havnen var.

Jeg havde givet Jollen Nr. 5 Ordre at roe med Agterenden frem efter imod Baaden, klar til at skyde paa den. Den kom os paa Kanonskuds Distance, før den blev os vaer, men da

dreiede den pludselig op imod os, og da den udentvivel opdagede, hvad vi vare, vendte den ud efter for at undflye.

Jeg lod nu Jollen fyre et eller to Skud, og vi satte efter den af alle Kræfter, men den vandt snart et saadant Forspring, at jeg opgav at forfølge den. Jeg vendte tilbage til Silden henimod Daggry, satte Skildvagter til Udkig paa Land og lod Mandskabet gaae til Køis.

Da jeg om Morgenen kom op paa Dækket, var Vinden sydlig og omløbende. Fra Telegraphen var meldt, at Fregatterne vare i Sigte langt ude. Jeg havde bestemt mig til at udføre min tidligere Beslutning at gaae ud til Stadt op ad Formiddagen, naar Skonnerternes Baade vare komne tilbage fra *Barmøen,* hvor de vare sendte hen efter Vand, da vor Brønd var udtømt, og dette havde jeg meddelt Lieutenant Rasmussen, der imidlertid gik i Land paa sin sædvanlige Morgentour. Kl. henimod elleve, just som Baadene vare komne ombord med Vandet, kom Rasmussen tilbage fra Fieldet og meldte, at Fregatterne nu saaes at komme ind imod Land.

Endnu havde jeg ingen Tanke om, at de vilde angribe os, hvor vi laae, men da vi i ethvert Tilfælde ikke kunde blive liggende i Silden, hvor Fregatterne uden Fare kunde løbe ind, saa lod jeg Skonnerterne lette og kaldte Nr. 5 til os, hvorefter jeg roede Norden om Silden, da der endnu kun var, hvad Fiskerne kalde „Flaavind“, ustadige, lette Vindpust.

Jeg var ikke kommen ret langt, før Fregatterne saaes komme frem bag Kraakenæsset med en temmelig stadig Brise af Søndenvind og det allerede nær inde, hvor de dreiede til, og snart saae jeg, at Fartøier bleve udsatte fra begge Skibe. Nu var det mig klart, at et Angreb forestod, og jeg roede Syd efter, Vesten om Silden, for at søge ind i en af de smaa Fiorde, hvor Fregatterne ikke kunde følge mig.

Sørepolden eller Synderpolden syntes mig dertil at burde foretrækkes, og jeg meddelte de to Officierer min Beslutning at roe derhen, hvor vi efter Omstændighederne enten vilde vente Fienden, fastfortøiet til Landet i en Linie, der bestrøg

Løbet, eller udholde Fægtningen roende indefter til det Inderste af Polden. Vinden friskede imidlertid og var næsten stik imod, jeg maatte lade Skonnerten sætte Seil, for ved et Slag eller to, med Aarerne til Hiælp, at naae op til Polden; Kanonjollen gav jeg Ordre at roe lige dertil og vente os ved Indgangen.

Vi vare neppe komne Silden forbi, før vi saae de fiendtlige Baade sætte sig i Bevægelse indefter imod os. Vi havde vel et Forspring paa noget over en Miil, og Fienden vilde have en Strækning af henved to Miil at roe, men den uheldige Modvind, vi havde faaet, der tvang os til at krydse, giorde denne ringe Fordeel til Intet.

Omsider naaede jeg med Skonnerten Indløbet til Polden, hvor Seilene bleve biergede og vi nu med Aarerne alene roede ind efter, desværre imod en temmelig frisk Vind lige i Stævnen.

Kanonjollen, som kom hurtigere frem, da den ikke som vi hindredes af Master og Reisning, roede fra os; jeg raabte i Raaber flere Gange til Lieutenant Dietrichson, at han ikke maatte fierne sig fra os, men dette confuse Menneske vedblev at roe; jeg lod et skarpt Geværskud affyre efter ham. Intet hialp; thi han saae allerede Fienden der længerude, hvor han var, medens Skonnerten maatte roe tæt under Landet for bedre at avancere. Kort efter forsvandt han ganske bag et Næs for os.

Just, som vi ogsaa nærmede os dette Næs, som jeg stræbte at naae itide for at giøre fast ved og saaledes til Ankers at modtage Angrebet, kom de fiendtlige Baade frem i Indløbet, og nu begyndte vi at skyde.

Fienden besvarede strax vor Ild med Carronader, hvormed fire af de syv Baade, der kom imod os, vare bevæbnede i Bougen. Deres Krudt var umaadelig bedre end vort, saaat Fordelen af det længere Skyts i Begyndelsen af Fægtningen, ikke engang kom os tilgode. Da min Kanon efter det første Skud skulde afvidskes, brækkede Stagen, og Vidskerne bleve sid-

dende inde i Kanonen; da det ikke lykkedes strax at faae dem ud, lod jeg Skonnerten dreie rundt med Forenden mod Fienden; men ved det allerførste Skud med den forreste Kanon sprang Bændselet om Braagbøilen, Kanonen løb ind under Sprydet, og Laasen knækkedes og giordes ubrugelig.

Til Lykke meldte man agterfra, at nu var Vidskerkolben omsider faaet ud, og Kanonen var atter brugbar. Skonnerten blev da vendt igien, og flere Skud giordes med Skraa, da Baadene nærmede sig. Jeg lod paa samme Tid roe af al Magt for at komme Næsset saa nær igien, at et Toug kunde blive bragt i Land til at fastgiøre Skonnerten med, for at jeg uhindret kunde anvende Mandskabet ved Haandvaabnene med Afslaaningen af den forestaaende Entring, og da det kun gik langsomt frem, tilbød Baadsmanden at svømme i Land med en Trodse, hvilket ogsaa skeete, men for seent til, at vi kom til at drage Fordelen deraf. Baadsmanden undgik imidlertid Fangenskabet og gavnede mig med foreløbig at kunne berette Enkelthederne i det Passerede.

De fire med Carronader armerede og derfor sværtroende Baade avancerede kun langsomt i en Frontlinie, affyrede deres Carronader med Præcision og Virkning; de andre tre Baade holdt sig ude af Skudlinien under Landet og vare nu saa nær, at Musketteriet anvendtes; hos mig var endnu Ingen dræbt eller saaret, skiøndt Enternætsstøtterne vare bortskudte paa den ene Side, saa at Nættet hang ned i Vandet, et Par Aarer vare overskudte, og Musketkuglerne sloge mod Sideplanker og Opklædning.

Da kom Thor drivende i stor Confusion agten om mig med Flaget nedskudt eller strøget; Lieutenant Rasmussen stod i Storvantet og raabte til mig, at han havde fire Mand skudte. Jeg raabte tilbage, at han skulde komme af Veien strax, at jeg kunde bruge min Kanon, og han skulde heise sit Flag og fortsætte Fægtningen. Dette skeete, han laae nu udenfor mig, istedetfor han før havde ligget nærmere den vestlige Side af Polden.

Nu begyndte de tre til Entring bestemte Fartøier at overøse mig med Hagel af Musketkugler, hvormed hele den Styrbordsside var spækket og oversaaet af, som vi siden efter saae, og kom under vedvarende Hurraraaben ind til mig.

Mit Mandskab, lutter Bønder eller Fiskere, paa en tre, fire gode Matroser nær, vare som forstenede af Skræk og Forvirring; mit Forraad af Haandvaaben var usselt i Quantitet og Qualitet, og Alt havde ogsaa forenet sig for at forhindre, at der kunde være giort saadanne Forberedelser, som kunde have berettiget til noget Haab af en Kamp med blanke Vaaben under saa ulige Vilkaar.

Disse Tanker løb hurtigt om i mit Hoved, og jeg saae, det var at offre os selv uden Nytte at lade det komme til Entring; jeg lod da Flaget stryge og raabte, staaende op paa en af Roerbænkene, at vi havde strøget, da Soldaterne i Baaden vedbleve at skyde. Idet Baadene kom farende op under Agterspeilet og paa Siden, hvor Aarerne vare indlagte for Kanonernes Skyld, skeete dette med saadan en Fart, at en eller to af dem kom under de lange Aarer, hvorved flere af Folkene bleve kastede overende paa Bunden af Fartøiet, og der saae jeg Marinerlieutenanten tumle ned, idet han med sin blanke Sabel slog paa de Marinere, der ikke paa hans Commando hørte op med at skyde.

Balder blev da i en Hast tagen i Besiddelse, og strax efter saae jeg Thor have samme Skiæbne, hvorefter flere af de fiendtlige Fartøier roede længere ind under Polden efter Nr. 5, der havde fyret en halv Snees Skud under Affairen, men paa en Afstand, hvor de bleve uden Virkning.

Fregatterne vare imidlertid komne heelt ind under Silden og laae tvers ud for Synderpolden, saa at de kunde overskue Kampen. Skonnerterne dreve for Vinden paa Fiorden, hvor der blev sat Seil, og de holdt ned imod Fregatterne.

Capitain *Byron*, Chefen for Fregatten *Belvedere*, kom om Bord og sagde mig nogle høflige Ord, men jeg veed ei, om jeg svarede ham, og en formelig Overlevering af min Sabel fandt ikke

Sted, da jeg ikke havde den spændt om mig under Affairen. Et Fartøi bragte mig ombord paa Belvedere, Lieutenant Rasmussen kom paa den anden Fregat, *Nemesis*. Skonnerternes Mandskab bleve paa samme Maade fordeelte. En halv Time efter kom Resten af de Fartøier, der havde været i Action, ombord; de bleve indsatte, og nu holdt Fregatterne med begge Skonnerterne i Følge ud af Fiorden, og da det blev henimod Aften, dreiede de bi under Landet for den kommende Nat, der truede med Uveir.

Jeg skal her tilføie nogle Betragtninger over denne for mig saa uheldige Affaire. Jeg burde ikke være roet Norden om Silden. Kun en Uerfarenhed, som min unge Alder kan undskylde, kunde lade mig oversee Muligheden i, at selv i stille Veir min ringe Force vilde lokke Fienden til at angribe den med de bevæbnede Skibsfartøier, der da vilde have store Fordele over den, først i Beskydningen med svært Skyts paa Afstand, hvor det var vanskeligere for os at træffe de smaa Baade, end for dem at træffe os; dernæst ved Entringen, hvor de hurtigroende og lettere bevægelige Baade kunde kaste sig over en Enkelt med stor Overmagt, og da med deres krigserfarne og bedre bevæbnede Mandskab have en let Seir.

Skonnerternes svære Takkelage og høiere Skraag giorde dem meget mindre brugbare som Kanonbaade end Kanonchalupperne. Det ringeste Vindpust, der opstod, hindrede dem strax meer eller mindre i Roningen. Det blev derfor altid en vovelig Sag at fierne sig længere bort fra Havnen eller Skiærgaarden for at gaae imod en Fiende, der ikke netop var meget svag, f. Eks. en enkelt Brig, thi selv en enkelt Fregat vilde være for stærk for de to Kanonskonnerter og Jollen under saadanne Omstændigheder. Men jeg havde dengang intet Begreb om, at en Fregat kunde udsende to, tre af dens Baade, armerede med 12 og 18 Pds. Carronader. Der var vel ikke mange i Marinen, der paa den Tid kiendte de Fremskridt, Englænderne heri havde giort.

Ved at roe Norden om Silden, især som Veiraspecterne vare,

tabte jeg den kostbare Tid. Jeg skulde strax have søgt lige til Sørepolden eller et andet forborgent og snevert Hul, saa tidlig endog, at Fienden ikke saae, hvor vi trak os hen; han vilde da have spildt Dagen, rimeligviis, med at lede efter os i alle de mange Kroge. Der skulde jeg have fortøiet Fartøierne, Jollen imellem de to Skonnerter, og saa rolig have ventet hans Komme. Muligt, at jeg endog kunde have vundet Tid til at samle Folk af Kystværnet, som fra Land af, skiult imellem Klipperne, kunde have understøttet os, skiøndt dette Værn endnu var uorganiseret og kun faa Geværer fandtes iblandt dem.

Som Tingene nu gik, var det især den slette Udrustning, der giorde Forsvaret frugtesløst. Vidskestangen gik ikke med sin fulde Tykkelse igiennem hele Kolben, men sad med en tilspidset Tap nogle Tommer ind i den, intet Under, da at den let brækkedes i den tynde Tap. Bøilen om Druen var en Kaus, der var fastneiet til Druen med et Linebændsel, der var for svagt til at modstaae Rykket. Disse Mangler lærte jeg siden at hæve, efter denne dyrkiøbte Erfaring. Men det, hvori Udrustningen var aller slettest, var Haandvaabnene: Til Besætningens 45—50 Mand vare medgivne ti, tolv Baionetgeværer og ligesaa mange Pistoler, saa slette i Laasene, at de klikkede i det Mindste tre Gange for hver een Gang, de gik af; ti spidse, trekantede Kaarder, som dem Ligbærerne gaae med, uden Skeder, de kunde kun tiene til at stikke med og vare saa tynde, at man kunde brække dem over imellem Fingrene; dernæst to korte Grenadeer-Sabler, som de dengang brugtes, med Messingskiæfte og Beslag; de anvendtes til Skildvagttieneste; endelig ligesaa mange Entrepiker paa tynde Fyrrestager, Bladet eller Klingen var en smeddet Jernspids, ikke farligere end et almindeligt Femtommersøm. To Haubitzer til Sideskyts havde vi, 4 Pds., men den almindelige Maade at affyre dem paa var med et paa Kabyssen gloende giort Jern; thi vore Lunter vilde uagtet idelig Tørring og Luftning aldrig conservere Ilden. Vort Krudt havde 20 Fods istedetfor 80 Fods Force, og jeg havde i den Anledning om Foraaret været nærværende ved nogle Forsøg,

vi lode anstille, ved den i Nærheden af Bergen liggende store Krudtfabrik, med at tørre Krudtet paany, hvorved vi vel fik det op til 25 à 30 Fods Force, men efter at have ligget nogen Tid ombord sank det igien.

Dette var alt en Følge af den almindelige Mangel, der var i Norge paa Krigsforraad af enhver Slags ved Krigens Udbrud, og dette igien af Regieringens Usselhed og det lave Kulturtrin, Nationen eller rettere Staten i det Hele stod paa. Med saa slette Vaaben og med et Mandskab, der bestod af de raaeste Fiskere, allerede i sig selv et mindre opvakt og modigt Folk end Fieldboen, saa raae og enfoldige, at det havde kostet mig den usigeligste Møie at lære dem „høire om“, „venstre om“ og de simpleste Haandgreb af Geværexercitsen — med saadanne Folk havde det været en Daarskab at lade det komme til Entring, hvori de vilde have staaet som Faar og vendt Ryggen til eller holdt Armen iveiret for at modtage Fiendens Hug.

Jeg har imidlertid tilbage at nævne den Styrke, hvormed Fienden angreb mig. Fregatterne vare: Belvedere, Capitain Richard Byron, paa 42 Kanoner og Nemesis, Capitain *William Ferris*, paa 32 Kanoner, den samme Fregat, som i Aaret 1799 eller 1800 under Capitain *Baker* i Forening med tre andre Smaafregatter angreb vor Fregat *Freia* med en Convoi i Nordsøen og bragte den ind til England.

I de syv Baade, der sendtes imod mig, var der omtrent 150 Mand. Min samlede Magt beløb sig til 110 à 112 Mand. De to Kanonskonnerters Mandskaber udgiorde tilsammen, Syge fraregnede, 85 Mand. Englænderne vare krigserfarne Folk, udsøgte af Besætningerne, de havde en Officier og en Cadet i hver Baad til at føre Mandskabet an, og de kunde lægge ombord paa den ene Skonnert først og siden tage de andre, kunde angribe den forskiellige Steder paa eengang, hvor det uøvede Mandskab savnede enhver Anførsel, endog af Underofficierer, hvoraf der paa hver kun var en Baadsmand og en Quarteermester.

Partiet var saaledes i enhver Henseende ulige, og Overmagten dobbelt, ja tredobbelt paa Fiendens Side.

Om Kanonjollens Skiæbne blev jeg underrettet af de engelske Officierer ved deres Tilbagekomst. Efter at have i en Hast taget i Besiddelse af Skonnerterne, roede de med Carronader bevæbnede Baade ind efter Jollen, som efter at have fyret et Par Skud løb sig fast paa et Skiær og blev forladt af Mandskabet, der flygtede op paa Land og skiulte sig imellem Klipperne. Kanonjollen sprængte Englænderne i Luften, efter forgiæves Forsøg paa at faae den af uden anden Hiælp.

Jeg kiender nu ikke de nærmere Omstændigheder og erindrer ikke, at disse under Forhøret bleve oplyste. Jeg tvivler meget derom og er vis paa, at jeg ikke urgerede derpaa, hvilket dog vist havde været min Pligt, da jeg havde klaget i min Rapport over, at Kanonjollen, til Trods for Signaler, Ordrer, Raaben og Skyden, havde forladt mig; men er den, som jeg maae troe, løben fast et kort Stykke indenfor mig, i et Kanonskuds Afstand antager jeg, saa har han, Maanedslieutenant Dietrichson, fortient dobbelt Dadel, da dette Fartøi godt kunde roe fra Fienden, hvis Skyden standsede Farten, medens dette ikke var Tilfældet med Kanonjollen. Han kunde saaledes ved stedse at holde Fienden i en passende Afstand have faaet Tid til at giøre mange Skud under Retiraden til det Inderste af den dybe Fiord, og med godt Sigte fra den meget lavere liggende Jolle maatte dog eet Skud engang have truffet, saa at han endog kunde have været saa heldig ene at afslaae Fienden og det med stort Tab for denne. Men i det Sted har, som det syntes, denne Fusentast lige strax løbet Fartøiet paa Land og frelst sig ved Flugten.

Skonnerten Thor var den eneste af mine tre Kanonfartøier, der mistede Folk. Den havde fire Mand dræbte og en Mand saaret saa betydelig, at han døde nogen Tid efter ombord i Fregatten Belvedere, uagtet der vistes ham den utrætteligste Omhu og der en Tid var det bedste Haab om, reent imod Forventning, at redde hans Liv. Armen var bortskudt af en Kanonkugle, oppe ved Skulderen, saa at Skulderbeen, Kravebeen og Nøglebeen maatte borttages. Saaret var tolv en halv Tomme

langt og syv Tommer bredt, og det blev strax erklæret for dødeligt; men Patientens overordentlige Kraft og Sundhed udholdt den stærke Suppuration. Saaret begyndte at trække sig sammen, og Lægerne smigrede sig med det Haab, at de skulde have den Triumph at kunne berette om en Helbredelse, der maaskee var uden Exempel, da uheldigviis, nogle Uger efter min Affaire, Fregatterne kom i Engagement med Kanonbaade ved Bredsund; Patienten, der allerede havde kunnet sidde paa en Stoel i Solskinnet, maatte flyttes med sin Køie ned i Lasten og sattes i en nerveus Rystelse ved Kanonskuddene over Hovedet paa ham, hvorved der indtraadte en saadan Forandring i hans Tilstand, at Kræfterne sank, og to Dage efter var han død. Lægerne vare saa bedrøvede herover, at de næsten græd, naar de talede herom.

Jeg befandt mig nu atter som Krigsfange ombord i et engelsk Skib. Mine personlige Effecter havde man ikke berøvet mig, det vil sige: mine Klæder og mit Sengetøi, en gammeldags Merskumspibe og et Par Bøger.

En fortræffelig Kikkert, et Par udmærkede Pistoler og mit Jagtgevær var tilligemed de faa Huusholdningsartikler, jeg havde, bleven Krigsbytte. Med Klæder var jeg imidlertid meget slet forsynet, da jeg kun havde et Par Skiorter og nogle gamle Gangklæder ombord i Skonnerten; to Kofferter med et rigeligt Forraad af overmaade fiint og smuktsyet Linned, det smukkeste, jeg nogensinde har eiet, samt en Mængde meest civile Klæder vare blevne i Osmundvaag, der dannede et Afstigningsquarteer for mig. Savnet af Klæder til at vise mig anstændig med generede mig meget under mit Ophold i Fregatten.

Iøvrigt var Livet der ombord ikke ubehageligt for mig. Med Officiererne kom jeg meget snart paa den bedste Fod af Verden, og jeg var ganske som en Kammerat iblandt dem. Det viste sig nu, da jeg var ene iblandt Engelskmænd og nødtes til at tale Sproget, at jeg talede Engelsk flydende og med en perfect Udtale. Mit Kendskab til Sproget havde vundet Omfang ved den megen Læsning, siden jeg sidst opholdt mig i England, og man forundrede sig over mit Bekiendtskab til den engelske Literatur. Herved og ved at jeg talede Fransk og Tydsk samt i Øvrigt besad almindelige Kundskaber, som faa i deres praktiske Liv havde havt Leilighed til at erhverve sig, blev jeg betragtet af dem som et halvt Vidunder og vandt deres Agtelse. Med Chefen, Capitain Byron, stod jeg ligeledes paa en behagelig

Fod og var jevnlig inviteret til hans Bord. Han var en Mand nær de Halvtreds, smuk og pyntelig i sit Udvortes og af en meget blid og fordringsløs Charakteer.

Saa vidt var Alting vel. Men derimod viste der sig Symptomer hos mig, som tydede paa en svækket Helbreedstilstand. Dog havde dette allerede været Tilfældet forinden; thi jeg erindrer at jeg, da jeg blev taget til Fange, bar en spansk Flue imellem Skuldrene, som jeg havde ordineret mig selv imod Næseblod eller Congestioner til Hovedet. Mit Underliv var allerede kommet i Uorden ved det Liv, jeg førte paa Kanonbaadene, og navnlig havde det viist sig Aaret iforveien under Hiemreisen fra Stationen, da jeg fik et Udslet paa Maven og i Siderne, forbundet med en let Feber. Efter Doctorbogen svarede dette til Frislinger eller „Zone“, og jeg tog engelsk Salt ind for det. Rimeligviis har det været en Forkiølelse, foraarsaget af det fugtige Sengeleie og Opholdet hele Dage nede i den lille Kahyt under et raat og regnfuldt Climat.

Den følgende Sommer tiltog Ufordøielsestilfældene, og jeg begyndte at curere paa mig selv. Det var imidlertid Begyndelsen til den Sygdom, der har plaget mig hele Livet igiennem, Hæmorrhoider og Gigt, hvortil arvelige Anlæg viste sig iblandt de Fleste af mine Sødskene. Ombord i Fregatten tiltog det Onde meget stærkt, især jo større min Utaalmodighed blev efter at komme iland, og jo mere jeg følte mig generet ved saa lang Tid at maatte savne anstændige Klæder og behørig Skiften af Linned. Jeg fik hyppig Næseblod, voldsom nerveus Hovedpine, Følelse af Qualme og alle disse velbekiendte Symptomer paa indgroet Mavesyge.

Dette allerede i det tyvende Aar var en sørgelig Udsigt for en ung Militair. I høi Grad forværredes dette Onde af min Sindsstemning. Jeg følte mig ulykkelig, vanæret; giorde mig selv Bebreidelser og ansaae min Carrière i Marinen for at være tabt. De engelske Officierer giorde Alt for at opmuntre mig og viste mig i det Hele megen og hiertelig Deeltagelse. Jeg længtes kun efter at komme i Land, hvor jeg kunde skabe mig

en Sysselsættelse, der beskieftigede min Aand og spredte de sorte Tanker.

Det varede imidlertid længe, inden mit Ønske blev opfyldt. Fregatterne vedbleve at seile under Kysten en fiorten Dages Tid. Dagen efter, at jeg var tagen, blev en Koffardislup, bestemt fra Bergen til Trondhiem, opbragt af Kanonskonnerterne, der laae inde under Landet, og til hvem Sluppen tyede for Beskyttelse, da den blev forfulgt af Fregatterne. Ombord paa den var en Lieutenant *Christie* af Bergenhuus Regiment, Broder til Sorenskriveren og Søofficieren, tillige var der en smuk Enke med to Børn, en Fru *Marstrand*, som jeg havde dandset med paa Ballerne i Stavanger. De bleve bragte ombord paa Belvedere, hvor de maatte opholde dem i tre, fire Dage, da der netop reiste sig en Storm, som forhindrede deres Afsendelse.

Medens de var her ombord, viste Capitain Byron dem den største Artighed; han rømte sin agterste Kahyt for Damen og hendes Børn, og gav hende Marinesergeantens Kone til Opvartning. Da Veiret var bleven godt, toge Englænderne en Mængde Sager, de kunde have Brug for, ud af Prisen, især alt det Tougværk, der kunde undværes, Seil, Aarer, Træspiir og Brædder, hvorpaa der var almindelig Mangel i England paa den Tid, derpaa sendtes Passagererne ombord, og Skibet fik Lov at passere frit paa sin Reise.

I denne Storm var jeg nysgierrig efter at vide, hvorledes Kanonskonnerterne vilde tee sig. Det gik godt, dog hørte jeg siden, at Kanonerne vare kastede ud paa Dækket, hvor de lode dem ligge og surrede dem fast. De havde ikke fundet og kiendt de Midler, vi brugte til at støtte dem. Efter denne haarde Prøve for de smaa Fartøier stode Fregatterne over til Hetlandsøerne og lode Skonnerterne løbe ind til Lerwick, hvor de skulde forblive, til Fregatternes Kryds var ude.

Da vi kom tilbage under Norge og havde krydset der i nogle Dage, blev Nemesis detacheret paa et eller andet kort Kryds, og Belvedere laae alene ud for Bredsund en smuk Morgenstund.

Det var næsten Vindstille, og vi vare nær under Landet, da

vi fik endeel Kanonchalupper at see, som kom ud fra dette Sund. To Baade fra Fregatten vare nogen Tid før sendte ind mod *Idseggen* for at ødelægge en Signalstang der og et andet Sted. Capitain Byron blev lidt alvorlig ved at see de sex eller flere Kanonbaade komme dristigt ud imod ham.

Han havde liden Lyst at lade sig angribe under for ham saa ugunstige Omstændigheder; han vendte derfor og satte alle Seil til for at staae ud fra Land. Men ikke en halv Time var forløben, før der reiste sig en jevn lille Brise, som efterhaanden friskede mere og mere, og nu var Tiden kommen for Kanonbaadene at vende Fregatten Ryggen, just som de næsten vare komne den paa Skudvidde. De satte nu Seil til og holdt ind efter en Fiord, der løber langt ind i Landet i en sydlig Retning. Nordefter kunde de ikke længere komme, det var op imod Vinden, og de vare allerede Fregatten for nær til paa denne Maade at kunne undslippe.

En Lykke var det, at disse Fartøier virkelig seilede saa godt, at Fregatten ikke vandt ind paa dem under den halve Times Jagt. Hele Tiden seilede de under Fregattens Læ og beskudt af den i Eetvæk. Fregatten maatte knibe Vinden for at holde sig til Luvart af dem, og de ligeledes for at lægge Indløbet til Fiorden op, hvilket heller ikke meer end netop lykkedes, saa at den sidste Baad ikke kunde gaae til Luvart af et lille Skiær, der laae ved Pynten, men maatte nøies med at staae til og løbe imellem Skiæret og Pynten, hvor der kun ved Høivande var passabelt.

Jeg var i den høieste Spænding under hele denne Jagt; i Begyndelsen gav jeg dem op som forlorne; Haabet steg imidlertid; een efter een saae jeg dem omsider bære rundt om det frelsende Næs i Sikkerhed, kun den sidste var tilbage; det var øiensynligt, at han ikke kunde lægge Skiæret forover, jeg gav ham allerede op som tabt ved at seile sig fast paa Skiæret, da jeg saae ogsaa ham dreie plat af rundt om Næsset. Han havde det Held, at der netop i det Øieblik var Vand nok for ham til at flyde over Skiæret i det smalle Løb.

Det havde frisket op til en stiv Bramseilskuling. Fregatten maatte vende for Landet, og da Capitainen ikke havde Lyst til at seile ind i den dybe, ham ubekiendte Fiord, dreiede han til udenfor, indtil begge de udsendte Baade vare komne tilbage, hvilket skeete kort Tid efter. I denne Mellemtid havde Kanonbaadene nedlagt deres Master og kom nu roende frem fra deres Skiul bag Pynten med Flagene heiste, hvilket de før ikke havde viist, og begyndte at skyde efter Fregatten netop i det Øieblik, da den braste fuldt og stod ud til Søes efter at have indsat Baadene.

Kun to eller tre Skud bleve giorte, da den snart var langt udenfor Skudvidde; men der laae noget meget Smukt i, at de saa kiekt traadte frem og udfordrende bøde ham Spidsen, strax efter den voldsomme Anstrengelse, den lange forcerte Roning havde kostet dem, og efter at de kun havde havt faa Øieblikkes Tid til at nedlægge Masterne og sætte sig i Orden for med Anstand at træde op.

Jeg vidste ikke dengang rettere, end at det var Maanedslieutenant *With,* der commanderede disse Baade, men senere fik jeg at vide, at Lieutenant *Jacob Johan Lund* havde Commandoen, og vist er det, at havde jeg ikke senere seet lignende Beviser paa hans Kiekhed, vilde jeg alene af denne lille Affaire, denne Retirade, havde fundet Grund til at dømme om ham, at han var en ualmindelig kiek og dygtig Officier. — Og han var en af de Første, der efter Krigen blev sat ud af Etaten, ved den saakaldte Reduction; han havde ingen Slægtskabsforbindelser eller Ahner i Marinen.

Det var en forvoven, men rigtig Beslutning, at holde den Vei, han valgte. Baadene holdt den regelmæssige Linie, Officiererne stode op i Fartøierne, kiendelige for Alle, og Capitain Byron talte med megen Agtelse om den uforfærdede Holdning i deres Færd. Der blev skudt vist henimod et Par Hundrede Skud paa dem, og det paa en Afstand saa nær, at Skraasække endog bleve brugte. Byron sagde til mig, at havde han kunnet overtale sig til det, havde det ikke været vanskeligt, med Rif-

feler at pille Officiererne bort. Miraculeust var det mig, at ikke den ringeste Forstyrrelse voldtes i Kanonbaadenes Linie eller deres Fart, hvoraf jeg maatte slutte, at Skuddene bleve uden væsentlig Virkning og var gaaede over dem.

Nogen Tid gik hen med Krydsning, hvorefter vi løb over til *Hetland* og ankrede i *Lerwick* Havn, og her paa Lerwick Kirkegaard blev vor Saarede begraven, hvis Død netop Agitationen forvoldte.

Et eiendommeligt Træk maae jeg fortælle om Englænderne ved denne Leilighed. Lægerne, som fra Begyndelsen med særdeles megen Interesse havde fulgt denne Sygehistorie, hvis imod al Forventning lykkelige Udgang spaaede dem megen Berømmelse, ønskede nu, da deres Haab var tilintetgiort, at foretage en Obduction paa Liget, for at overbevise sig om de indre Deles Tilstand og om Forbindelsen imellem den og det ydre Saar. Da dette egentlig kun krævede Brysthvelvingens Aabnelse, kunde de vist ubemærket have giort dette uden at spørge Nogen eller sige Noget derom; men da man i England har saa stor Modbydelighed for et Liigs Behandling paa denne Maade, kom de til mig og spurgte, om jeg vilde tillade dem Undersøgelsen, og jeg gav mit Samtykke dertil.

Neppe et Quarteerstid efter indfandt der sig en Deputation fra Fregattens Mandskab, to Matroser klædte i deres Søndagsklæder, som i deres Kammeraters Navn bade om, at den Døde, der var falden i en hæderlig Kamp for sit Fædreland, maatte komme hæderlig i sin Grav uden at blive opskaaren som en Forbryder. Deres Bøn fremførte de paa en meget beskeden Maade i velvalgte Ord, idet de tilføiede at Fregattens Mandskab havde besluttet at bede om Chefens Tilladelse til, at Nogle af dem maatte følge ham til Jorden.

Jeg kunde naturligviis ikke Andet end føie dem deri, idet jeg dog forklarede dem, at vi Danske og Nordmænd ikke ansaae det for vanærende at blive obduceret efter Døden, at dette var meget almindeligt i alle Classer, for at Lægerne kunde nøie lære Dødsaarsagen at kiende.

Den næste Dag blev den Døde jordet paa Lerwicks Kirkegaard, hvorved jeg forrettede Jordpaakastelsen og, af Mangel paa anden passende Bøn, fremsagde Fadervor høit over Graven, hvilken Ceremonie tilfredsstillede den engelske Deel af Følget, en Officier og en halv Snees af Mandskabet, fuldkomment.

I Lerwick Havn forefandtes begge Kanonskonnerterne samt Fregatten Nemesis, der var ankommen dertil Dagen før os. Her bleve vi liggende ti, tolv Dage, som det heed for at vente paa Grønlandsfarernes Hiemkomst.

I denne Tid giorde jeg nogle Smaaexcursioner med begge Fregatcheferne deels om paa nogle mærkelige Klipper i Omegnen, deels ud af Byen over det flade, meest lyngbegroede Land. Jeg introduceredes til et Par anseete Familier i den lille, ret interessante By. Den meest anseete Kiøbmand paa Øen var en Mr. *Ogilvie,* der havde tre smukke Døttre.

Fregatten Nemesis giorde et stort Bal til Ære for Indbyggerne; det var meget elegant, og Selskabet var talrigt; der var mange smukke Damer; iøvrigt havde, i Selskabstonens Giæstfrihed og aabne Imødekommen, Indbyggerne meget tilfælleds med deres Stamfædre, Nordmændene.

Jeg følte mig meget geneert ved at vise mig saa slet klædt ved denne og andre festlige Leiligheder. Mine bedste Buxer havde jeg selv maattet paasye en Lap paa det ene Knæ, hvor jeg havde revet Hul en Dag under Omkravlingen paa Klipperne med begge Cheferne.

Fra Lerwick seilede Fregatterne med deres to Priser til Yarmouth Rhed. Her modtog Capitain Byron Ordre til at løbe til Plymouth for derfra at gaae paa Stationen under den nordamerikanske Kyst. Igiennem Telegraphen begiærede han Tilladelse til at gaae til *Hartlepool,* en lille Havn ikke langt fra Hull, for at besøge sin Familie. Han erholdt den og gik nordefter, medens Nemesis med begge Skonnerterne seilede videre til Sheerness ved Themsen. Ved Hartlepool laae vi tre, fire

Dage eller mere. Fru Byron med tre Børn, Drenge fra otte til tolv Aar gamle, kom ombord og giorde Reisen med til Plymouth.

Omsider nærmede min Forløsningstid sig. Min Utaalmodighed var i den sidste Tid stegen; Efteraaret med de lange Aftener og kolde, regnfulde Dage var allerede indtraadt. Den selskabelige Tone ombord tabte sig noget, Enhver havde nok at tage vare paa i det mere urolige Veir og med Tankerne paa den forestaaende længere Fraværelse fra England.

Medens vi laae paa Yarmouths Rhed, deserterede et Par Mand fra Skibet, deriblandt en sexten-atten Aars Knøs, der var Oppasser for en af Officiererne og mig tillige. Denne Krabat stial ved Bortgangen Alt, hvad jeg havde af Værdi, og som han kunde føre med sig, det vil sige rede Penge til et Beløb af henved eet Pund Sterling og nogle Smaating. Pengene havde jeg faaet ved at sælge mit Pibehoved til Forvalteren samt i Bytte for en Edderduunsdyne med Uldtæpper. Jeg kunde saaledes sige, at jeg kom udplyndret ombord paa Prisonskibet denne Gang og uden en Skilling i min Lomme.

Paa Rheden ved Sheerness eller „the Nore“ forlod jeg Fregatten. Min Afsked med Capitain Byron var kold, fra hans Side dog artig og med Tilbud om Pengelaan, som jeg naturligviis ikke modtog, fra min derimod ikke meget høflig, thi jeg var syg, utaalmodig og gnaven. Det var i Midten af September Maaned, da jeg kom ombord i Prisonskibet *Bahama*.

Mit Ophold paa den engelske Fregat havde været mig til stor Nytte. Jeg vandt en Færdighed i at tale og udtrykke mig i det engelske Sprog, saa at jeg efter Alles Sigende kunde passere for en indfødt Englænder. Den familiaire Fod, jeg snart kom paa med Officiererne, giorde, at man uden Sky rettede paa min Udtale og loe ad mig, naar jeg brugte Talemaader, der ikke vare engelske. Jeg blev fortrolig med og tilegnede mig de nationale Eiendommeligheder i Tænkemaade, Sæder og Skikke; med Tienesten i de engelske Krigsskibe og Søterminologien blev jeg saa velbekiendt, at man for Alvor foreslog mig at blive ombord og gaae med Fregatterne til Nordamerika, hvor jeg

ligesaa godt kunde vente min Udvexling som i Krigsfangenskab i Land; jeg kunde da forvente Officierstieneste som Volonteur. Da det ikke var imod mit Fædreland, jeg kunde komme til at stride, meente man, at der fra den Side ikke kunde være nogen Indvending derimod, og de vare tiente med mig, da der var saa faa Officierer ombord.

Til Lykke for mig var jeg, min Ungdom uagtet, klog nok at indsee det Urette heri og afslog Tilbudet. Fregatten giorde iøvrigt stor Lykke paa denne Station, den havde en løbende Fægtning med den velbekiendte amerikanske Fregat *President*, i hvilken Byron acquitterede sig saavel, at han med Roes omtaltes i alle Blade paa den Tid; desuden giorde han en stor Mængde Priser, saa at man anslog hans Part af Prisepengene til 50,000 £.

Af Officiererne paa Belvedere var Næstcommanderende en Lieutenant *Sykes*, en aldrende Mand for sin Charge, fyrretyve Aar antager jeg, sygelig, vranten og vrøvlevorn.

Tredie Commanderende var en *Samuel Nisbett*, en ægte britisk „tar“, et i sin tilsyneladende Raahed ædelt og følsomt Menneske. Han havde tumlet sig overmaade meget om, under alle Himmelegne, og havde seet megen Tieneste, som det hedder paa Engelsk, deeltaget i mange Fægtninger og Batailler. Han var ikke ganske ung længere, tredive, toogtredive Aar, dengang gammel allerede for kun at være Anden-Lieutenant paa en Fregat, men han var en fattig Præstesøn, uden fornem Slægt og Protection.

Han var Mandskabets Yndling, Folkenes beau idéal af en Søofficier: altid parat, altid i Spidsen, dristig og modig som en Løve, god mod Folkene uden at være slap eller giøre sig gemeen med dem, og saa kom det til, at han holdt af at tage sig et Glas Grog, nu og da, naar Tienesten ei led derved, hvorom hans Ansigt ogsaa begyndte at bære Vidnesbyrd, forsaavidt som ikke Afrikas brændende Sol bar Skylden. Under denne havde han tilbragt et heelt Aar, efterladt paa Stationen med to aabne Fartøier i en af Floderne eller paa Kysten af Guinea.

Jeg hørte tidt Folkene nævne ham imellem sig: Sam-groggy, Sam — that fine fellow!

Da Efteraaret kom med dets raae og fugtige Veirlig, kom Sam, naar han havde Førstevagten — fra otte til tolv om Aftenen — ned i Messen for at lave sig et Glas varm Grog, og da jeg var den Eneste, der endnu var oppe, maatte jeg giøre ham Selskab. Vi sadde og passiarede en halv Timestid eller meer, sippende den varme, stærke Drik, hvori der var brækket en Beskøit i smaa Stykker, og det var ret en Fryd for ham, denne fortolige Passiaren under Nydelsen af hans Yndlingsdrik. Da fortalte han mig om sit Livs Hændelser, og jo mere jeg herved kom til at lære ham at kiende, desto mere kom jeg til at holde af ham og agte ham. Nogle Aar efter læste jeg i en Avis, at han i Vestindien var kæntret og forliist med Mand og Muus, i en „white sqale“ med en Skonnert, han commanderede.

Den tredie og yngste Lieutenant paa Belvedere var *William Henry Bruce*, et ungt Menneske paa min Alder, høi og stærk af Bygning, rask og livlig som Officier, men ikke meget meddeelsom eller selskabelig stemt for sin Alder. Han var desuden den meste Tid fraværende, da han havde faaet Commandoen over Balder, hvorved han følte sig meget lykkelig.

Den første eller anden Aften efter, at jeg var kommen ombord i Fregatten, indtraf der en snurrig Hændelse med ham. Som vi sadde i Merselukafet, aabnedes Døren pludselig, og fire Matroser kom ind, bærende Lieutenant Bruce udstrakt imellem sig, og lagde ham saaledes paa Bordet. Doctoren sprang forskrækket op og gav sig til at undersøge ham, Underlægen blev hentet, og Begge visiterede den Livløse, der laae ubevægelig, medens vi Andre stode som forbausede Tilskuere. Idet Lægerne løste hans Klæder, følte paa ham, gnede ham og holdt ham en Flaske for Næsen, foer den Bevidstløse paa eengang op og satte sig overende med stirrende Øine, raabende:

Halloh! hvor er jeg? Gaae af Veien! Lad mig komme ned! og med et Spring stod han ganske ubeskadiget midt imellem os. Da det kom til en Forklaring, viste det sig, at han i et Par

Nætter ikke havde sovet, og at han derfor nu, da han havde Vagt, var bleven saa overvældet, at han var falden i Søvn, gaaende op og ned af Dækket, og saaledes med lukkede Øine og sovende var gaaen ud over Randen af Skandsen og styrtet ned i Kulen, hvor Matroserne havde taget ham op og bragt ham til Doctoren, endnu sovende eller bevidstløs af Faldet. Da det viste sig, at han ingen Skade havde taget, endte Historien med Latter, og den Skindøde drak sig et Glas Grog og gik atter op til sin Vagt.

Han var af en fornem Familie, Faderen, Biskop af Londonderry, stammede fra de gamle skotske Konger af Brucernes Slægt, og førte en Deel af det skotske Kongevaaben i sit Segl med Mottoet „Fuimus“. Han er den Eneste af Belvedere's Officierer, der lever nu, da jeg skriver dette, og er, saavidt jeg veed, nylig bleven Admiral, efter at han for flere Aar siden commanderede Linieskibe af første Rang og i det Hele har været meget brugt og vundet sig et Navn i Marinen.

Begge Marineofficiererne, en *Cambell* og en *Gray*, vare godmodige Skotlændere uden videre Fremragende i Charakteren. Det samme gialdt en Overdoctor, en Mr. *Blackett*, der dog senere vandt nogen Celebritet i sit Fag, Forvalteren *Benjamin Parkhurst*, der for ikke mange Aar siden levede i en høi Embedsstilling paa Trinidad, og endelig „Masteren“, der sluttede Rækken af Medlemmerne i Messen.

Jeg og mit Mandskab blev indskibet fra Fregatten paa en lille Cutter, der seilede op ad Floden Medway til Chatham med os og afleverede os paa det gamle, forhen spanske Linieskib Bahama, der nu brugtes som Prisonskib. Lieutenant Rasmussen var kommen dertil i Forveien med Thors Mandskab. Her ombord maatte jeg nu slaae mig til Roe en fiorten Dages Tid eller saa, medens der blev skrevet til London om Passers Udstedelse osv. Jeg selv skrev til den danske Gen. Consul Wolff af Firmaet Wolff & Dorville og begiærte Penge til at reise op for samt til at klæde mig for.

Da mit Liv her ombord dennegang næsten ganske lignede

det, jeg førte, da jeg tredie og sidste Gang kom der som Krigsfange, vil jeg opsætte Beskrivelsen af det til den Tid. Kun det skal jeg bemærke, at jeg her saae for første Gang et Menneske, jeg siden kom i nærmere Berøring med, den saakaldte „Islandske Konge“, en Broder af den bekiendte Uhrmager *Urban Jürgensen*.

Han havde ført en Kaperbrig, kaldet Niels Juel, der var udrustet i Kiøbenhavn af et Handelshuus. Efter Beskrivelsen har dette Skib været et Monstrum, det var en almindelig Koffardibrig, paa hvis Sterrids man havde sat et Lag Kanoner og hugget Porte ud i Siden. Det heed sig, at der var saa lavt imellem Dækkene, at Folkene maatte ligge paa Knæ, medens de betiente Kanonerne. Disse vare baade svære og for mange for Skibet, Besætningen var som til et regulairt Krigsskib, kan man tænke sig, jeg troer henved hundrede Mand, og denne quasi Orlogsmand havde man givet et Menneske at føre, om hvem jeg ikke veed, at han nogensinde havde ført et Skib eller endog blot været Styrmand.

Efter hans eget Sigende var han som tretten-fiorten Aars Dreng gaaet bort fra Efterslægtsskolen og havde taget Hyre med en engelsk Kullier, hvorefter han siden stadig havde faret til Søes med engelske Skibe, lidt Skibbrud i Sydhavet og tilbragt henved et Aar paa et Koralrev. Omsider bierget derfra havde han ogsaa faret med Orlogsmænd, men aldrig fik jeg nogen sammenhængende Beretning eller nogen Detail, hvoraf kunde sees, at han var andet end simpel Matros, eller hvor han var forinden, han dukkede op i Kiøbenhavn kort før Catastrophen 1807, da han skal have proponeret nogle Handelshuse at udruste en Sydsøfarer og give ham Commandoen af den, i hvilken Anledning han endog havde henvendt sig til Ministeren Grev Schimmelmann, Bernstorff og Flere.

Dristighed og Snakketøi havde han. Men jeg maae tilstaae, at da jeg nu overveier denne Persons senere Færd, fristes jeg til at troe, at han i den lange Tid imellem hans fiortende og otteogtyvende, tredivte Aar, som jeg antager han da var, maae

have tilbragt nogle i en eller flere Straffeanstalter, maaskee endog Botany Bay, hvorhen han da siden kom, thi anderledes kan jeg ei forklare mig den Tomhed, der var i hans Beretning om sit Liv i denne Periode.

Overhovedet havde han ikke det ringeste Sømandsmæssige i Væsen, Sprog, Holdning, nok „ruffianlike“, det vil sige noget pøbelagtigt Raat og tillige Forslagent og Slu, hvilket Alt svarer bedre til min Gisning nu om hans tidligere Liv, hvormed ogsaa svarer hans Tilbøielighed for, og ikke ringe Øvelse i skriftlig og boglig Beskieftigelse. Men jeg griber her ind i Tiden, det Videre hører længere hen.

Denne *Jørgen Jørgensen* — Brødrene skreve sig med ü, denne derimod med ø —, der hverken i Egenskab af Kaper eller efter den Sørøverexpedition, han sidst var greben paa, kunde giøre sig Haab om at komme paa Parol, havde benyttet Leiligheden, sagde man, og erholdt Parol nu samtidig med mig og Rasmussen, paa hvad Maade og ved hvis Hiælp veed jeg ikke, men Venner havde han i London, og tidt er det faldet mig ind, at han tidligere havde været brugt som Spion et eller andet Sted. England holdt mange Saadanne paa den Tid i alle Lande.

Vi gik vel i Land sammen for at modtage Passer hos Capitain Hutchinson, men der skiltes han fra os for at lægge Veien over London, sigende, at han haabede snart at cultivere Bekiendtskabet videre i Reading.

Gud veed, om han ikke gik for en af mine Officierer, en Styrmand eller Oppasser, og paa denne Maade fik sig Parolen tilsmuglet. Imidlertid, op til Reading reiste jeg, medhavende Lt. Rasmussen og vore Styrmænd.

Mit Ophold i Reading denne Gang vil neppe fordre en saa vidtløftig Beskrivelse som det første, endskiøndt det var længer; mangen Skildring er allerede given og Livet i det Hele bekiendt fra hiin. Denne Gang trykkede Pengetrang os ikke, vi kom velforsynede til at udruste os med de fornødne anstændige Klæder, da Consulen havde forstrakt mig efter Begiæring, og dernæst havde den danske Regiering nu draget Omsorg for, at de krigsfangne Officierer erholdt udbetalt en Specie eller fem Shilling engelsk daglig foruden de halvanden Shilling, den engelske Regiering gav. Jeg havde altsaa for min Person sex en halv Shilling daglig at leve af.

Jeg leiede mig et smukt Logis hos den samme Vært, vi fire Officierer fra Prinds Christian først boede hos, det var nu i en anden Gade, hvor han havde aabnet en elegant Skrædderboutik, men Meublementet i de to Værelser, jeg havde, var det samme yderst elegante og propre som dengang. I Etagen over mig havde Rasmussen hos samme Vært et ligesaa anstændigt Logis, og Værtinden besørgede os med Middagsmad i mit Værelse. Hun var den flinkeste, ordentligste og reenligste Huusmoder, jeg har kiendt, skiøndt hun og hendes ældste Datter, en Pige paa en Snees Aar, vare saagodtsom stokdøve.

Om Søndagen spiste vi med ved Familiebordet, da der denne Dag gaves, hvad de kaldte „a joint of meat“, en heel uhyre stor Steg af et eller andet Slags, og den vilde tabe i Smag ved at skiæres i Stykker før Nydelsen. Det var for os ikke ubehageligt derved ogsaa at faae Leilighed til at lære Huuslivet i Borgerclassen at kiende. Og uden at tale om, at Madens God-

hed, dens Tillavning, Anretningen og Bordets Udstyring var saa propre og uforlignelige i enhver Henseende som ved den rigeste og fornemste Mands Bord, saa herskede der en Orden og Anstand, som ikke mindre vidnede om Folkets høie Cultur. Maaskee var Strengheden i Huustugten, der skinnede igiennem, lidt for vidt dreven, saavidt som det kunde skiønnes af den Ave, de tre, fire halvvoxne Drenge, der udgiorde Resten af Familien, bleve holdte i. De hos os forlængst af Mode gaaede Skikke overholdtes her: en kort Bordbøn før og efter Maaltidet, høit fremsagt — det Samme fandt Sted ved min Faders Bord i min Barndom, erindrer jeg —, Iagttagelsen af Pladserne ved Bordet, Høflighedsskaalerne og andre Anstandsregler.

I dette særdeles behagelige Logis tilbragte jeg hele Vinteren, indtil Rasmussen ved Foraarets Begyndelse fandt, at han kunde boe billigere og sagde op, hvorved Værtinden ikke saae sig istand til at bespise mig alene, og jeg altsaa ogsaa maatte flytte.

Efteraaret og Vinteren glede hen. Min daglige Beskieftigelse var Læsning, forbunden med skriftlige Extracter, Oversættelser og Bemærkninger til det Læste. Desforuden fik jeg meer og meer tiltagende Correspondance med Prisonskibene, hvor man henvendte sig til mig om at bevirke Frigivelse, Parol eller andre Begunstigelser hos det Overdirectorium eller Collegium, under hvilket Krigsfangerne vare lagte.

Jeg gav da Raad efter bedste Skiøn, skrev enten til Consulen, som iøvrigt tog sig lidet af Krigsfangerne, det han som ude af Function heller ikke var forpligtet til, eller til den danske Præst Rosing i London eller directe til Transportboard, der stedse svarede mig meget artigt og ofte bevilgede mig det for Andre Ansøgte.

Jeg savnede imidlertid et fast bestemt Studium, der havde et Maal og en Plan. Ofte beklagede jeg den mangelfulde Undervisning, jeg havde faaet ved Academiet i Mathematik. Tilfældig havde jeg en tydsk Bog over Algebra, men de Forsøg jeg giorde paa at opfriske den Smule, jeg havde lært, glippede og nyttede mig til Intet, da jeg savnede Anvisning og Penge

til at anskaffe mig de nødvendige Lærebøger; især var det dog Undseelsen over at blotte min og min Stands store Uvidenhed i denne Videnskab, der afholdt mig fra at søge Veiledning til dens Studium, Noget, der ellers vilde været mig en let Sag i Reading, hvis store latinske Skole var en af de meest berømte i England. Jeg følte, at et saadant fast Studium vilde have givet min Beskieftigelse en fast Plan og Gehalt, vilde have klaret mit Hoved, skiærpet min Forstand og neddæmpet min selvovergivne Indbildningskraft, der saaledes yppigt opvoxede og desværre fik for stor en Overmagt over mig hele mit Liv igiennem.

Regelmæssige Spadsereture i den deilige Omegn tiente til at holde Sundheden vedlige; Aftenerne tilbragtes oftest i en Inn eller Værtshuus, hvor Aviserne læstes og der discuteredes over et Kruus Øl og en Pibe Tobak med Egnens Borgere, der regelmæssigt hver Aften til bestemt Tid indfandt sig efter endt Dagværk, mangengang endnu med Skiødskindet eller Forklædet ombundet. Der var, for at tale med Englændere: Mr. Lander, the baker, Mr. Edwards, the tailor, Mr. Champion, the grocer, kort Haandværkere og Handlende af alle Slags, men alle velhavende, satte, alvorlige og værdige Mænd, og jeg følte mig ikke i mindste Maade generet i deres Selskab og Conversationstone. Besøg af og til af en Medkrigsfange fandt vel endnu Sted, men Antallet af dannede Mænd iblandt disse var betydeligt aftaget siden mit første Ophold her og svandt reent hen tilsidst, da de Fleste eller Alle fandt eller havde fundet Midler til at komme paa fri Fod og vende hiem til Fædrelandet.

Nogen Tid efter vor Ankomst indtraf ogsaa den islandske Konge, eller som han kaldte sig: Capitain Jørgensen. Han leiede sig et elegant Logis ikke langt fra mig og vidste i kort Tid at introducere sig til Flere af de fornemste og meest anseete Godseiere i Omegnen, blandt hvilke han gik for en Mand af Distinction, en politisk Charakteer, en Benævnelse der i England,

strax giver en Mand Vægt og aabner ham Adgang i de høiere Kredse.

Den gamle Sir *Joseph Banks* havde han allerede stiftet Bekiendtskab med paa Islands Vegne, for hvilket Land Sir Joseph nærede en Forkiærlighed fra den Tid, han havde giort, hvad man næsten skulde troe, han selv antog for en Opdagelsesreise dertil.

Jørgensen kom nu ofte til mig, og jeg giengjældte, skiøndt kun sieldent, hans Besøg. Jeg fandt ham altid ivrig beskieftiget med literaire Arbeider, undertiden bogstaveligen til op over Ørene begraven i Bøger og Papirer. Især var hans Samling af Breve fra hans korte Regieringstid i Island overordentlig, og han lod mig besee adskillige af disse, der vare curieuse nok. Den hele Historie var fra Begyndelse til Enden en Farce. Saavidt jeg kan erindre den nu, var den i Korthed følgende:

Jørgensen var i 1808 eller 9 gaaet ud fra Kiøbenhavn med Kaperen Niels Juel, traf i Nordsøen en engelsk Orlogsbrig, som efter en Slags Skinbataille tog Kaperen og bragte den til England. Om Jørgensen gav sig ud for Officier og hans Brig for en Orlogsmand, kan jeg ikke vide, han gik ombord i Uniform, med Epauletter, og efterlignede den engelske Orlogspomp. Men meget paafaldende bliver det, at man lod ham leve paa frie Fod i London; eller om han virkelig har været det paa Parol, som det heed siden, da han blev anholdt paa Island, saa maae allerede dette findes paafaldende, naar man veed, hvor strenge Englænderne vare imod Kapere, hvis Førere ikke alene ufravigeligen kom paa Prisonskibene og behandledes som simple Matroser, men ogsaa vare udelukkede fra Udvexling, før Krigen var endt.

Herom taug naturligviis Jørgensen i sine mundtlige Meddelelser til mig, som overhovedet over hans Levnetsløb i det Hele saavelsom i dets Enkeltheder.

Nok er det, han opholdt sig i London, hvor han fik et Handelshuus til at indlade sig med ham paa en Expedition paa Island, et Projekt, der, selv som blot Handelsentreprise, synes

latterligt og vidner om ringe Kundskab om Landene og Nationerne hos den lettroende Kiøbmand. To Skibe, hvoraf det ene var forsynet med „letter of marque“ — et Kaperbrev, der meddeltes Koffardiskibe, som vare tilstrækkeligt bevæbnede og bemandede til leilighedsviis og i Forening med deres Handelsfart at kunne agere Krigsskibe, give Cours an til andre, angribe fiendtlige Krigsskibe, Kapere osv. —, bleve ladte med Varer, der, saavidt jeg erindrer, dog svarede nogenlunde til Landets Fornødenheder. Jørgensen ledsagede denne Expedition, heed det sig, som „Supercargo“, jeg vil snarere troe som Tolk eller endnu rigtigere som Expeditionsleder. Forsaavidt kunde Beregningen være grundet, som Island jo i længere Tid ganske var afskaaren fra Danmark og Norge og vist maatte være i Mangel for mange af Livets Fornødenheder, og muligt er det, at Retourladningerne kunde i England kaste en god Profit af sig; men Maaden, det Hele dreves paa, giorde denne Speculation til reent Tab for Entrepreneurerne. Skibene kom endelig til Island, og Jørgensen traadte strax op, som om han var paa en af Øerne i Sydhavet.

Uden at ændse Landets Øvrighed, Tolden samt dettes egne Love og Autoritet, begyndte han at aabne Handel med Indbyggerne. Dette førte naturligviis til Modforestillinger fra Stiftamtmandens, *Grev Trampes*, Side, og da han ikke havde ringeste Militairmagt eller andet Middel til at understøtte disse Forestillinger med, forbød han Indbyggerne under Lovens Straf at indlade sig i Handel med Rigets Fiender.

Jørgensen gik derpaa i Land med en Snees bevæbnede Matroser og bemægtigede sig Stiftamtmandens Person, som han lod bringe ombord og siden holdt fangen paa Skibet.

Nu overtog han selv Regieringen af Landet, udstedte Proclamationer til Folket, erklærede Landet løst fra Danmark, oprettede det til en selvstændig Republik, gav det et eget Flag og udnævnte sig til Overhoved under Titelen „Protector“. Til Udarbeidelse af nogen Forfatning troer jeg ikke, det kom, ligesaalidt som til nogen Forandring i Bestyrelsesformen. Jeg veed

ikke, om Jørgensen havde Forstand herpaa eller tænkte paa Sligt. Han oprettede en Slags Garde, bestaaende af en Snees Mand i en grøn Uniform; disse ledsagede ham til Hest paa en Tour, han giorde over Landet, meest, troer jeg, paa Jagt efter en gienstridig Sysselmand, den Eneste af Embedsmændene, der vovede at giøre Indsigelser imod disse Daarskaber og i et diervt skrevet Brev havde truet med at skyde ham som en Landsforræder og Oprører.

Endog Biskoppen, *Vidalin*, bøiede sig for denne usle Magt, som et Halvthundrede behiertede Mænd kunde have tilintetgiort, idetmindste paa en Afstand af et Par Hundrede Skridt fra Kysten, hvorhen de faa Kanoner paa Skibet ei kunde række.

Jørgensen skaltede og valtede som Despot, ubunden af Love, han giorde sig selv factisk til Overdommer, idet han afsagde Domme paa egen Haand, frifandt de groveste Forbrydere og benaadede flere, der allerede før hans Ankomst vare dømte i alle Instantser og hensadde i Arresterne, ventende paa Leilighed til deres Nedsendelse til Danmark. I geistlige Sager greb han ligesaa arbitrairt ind og bevilgede Ægteskaber i forbudne Led, hvorimod Biskoppens Indsigelser ingen Virkning havde, da de vare fremsatte i en smigrende og krybende Tone.

Alle disse Ting erindrer jeg at have uddraget af den uhyre Masse af Breve, han var omgivet af, naar jeg kom op til ham paa den Tid, da han ordnede sine Papirer og, jeg troer, skrev en Slags Historie om denne korte Republik. Han læste ofte selv de mere interessante Breve for mig og overlod mig for Resten at giennemlæse Alt efter Behag, hvortil han da med stor Selvtilfredshed gav sine Bemærkninger.

At dette var en herlig Tid for ham og det i alle Henseender, at han nød af Alt, hvad Landet kunde præstere, ikke alene af dets Fedme, men ogsaa af dets Sødme, det lod han mig ikke i ringeste Tvivel om. Hvorlænge den varede, kan jeg nu ligesaa lidt sige med Bestemthed, som jeg kan give nogen Detailberetning om, hvorledes det gik til, at den fik en Ende. Jeg fortæller kun efter Hukommelsen, jeg er ikke i Besiddelse af de nød-

vendige authentiske Papirer og Optegnelser for at kunne skrive en Historie; desuden indtager Beretningen derom kun leilighedsviis Plads i mit Livs Begivenheder, berører dem kun i Forbigaaende, forsaavidt som jeg kom i tilfældig Berøring med den historiske Begivenheds Helt.

En Maaned eller to havde denne Herlighed for Jørgensen varet, da en engelsk Orlogsbrig, *Talbot*, commanderet af Honorable Capitain *Jones*, kom ind til Reikiavig. Synet af det ham hidtil ubekiendte Flag — blaat med en gylden Stokfisk i, troer jeg —, som vaiede over et Slags Batterie af fire, sex gamle, rustne Kanoner, bragte Capitainen til at studse.

Protectoren satte sin høie Værdighed tilside og begav sig ombord paa Orlogsmanden for at aflægge Capitainen Visit. Her kom det til en foreløbig Forklaring, der siden fuldstændiggiordes ved et Brev, den paa Skibet indespærrede Stiftamtmand fik Leilighed til at sende Capitain Jones; og Enden blev, at Grev Trampe kom paa fri Fod og indsattes i sit Embede igien, Flaget blev nedhalt, Republiken hævet og Jørgensen, som en uden Tilladelse fra sin Parol undvegen Krigsfange, ført tilbage til England, hvor han blev sendt ombord i Prisonskibet.

Jørgensen havde allerede i Prisonskibet, som man der fortalte mig, begyndt med at oversætte Holbergs Comoedier paa Engelsk. Den første, han valgte til sit Forsøg, var den pantsatte Bondedreng. Valget var charakteristisk. Han tog fat paa at oversætte flere, men formodentlig har han ikke fundet nogen Forlægger, altsaa Planen som Finantsoperation mislykkedes, og han ophørte med at beskieftige sig hermed. Derimod skrev han andre Ting, som først hen paa Sommeren kom for Lyset, og han var altid meget beskieftiget med Skriverier, deels literaire, deels Correspondancer, som han sagde.

Han var et forunderligt Menneske, naturligt Talent kunde man ikke negte, at han havde, naar man seer hen til, at hans Skoledannelse ophørte saa tidligt og han siden kom i en Livsstilling, hvor der var liden Leilighed for ham til at fortsætte den. Det engelske Sprog skrev han til Fuldkommenhed; i Talen

derimod skinnede, saavel i Udtale som i Udtryk og Vendinger, det vulgaire Liv frem, hvori han havde bevæget sig; ligeledes havde hans Manerer, hans Udseende og hele Væsen noget paafaldende Vulgairt, blandet med et Udtryk af lav Snedighed og en vis Stimandsglubskhed. Jeg har seet faa Mennesker, der mere nærmede sig det Billede, man danner sig af den Charakteer, Englænderne betegne med Ordet „ruffian".

Med dette lidet anbefalende Ydre vidste han dog baade i Reading og London at skaffe sig Adgang i de bedste Kredse. Han kom saaledes i Sir Josephs Banks' bekiendte literaire Selskaber, aflagde og modtog Besøg, sagde man, endog af Ministrene.

Han læste meget og med en mærkværdig Hurtighed, hvorved han, skiøndt uden egentlige Kundskaber og uden Smag eller høiere Dannelse, var velbevandret i den engelske Literatur og kunde tale med om Emner, der stode i Forbindelse med den.

Men jeg er paa Veien, mærker jeg, til at blive for vidtløftig i min Skildring af en Charakteer, der i sig selv var for simpel og lav til at fortiene nogen Omtale, og som ikke kom i nogen saa nær Berøring med mig, at den fortiener nogen fremragende Plads i mit Livs Erindringer. Jeg vil derfor være kort og her ende Alt, hvad jeg har at sige om ham, endskiøndt det er gaaet over i et Par af de følgende Aar. Altsaa endnu saa meget af hans Charakteer: han var et af disse Mennesker, der med en urolig, efter Virksomhed stedse higende Aand forener ualmindelige Naturgaver, der ikke ere blevne uddannede og ledede i en bestemt rigtig Retning og savne en fast moralsk Grundvold. Tidligt kommen i lavt og slet Selskab fuldendtes Fordærvelsen, og nedsunken i de laveste Laster blev Jørgensen Lykkeridder og Bedrager.

De Skrifter, Jørgensen udgav, og hvortil jeg ovenfor har hentydet, vare: „*The attack on Copenhagen, traced to other sources than the treaty of Tilsit* eller noget Lignende, og det andet havde til Titel: *The present state of Christianity on the*

island of Otaheite. Begge kom først ud i Foraaret 1811, og det varede til hen paa Sommeren, før jeg læste dem.

Det Første var et afskyeligt Angreb paa den danske Regiering og navnlig Kongen, hvem Forfatteren næsten reent ud beskyldte for at have ladet Prindsen af Augustenborg, Sverrigs Kronprinds, myrde, det var et Makværk af gamle opkogte Historier fra den struenseeske Tid og iøvrigt uden politisk Værd; men Jørgensen gav sig derved Mine af at være en politisk Charakteer, en Mand af Oppositionen og derfor forfulgt af den danske Regiering, og det var Nok til at give ham en Slags Anseelse, som han, den obscure Kapercapitain, ikke havde den ringeste Pretention paa og aldrig kunde have opnaaet.

Det andet Skrift var skrevet i den methodistisk fromme Tone, beregnet paa at vinde Gunst blandt de pietistiske Indvaanere af Reading og de dengang i England saa mægtige Methodister, fuldt af Bibelcitater, og for Enhver, der kiendte det lavt ryggesløse Liv, han førte paa selve den Tid, han skrev, i yderste Grad foragtelig hyklerisk. Jeg erindrer blandt Andet Steder som: — Naar jeg hver Aften, før jeg lægger mig til Hvile, i mit stille Kammer, paa mine Knæ, opsender mine Bønner til min Skaber osv., og det er almindelig bekiendt og hundrede Gange seet af hans Landsmænd, at han tilbragte Aftenerne i de laveste Værtshuse, mellem Hververe og Udskud af Folket, siddende halv drukken imellem dem, med et gemeent Fruentimmer paa Skiødet; ikke sieldent kom han hiem med sønderrevet Kiole og gik med blaa Øine.

Hans i Skiul drevne ryggesløse Levnet blev mig imidlertid efterhaanden bekiendt, og i Foraaret 1811 havde jeg for største Delen afbrudt al Omgang med ham. Da om Sommeren *Skibsted* kom til Reading, erklærede vi ham reent ud, at vi ikke vilde have noget Samquem med ham, der ved sin Optræden paa Island og sit senere Skrift imod sin Konge og sit Fædreland havde stemplet sig som Landsforræder; og paa samme Tid blev der, i alle de i Reading værende Krigsfangers Navn,

indgivet en Ansøgning til Transportboard, om at Jørgensen maatte blive forflyttet derfra.

Dette blev vel afslaaet i høflige Udtryk paa Grund af, at Jørgensen ikke havde overtraadt nogen af Betingelserne for hans Parol, ogsaa maaskee fordi en Contrapetition var indgiven af Nogle af de fornemme Godsbesiddere, han havde Omgang med, i hvis Spidse Marquien af *Blandford* og Mr. Monk vare; men den endelige Satisfaction havde vi, at en Ugestid efter forsvandt Hr. Jørgensen pludselig fra Byen, efterladende sig Giæld allevegne. Hos mange af Borgerne havde han vidst at forskaffe sig ikke saa ganske ubetydelige Summer, 20, 30 ja 40 Pd. Sterling, under allehaande Foregivender, falske Beviser, Breve og lignende Bedragerier.

Hans øvrige Historie, saavidt den er mig bekiendt, kan jeg med faa Ord berette. Da jeg senere kom til London, jeg troer, det var i 1813, fortalte den daværende Consul *Hornemann* mig, at Jørgensen en Tid havde levet i London paa en elegant Fod, var kommen daglig i Sir Joseph Banks' Huus og var i Bekiendtskab med flere anseete og fornemme Mænd. Efter nogen Tids Forløb var han bleven arresteret og anklaget for Falskneriе, men frelstes ved et Fruentimmer, han stod i Forbindelse med, som tog Brøden paa sig og blev dømt til Transportation, medens Jørgensen blev hensat i Fleet-Fængslet for simpel Giæld.

Falskneriet fortaltes at have bestaaet i, at han flere Gange havde kaldt Værten af de Hoteller, hvori han boede, op til sig og under Paaskud af, at han øieblikkelig behøvede Penge til at betale en ham præsenteret Regning med, formaaede ham til at underskrive en Vexel, Regning eller Sligt, hvorpaa han et Par Timer efter atter kaldte Værten for sig, takkede ham for hans Underskrift, den han nu ei behøvede at giøre Brug af, da han imidlertid var bleven forsynet med Penge, hvorpaa han for Værtens Øine rev Papiret i Stykker og kastede det i Kaminilden. Værten havde ingen Mistanke til en Herre, der søgte saa fornemme Cirkler og modtog Besøg af saa høitstaaende og

anseete Mænd, men efter længere Tids Forløb kom de formentlige Foreskrivninger for en Dag, Værten maatte som Cautionist betale og siden holde sig til Jørgensen. Saaledes omtrent er Sagen bleven mig fortalt.

I Fængslet skrev og publicerede Jørgensen atter nogle Skrifter, deriblandt et, sagde Hornemann mig, hvori han og jeg bleve heftigt angrebne som Jørgensens bittreste Fiender. Den godtroende gamle Sir Joseph Banks vedblev endnu nogen Tid at sende ham Understøttelse i Fængslet, men tilsidst maatte han ophøre dermed og beklagede sig til Hornemann over Jørgensens utaalelige Paahæng.

Da jeg i 1814 besøgte en i Fleet for Giæld arresteret Landsmand, en Capitain *Rasch*, Broder til Søofficieren, sad Jørgensen der endnu. Senere slap han ud af Fængslet paa Grund af den saakaldte Insolvent Act, jeg troer, det var i Anledning af Georg 4's Thronbestigelse, da en Mængde Giældsfanger skiænkedes Friheden. Han maae da i nogen Tid have været paa fri Fod, thi der udkom en Bog, betitlet: *En Fodreise igiennem Flandern og det nordlige Tyskland*, af Jørgen Jørgensen, som jeg har seet et Sted uden videre at læse den. Den sidste Efterretning, jeg havde om denne Aventurier var, at han paany var dømt for Falsknerier og sendt til Botanybay.

For at komme tilbage igien til mine nye Hændelser. Det stille siddende Liv, jeg førte, Savnet af al Omgang med Jevnaldrende og en usigelig Længsel efter Friheden og mit Fædreland virkede i Forening med de tidligere fremtraadte Anlæg til Underlivssygdomme til at udvikle en Hypochondrie og Sygelighed hos mig, som bragte mig og Andre til at troe, at jeg led af en Brystsvindsot.

Da Foraaret begyndte at vise sig, tænkte jeg derfor alvorligt paa at indrette min Levemaade efter strenge diætiske Regler, for paa denne Maade at ophiælpe mit nedbrudte Helbreed. Stærk og regelmæssig Bevægelse vidste jeg af Todes „Huuslæge“, var en af de vigtigste Betingelser for Helbredens Vedligeholdelse. Jeg fik derfor bragt et Boldspilpartie i Stand

blandt de danske Krigsfanger: nogle anstændige unge Mennesker, Cadetter — som de kaldte sig — fra det asiatiske Compagnies Skibe, Lieutenant Rasmussen, der, skiøndt ikke ung længer, var baade rørig og livlig til saadanne Øvelser, og begge Kanonskonnerternes Styrmænd, i Alt ti, tolv Personer, samledes i den tidlige Foraarstid, da Naturen endnu ikke indbød til Spadseretoure, daglig om Formiddagen paa den store aabne Plads ved Fourburghill, til Langboldspil, hvormed vi af Hiertens Grund morede os en Timestid eller to hver Dag.

Da denne Plads laae umiddelbart op til to af Byens Hovedgader, saa havde vi altid Tilskuere nok, men vi lode os ikke genere deraf, og ingen Englænder fandt mindste Anstødeligt i denne Leg, der saa godt harmonerede med deres Nationalskikke. I blotte Skiorteærmer som Skoledrenge sloge vi Bolden, løb og stak af Hiertenslyst, uden at ændse omstaaende Herrer og Damer, der vidste, at vi vare Officierer, men slet ikke fandt vor Leg upassende, derimod sammenlignede Spillet med deres egne forskiellige Boldspil.

Da jeg flyttede fra min første Bolig, som laae i en noget mørk Gade midt i Byen, tog jeg Logis i Hovedgaden London-Street, en meget bred og lys Gade og nær ved Udkanten af Byen med Hovedlandeveien, der førte til London. Her var lysere, muntrere og en friskere Luft; jeg havde to nette, skiøndt ei saa vel meublerede Værelser som hos min forrige Vært. Min nærværende Vært var Haarskiærer, Barbeer og Parfumeriehandler, Konen drev en lille Modehandel. Det var et Par comiske Folk, af den Slags, Dickens har tegnet. Jeg kom imidlertid godt ud af det med dem; Manden børstede mine Støvler og Klæder, indtil jeg et Par Maaneder længer hen fik min Oppasser fra Prisonskibet — en usædvanlig Gunst imod mig af Transportboard; Madammen, eller rettere hendes Søster, der styrede det lille Huusvæsen, besørgede min Middagsmad, som jeg altid selv bestemte og ofte selv indkiøbte.

Med den største Regelmæssighed blev nu min Levemaade bestemt og Dagens Beskieftigelser ordnede. Jeg stod op Klok-

ken fem, præcis en halv Time efter tiltraadte jeg fastende min Morgentour, som gik, med en eller to Afvexlinger af Veie, til et bestemt Punkt, hvorfra jeg præcis Klokken halv otte var tilbage i mit Værelse og satte mig ned til den parat paa Bordet staaende Frokost, der bestod af Sundhedschokolade med friskt Brød og Smør. Ved Bortrømningen af Bordet modtog Værtinden min Ordre om Middagsmaden.

Jeg satte mig da til Arbeide, som bestod i at skrive eller besvare Breve, læse, giøre Uddrag eller Oversættelser af det Læste eller skrive Bemærkninger dertil. Klokken elleve kom eller aflagde jeg Besøg og gik i Selskab med en eller flere af de Faa, jeg havde Omgang med, ud at spadsere i Gaderne, beskue Boutikkerne, giøre Smaaindkiøb og drive om i den nærmeste Omegn af Byen, til Klokken var et, da jeg vendte tilbage til mit Hiem, hvor jeg læste en Morskabsbog til Klokken to, da Middagsmaden kom paa Bordet.

Fra Klokken tre til fem arbeidedes atter, derefter samledes de sædvanlige Ledsagere hos mig til en længere Spadseretour udenfor Byen. Klokken otte gik vi hen i vor sædvanlige Café, som man i sydlige Lande vilde kalde det, her heed det „public-house“, hvor vi læste Aviser, røg Tobak til et Kruus Øl og passiarede indtil Klokken ni, da Enhver gik til Sit. Undertiden vare Expeditioner aftalte til en af de smukt beliggende Smaabyer i længere Afstand fra Reading.

Hver Løverdag Formiddag bragte min Værtinde mig Regningerne fra Slagter, Bager, Urtekræmmer, Grøntkone, Vadskerkone og Melkemand, hvilke da bleve afgjorte tilligemed den ugentlige Huusleie. Den hele Levemaade var saa nøie reguleret, at Forskiellen imellem den ene Uge og den anden aldrig oversteg tre, fire Pence. Hos Slagteren udsøgte jeg altid Kiødet selv, lod ham afhugge og veie det og derefter sende det hiem til min Værtinde. Kun i England, troer jeg, er det muligt for et enkelt Menneske at føre en behagelig, anstændig og dog oeconomisk Levemaade.

Middagsmaden bestod i et Stykke stegt eller kogt Kiød med

Kartofler og andet Grønt, een Gang om Ugen kun gaves Suppe, en større Steg spistes en anden Dag kold med varmt Grønt til. Nød jeg Aftensmad, var det Øl med Brød og Ost, sieldent The med Brød og Smør. Denne Levemaade tilfredsstillede mig fuldkomment, det var nærende og velsmagende Føde.

Mod Slutningen af Foraaret eller tidligt paa Sommeren fik jeg Besøg af en Hollænder, der overrakte mig et Introductionsbrev fra Præsten Rosing i London. Denne Mand hed *Bernelot Moëns;* han var Kiøbmand i Rotterdam og havde en Broder, som var Chef for et Handelshuus i Liverpool. En opfanget Correspondance med Broderen havde paadraget ham den franske Regierings Forfølgelse, og han havde maattet rømme sit Fædreland for at undgaae Fængsling. I London, hvor han havde tilbragt Vinteren, havde han giort Bekiendtskab med Rosing; han var en alvorlig, melancholsk og noget sygelig Mand paa omtrent fyrretyve Aar eller derover. Han havde Hang til Læsning og Studeringer og havde begyndt at lægge sig efter det danske Sprog; om af denne Grund, for iblandt Danske bedre at lære Dansk, veed jeg ikke, men da han om Foraaret for sin Helbreeds Skyld tog Ophold paa Landet, valgte han Reading dertil. Jeg kom lidt efter lidt i nøiere Omgang med denne Mand og fandt Behag i hans Selskab.

I Mai eller Juni kom Lieutenant Skibsted med to Maanedslieutenanter, *Theisen* og *Mortensen*, til Reading. De vare Aaret før med tre Kanonhuggerter blevne overrumplede om Natten og efter en kort, men kiek Modstand tagne af engelske armerede Baade ved Udbyhøi i Jylland. Hidtil havde de været paa Parol i Northampton, men da en Brevvexling mellem Skibsted og mig havde foranlediget mig til at ansøge om at blive forflyttet til Northampton for at kunne leve sammen med disse mine Kammerater, bleve de forflyttede til Reading, der var en langt behageligere By nærmere ved London.

Nu havde jeg paa eengang faaet et behageligt Selskab til daglig Omgang, medens jeg saa længe havde maattet lade mig nøie med den ene, knarvorne og udannede Rasmussen. Vi

spiste i Fælledsskab hos en simpel, godtkiøbs Spiseværtinde, en Kone, der holdt, hvad i England kaldes et „eatinghouse“, hvor vi havde et Værelse for os selv, medens i det ydre Værelse, „the shop“, Soldater og Dagleiere holdt deres Maaltid. Undertiden hændte det, at Værtinden, en meget skikkelig aldrende Kone, kom ind og med mange Undskyldninger tog den store Steg, vi havde for os paa Bordet, for at skiære en Portion af til en af Kunderne i det ydre Værelse; men saadanne Ting generede os ikke, Maden var fortræffelig, og Reenligheden i Alting var her som allevegne i England uovertræffelig.

Hollænderen Herr Moëns havde sluttet sig til os, saa at vort Bordselskab bestod af sex Personer; livlig Samtale og munter Spøg opmuntrede vore Maaltider, og selv den mørke, melankolske Hollænder maatte smile ad den overgivne Theisens Løier og Indfald, skiøndt han undertiden selv maatte tiene til Skive for hans Spas.

Denne Theisen var det godmodigste Menneske af Verden, kløgtig og flink i sit Fag — han havde været Styrmand i Compagniets Tieneste —, men den overgivneste Spasmager af Verden, fuld af Vittighed og Lune. Han var i Fægtning bleven haardt saaret af et Hug i Hovedet; uden Tvivel var det Følgen af dette Saar, at han et Par Aar efter Freden henfaldt i Melancholie og sprang overbord fra et Skib, han førte, og druknede.

En Dag noget længere hen paa Sommeren fik jeg Besøg af en fransk Oberst, der kom for at leve paa Parol i Reading. Han bad om at blive introduceret til de andre danske Officierer, og snart var ogsaa han optaget i vort daglige Selskab. Hans Navn var *le Mezle*. Han havde som Chef for et Husarregiment deeltaget i Slaget ved Marengo og bivaanet de fleste Felttog i Revolutionskrigen. Mistænkt for at være Royalist eller Deeltager i Sammensværgelsen mod Napoleon, var han af Keiseren bleven forflyttet til Colonierne i Vestindien, hvorfra han efter et Par Aars Forløb vendte tilbage paa et Koffardiskib og blev underveis opbragt til England, hvor han kom paa Parol et Sted iblandt hans Landsmænd; men da hans Sindelag her snart

opdagedes af hans Correspondance med Hertugen af Artois, senere Ludvig den 18de, kunde han ikke længer forliges med sine Landsmænd og forflyttedes derfor til Reading.

Han var en midaldrende Mand, behagelig at omgaaes med, Franskmand i Eet og Alt. En Tiener medbragte han, ligesom Herren et complet Exemplar af en Franskmand: sentimentalsk, meget snart i Yndest hos Fruentimmerne for hans smukke Udvortes og Manerer, skiøndt han ikke kunde tale et Ord Engelsk. Denne Monsieur *Clairaut* var en fortræffelig Fægtemester; Skibsted og jeg benyttede denne Leilighed og toge Undervisning af ham, og vist er det, at han var en udmærket Lærer, ikke alene praktisk, men ogsaa i Theorien af Kunsten. Ingen Lærer, jeg før havde havt, kiendte som han Vigtigheden af Stillingen og den hele Theorie, som det Meste beroer paa, og han var fuldkommen overbevisende.

Den behagelige Forandring, der var foregaaet i mit selskabelige Liv, havde imidlertid ingen Forandring i Regelmæssigheden af min øvrige Levemaade til Følge. Jeg var bleven fast i min Overbevisning om Nødvendigheden af en streng Orden i Anvendelsen af Tiden, og jeg følte den velgiørende Orden paa Sindet og Helbreden. Den Livsskole, jeg her giennemgik, var gavnlig for mig; jeg var henviist til mig selv alene for Erhvervelsen af Kundskaber, for Dannelsen af min Aand og min Charakteer.

Hvad Kundskaber angik, da var vel Leiligheden til at erhverve dem kun ringe. Nogen enkelt Videnskab kunde jeg ikke kaste mig over for at trænge ind i den, men maatte lade mig nøies med et overfladisk, almindeligt Begreb om de fleste, jeg blev en Slags Polyhistor, der veed lidt Beskeed om Alting, men intet Grundigt om Noget. Feilen, som det upaatvivleligt var, selv om man i min Livsbestemmelse og Stilling vil finde en Undskyldning for den, laae i min tidligere vistnok meget forcerte Fordannelse. Jeg troer, det Menneske er mere lykkeligt og føler større Tilfredshed i Sindet, som med Forkiærlighed vier sig til een Videnskab, den han med Kraft og Iver skiænker

hele sin Anstrengelse. Hans Aand vinder derved mere Styrke; Tanken faaer større Herredømme over Indbildningskraften, Fornuften faaer Magt over den til at lede og benytte den, uden at lade sig overvælde af den, ligesaalidt som at quæle det Lys og den oplivende Varme, den skiænker Aanden. Trangen til et Studium, der kunde tiene mig til en saadan Moderation, følte jeg, men endnu maatte jeg savne Leilighed til at tilfredsstille den. Det varede endnu tre, fire Aar, inden jeg fandt denne Leilighed og kunde gribe til Mathematiken som den Videnskab, der laae mig nærmest og i min Alder lovede snarest nogen, om end kun ringe Fremgang.

Under dette mit andet længere Ophold i England lærte jeg det engelske Folk nøiere at kiende, dets Sæder og Skikke; jo mere jeg trængte ind paa Folkets Charakteer, desto mere maatte jeg agte det og vinde en Forkiærlighed for det, som jeg har beholdt hele Livet igiennem, og det saameget meer, som jeg fandt det i Grundtrækkene at have saa meget tilfælleds med det danske Folk, at jeg vilde sige, at det staaer os nærmere i Charakteer end vore to nærmeste Stamme- og Sprogforvandte, Nordmanden og Svensken. Selv i Sproget traadte denne Lighed frem; saavel i Berkshire, hvis Hovedstad Reading er, som mange andre Steder i England, fandt jeg Folkedialecten at minde mig om Danmark, saa at jeg, naar jeg i en lille Afstand hørte to Bønder tale med hinanden, vilde efter Lyden have svoret paa, at det var to siællandske eller jydske Bønder, der talede. Tonefaldet var ganske det samme, og mange af Ordene — oprindelig danske — saa afsløifede og sammentrukne i Udtalen, at Skuffelsen var overordentlig.

Reading havde tre Hovedkirker, store, anseelige af Bygning, smukke og simple i den indre Udziring. Jeg gik hver Søndag efter Landets Skik i Kirke, og fandt mig opbygget ved den simple, men høitidelige Gudstieneste. Hvad der behagede mig meget, var, at Kirkesangen ikke istemtes af Menigheden, der kun taus fulgte Sangen i Psalmebogen, medens Udførelsen var overladt et fortrinligt Chor, der i een Kirke bestod af Mænd,

i de andre af veløvede Drenge eller Piger, ledsagede af Orgelet. Jeg troer ikke, noget andet Land har saa smuk Kirkemusik som England; de berømte Choralcomponister Händel og Haydn ere Forfattere af de engelske Psalmemelodier.

Den aarlige Rettergang — „the sessions“ — bivaanede jeg og saae Dommen exequeret paa to Forbrydere, den ene en Henrettelse i Galgen, den anden en Gabestoksstraf eller „Pillory“. Begge efterlode et væmmeligt Indtryk. Den Forbryder, der stod i Pillory, havde Hovedet og begge Hænderne indesluttede imellem to for Aabningerne udskaarne Planker, der i en passende Høide stode horizontalt ud fra en lodretstaaende Mast. Han var placeret paa et cirkelrundt Skafot, der var saa høit, at det ragede op over den forsamlede Mængde. Nedenunder Skafottet var en Bom igiennem Masten, ved Hiælp af hvilken en Mand langsomt dreiede den rundt og saaledes tvang Forbryderen til den samme Rundgang paa Skafottet, medens Pøbelen kastede Skarn af Rendestenen, raadne Æg og Æbler, Indvolde af Dyr og andre Uhumskheder efter hans Hoved og Kartofler og Kaalhoveder efter Kroppen. Længe varede det ikke, før man istedet for Hoved og Ansigt kun saae en Masse Dynd og Skarn; og dog grinede Forbryderen med et ondskabsfuldt dyrisk Grin ad den huiende Pøbel, naar han i Mellemrummene fik Lov at skrabe Skarnet af, saa at Øine og Mund bleve frie.

Efterretningen om den ulykkelige Anholt-Expedition forvoldte os megen Sorg og Krænkelse. Vi maatte høre paa de haanende Beretninger herom i Værtshusene; paa Gaderne udbasunerede Avissælgerne deres „glorious news“ — Danish attack beaten off and 1500 men of their best troops made prisoners of war by 400 men of ours! — Vist var det en saare uheldig Idee fra først af, og slet blev den udført. Inderlig maae man beklage, at saadanne Vindbeutelforetagender finde Sted, naar de, som her, baade sætte en Plet paa Nationens Ære og koste saa mange brave Mænd Livet. Lieutenant *Carl Holsten* kiendte jeg fra Cadetdagene, han var en flink Offi-

cier, en sielden tapper Karl og et godt Menneske. Major *Melstedt* kiendte jeg ikke, men havde ofte hørt ham omtale af Motzfeldt og de andre vestindiske Officierer som en ualmindelig dygtig og ædel Mand, og den tredie Officier, der faldt, *Prydz*, skal efter Alles Dom ligeledes have været en udmærket Officier.

Vor brave Hollænder forlod os og flyttede ud til den lille, yndigt beliggende By Sunning. Den franske Oberst foreslog os nu at holde Bord for os i hans Huus, hvor hans Tiener Clairaut skulde være Kok, „maître d'hotel", og „garçon" paa eengang. Forslaget blev antaget og iværksat. Vi spiste nu med større Elegance, det var „la cuisine française" med de fortræffelige engelske Levnetsmidler. Men denne Herlighed varede kun kort. Henimod Slutningen af Juli Maaned kom Efterretningen om, at Skibsted og jeg vare udvexlede og skulde begive os til London for derfra at afgaae med et Skib til Norge. Vi vare naturligviis glade, og de tilbageblevne Officierer trøstedes med Haabet om snart at følge efter, hvilket Consulen i sin Skrivelse gav dem. Et Par Dage var Alt, hvad vi behøvede, for at giøre os færdige til Afreisen.

Aftenen før gav Lieutenant Theisen, der boede i mine forrige Værelser hos Skrædderen Mr. *Wright*, et stort Drikkegilde til Ære for os, hvor der blev sunget og drukket til henimod Midnat. Den franske Oberst sang franske, vi andre danske Viser, og han var saa fortryllet over Selskabets elskværdige Lystighed, uagtet Faa eller Ingen, paa Skibsted og mig nær, kunde forstaae ham eller han dem, at han forsikrede, de Danske vare de elskværdigste Folk, han kiendte, de havde saameget tilfælleds med Franskmændene.

Der maae være bleven drukket stærkt, for jeg erindrer, at jeg opdagede to smaa Baller med Vand, som den erfarne og betænksomme Værtinde af egen Tilskyndelse havde sat ind i Sovekammeret for det Tilfælde, at Nogen skulde faae Qualme, hvilket jeg virkelig troer, hændte Flere af os, deriblandt med Skam at tale om ogsaa mig.

Næste Morgen meget tidligt, Klokken fem troer jeg, samledes hele Selskabet, de Fleste med hovne Øine og Hovedpine, paa Landeveien strax udenfor Byen, for at tage Afsked med os og ledsage os til Vognen, deriblandt ogsaa vor Opsynsmand, Agenten, den stille, skikkelige Mr. Lewis, der havde deeltaget i Afskedssviren.

Reading-Londoner „Stagecoach“ kom med sine fire Heste gallopperende op til Stedet for at tage os paa. Vi sagde Farvel; Obersten omfavnede og kyssede os paa begge Kinder, tørrede sine Øine med megen Følelse; mig tog han tilside, han erindrede pludselig, at han havde laant fem Pund Sterling af mig, dem maatte han betale strax, og han tog virkelig en lille Tegnebog op af Lommen og bladede ivrigt i den under de varmeste Forsikkringer, indtil jeg, som saae, at der var ikke andet end hvide Blade i Bogen, sagde ham, at dermed havde det ingen Hast, han kunde jo give dem til Ole, min Oppasser, der blev tilbage.

— Ja! Ole, Ole, rigtig! han kan faae dem; og jeg skal give ham dem endnu idag! hvorpaa atter fulgte en Omfavnelse, der gik for fuld Quittering for Pengene, og nu stege vi til Vogns, og afsted fore Hestene hen ad Veien mod London.

Det var en deilig Sommerdag. Jeg erindrer, at jeg har optegnet et Sted i min Lommebog fra den Tid, at allevegne, hvor vi kom igiennem, var Indhøstningen af Sæden til Ende, skiøndt vi endnu ikke vare ude af Juli Maaned.

Vort Ophold i London varede fiorten Dage, om ei længere, vi maatte vente paa det Skib, med hvilket vi skulde gaae. Licencefarten var nu i fuld Gang, meest fra Norge, saavidt jeg veed. Som bekiendt havde Keiser Napoleon ved Decreter fra Mailand og Berlin erklæret England i Blokadetilstand og paalagt alle andre Magter at afholde sig fra alt Samquem med det; Colonialvarer bleve confiskerede og brændte offentlig, hvor de forefandtes. Desuagtet lykkedes det dog Englænderne at smugle Kaffe og Sukker ind i betydelige Mængder, især fra Helgoland og Anholt, hvor der anlagdes store Oplag af disse

og flere Artikler. Foruden disse Varer vare mange andre ligesaa meget eller maaskee endnu meer uundværlige, hvorpaa man havde Mangel: indiske Droguerier, Salpeter, Tobak m. m.

Paa den anden Side leed England selv Mangel paa Brædder og Bygningstømmer, Hamp, Talg og andre østersøiske og nordiske Handelsvarer. Heraf opstod da en giensidig Trang til at nærme sig hinanden, og Følgen deraf blev, at norske og danske Skibe løste Fribreve eller Licences i England for at overføre Ladninger og toge igien Retourladning af engelske Varer, forsaavidt som de kunde finde Afsætning uden for megen Opsigt, under det vanskelige Forhold til Frankrig. I Norge, hvor man var mindre generet, gik denne clandestine Skibsfart temmelig levende, endskiøndt de franske Consuler passede nøie paa og idelig giorde Angivelser til Ministeren i Kiøbenhavn; men deels dækkede man sig med falske Udklareringer, og deels nødtes vel Frankrig til at see igiennem Fingrene med dette fierne og fattige Land.

Det Skib, vi skulde giøre Hiemreisen med, var et saadant Licence-Skib. Det var et fra Vestindiefarten meget bekiendt Skib, *Samuel* kaldet, det største af alle de Skibe, der nogensinde havde faret paa Øerne, sagde man, det rummede 1100 Fade Sukker. Capitainen, der nu førte det, var en forhenværende Ostindiefarercapitain *Duntzfeldt*, en Broder af den bekiendte Agent, Chefen for et af de største Handelshuse i Kiøbenhavn under den meest glimrende Handelsperiode. Samuel havde bragt en Trælastladning til London og laae endnu under Udlosning, da vi ankom.

Vi aflagde Dagen efter Besøg hos den forhenværende og endnu fungerende danske Generalconsul Wolff, hvis Huus, under Firmaet Wolff & Dorville, før Krigens Udbrud havde været et af de aller rigeste og meest anseete Handelshuse i England, men nu ved store Tab og Standsningen af den norske og danske Handel var kommet tilbage.

Mr. Wulff modtog os som en Minister, der giver Audients. Efterat have ladet os vente en halv Times Tid i et Forværelse,

lod han os indtræde og modtog os, staaende i den øverste Ende af Værelset, i full dress, efter den Tids Mode — Silkestrømper, chamois Atlaskes korte Buxer, Vest af samme Farve og Stof og en violetbruun Kiole. Med den ene Haand i Vestelommen vexlede han nogle faa Ord med os og affærdigede os med et Buk. Hermed vare vi færdige med denne Mand og hverken saae eller hørte noget videre til ham siden under vort Ophold i England.

Derimod fandt vi Herr Hornemann, der senere blev Generalconsul, en meget artig og tienstvillig Landsmand. Han indførte os i sit Huus, indbød os til at spise hos sig i Selskab med Capitain Duntzfeldt og Præsten Rosing, der med sin Familie ogsaa agtede sig hiem med samme Skib, gik med os i italiensk Opera og paa *Vauxhall* og i det Hele søgte at giøre os vort Ophold i London behageligt.

London fortryllede mig. Vi vandrede den hele Dag om i Gaderne, beundrede Boutikkernes mageløse Pragt, stode halve Timer udenfor Vinduerne, tabte i Beskuelsen af de utallige Gienstande indenfor, den ene skiønnere, mere tiltrækkende og for vor Phantasie nyere end den anden. Vi besaae St. Pauls Kirken, prøvede Echoet i Hviskegalleriet og bestege ad snevre Trapper Kuppelen for at nyde Udsigten over Staden.

Vi besøgte de berømte Dokker, *London dock* og *Eastindia dock*, Børsen, *St. James*- og *Hyde*-Parkerne; i *Templegarden* tæt ved vort Logis toge vi vor Eftermiddagspromenade. *Blackfriar*-Broen beundrede vi som den skiønneste og nyeste af de tre Broer, som dengang vare de eneste, der førte over Themsen. Vi vare en Aften i Operahouse paa Haymarket og forbausedes over dette Theaters Størrelse og Pragt, medens Mad. *Catalani* fortryllede os ved sin henrivende Sang.

Aldrig, hverken før eller siden, har jeg hørt en saadan Stemme, Toner saa klare og rene, saa bløde og dog saa stærke, at de fyldte det store Huus og løde høit over det stærke Orchesters brusende Accompagnement, ligesom svævende i en høiere Regions rene Ætherluft. Hun var dengang i Zenith af

hendes Rang, ung og smuk. Da hun sytten Aar efter, i 1827 eller 28, lod sig høre i Kiøbenhavn, var hun forlængst i Dalen.

Etiquetten i dette Theater var dengang saa streng, at Skibsted og jeg negtedes Adgang til Parterret, fordi vi ikke vare i „dress“, som det heed; vi havde nemlig hvide lange Benklæder og Skoe paa, istedetfor at være, som vor Ledsager Hornemann, i hvide Atlaskes korte Buxer og Vest, samt Silkestrømper og Skoe. Det hialp ikke, at vi angave os som Fremmede og Reisende. Vi maatte altsaa tage til Takke med en Plads i Galleriet, hvor der iøvrigt var meget anstændigt.

Vauxhallgarden besøgte vi den Aften, vi havde spiist hos Hornemann, og gik derhen i Selskab med ham, Duntzfeldt og en ung Kiøbmand fra Christiania, *Hagbarth Falsen*, Broder til Søofficieren og den Amtmand *Falsen*, jeg siden kom i Bekiendtskab med.

Her var Alt, hvad der kunde fortrylle Sandserne. De fleste store Stæder har siden faaet Efterligninger heraf, vi vort Tivoli; men dengang var Vauxhallgarden i London — egentlig selv kun en Efterligning af det langt ældre, men ulige ringere *Ranelagh* — eneste i sit Slags, thi Parisernes da existerende Tivoli, ogsaa kun en Efterligning, var efter Tidsskriftet „London and Paris“ ikke til at sammenligne med det.

Vort Tivoli er smukt baade i Beliggenhed og øvrige Localiteter, og Arrangementet af Forlystelserne er godt, men her var Alt i en meget elegantere Stiil, det Hele mere samlet, Terrainet maaskee mere indknebet, Belysningen var som ved den klareste Solskinsdag, saa at den elegante Paaklædning og Damernes overordentlige Skiønhed ret kunde falde i Øiet. Selskabet indbefattede de allerfornemste Familier i England, og hvor man bevægede sig i den uhyre Menneskevrimmel, faldt Øiet paa Fruentimmer af en saa fuldendt, idealsk Skiønhed og straalende i en saadan Glands af Sundhedens og Ungdommens Friskhed, som jeg ikke i noget andet Land har seet, idetmindste i den Almindelighed som her.

Det siges almindelig anerkiendt, at intet andet Lands „haute

aristocratie“ udmærker sig i Quindekiønnets Skiønhed som Englands. I det Hele taget finder man neppe noget andet Land, hvor Fruentimmerne i Almindelighed og igiennem alle Classer har saa behagelige, om end ei altid, som i Italien, classisk skiønne Træk, saa klar en Hud med en saadan Friskhed i Teint, livlige, venlige og kloge Øine, smukt Haar, Fyldighed i Lemmer og overhovedet Præget af Sundhed og Kraft.

Jeg var endnu en Aften i Vauxhall og en anden i Ranelagh, hvor Alt var smaat og simpelt imod Førstnævnte.

Omsider var Skibet seilfærdigt og vi indskibede os. I *Gravesend* havde Skibsted en lille Skræk at udstaae, idet nemlig vi fik et pludseligt Besøg af Toldbetiente, som meget nøie visiterede Skibet og vore Kofferter, da der var et strengt Forbud mod at udføre Guldpenge, som paa den Tid vare saa sieldne i Circulationen, at der gaves en yderlig Opgiæld paa Guinear, og Skibsted, der var noget af en Speculant, havde fundet stor Fordeel ved at opkiøbe et Par Hundrede Stykker at tage hiem med sig. Han fik netop Tid nok til at tage dem ud af Kofferten og fordele dem om til os Andre at skiule dem i vore Lommer.

Præsten Rosing med en talrig Familie var tilligemed Skibsted og mig Passageer med Skibet. Vi havde en stormende og for Aarstiden ualmindelig lang Overfart. Iøvrigt havde vi det i Bequemmeligheder og Levemaade saa behageligt, som man paa et saa stort Skib og med en saa elskværdig Capitain kunde vente sig. Præsten Rosing var en dannet Mand, med et blidt og ærligt Væsen samt et fiint og behageligt Ydre, i det Hele en smuk Repræsentant for Nationens Geistlighed i et Land som England. Hvor lidt havde man seet herpaa ved Valget af hans Eftermand!

Skibet var bestemt til Christiania, men landsatte os i *Sandø-sund*, en Havn i Mundingen af Christiania-Fiorden, hvor der laae en Afdeling Kanonbaade under Premierlieutenant *Jochum Lund*. Her forbleve vi tre, fire Dage, jeg veed ei af hvad Grund. Derfra gik vi med en Lotsbaad til en Havn, jeg troer, den heed *Kierringvigen*, hvor vi fik Heste og rede over *Laurvigen* til Frederiksværn.

Paa denne korte Seilads fra Sandøsund kom jeg i, hvad jeg anseer for den største Livsfare, jeg har været i. Seiladsen gik udenskiærs, der var kun en jevn Bramseilskuling og ingen Søe, men en svær Dynning i Vandet. Som vi sadde i god Ro, løb Baaden pludselig paa et blindt Skiær og blev kastet halvt paa Siden, men Dynningen hævede den, og i næste Secund vare vi løftede af og væk over Skiæret uden at have taget nogen Skade paa Baaden.

Jeg var faret op og havde ved en pludselig Impuls kastet min Kavai; men da jeg saae mig om, fik jeg Grund til at takke Gud for, at det ikke kom dertil, at vi skulde svømme for at redde Livet. Vidt og bredt var der ikke en Baad at see, og til Landet var der flere Mile. Vi havde Alle uden Redning været forlorne, dersom Baaden var gaaet i Stykker eller havde kæntret. Føreren af Baaden var Lots og burde kiende Faren, men det var en daarlig Karl, som sad og passiarede med Folkene istedetfor at passe sin Pligt.

I Frederiksværn logerede vi i det gamle, fra Cadetdagene velbekiendte Koch'ske Huus. Her bleve vi i nogen Tid, da jeg omsider fik Ordre at begive mig til Christiansand. Jeg tog da

Afsked med min troe Kammerat og Ven Skibsted og forsatte nu Reisen alene over *Helgeraa, Brevig, Stathelle* og *Arendal* til Christiansand, en Tour rig paa Naturskiønhed og ved det smukke Sommerveir, det endnu var, særdeles behagelig.

I Arendal traf jeg hos Capitainlieutnant Dietrichson ved et Middagsselskab sammen med Brigcheferne — en Benævnelse, som paa den Tid havde stor Anseelse og Betydning i Norge — Capitain Holm, *Frederik Grodtschilling, Magnus Lütken*, og jeg troer ogsaa Thomas Lütken, Briggerne laae i en Havn lidt længere ude.

Det var første Gang, maaskee ogsaa den eneste, at jeg saae og talte med Holm. Han gefaldt mig overmaade meget. Der var en ædel Værdighed og Ro i hans Væsen, og han viste mig en Artighed og en venlig Imødekommen som Ingen af de Andre giorde, og som i Marinen heller ikke var almindelig. Han var, hvad jeg efter mit Begreb vilde kalde den kompletteste Gentleman, jeg endnu havde truffet i vor Søetat.

Morsomt nok var det mig, at jeg Morgenen efter, at jeg var kommen til Christiansand, blev kaldt op af Sengen ved det Budskab, at vore Brigger signaliseredes at være under Indseiling med en engelsk Orlogsbrig som Prise, og tillige at de vare i Fægtning med to andre. Da jeg kom op paa Odderøen, hvor andre Officierer vare blevne samlede, saae vi, at vore tre Brigger allerede vare inde med deres Prise, i hvilken jeg øieblikkelig gienkiendte en Brig, der havde ligget med os i Lerwick Havn, hvis Navn jeg nævnte, og det viste sig ogsaa at være den samme, jeg troer, den heed *Forward*. Udenfor laae en anden eller to Brigger, der i Afstand havde fulgt vore til Havnen.

Tingen var saaledes gaaet for sig. Efter at de havde spiist iland hos Dietrichson, vare Cheferne taget ombord og lettede i Mørkningen for at løbe til Christiansand. Da de kom udenfor, saaes en Brig at holde ned mod Grodtschillings, som han formodentlig har antaget for en Kammerat. Grodtschilling kiendte ham strax som en Fiende og havde Folkene ved Kanonerne, saa at han, idet Engelskmanden praiede, svarede ham med et

Lag, der øieblikkelig bragte de Andre til at dreie af uden at skyde igien; men nu kom han under den næste Brigs Kanoner og fik samme Hilsen. Han forsvarede sig vel en kort Tid, men det var et meget mindre Skib end vore, og han var ene, han maatte altsaa stryge. Siden kom hans Kammerat til, men for silde til at kunne hiælpe ham.

Paa en af Briggerne var en Mand dræbt, som jeg var med at ledsage til Jorden; det fortaltes om ham, at der ikke fandtes det ringeste Spor til Læsion udvendig, og man troede, han var dræbt af Lufttrykket, hvad Englænderne kalde „the wind of the shot“. Men denne Forklaring, at et Menneske skulde kunne dræbes af, at en Kugle passerer ganske nær, uden at berøre, blot ved Lufttrykket, det synes mig utroligt.

I Christiansand traf jeg sammen med en Mængde Kammerater, som jeg ikke i flere Aar, Nogle endog ikke siden Krigens Udbrud, havde seet, og jeg tilbragte behagelige Timer i deres Selskab.

Hver Aften vare vi samlede, snart paa een Brig, snart paa en anden, eller hos Reimerts, Giæstgiverstedet, hvor jeg logerede og i mange Aar Søofficiererne havde deres Tilhold. Vi spillede Kaart, passiarede, spiste varm Aftensmad, drak Punch, sang Viser og vare lystige; men det gik mere sobert til end i en tidligere Tid, hvortil Grunden maaskee laae i Drikkevarernes store Sieldenhed. Viin var neppe at faae for Penge og da kun til en uhyre Priis; kun i rige Huse sattes den endnu paa Bordet ved Selskaber; og til Punchen savnedes de vigtigste Ingredientser: Rum og Citroner. Den Punch, jeg maatte døie ved disse Kammeratselskaber, var lavet af dansk Brændeviin og Eddike eller Cremortartari og var for mig alt andet end velsmagende; de Andre vare allerede saa temmelig vante til denne Drik, at den i Mangel af bedre dog gik ned og tiente til at oplive Munterheden.

Admiral *Otto Lütken* havde nu Commandoen i Norge i Stedet for Lorens Fisker, der havde begiært sig afløst og til samme Tid, eller kort efter, udtraadte af Marinen. Man sagde, at Grun-

den var den, at man havde negtet ham den Part af Prisepengene, der efter Loven tilfaldt den Chefcommanderende, og givet den til Statholderen i Norge, Kongens Svoger, Prinds Frederik af Hessen. Dette skeete, da den store Convoi blev tagen i 1810, hvoraf Fisker dog, som man sagde, fik 300,000 Rd. for sin Part. Han kiøbte sig et Gods paa Siælland for disse Penge; men da Statsbankerotten indtraf et Par Aar efter, tabte han udentvivel sin hele Formue, thi han døde faa Aar senere uden at efterlade sin Familie Noget.

I Grunden troer jeg, at Fisker havde Retten paa sin Side; thi Statholderen kunde ialtfald kun betragtes som Kongens Repræsentant og som saadan være berettiget til den Part, der tilfaldt Kongen som Høistcommanderende til Lands og til Vands. Priseloven forstaaer, saavidt jeg kan skiønne, ved en Chefcommanderende ikke Kongen, men den Admiral, der virkelig har den øverste Commando over den Flaade, hvortil Skibet, der giorde Prisen, hører. Men den gode Kong Frederik lod sig desværre forlede til megen Vilkaarlighed og Uretfærdighed imod Marinen med disse Prisepenges Fordeling. Kongens Omgivelse, den altformaaende Bülow og Generalstaben misundte Marinen og fik det saaledes forandret, at de fik Broderparten. En af Staben, *Haffner*, døde som en hovedriig Mand og Stifter af et Majorat, som det heed, for hans Andeel af Prisepenge under Krigen.

Efter at have opholdt mig otte, fiorten Dage i Christiansand fik jeg Ordre til at reise til Bergen, hvor jeg skulde underkaste mig en Krigsrets Undersøgelse af mit Forhold ved Tabet af Kanonskonnerterne.

Jeg begav mig paa Reisen, over Mandal, Egersund, Jedderen og Stavanger, hvorfra jeg i en Baad, som første Gang, giorde Reisen til Bergen. I *Karmøsund* traf jeg *Sneedorff* stationeret med to Kanonjoller. Det var her, at jeg egentlig først giorde Bekiendtskab med ham, da Forskiellen i Alder havde holdt os fremmede for hinanden, uagtet jeg havde kiendt ham fra det Første, jeg blev Cadet, medens han løb om imellem Cadetterne

som otte Aars Dreng og kun i Betragtning af, at han var Chefens Søn, fik Lov at deeltage i vore Lege. Da jeg blev Officier, hørte han endnu til de alleryngste Cadetter, og der kunde saaledes ikke bestaae noget nærmere Kammeratskab imellem os; men nu, da han var Officier og vi under vort senere Liv i Bergen kom i nøiere Omgang med hinanden, dannede der sig et Venskabsforhold imellem os, som har vedvaret Livet igiennem.

Ved min Ankomst til Bergen forefandt jeg en ny Chef, Capitain *Sigvart Acheleie*, som i Foraaret var ansat i Stedet for Bielke, der var bleven Chef for Briggen Lougen, hvilken Müller havde forladt for at overtage Commandoen af en Division mindre Fartøier, der stationeredes i Nordlandene og ved Nordkap.

Acheleie modtog mig meget venligt og lod paa mit Ønske Krigsretsundersøgelsen begynde, saa snart muligt var. Det ansaaes som en Formalitet, og der var ikke nogen Tvivel yttret om mit Forhold. Sagen trak imidlertid i Langdrag paa Grund af flere nødvendige Vidners Fraværelse, og der hengik vel et Par Maaneder, før den blev sluttet, og Udfaldet blev: „an honourable acquittal“, som Englænderne kalde det. Jeg blev atter placeret ved Bergens Flotille som Næstcommanderende. Maanedslieutenant Dietrichson, om hvis Forhold min Rapport havde indeholdt misbilligende Yttringer, hans Bortfiernelse fra os andre betræffende, tvertimod Ordre og gientagne Signaler, slap uskadt igiennem, da jeg ikke urgerede nogen videre Klage og hans intetsigende Undskyldninger bleve uigiendrevne.

Jeg flyttede ind i mit gamle Logis hos Madam Eibersdorff, knyttede de gamle Bekiendtskaber og var snart hiemme igien i min forrige Levemaade. Det varede ikke længe, før jeg kom i Activitet. Det maae have været sidst i October eller først i November, at jeg fik Ordre til, med en Kanonskonnert at gaae ud til en Havn i Ydre-Skiærgaarden ved en af Fiordene, hvor der var inddrevet et stort Skib som Vrag og uden Mennesker.

Jeg medbragte en Deel Biergningsapparater, Seil, Tougværk og Materiale til Nødmasten. Da jeg kom derud, fandt jeg Vra-

get staaende fast indeklemt imellem to Skiær, Masterne vare afbrækkede nogle Fod ovenfor Dækket. Lasten, østersøisk Træ-last, Planker og Pipstaver, var i Skibet, men i Øvrigt var der ikke en Stump af løst Gods, og Skibet saae ud til at have tumlet som en Bold for Bølgerne i mange Uger.

Jeg begyndte strax at losse Ladningen ud og lægge den op paa nærmeste Land, derpaa heve vi Vraget flot, og med en Deel af Lasten inde flød det, uagtet der var et stort Hul i Bunden. Nødmasten opsattes, Ladningen blev indtagen igien, og jeg gav mig til at slæbe det tunge Vrag, saa godt jeg kunde, afsted til Bergen. Vi vare flere Dage underveis, skiøndt jeg tvivler paa, at Afstanden var meer end sex, otte Mile. Men det gik ret langsomt med Seiladsen under de gunstigste Omstændigheder, og siden fik vi Vinden imod os, saa at jeg et Sted maatte gribe til at varpe os frem en Strækning af et Par Miil. Jeg slap lykkeligt ind med Vraget til Sandvigen, hvor det nogle Dage efter laae udlosset og ophalt paa Land med Bunden iveiret, til Alles Forundring over, at det kunde være bragt derhen. Dette Arbeide gav mig god Anbefaling iblandt det søkyndige Publikum i Bergen.

Skibet fandtes siden at være et paa Østlandet af Norge hiemmehørende Skib, *Havørnen* kaldet, en Tremaster og af over 200 Læsters Drægtighed. Mandskabet var blevet bierget af en engelsk Orlogsmand, efter at Skibet masteløst og svømmende paa sin Last havde drevet om i elleve Dage, i hvilken Tid de af Kulde halvdøde Folk havde udstaaet Hungerens Rædsler. En gruopvækkende Beskrivelse herom læste jeg siden i Naval Chronicle. Skibet blev udleveret til Eieren, men om nogen Biergeløn hørte jeg aldrig.

Da jeg kom tilbage, fandt jeg Sneedorff hiemkommen fra sin Station i Karmøsund og *Lawætz* fra Stadt, hvor han denne Sommer havde havt Commandoen. Fra Nordlandene vare ogsaa Capitain Jochum Müller og Lieutenant *Bodenhoff* retournerede, saa at vi nu vare en lille Kreds af Søofficierer samlede, der

bleve de Toneangivende paa Ballerne og i Omgangen med Damerne.

Det blev den muntreste Vinter af alle, jeg tilbragte i Bergen. Vi tre, Sneedorff, Lawætz og jeg, vare stedse sammen. Bodenhoff var en stor Deel af Vinteren syg paa sit Værelse, efter Hiemkomsten fra den haarde Tour ved Nordcap, og maatte i et Par Maaneder holde sig inde; men vi samledes ofte hos ham til Spillepartier, hvor det gik lystigt til, da der i Bergen ikke var Mangel paa god Viin og andre Drikkevarer.

Sneedorff og Lawætz boede sammen i et meget smukt Logis hos en Fru *Olsen*, Enke efter den sidstafdøde Politimester; foruden hver sit Værelse havde de en stor Sal, hvor de større Aftenselskaber og Spillepartier bleve givne. Vi levede i den bedste Harmonie af Verden. Sneedorff var lystig og vild, Lawætz var yderst godmodig, han havde en Mængde Phraser af Holberg og andre Digtere paa rede Haand, som han vidste at anvende meget træffende, og fik os ofte til at lee ved sine tørre comiske Indfald. Ved Drikkegilder var han altid den Første, der blev høirøstet og snaksom, skiøndt han ellers var stille af Væsen.

Iblandt de mange barnagtige, men altid uskadelige Streger, vi faldt paa, erindrer jeg nu: Vi skulde paa Bal og havde ladet to Karioler komme for at kiøre os derhen fra mit Logis, hvor vi samledes; men for at komme rigtig standsmæssig frem havde vi ladet tolv Mand med Lanterner komme fra Kanonbaadene. Opstillede i to Rækker lyste de os ved Ind- og Udstigninger og geleidede Vognene igiennem Gaderne. Lawætz commanderede Toget paa Sømandsmaneer og gav Signaler med en Quarteermesterpibe.

Foruden de tidligere nævnte Selskabsbrødre, Meidell, Hammer, de to Lassen'er og et Par andre unge Bergensere, fik vort Selskab en Tilvæxt i Lieutenant *Didrik Rehling* af Bergenhuus Regiment. Han var en Barndomskammerat af mig. Faderen, en begavet og meget yndet Slotspræst i Frederiksborg, var død bort i en ung Alder og havde efterladt fire fader-

og moderløse Sønner, som under en gammel Tantes moderlige Opsyn fuldendte deres Skolegang og ved den latinske Skole bleve Studenter, med Undtagelse af den yngste, Didrik, der ikke lod til at have Smag for Studering og efter at have prøvet flere Veie omsider blev Søcadet, udentvivel alene for at følge min Broders og mit Exempel.

Han var tre Aar ældre end jeg, kom et halvt Aar efter mig paa Academiet og begyndte saaledes vel seent den nye Carrière. Følgen blev ogsaa, at han en to, tre Aar efter tog sin Afsked eller maatte tage den paa Grund af for langsomme Fremskridt, og derfra blev han, efter at have frequenteret den saakaldte Fricorporalskole i et Aarstid, Officier og ansattes ved Bergenhuus Regiment. Han havde været med i Krigen mod Svenskerne og var nu vendt tilbage, hvor han strax, som en gammel Bekiendt og Kammerat, blev optagen i vort Selskab.

Før havde han været bekiendt i Byen som et meget stille og ordentligt Menneske, men nu desværre hændte det altfor ofte, at han yderlig drukken og støiende blev slæbt hiem af os Andre, da han var et af de Mennesker, som meget snart blive exalterede af Drik og derpaa hurtigt gaae over til en complet drukken Tilstand. Imidlertid hævede dette iøvrigt meget rettænkende og brave Menneske sig snart fra disse Udskeielser og blev som før et sobert og stille, til Hypochondrie noget hengivent Menneske.

Det var Skik ved visse festlige Leiligheder i Familierne, som i Danmark, ved Forlovelser, efter Bryllup, ved Ansættelse i Embed, Forfremmelser; iblandt Handelsstanden ved et Skibs Bygning eller Kiøb, dets lykkelige Hiemkomst fra en betydelig Expedition eller, naar det gik ud paa en saadan, at modtage stor Gratulation og give en brillant Frokost, hvorved der da blev drukket tæt. Ligeledes toge de rige Kiøbmænd af et Barns Fødsel, et eller andet Familie- eller Handelsheld, Anledning til ved vore Aftenselskaber i Klubben Vennekredsen at tractere med Champagne, hvorved da Gratulationsskaaler og Sange

fremkaldtes, som forøgede Lystigheden og holdt ofte Selskabet samlet til henimod Midnat.

Disse Bacchanalier bevarede stedse i Munterhedens Udskeielser et Præg af Sømmelighed og en Genialitet, som man kunde vente sig af en Forsamling af satte, ældre Mænd, saa udmærkede ved Aandens og Charakterens Egenskaber.

En Løverdag Aften havde vi tilbragt paa denne Maade til henimod Midnat. Af de Tilbageblevne vare Bielke, Christie, jeg og en Fierde ganske ædrue, men Amtmand Vibe og Lyder Sagen kunde ikke undvære vor Hiælp for at komme sikkert i deres Hiem. Det var streng Frost, og Gaderne vare meget glatte. Bielke og jeg havde Vibe imellem os, de to Andre Sagen. Under megen Slingren og med stor Vanskelighed slap vi den lange Strandgade igiennem og kom paa Torvet, hvor Bielke boede, hvorfra Veien til Vibes Huus dreiede til Høire. Her vilde Vibe absolut følge hiem med Bielke for at hente sin Kone, der havde tilbragt Aftenen hos Frue Bielke. Det hialp ikke, at vi sagde, hans Kone var for længe siden gaaet hiem.

— Klokken var over tolv, han havde lovet sin Kone, at han skulde komme med Bielke hiem fra Klubben og hente hende; hun ventede paa ham og han maatte derhen! Alt paastaaet med en drukken godmodig Mands Stivhed og Vrøvlen.

Medens vi prøvede paa at bringe vor Mand til Raison, havde de Andre standset, og dette benyttede Sagen sig af, til at formaae Christie og *Kahrs* til at slippe ham et Øieblik under et vist Foregivende, thi han havde hele Veien forsikkret dem, at han kunde gaae alene hiem uden deres Hiælp, han var ikke mere fuld end de, men de havde ikke villet troe ham. Nu slap de ham da for et Øieblik, som de troede; men ikke snarere følte Sagen sig fri, før han foer afsted af alle Kræfter over det glatte iisbelagte Torv og de to Andre efter ham, frygtende hvert Øieblik at see ham styrte. Men han var rappere og sikkrere paa Foden i sin Fuldskab end hans ædrue Forfølgere; da de forpustede naaede den temmelig lange Vei udenfor Porten og et Stykke op ad

Bierget, hvor Sagen boede, mødte de Vægteren, som paa deres Spørgsmaal sagde dem, at en Mand var løbet ham forbi, som om Fanden var efter ham, og det var nok Lyder Sagen, for han gik ind i hans Huus.

De vare ikke lidet forbausede over, at en Mand, der Øieblikket før neppe kunde staae paa Benene, havde kunnet løbe saa stærkt den lange Veî paa de glatte Gader, uden at snuble en Gang. Der laae en stille, barnlig Spøgefuldhed i Sagens Charakteer, som her i hans Drukkenskab har indgivet ham den Tanke, at have den Fornøielse at løbe fra sine Vogtere; denne og netop det, at han ikke tænkte paa Faren for at falde paa den glatte Iis, giorde, at han kom hurtigere og sikkrere frem end de.

Sagen var en yderst elskværdig og blid Charakteer; i de mange Leilighedsdigte, som udgik fra hans Haand under mit Ophold i Bergen, herskede der en ædel, ophøiet Følelse, forenet med en uforlignelig Mildhed og Hiertelighed. Sproget var let og ædelt, og Versene flydende og melodiske som neppe hos nogen anden samtidig Digter.

Den næste Dag, en Søndag, var der Gratulation og stor Frokost hos en riig og meget anset Værftseier og Skibsbygger, *Tønnes Rolfsen*, i Anledning af hans Forlovelse. Jeg kom sildigt derhen og mødte i Døren Amtmand Vibe i fuld Uniform ført under Armen ud til Vognen af Værten og en anden Herre. Han var omtrent i den samme salige Tilstand, som da jeg ved Midnatstid fulgte ham hiem.

— Der kommer det fornuftige unge Menneske, udbrød han, da han saae mig! — Jeg kan ikke lide det, at unge Mennesker ere saa fornuftige! Da jeg kom ind til Bordet, modtoges jeg med en drukken Jubel af de tilbageblevne Giæster, og det varede ikke længe, før ogsaa jeg var paa samme Høide som de Andre, og Enden blev, at man bar mig ind og lagde mig paa en Seng for at sove Rusen ud.

Værtens Søster, en gammel Jomfru, var saa ædelmodig at tillade, at man lagde mig paa hendes Seng; men hun forsik-

krede, at intet andet Mandfolk havde nydt eller skulde nyde den Ære at hvile der; det var kun mig, hun vilde tillade det, fordi jeg var et saa stille og skikkeligt ungt Menneske; de Andre vare alle nogle slemme Nogle, som skulde havde Skam for at forføre et skikkeligt ungt Menneske til at drikke meer, end han havde godt af. Jeg sov trygt til henimod Aftenen, blev vederquæget med en Kop Kaffe og gik saa hiem for at klæde mig paa til Ballet paa „Logen“, hvor jeg dandsede og conserede Damerne, uden ringeste Spor af Rusen.

Om Amtmand Vibe fortalte man siden, at da han kiørte hiem, havde Folk i Gaderne leet og peget Fingre ad hans Tiener, der stod bag paa Vognen og var saa beruset, at han dinglede fra den ene Side til den anden og havde Møie med at holde sig fast i Snorene. Den drukne Tiener fandt Spasen fortræffelig og svarede med at vise ved Tegn og Gebærder til Herren inde i Vognen og raabte nu og da:

— Han er lige saa fuld som jeg!

En Aften, da vi tre Søofficierer vare til Spillepartie hos Bodenhoff, kom en vis *Bohr* i Besøg og forblev hos os hele Aftenen. Denne Mand gialdt for et Slags forulykket Genie. Han var Lærer i Latinskolen og Organist ved en af Kirkerne; med disse Smaaembeders ringe Indtægter sad han i knappe Kaar med Kone og to voxne Døttre.

Han havde givtet sig i Kiøbenhavn som Student og var derved bleven nødt til at afbryde sine Studeringer, før han havde taget Embedsexamen; men Manden, nu midaldrende, havde et ypperligt Hoved og besad mange Kundskaber; senest havde han for Alvor lagt sig efter Mathematik og Astronomie, og drev det heri saa vidt, at han efter Rigernes Adskillelse blev Bestyrer af et da oprettet Observatorium i Bergen. Konen var Dansk, en fuldkommen Dame i Dannelse og Væsen, flink og nøisom i deres knappe Kaar. Døttrene, smukke, talentfulde, velopdragne og sædelige Piger, hørte til de meest yndede unge Damer i Bergen og vilde med større Velstand — en vigtig

Fordring i en rig Handelsstad — have været de Første af Alle for deres Skiønhed, deres Forstand og beskedne Væsen.

Bodenhoff var indtagen i den ældste af dem og viste hende meer end almindelig Opmærksomhed, hvilket Forældrene syntes at see med Glæde, da han den Gang eiede en ikke ubetydelig Formue efter sin Fader, hvorfor han ogsaa af de Mødre, der havde givtefærdige Døttre, blev anseet for et godt Partie, og da Bodenhoff var en velskabt, rask Karl med et ikke ubehageligt Ansigt, er der Grund til at troe, at Døttrene vare af samme Mening. Den unge Pige var dog forstandig nok og lod sig ikke mærke med Noget, og godt var det for hendes egen Sindsro, at hun ikke lod Følelsen vinde større Magt over sig, thi Bodenhoff var hende ikke bestemt af Himlen, han forlovede sig i 1813 i England med en vistnok smukkere, men i mange andre Henseender langt under hende staaende Pige.

Begge Søstre bleve et Par Aar efter meget vel givte, og de fortiente at blive lykkelige, thi uagtet jeg selv ikke i fierneste Maade nærede nogen ømmere Følelse for dem, staae de dog for min Erindring som to af de meest elskelige og agtværdige Piger, jeg har kiendt. Jeg er kommen til at omtale dem her, for at forklare det Forhold, Bodenhoff stod i til Faderen; men for at komme tilbage til det lille Træk, jeg her vil meddele til Skildring af Sæderne i Bergen paa den Tid: Bohr tilbragte som sagt Aftenen med os, uden at deeltage i Spillepartiet; siden kom ogsaa Dittmar Meidell, Aftensmaden kom ind, og Punch blev lavet.

Bodenhoffs Oppasser havde taget det ilde op, at Bohr roste sig af, at Ingen af os havde seet ham med en Perial, og han havde derfor lavet Bohrs Punch meget stærkere end den, vi Andre fik. Følgen deraf blev, at Herr Bohr begyndte at føle Punchens Virkning meget tidligere end vi Andre og skyndte sig at komme bort, før vi Andre skulde mærke det. Han kom imidlertid ikke længere end udenfor Døren, hvor han sank sammen og rullede paa Hovedet ned ad Trappen. Paa Oppasserens Anskrig kom vi ud og løftede den drukne Mand op, der laae

bevidstløs sammenrullet ved Foden af Trappen. Han havde mærkværdigt nok ikke faaet nogen Skade, men var efter Oppasserens Sigende rullet saa blødt ned ad Trapperne som en Bylt Tøi. Han kunde hverken mæle eller staae paa Benene, saa der var intet Andet for os at giøre end at tage ham imellem os og bære ham hiem, hvilket vi giorde og lagde ham paa Sophaen med mange Undskyldninger til Konen og begge Døttrene, til hvis videre Omhu vi nu overlode ham.

Slige Scener vare for almindelige i Familierne i Bergen til at foraarsage nogen særdeles Overraskelse eller Skandale.

Endnu en lignende Historie maae jeg fortælle, før jeg atter tager fat paa Traaden i min Levnetsbeskrivelse. En stor Ostindiefarer, jeg troer det asiatiske Compagnie tilhørende, som ved Krigens Begyndelse havde søgt Tilflugt i Bergen, var bleven solgt til et Handelshuus i Christiania for at bruges til Træ-last i Licencefarten paa England. En Kiøbmand *Rolfsen*, Svigersøn af Biskoppen, var Husets Commissionær og havde besørget Udrustningen af dette prægtige Skib. Han gav i denne Anledning en stor Frokost ombord, da det laae seilklar i *Sandvigen*, og havde inviteret et talrigt Selskab af Byens Honoratiores.

Ved Bordet var jeg kommen til at sidde ved Siden af Biskoppen; han var en meget underholdende Selskabsmand, og blandt Andet talede han om Musikken, kan jeg erindre, hvorledes han, uden at kiende eller forstaae sig paa den Kunst eller Videnskab, dog, ved sin naturlige Følelse alene, var istand til at fælde en efter Musikkienderes Sigende rigtig Dom over en Compositions Værd. Selskabet var meget animeret, der blev drukket Skaaler og sunget Viser; men imidlertid havde det taget paa at blæse; der satte Søe op, og Skibets Bevægelse begyndte at genere.

Enkelte af Selskabet, som bleve søsyge forlode Bordet, Andre, hvoriblandt Biskoppen, vilde ikke lade sig forknytte, men søgte at dæmpe Qualmen med Vinen. Kuling og Søgang tiltoge, og med den Skibets Bevægelser, og nu opstod der en saadan Scene af almindelig Drukkenskab og Søsyge i For-

ening, som jeg aldrig har seet Mage til. Biskoppen, der længe kiæmpede imod for at bevare sin Værdighed, faldt af Stolen og maatte bæres ind i et Kammer, hvorfra han i al Stilhed transporteredes i Land. Christie, som jeg aldrig hverken før eller siden saae beruset, sad, med dødblegt Ansigt, stiv og ubevægelig paa Stolen og blev, ikke uden stærk Modstand og Skiæren med Tænderne, ligeledes baaren bort. De, der ved Drikkegilder før havde gaaet for Uovervindelige, maatte bukke under, og denne Dag blev længe omtalt i Bergen. Søsygen maatte naturligviis bære Skylden, men selv deri var ikke megen Trøst, da de Fleste i Bergen, hvor der færdes saameget i Baad, giøre sig til af at være søstærke.

Hen paa Foraaret blev Capitain Acheleie udnævnt til Indrulleringschef i Christiansand og Premier-Lieutenant *Dorn* til hans Efterfølger i Commandoen; Afløsningen fandt imidlertid ikke Sted før imod Slutningen af April. Lawætz fik Station i Karmøsund, som Sneedorff forrige Aar havde havt, og Sneedorff blev forflyttet til Østlandet, hvor han ansattes ved Kanonflotillen. For mig var Stationen ved Stadt bestemt: men førend mine Fartøier endnu vare udrustede, blev jeg en Morgen kaldet til Chefen og beordret over Hals og Hoved, med den første den bedste Kanonskonnert at gaae Syd paa, et Sted i Skiærgaarden, for at anfalde og opbringe to for Uveir dertil indløbne Skibe.

Paa Veien til Skonnerten havde jeg netop Tid til at give Underretning i mit Logis om min Afreise, og til Lykke havde jeg i et Skab et halvt Rugbrød og et Stykke Ost, som jeg lod min Oppasser tage med ombord, hvilket var Alt, hvad jeg og Maanedslieutenanten havde at leve af i de Par Dage, vi vare fraværende.

I et stygt, stormende Veir med Sneefog gik jeg under Seil og naaede om Eftermiddagen den Havn, hvor de to omtalte Skibe laae. Det var to store, meget smukke Fregatskibe, ballastede og bestemte til Archangel. Ved Undersøgelsen af deres Papirer fandtes der Grund til at opbringe dem, og den næste Dag gik

jeg under Seil med dem til Bergen, hvor vi ankom efter et Par Dages Seilads.

Jeg døiede mere Ondt paa denne Tour end paa nogen anden, jeg har giort. Køieklæder eller Meubler i Kahytten havde vi ikke, men maatte lave os et Leie af nogle halvt raadne Læseil. Af Fødevarer havde vi ikke Andet end det Brød og Ost, jeg havde medtaget; til Mandskabet fandtes der noget Brød og Brændeviin i Skonnerten. Veiret var afskyeligt; det sneede den hele Tid, og da mine tynde Støvler efter den første Dag vare saa giennemvaade at jeg ikke kunde trække dem paa igien, maatte jeg den følgende og næste Dag gaae paa Hosesokker om i Snee og Vand paa Dækket. Jeg havde ikke mindste Meen deraf, som jeg overhovedet hele Livet igiennem, uagtet min stedse vaklende Helbreed, har kunnet udholde Strabadser i en forunderlig Grad.

Begge de indbragte Skibe bleve stillede for Priseretten, og her indtraf det mærkelige Tilfælde, at, uagtet begge Skibe havde fuldkommen eens Papirer, tilhørte det samme Rhederie, vare udløbne fra samme Havn og paa samme Tid — Alt efter Foregivende, skiøndt der var grundet Mistanke om, at Papirerne vare falske og Skibene hiemmehørende i England —, saa blev det Ene priisdømt og det Andet frigivet, fordi det Førstes Capitain, paa Dommernes alvorlige Formaning, afstod fra at beedige sin Forklaring for Retten, medens den Anden, haardnakket mod alle Forestillinger, aflagde den.

Den første Capitain var en aldrende Mand, dansk Undersaat, født og bosat paa Øen Sylt. Han havde et alvorligt og meget dannet Væsen, og viste en rolig fast Holdning, da jeg besatte Skibet, medens den Anden, en Bremer af Fødsel, var bleg som et Liig og skiælvede og bævede over hele Kroppen.

Da den Første blev opfordret til at beedige sit Udsagn for Retten, ledsagede Dommeren, Sorenskriver Christie, Opfordringen med at forestille ham, hvor megen Grund Retten havde til at troe, at den aflagte Forklaring var falsk, man havde de troværdigste Vidnesbyrd for, at Skibet var engelsk Eiendom og

hørte hiemme i Leith, han — Capitainen — var en aldrende Mand og skulde vel betænke sig paa at bebyrde sit Sind for Resten af hans Liv, med at aflægge en falsk Ed.

Capitainen stod taus og ubevægelig et Par Minutter, han svarede derpaa rolig og fast:

— Jeg sværger ikke! og indtog sit forrige Sæde. Styrmanden blev dernæst indkaldt, en gammel, undersætsig, stærktbygget, sortsmudset og beskiægget Karl, ganske som Walter Scotts „Dick Hatteraik“. Da han blev adspurgt, om han trøstede sig til at beedige sit Udsagn, svarede han strax:

— Ja wohl, myn Heer! so vele Ede as Haare op myn Koop syn! men da Dommeren begyndte at formane ham i samme Tone, som han havde tiltalt Capitainen med, og sagde ham, at denne ikke havde villet aflægge Eden, afbrød han ham pludselig, idet han vendte sig til Capitainen, med de Ord:

— Hat de Capitain geen Ede gemacht? So will ich och geen Ede machen! og dermed var den Sag til Ende.

Den anden Capitain, derimod, der havde viist sig saa forsagt, da jeg anholdt Skibene, var døv for alle Formaninger og Forestillinger af Dommerne og aflagde Eden uden at vakle. Følgen blev, at hans Skib blev frigivet og den Andens blev erklæret god Prise. Der var i Udfaldet af denne Sag Noget, der oprørte min Følelse: den aabenbare Meneder gik fri, og den retskafne Mand blev brødløs og Krigsfange tilligemed hans Mandskab.

Den til Stationering ved Stadt bestemte Division var omsider udrustet, og den 21. April afseilede jeg fra Bergen. Divisionen bestod af Skonnerterne Balder, commanderet af Maanedslieutenant *Berg*, Thor af Maanedslieutenant *Parelius* og Odin af Maanedslieutenant *Schmith*, som de foregaaende Aar havde været Styrmand med mig, samt Kanonjollen Nr. 5 af Maanedslieutenant *Balchen*. Jeg var saaledes Overcommanderende og havde erholdt en Proviantforvalter og Secretair — et forfaldent Subject ved Navn *Lorentzen* —, en Læge eller Chirurg, samt fire Telegraphbestyrere; endvidere var Kystværnet, henved 800 Mand stærkt, under den pensionerede Ma-

jor Lohmanns Commando, underlagt mig. Kanonskonnerternes Besætning var forøget til 50 Mand, hvorved min Commando, uden at regne Kystværnet, beløb sig til 180 Mand. Til Divisionen hørte en stor Seilbaad, som jeg gav Navnet *Hermoder* — en saakaldet østerlandsk Lotsbaad, bevæbnet med to fiirpundige Haubitzer, og en stor, meget letroende Baad paa ti Aarer, af Landets Baade, en saakaldet Femkiøbing, begge til Brug ved forefaldende Leiligheder. To Transportjagter, ladte med Proviant og andre Fornødenheder, ledsagede Divisionen til Stadt, hvor vi ankom den 26. April.

Jeg tog mit Quarteer i Osmundvaag, hvor jeg fik et meget smukt og bequemt Logis. Modnet ved Erfaringen og ved, hvad jeg havde seet af Tienesten paa de engelske Fregatter, indrettede jeg denne med langt større militairisk Orden end tidligere. Skonnerterne bleve foreløbig stationerede i Silden som før, dog laae de siden næsten bestandig til Ankers i Osmundvaag, naar de ikke vare paa Expedition. Jeg havde dem saaledes stadig i Øie; Mandskabet øvedes idelig i al Slags Exercits, Søndags- og Kirkeparade; Kirkegang i Sælø Kirke, tourviis mellem Fartøierne, fandt regelmæssig Sted; Parol udgaves daglig; Vagt trak op, og Skildvagt sattes udenfor mit Quarteer, kort, den hele Tieneste fik et fuldstændigt militairisk Sving denne Sommer.

Jeg har opbevaret min Correspondanceprotokol, Journal og Parolbog for Aaret 1812, og kan nu efter saa mange Aars Forløb med Tilfredshed see tilbage paa den Takt og Sikkerhed, jeg lagde for Dagen i saa ung en Alder, knap toogtyve Aar gammel. Men denne Roes tilkommer ikke mig alene; jeg deler den med de Fleste af mine Kammerater og Jevnaldrende fra den Tid, og det var Sneedorffs Skole, vi kunde takke for den: med en saa god Grund, som denne havde lagt, behøvedes der blot Handlen paa egen Haand, tidligt Ansvar, for at modne os til Mænd.

En Ugestid efter min Ankomst paa Stationen indtraf Bodenhoff dertil fra Bergen med Kanonskonnerten Valkyrien og en

stor Transportskonnert, *Hemnæs;* med disse Fartøier skulde han begive sig til Trondhiem, hvor flere armerede Fartøier, meest smaa Skonnerter og Cuttere, laae parate til at afgaae til Nordlandene og Finmarken under Premier-Lieutenant *Brinck-Seidelins* Overcommando, som Divisionschef.

Dette var det tredie Aar, Bodenhoff var paa denne Station, og det blev for ham det sidste, da han mod Slutningen af Sommeren, efter en høist hæderlig Fægtning, haardt saaret faldt i Englændernes Hænder og blev sendt som Krigsfange til England, hvor jeg Aaret efter traf sammen med ham. Opholdt af Modvind forblev han flere Dage hos mig. Et Par Uger senere passerede Brinck-Seidelin forbi, nordefter, med sin Commando-Jagt eller Cutter og Kanonskonnerten *Nornen,* som nu førtes af min forrige Lieutenant, Rasmussen.

Jeg havde ikke været mange Dage paa Stationen, før der udbrød Sygdom iblandt mit Mandskab, en Foraarsfeber, gastrisk eller galdeagtig. Tre Mand døde kort efter hinanden, og da de vare skrevne paa Reconvalescentlisten og meldte at være i god Bedring, vakte det min Opmærksomhed, saa at jeg kaldte Lægen for mig og udspurgte ham om den brugte Cuurmethode og den Medicin, han havde givet dem.

Af denne Examination mærkede jeg, at vor Læge var en uvidende Stymper, noget positivt Skadeligt i den Medicin, han havde givet de Syge, fandt jeg alligevel ikke, den indskrænkede sig til en dengang almindelig brugt afførende Camphermixtur. Jeg formanede ham til Forsigtighed og gav ham nogle gode Raad, idet jeg besluttede at sende Bud efter den duelige Districtslæge *Uchermann*, der boede en Snees Mile fra os inde i *Nordfiord*. Imidlertid indjog denne Examination Lægen en saadan Skræk, at han, da en fiorten Dages Tid efter atter en saakaldt Reconvalescent døde, ikke vovede at anmelde Dødsfaldet, men beholdt Liget liggende nogle Dage, indtil en af Officiererne opdagede det og begiærte Ordre til at begrave det.

Paa en Tour til Ruinen paa Sælø i Selskab med Bodenhoff følte jeg mig ilde og fik stærke Febergysninger, som jeg søgte

at fordrive, ved paa Hiemreisen at tage en Aare og roe en Timestid, for at komme i Sved; men det hialp ikke, og anden Dagen efter, da Bodenhoff var seilet, tog jeg mig selv i Cuur ved at indtage et Brækmiddel. Nogle Dage kæmpede jeg mod Sygdommen, men maatte omsider give efter og gaae til Sengs.

Jeg overgav Commandoen til Lieutenant Balchen, der var den ældste af mine Officierer, og gav Doctoren bestemte Forholdsregler for, hvorledes han skulde behandle mig i min Sygdom, og den Medicin, han maatte give mig, og paalagde Balchen at vaage over, at de bleve efterlevede. Min Sygdom varede i fiorten Dage; den yttrede sig med en umaadelig Sveed, der var saa stærk, at man flere Gange maatte skifte Sengeklæderne under mig. Det var udentvivel Gigtfeber.

Jeg overtog atter Commandoen, men vedblev at skrante endnu henved en Maaned, saa at jeg saae mig nødt til at begiære mig afløst i nogen Tid. Som Følge heraf blev Lawætz beordret til Stadt. Den 25. Juni overgav jeg Commandoen til ham og reiste samme Dag med Hermoder til Bergen, hvor jeg under et fire Ugers Ophold efterhaanden kom til Kræfter igien, saa at jeg kunde vende tilbage til min Station og overtage Commandoen d. 27. Juli.

Kysten blev hele Sommeren igiennem allarmeret af fiendtlige Krydsere; der gik faa Dage hen, hvor ikke Signal for en fiendtlig Krydser indløb et eller andet Sted fra, som oftest var det en Brig eller Cutter, sieldent viste der sig en Fregat. I Almindelighed holdt de sig i en Afstand fra Kysten, og kun nu og da hørtes, at de havde havt Fartøi inde under Land paa afsides liggende Steder. Deres Nærværelse giorde imidlertid en fordobblet Aarvaagenhed nødvendig. Convoieringen gik derfor uafbrudt den hele Sommer, ofte helt op til Aalesund, dersom der underveis ikke mødtes Kanonbaade af Aalesunds Stationen, til hvilke vi kunde overlevere Convoien, der ikke sieldent udgiorde tyve Fartøier og derover.

Havn havde otte Kanonchalupper under sin Commando, hvoraf to vare posterede i *Hagsholmen* og to i Flaavær eller

Hærøen. Flere Gange kom Havn med sine aabne Kanonchalupper over Stadthavet til Osmundvaag, undertiden i Kuling og Søe, at man maatte forbauses over det dristige Vovestykke; men Havn var en kiek Officier, og de *Chapmanske* Kanonchalupper vare baade gode Seilere og gode Søfartøier. Ogsaa var Kysten bedre besat end de foregaaende Aar; der laae stedse et Par Kanonchalupper af Havns Division enten i Hagsholmen, i Flaavær eller i Hærøen, undertiden paa disse to eller tre Steder paa eengang.

Jeg blev ofte lokket ud af Signalerne om fiendtlige Krydsere, men traf sieldent nogen; enten var den Signalerede altfor langt ude fra Kysten, eller han var allerede borte, naar vi kom, eller Kulingen var for frisk for os til at gaae ud imod ham. Kun een Gang kom det til en Rencontre. Det var d. 17. August, da jeg med en Convoi af ti Seilere passerede Stadthavet Nord efter, det kulede friskt af sydlig Vind med tykt Veir. Netop som vi vare komne ud i aaben Søe, opdagedes en Cutter at komme ind under Pres af Seil. Jeg havde netop holdt af Nord efter, og Convoien var vel samlet og dækket af de tre Skonnerter, der holdt sig imellem den og Fienden.

Cutteren, der var paa fiorten Kanoner, vandt hurtig ind paa os, og da han var kommen os paa Skud, luvede jeg ud imod ham og gav ham et Par, som bragte ham til at holde af i samme Cours som vi. Da han havde skiftet Klyver og Gaffeltopseil og tilsat to andre større, mærkede han snart, at han seilede langt bedre end vi og havde det i sin Magt at undløbe os, naar han vilde. Han holdt derfor Nord efter igien, forfulgt af de tre Kanonskonnerter, under Læseil og Alt, hvad trække kunde. Omtrent tredive Skud, eller ti fra hver Skonnert, bleve giorte efter den, uden synderligt Haab om at træffe, da der var endeel Søe og Bevægelsen havde saa overordentlig Indflydelse paa Bougkanonernes Sigte.

Da han kom længere fra os Norden efter, skiønsede han indad mod Landet meer og meer, for at afskiære en Jagt, der var løben langt forud af Convoien lige fra Begyndelsen af, og

hver Gang han af vore Kuglers Nedslag mærkede, at han kom os for nær, holdt han atter en lille Stund Nord efter med os, for igien at forøge Afstanden. Paa denne Maade lykkedes det ham at naae den omtalte Jagt, som han øieblikkeligt tog paa Slæbetoug og stod tilsøes med. Den øvrige Deel af Convoien havde holdt sig samlet; de Fleste vare maadelige Seilere; kun den tagne Jagt havde enten af Overmod stolet paa sin gode Seilads eller, som der siden fandtes Grund til at troe, i den Hensigt at lade sig tage for at dække begaaet Svig med Ladningen, strax forceret Seil fra os.

Med Cutterens os langt overlegne Seilads var det ikke at tænke paa at opjage ham, og jeg løb derfor med Convoien ind til Hagsholmen for at ligge Natten over der. Den følgende Dag bragte jeg Convoien i god Behold til Aalesund, hvor den rige Kiøbmand fra Walderkoug, Claus Rønneberg, der havde to med Colonialvarer ladte Jagter iblandt de convoierede Skibe, modtog mig med de varmeste Udtryk af Taknemmelighed og indbød mig og mine Officierer over til sig til et stort Gilde den næste Dag, hvor der paa Landets Viis blev drukket saa tæt, at idetmindste jeg maatte tilbringe Natten under hans giæstfrie Tag.

Det Liv, jeg førte paa Stationen denne Sommer, lignede i Øvrigt det, jeg havde ført de foregaaende Aar, paa den større Activitet nær og den større Afvexling, som hyppigere Besøg af Fremmede og Reisende bragte. Den bequemme Bolig i Land og den bedre Levemaade ved Mad. Mowinkels Bord, hvor jeg havde tinget mig i Kost var ogsaa en Behagelighed, jeg ikke i de foregaaende Aar havde nydt. Mine Beskieftigelser udenfor Tienesten og min Tidsfordriv med Jagt og Fiskerie vare ganske som før, og i det Hele var det en Sommer, jeg tidt med Fornøielse mindes, paa det nær, at Veiret var meget ustadigt og saa umildt, at Kornet ikke modnedes paa Marken, hvoraf der opstod stor Nød over hele Norge.

Efter foregaaende Ordre fra Bergen brød jeg op fra Stationen d. 18. October og begav mig med samtlige Fartøier til vort

Vinterquarteer, hvor Fartøierne tildeels bleve aftaklede og oplagte, og jeg overtog den sædvanlige Næstcommanderendes Tieneste. Af min opbevarede Correspondanceprotokol, min Parolbog og min Journal har jeg uddraget det Historiske i denne Fremstilling af militaire Begivenheder for denne Periode. Jeg har saaledes med denne kunnet komme min Hukommelse til Hiælp.

Min Sygdom havde efterladt en almindelig Nervesvækkelse, som vel ikke forhindrede mig i at forrette min Tieneste eller at udholde selv anstrengende Strabadser, men som, idet den netop yttrede sig meest, naar jeg førte et mindre virksomt Liv, giorde mig Opholdet i Bergen ubehageligt. Jeg længtes efter at see min Slægt i Danmark, efter Forandring af Virksomhed og Omgivelser. Sneedorff var borte. Bodenhoff var falden i engelsk Fangenskab efter at være bleven haardt saaret i en høist hæderlig Kamp med Englænderne ved Hammerfest i Nordlandene. Albert Lassen, den yngste af Brødrene, og Capitain Even Hammer vare begge blevne forlovede og kom saaledes ikke saa hyppigt sammen med os som før. Denne Formindskelse af min vante Omgangskreds bidrog ogsaa til at giøre mig Opholdet i Bergen mindre tiltrækkende. Jeg indgav derfor Ansøgning om Forflyttelse til Danmark paa Grund af svækket Helbreed. Lawætz havde ogsaa begiært Ansættelse i Danmark, og vi bleve enige om, naar Tilladelsen kom, at giøre Nedreisen i Fælledsskab.

Jeg beboede imidlertid den Leilighed, Bodenhoff havde havt paa Strandgaden, hos en Enke, Madam *Lange*, en meget respectabel gammel Kone, hvor jeg førte egen Huusholdning eller Messe i Forening med Lawætz og en nystilkommen Lieutenant *Frederiksen*, der havde i et Par Aar tient paa Eskadren i Vliessingen. Frederiksens Skildring af Livet paa den franske Flaade havde vakt det Ønske hos mig at komme derhen, og det var min Beslutning at søge Ansættelse der, naar jeg kom ned til Danmark.

Der var imidlertid endnu en anden Grund, hvorfor jeg øn-

skede at forlade Norge. Stemningen der, mod Regieringen, havde i det sidste Aar mærkeligen forandret sig. Politiske Stemninger, hvad de indre Forhold angik, vare paa den Tid noget Ukiendt hos os. For Kongehuset nærede Folket i Danmark og Norge en inderlig og oprigtig Hengivenhed; ingen Dadel traf det eller Regieringen i det Hele, om end en forbigaaende Utilfredshed kunde give sig Yttring mod en enkelt Embedsmand. Nationalitetsadskillelse var neppe kiendt imellem de to Broderfolk, der vare forenede under det samme Scepter. Mig var det idetmindste aldrig forekommet anderledes end som den i alle Lande og blandt alle Folk almindelige Provindsrivalitet, i Skolerne og det daglige Liv, hvor den Ene i al Venskabelighed raillerede den Anden med Sprog, Dialect, Sæder eller Skikke, og den Ene giorde sig til for den Anden af sit Folks Historie, sit Lands Skiønhed eller Fortrin.

Nu, derimod, og ligesom paa eengang opstaaet, yttrede der sig i Norge blandt den dannede Deel af Folket en Utilfredshed med Regieringen, der ikke holdt sig til de for Rigerne fælleds Klagepunkter eller attraaede Forbedringen i Fælledsskab, men udtrykte sig i Besværinger over Norges Tilsidesættelse for Danmark i Alt og ved alle Leiligheder, og dette førte da til meer eller mindre tydelig udtalte Ønsker om en Fraskillelse.

Maaskee udgik denne Misfornøielse fra Østlandet. Jeg er tilbøielig til at troe dette, skiøndt Bergen stedse havde havt Ord for en vis republikansk Tone, en større Frisindethed og Fritalenhed end nogen af Østlandets Stæder; thi jeg erindrer, at enkelte anseete Mænd fra Bergen, som i denne Sommer havde besøgt Christiania og Østlandet, vendte tilbage heelt forandrede i Sindelag og med mange Fortællinger om *Kaas'es* ubesindige Optræden i Christiania, om Stemningen der og det Tryk, man følte af Krigens Byrde, skiøndt netop der Licencefarten paa England gav en Lettelse, man paa Vestlandet ikke kunde tage Deel i. Organiseret kan imidlertid neppe Tanken have været endnu, endskiøndt jeg erindrer, at man i høi Grad havde smigret og feteret Bergenserne under deres Besøg.

Det forekommer mig, at disse Mennesker vare en Deputation, afsendt maaskee i et eller andet nationalt Anliggende, da det netop var paa denne Tid, at Oprettelsen af et Universitet i Norge var i Gang, Selskabet for Norges Vel stiftedes og der overhovedet i flere Retninger begyndte at røre sig et opvaagnende patriotisk Liv.

Af det omtalte Selskab blev ogsaa jeg et Medlem, ligesom jeg ved alle lignende Leiligheder stedse med ungdommelig Varme fulgte de Ældres Exempel og sluttede mig til mine Medborgere i alle Foretagender, der havde et Formaal, som tiltalte mine Følelser for det Ædle og Nyttige. Jeg tiente for min Alder og for mine Fornødenheder godt, og var derfor istand til at yde mine Pengebidrag med en Liberalitet, der overgik mange Ældres og Høierestaaendes Evner. Det høiere Sving, min Charakteer havde taget i Udviklingsperioden under mit Ophold i England, maaskee ogsaa nogen Forfængelighed, kan have ligget til Grund for denne Liberalitet.

Misfornøielsen med Regieringen og en endnu dunkel Tanke om Fraskillelse fra Danmark begyndte at sprede sig videre og videre netop i den Classe Mænd, jeg levede og færdedes med, de høiere Embedsmænd og meest anseete og dannede Kiøbmænd. Æsthetik, Philosophie, Ungdomserindringer og munter Spøg fortrængtes af Politiken i vore Samtaler ved de selskabelige Sammenkomster; Norges Tilsidesættelse, Forurettelserne, det havde lidt under Foreningen med Danmark, kom idelig og idelig paa Bane. Mænd som Christie, Motzfeldt, Jacob Bull, alle yngre Omgangsvenner maatte jeg strides med i Forsvaret for mit Fædreland; selv den ædle og blide Rein underholdt os nu sieldnere med Fortællinger fra hans Ungdomsliv; men blev dobbelt melancholsk og mørk over sit elskede Norges Skiæbne og haard og bitter i sine Udfald mod Danmark og dets Regiering.

Endnu lige yndet i min Kreds, der var bleven mig saa kiær, følte jeg mig dog forstemt, og en mørk Anelse om Fremtiden

vakte Længselen hos mig efter at komme tilbage til mit Fædreland, min Slægt og mine Venner der.

Amtmand *Treschow* var allerede strax kommen i Ugunst og havde giort sig endog forhadt blandt Bergenserne ved den ubesindige og plumpe Maade, hvormed han traadte op imod, hvad han kaldte den oprørske Stemning i Bergen. Han kiøbte sig en Gaard i Sogn, hvor han agtede at bosætte sig i Løbet af Vinteren.

Den stedse meer og meer om sig gribende Trang, det slette Pengevæsen, hvorved især Embedsmændenes Kaar forværredes i høi Grad; de mange Saar, Krigen paaførte, og endelig den totale Misvæxt i Aaret 1812, da den ualmindelig vaade og kolde Sommer forhindrede Kornet fra at modnes — alle disse Krigens og Tidernes Tryk vakte Mismod blandt det hele Folk. Den simple Mand bar sin Skiæbne i stum Fortvivlelse og from Hengivelse under Forsynets Villie. Den lille Kirke i Sælø hørte jeg gienlyde under Gudstienesten af Menighedens Suk og Stønnen, ja lydelig Graad og Hulken, naar Præsten fra Prædikestolen opsendte Bønner om et frugtbart Aar og Bevarelse fra den truende Hungersnød. De dannede Classer derimod kastede Skylden paa Regieringen og begyndte at nære oprørske Planer.

Om, hvad der foregik i Christiania og paa Østlandet, var jeg for største Delen uvidende. Prinds Christian til Augustenborgs Valg til Thronfølger i Sverrig havde i Danmark vakt Mistanke om, at den store Popularitet, denne Prinds besad i Norge, kunde give Anledning til Intriguer fra Sverrigs Side for at bevæge Norge til Frafald fra Danmark, og at der virkelig begyndte at danne sig Partier i Norge, som arbeidede til dette Maal. Prinds Frederik af Hessen, Kongens Svoger, var strax sendt op for at afløse den nye svenske Thronfølger i Statholderposten. En meget anseet Collegial-Embedsmand, Etatsraad *Gunnerus*, Nordmand af Fødsel, sendtes ogsaa op, da det heed, at Kongen havde særdeles Tillid til den almindelig afholdte,

agtede og elskede Mand; men han naaede ikke Norge, Skibet gik under med alle Mand paa Opreisen.

Den gamle *Enevold Falsen,* som havde været Medlem af Regieringen lige siden Krigens Begyndelse, havde i Vinteren mellem 1808 og 09 druknet sig af Fortvivlelse over Norges Nød, sagde man, og det var maaskee i hans Sted, at Gunnerus blev sendt op.

Afgiørende for mit tilkommende Liv og Skiæbne var den Beslutning, jeg tog, at vende tilbage til Danmark. Var jeg bleven i Norge, til Catastrophen i 1813 indtraf, er der megen Rimelighed for, at jeg vilde have ladet mig henrive af den almindelige Begeistring og være forbleven i Norge.

Jeg troer, det var under mit Ophold i Bergen om Sommeren som Reconvalescent, at Efterretningen kom om Fregatten Najadens Undergang i *Lyngør* Havn, i Kamp med Englænderne og efter et heltemodigt Forsvar. Den brave, den herlige Capitain Holm undgik Døden i Slaget for at finde den faa Maaneder efter, ved at kæntre eller synke med en Baad paa Overfarten mellem *Langesund* og *Helgeraa.* Capitainlieutenant eller maaskee kun Premierlieutenant Brinck-Seidelins Kone, en Datter af den berømte Skuespiller *Schwarz,* og en anden Dame, der under Holms Ledsagelse vare paa Nedreisen til Danmark, mistede Livet ved samme Leilighed.

I Slutningen af November eller maaskee i Begyndelsen af December fik jeg Ordre at gaae til Korssund med Kanonskonnerten Thor for at besigtige et der som Vrag inddrevet engelsk Skib og om muligt nedbringe det til Bergen. Det var kommet ind uden Roer og som Vrag, maaskee Vinteren før; en fra Bergen opsendt Commission havde erklæret det umuligt at bringe Skibet og dets Ladning til Bergen, og der var derfor holdt Auction over begge Dele paa Stedet; men denne Auction var af den senere ankomne nye Amtmand bleven casseret. Det var naturligt, at der ved en Auction paa et saa afsides og fiernt liggende Sted kun vilde indfinde sig faa Kiøbere; Fogden, i hvis Distrikt Skibet laae, var interesseret i Sagen, da de be-

tydelige Auctionsgebyrer gik tabt for ham, om Skibet blev ført til Bergen. Amtmand Treschow tvivlede om den første Besigtigelsescommissions Paalidelighed og begiærte nu af Dorn, at jeg maatte blive sendt op til Besigtigelse og om muligt Nedbringelse af Skibet. Jeg begav mig altsaa derhen med Skonnerten Thor, hvis Chef, Maanedslieutenant Parelius, var en dygtig praktisk Mand, skiøndt han var ung, ikke meget ældre end jeg, og kun havde været Styrmand i Koffardifarten.

Da jeg ankom til Korssund, fandt jeg Skibet, *Lovely Peggy* var dets Navn, liggende i Havnen, aftaklet og med nøgne Master; Ladningen, der bestod af svære pommerske Bielker og anden østersøisk Trælast, var oplagt paa Land. Efter at have beseet det, nærede jeg ingen Tvivel om Muligheden, at bringe det til Bergen, og jeg lod strax udgaae Tilsigelser til hundrede Mand af Omegnens Bønder og Fiskere at møde med deres Baade til Arbeide ved Skibet den næste Morgen.

Med disse Folk og nogle af Skonnertens Mandskab blev Ladningen indtagen og stuvet under mit Tilsyn, medens Taklingen af Skibet besørgedes af Lieutenant Parelius med Resten af Thors Mandskab. Det var Frostveir med klart Maaneskin; der blev arbeidet uafbrudt hele Natten og Dagen, og i fem, sex Døgn var det store tremastede Skib fuldtlastet og tiltaklet, et medbragt Nødroer hængt og Alting klart til Afseiling. Jeg havde medbragt en Deel Takkelage, Seil o. s. v. fra Bergen. For at lette Indtagelsen af de lange og svære Bielker, lod jeg Kahytsvinduerne hugge i Eet; hvad der af Ladningen ikke under den omhyggelige Stuvning kunde faae Plads i Lasten, blev lagt paa Dækket, Alt gik raskt og heldigt fra Haanden.

Jeg har aldrig befundet mig bedre end i disse Dage, stedse i den frie Luft under en streng Frost af maaskee tolv, sexten Grader, arbeidende til langt ud paa Natten og tidligt paa Benene igien.

Den sidste Dag, som vi netop vare færdige paa nogle Smaating nær, ankom Fogeden *Kierbo* til Havnen, om af Nysgierrighed eller i Embedsforretninger veed jeg ikke. Han glædede

sig naturligviis ikke ved, at man bortsnappede denne fede Prise af hans Hænder; men vi vare gode Venner og Duusbrødre, og jeg lod mig overtale af ham til at komme i Land om Aftenen og spille L'hombre med ham og hans Ledsager. Det var første Gang, jeg havde betraadt en varm Stue og sovet i en varm Seng; jeg havde ogsaa den næste Morgen en stærk Forkiølelsesfeber, som knugede og brød mine Lemmer og nødte mig til under Nedseilingen til Bergen at holde Sengen en Dag eller to.

Om Middagen lettede jeg, Skonnerten tog Skibet paa Slæbetoug, og skiøndt vi underveis mødte en Mængde Driviis, naaede vi efter nogle Dages Seilads lykkeligen Bergen.

For Amtmand Treschow var dette en stor Triumph; Auctionen i Bergen indbragte Regieringen over hundrede Tusind Rigsdaler meer end den tidligere Auction, og han modtog fra Regieringen i Danmark Kongens a. h. Tilfredshed tilkiendegivet for hans udviste Iver og Conduite ved denne Leilighed. Efter min Ankomst til Kiøbenhavn modtog jeg fra Dorn et Brev, hvori han meddelte mig, at samme allerhøieste Tilfredshed var tilkiendegivet ham, men at han maatte erkiende, at den tilkom mig alene. Dette var den høieste Tieneste, jeg forrettede ved Bergens Flotille.

Faa Uger efter indtraf Reisetilladelse for Lawætz og mig. Vi fuldendte nu i al Hast de tidligere begyndte Forberedelser til Opbrud. Det var i de sidste Dage af December. Vinteren var indtraadt tidligt og med ualmindelig Strenghed, vore Venner i Bergen kappedes derfor om at bidrage til at formindske os Reisens Besværligheder. En riig Kiøbmand laante os sin Vængbaad, en stor, smukt malet og udstyret Lystbaad med et Huus bagi, forsynet med Glasdøre og Vinduer, Bænke rundt om det og Bord og Skabe inden i det; en Anden laante mig en lodden Pelts, en saakaldet „Finnemutte“; en Tredie forærede os et Par Flasker gammel Madeiraviin. En Madkurv førte vi med os, rigeligt forsynet med Føde- og Drikkevarer. En Underofficier og tolv Mand af Flotillens Mandskab havde vor Chef, Dorn, laant os til at føre os til *Leirdalsøret* og bringe Baaden tilbage. Min Oppasser, en flink ung Karl, havde jeg faaet Tilladelse til at tage med til Danmark. Da denne Reise ikke var uden Fataliteter og Begivenheder, skiøndt ikke meget store, skal jeg lidt omstændeligt skildre den her.

Det var henimod Middag paa en raa, mørk Decemberdag, da vi forlode Bergen; der var nemlig indtraadt Tøveir, som dog den følgende Nat afløstes igien af stærk Frost.

Vi vare ikke komne meer end et Par Hundrede Alen udenfor *Nordnæs*, den yderste Pynt af Vaagen, da jeg inde i Vængen eller Huset, hvor jeg var beskieftiget med at ordne vore Sager, hørte flere Udraab af Sluproerne og endelig Lawætzes Stemme, som kaldte mig ud. Da jeg kom udenfor, saae jeg en uhyre Hvalfisk, af den Slags, man der paa Kysten kalder

„Brægder“, svømme med Rygfinnen ude af Vandet saa nær ved Baaden, at Aarerne næsten berørte den. Snart var den paa den ene, snart paa den anden Side. Saaledes vedblev den i nogle Minutter at følge os, og Folkene vare noget ængstelige over dette farlige Naboskab. Jeg gik ind i Vængen og ladte mine Pistoler. Folkene yttrede nemlig den Mening, at naar den blev skudt paa, vilde den blive skræmmet og forlade os; men da jeg kom ud igien, var den saa klog at sætte Cours over ad Sandvigen til, og jeg fandt det klogest at lade den gaae i Fred.

Jeg har aldrig været en Hvalfisk saa nær; Folkene turde undertiden ikke roe, for ei at berøre den med Aarerne, og vist er det, at et Slag af dens Hale eller en anden Bevægelse af den, idet den satte ind under Baaden eller gik tæt foran den, vilde have giort en Ende paa vor Reise eller en ubehagelig Afbrydelse af den.

Vi kom paa denne Dag ikke længere end til *Kiilstrømmen,* hvor vi toge Nattequarteer.

Midt om Natten, som vi laae i den dybeste Søvn, bleve vi vækkede af en forfærdelig Støi og Dundren paa vor Sovekammerdør. Det var den halvgale Foged Kierbo, som med nogle andre Herrer kom Nord fra for at tilbringe Juledagene i Bergen. Han brød ind i Værelset med det Udraab:

— Her ligge I og sove, medens jer Baad er kæntret og alt jert Tøi er gaaet tilbunds. — Vi kom i en Fart ud af Sengen og fandt snart, at det virkelig forholdt sig saaledes. Baaden var ved Høivande bleven fortøiet over et blindt Skiær, paa hvilket den, da Vandet faldt, først kom til at staae og siden kæntrede heelt over. Til Lykke for os var min Oppasser bleven i Baaden og havde lagt sig ind i Vængen, medens de andre Folk gik op i en Lade at sove. Han blev saa tidligt vækket af Vandets Indtrængen, at han fik Tid til at kaste vore Kofferter paa Land, før Baaden kæntrede.

Resten af Natten hengik med at faae Baaden op igien, saa at vi ved Dagens Anbrud kunde fortsætte vor Reise; men den

indtrængte Fugtighed giorde os Opholdet i vor lille Kahyt ubehageligt, og, hvad der følte s af os paa hele Reisen, vort Forraad af Kaffe, The og Sukker var gaaet forloren, da det havde ligget i et lille Hiørneskab i Vængen, hvor Vandet var trængt ind og havde ødelagt det ganske.

En meget streng Frost var indtraadt om Natten, og saa langt Øiet kunde række, saae vi Intet uden Is, langt ude i Havet, og alle Øer og Skiær vare bedækkede med Snee og Is.

Vi kom om Aftenen, efter at have hvilet en Times Tid ved et Næs, hvor der laae et Huus, ind i *Sognefiorden* og vovede ind efter imod en stærk Vind, der blæste ligeud af Fiorden. Henimod Midnat bankede Quarteermesteren, der sad ved Roret, paa en Vinduesrude og bad os at komme ud. Folkene vare trætte og kunde ikke stoppe Strøm og Vind; det blev os foreslaaet at roe ind til Land, mod et Sted, hvor der syntes at være en „Lie“ i Fieldet — en græsbegroet, mod Stranden fladtnedløbende Slette — og altsaa formodedes at ligge et Huus. Vi roede da indefter og naaede et Sted, hvor Baaden kunde lægge til. Her lod jeg Folkene gaae i Land og søge Ly i et Huus, som laae et Stykke oppe fra Kysten, medens Lawætz og jeg forbleve Natten over i Baaden, hvor vi, indhyllede i vore Peltse, lagde os til Hvile i Halmen paa Gulvet.

Vi vaagnede om Morgenen stive af Kulden; det var en Frost, som jeg ikke har oplevet før, sikkert imellem sexten og tyve Grader. Da Vinden endnu var for stærk til at avancere, gik vi op til Huset, og her tilbragte vi i en varm Stue en Deel af Dagen, indtil Vinden efter Middagstiden lagde sig, saa at vi kunde fortsætte vor Reise. Der var Intet at faae i Huset undtagen Mælk; til vor store Glæde havde vi reddet nogle Choladekager, og ved Hiælp af disse og den varme Mælk fik vi lavet os en behagelig varm Morgendrik, istedetfor den tabte Kaffe og The, samt Sukker, og disse Kager erstattede os paa hele Reisen dette Savn, da man allevegne kunde faae Mælk.

Vi roede endnu samme Dag videre og naaede henimod Mørkningen et Sted, hvor der var Skydsskifte og et Slags

Herberg, men bleve viste til et tæt ved liggende anseeligt Huus, hvor Sorenskriveren Hesselberg boede, da denne, sagde man, vilde tage det ilde op, om saadanne Storfolk som vi vilde gaae hans Huus forbi. Vi gik altsaa derhen og bleve modtagne med Glæde. Vort Tøi bragtes derop og Alt indrettet til, at vi skulde tilbringe Natten der. Themaskinen blev sat frem, og i Kiøkkenet fik man travlt med at tilberede os et Aftensmaaltid.

Familien bestod af Sorenskriveren, en aldrende Mand med et rødt eller rettere violet Ansigt og et meget heftigt Temperament, hans Kone, en lille væver og godmodig Matrone, og endelig en gammel Skriver. Da vi havde sendt Bud op i Forveien, fandt vi vor Vært og hans Kone i deres bedste Klæder og Alt parat til at modtage os. Med vor choleriske Vært, der altid talte, som om han foer op og blev vred, vare vi snart paa en bekiendt Fod; vi satte os efter Theen ned til en L'hombre en trois, røg Tobak og drak Punch.

Den gamle Skriver listede sig ind og ud af Stuen saa stille som en Kat. Hans Plads var i Kakkelovnskrogen, hvor han sad saa taus og beskeden, røgende sin Pibe, parat til at springe frem hver Gang Sorenskriveren raabte:

— Nielsen! stop min Pibe! Skiænk i Glassene! Bring Lieutenanten der en Fidibus! — eller Sligt. Og hver Gang, han med glad og stille Geskiæftighed havde udført sin Tieneste, søgte han atter sin Krog, hvor han syntes at more sig kostelig over Samtalen ved Spillebordet, især applauderede han sin Herres gode Indfald med en qualt Latter eller Grynten og ved at gnide sine Knæe med begge Hænder længe efter. Det var en „fidus Achates“, saadan som man ikke sieldent fandt i Embedsmændenes Huse i Norge paa den Tid, en gammel forulykket Student maaskee, der aldrig har kunnet bringe det til noget Høiere i Livet og dog følte sig lykkelig og tilfreds i sin ydmyge Stilling af halvt Tyende, halvt Huusven eller Lem af Familien.

Sorenskriveren og hans Kone vare overmaade lykkelige ved vort Besøg. De havde Slægtninge i Kiøbenhavn, deriblandt en

Commandeur *Holk* i Søetaten, og havde nu Leilighed til at tale om dem og sende dem Hilsener ved os. Vi fik det sædvanlige fortræffelige varme Aftensmaaltid, bleve fulgte til det pyntelige Sovekammer, med to velopredte Senge i, af vor giæstfrie Vært og Værtinde og fortsatte efter en god varm Frokost den næste Dag vor Reise.

Om Aftenen maatte vi atter for Storm og Modvind lægge til Land og tage Quarteer hos en fattig Bonde, hvor Storm og Sneefog holdt os fængslede i to eller tre Dage. Huset havde kun en eneste Stue, der imidlertid var stor og rummelig, saa at Værten med sin temmelig talrige Familie, Lawætz og jeg samt vore tretten Mand Baadfolk havde rigelig Plads, uden at være hinanden i Veien.

Det var en „Røgstue“, som paa denne Kant af Landet endnu hyppigt fandtes. Det vil sige, der var ingen Skorsteen og ingen Ovn. Ildstedet, stort og aabent, var midt i Værelset; i Taget var en Aabning for Røgen at trække ud af; en Lem, hvorfra en Stang hang ned til henimod Gulvet, lukkede for Aabningen, naar det fandtes nødvendigt. Røgen laae i en Afstand af tre, fire Alen fra Gulvet saa tæt, at man troede at have et hvidkalket Loft over Hovedet. I den øverste Ende af Stuen vare to smaa Vinduer, ikke stort over en halv Alen i Quadrat, de eneste Vinduer paa Huset, og her var Høisædet, et stort Egebord med Bænke rundt om det. Paa de andre Vægge vare Sengesteder anbragte ligesom Hylder.

Familien bestod af Mand og Kone, fem, sex Børn fra ti til tolv Aar og ned til Patteglutten, og en Bedstemoder, der sneg sig klynkende om iblandt dem og saae ud som en af Macbeths Hexe.

Lawætz og jeg indtoge Høisædet, der tilbragte vi Dagen, saa godt vi kunde, med at læse eller spille Kaart. Stormen, det stærke Sneefog og den strenge Frost tillod os ikke at sætte Foden udenfor Døren. Om Natten sov vi paa Bænkene med vore Peltse over os. Mine Folk laae paa Straae nede ved Døren. Stuen var varm og Luften i Almindelighed fuldkommen

ufordærvet, uagtet de mange Mennesker. Dette Fortrin have disse Røgstuer fremfor de nyere Boliger.

Folkene vare fattige, og den ganske feilslagne Høst trykkede dem med Grue for Vinteren og Fremtiden. Manden sukkede og var meget nedslaaet i Sindet, selv om Natten hørte jeg hans dybe Suk og Stønnen.

Den tredie eller fierde Nat kom en af mine Folk, der havde et Slags Vagt eller Udkig med Veiret, ind og meldte, at Vinden lagde sig og der var Udsigt til, at vi kunde komme videre frem. Der blev almindelig Udpurring, og vi beredte os til Afreisen. Ved Bortgangen gav jeg vor fattige Vært nogle Daler i Betaling for vort Logis og den gamle Huushane, han paa vor Bøn havde ladet sig overtale til at offre for os til en varm Suppe, det Eneste foruden et Glas Mælk hver Morgen, Huset havde formaaet at yde os. Saa nedslaaet og saa vranten over den hyppige Gang med Døren han havde været, saa glad blev han nu over den uventede rundelige Betaling.

Det var en Skam, meente han, han vilde knap modtage saameget, men forlade hans Huus maatte vi dog ikke, uden at have smagt hans Juleøl, vel var han en fattig Mand, men den Skam maatte han ikke have, og nu aabnede han en Lem i Forstuen og hentede op af Kiælderen et Kruus Øl, som han med Huen under Armen præsenterede, først os, og siden rundt til alle Folkene, som han med naturlig Høflighed og Giæstfrihed opmuntrede til at tage et dygtigt Drag, og de, med ligesaa naturlig Beskedenhed og Høflighed, prisede Øllet og Mandens Artighed, idet de dog toge anstændigt Maadehold.

Vi fortsatte nu vor Reise Natten over og naaede om Morgenen til „*Virgøren*“, troer jeg, det kaldtes, en stor, frugtbar og stærktbebygget Dal. Her fik vi Logis i et ordentligt og efter Forholdene meget godt Giæstgiversted, hvor vi besluttede at forblive Dagen over.

Det var Søndag, og paa en lille Excursion vi giorde i Kane op i Dalen, mødte vi mange Mennesker i Slæde og tilfods, som kom fra Kirken. Der var et Liv og et Røre, som var be-

hageligt, smukke, kraftfulde Mennesker af begge Kiøn færdedes i deres bedste Klæder under Latter og høirøstet Skiemt i den solklare Vinterdag, under sikkert en tyve Graders Frost.

Vi aflagde Besøg hos en Oberst *Fasting*, der levede her paa en smuk Eiendom, hvor Alt vidnede om en høi Grad af Velstand. Eieren var en aldrende Mand med megen Dannelse og en værdig Anstand i sit Væsen. Han bød os et Glas Madeiraviin, men da Flasken bragtes frem, var Vinen stivfrossen, Noget, der ikke var hændt ham, sagde han, i den Række af Aar, han havde boet der. Efter at have modtaget Indbydelse til at tilbringe Aftenen hos ham, vendte vi tilbage til vort Giæstgiversted, hvor et meget godt Middagsmaaltid var beredt til os.

Om Aftenen kiørte vi hen til Obersten. Han var ganske ene, udentvivel var han Enkemand, thi af Fruentimmer saaes ingen. Aftenen tilbragtes i Samtale. Vor Vært var en alvorlig, som det syntes noget tungsindig Mand, men Underholdningen var dannet og behagelig, og Tiden gik godt for os. Der var en Naturlighed og Ligefremhed hos Lawætz og et stille muntert Lune, som strax satte ham paa en ugeneert Fod hos Fremmede og erstattede, hvad han ellers kunde mangle i udbredt Læsning eller høiere Aandsdannelse. Han var et godt Menneske.

Efter Aftensmaaltidet blev der bragt et stort Sølvkruus ind med Juleøl. Det var en saa kostelig Drik, som Ingen af os nogensinde havde smagt Magen til; jeg veed ikke, hvilken Drik jeg skal ligne dette Øl ved: det var noget tykt og sødagtigt lig Malaga, men der var en viinagtig Geist og Lethed tillige ved det og en Kraft, som trængte igiennem Marv og Been. Jeg havde vel hørt fortælle om det stærke hiemmebryggede Juleøl i Norge, men dette overgik Alt, hvad jeg havde hørt beskrive, og hvad jeg af Porter, „doublebrownstout“, eller treble x nogensinde før og siden har smagt. Obersten lod til at være en meget maadeholdende Mand selv og forudsatte rimeligviis ogsaa, at vi vare det. Kruset forsvandt derfor, efter at vi kun een Gang havde havt det for Munden.

Den næste Morgen fortsatte vi Reisen, landede i Skumringen endnu en Gang for at hvile Folkene en Timestid og erkyndige os nærmere om Landingen ved Leirdalsøret. Bonden her var ligesaa nedtrykt i Sindet om end ikke tilsyneladende saa fattig som den Forrige. Et gammelt Slagsværd, som hang paa Væggen, tildrog sig min Opmærksomhed og jeg fik stor Lyst til at kiøbe det; men Bonden svarede paa mit Spørgsmaal med en hellig Forfærdelse:

— Kiære Far! skulde jeg sælge Huusværget mit! Seent paa Aftenen naaede vi ind til Leirdalsøret og førtes hen til et meget godt Giæstgiversted, hvor vi forbleve den følgende Dag over, for at sende min Oppasser med Bagagen iforveien at bestille Skyds for os paa de forskiellige Stationer lige til Christiania.

Det var i Juledagene, og Leirdølingerne, der vare bekiendte over hele Norge for deres forvovne og vilde Charakteer, tumlede sig i vild Lystighed ude og inde, Nat og Dag. Drikken og Dandsen, Støien og Slagsmaal, vilde Kapkiørsler i Slæde gienløde over den store, stærktbebyggede Dal.

Det var en herlig Race Mennesker, disse Leirdølinger: stærktbyggede, med kæmpemæssige Lemmer, frie og kiekke i Væsen. Om deres Mod og Vildhed fortælles der mange Træk fra Krigen paa Grændsen; det heed saaledes, at det havde kostet Møie at faae dem til at give Pardon til den overvundne Fiende og skienke ham Livet. Naar en Svensker kastede sit Vaaben og begiærte Pardon, svarede de med Latter:

— Troer Du, det giælder i Krigen at bede for sig? Ja saa var det ingen Sag at gaae i Krig!

Henimod Middag satte vi os i vore Slæder og kiørte igiennem Dalen og op i det snevre Pas, der fører over Filefield. Denne Vei er en af de interessanteste i Verden, jeg troer, der regnes at være tre Mile op til *Maristuen,* som ligger paa denne Side, en Miil fra den øverste Top. Opkiørselen er vel langsom, men ikke saa farlig som Nedkiørselen; alligevel kunde vi giøre

os en god Forestilling derom, især paa et Sted, der kaldes *Galdrene*.

Veien gik her i Zigzak og var paa sine Steder saa steil, at vi maatte staae ud af Slæden og ved Hiælp af Pigstave og Ragsokker møisommelig arbeide os opad den iisbelagte Bakke, idet vi med den ene Haand klamrede os til et stærkt Bielkerækværk paa Veiens Yderside, udenfor hvilket Fieldet gik brat af til en mange Hundrede Fod nedenfor løbende Elv. For Enden af hver af disse Zigzaklinier var der til Beskyttelse opført en Muur af et Par Fods Høide; men den var til saa liden Beskyttelse, at Oberst *Reichborn* paa sin Reise til Bergen om Foraaret havde havt det Uheld, at Hesten for hans Bagageslæde gled ud midt paa Bakken og kom ned med en saadan Fart, at den kastedes over Muren, hvor den dog med Slæden og Bagagen, i temmelig uskadt Stand, fandtes liggende paa en fremspringende Kant af Fieldet og blev frelst. Værre var det et Par Aar før gaaet en Præst fra Bergen, som midt om Sommeren mistede Vogn og Hest paa lignende Maade.

Nærmere imod Toppen af Fieldet blev Veien mindre farlig, og vi naaede i Skumringen til Maristuen, hvor vi skulde overnatte.

En Miil omtrent fra den øverste Top er der paa hver Side af Fieldet opført et Herberge for Regieringens Regning; det ene kaldes Maristuen og det andet *Nystuen*. Den Reisende finder her Huusly og godt Nattequarteer; men Fødemidler maae man selv medbringe. En varm Stue og gode Senge samt de nødvendigste Kiøkken- og Bordrequisitter erholdes her for en moderat Betaling.

Kort efter vor Ankomst tog det paa at storme og snee. Mange Bønder med store Slæder, hiemmehørende i Dalen hinsides Fieldet, samledes i Aftenens og Nattens Løb, og hele Natten hørte vi Ulvenes Tuden rundt om, lokkede til ved Lugten af Hestene. Den næste Morgen var Stormen og Sneefoget endnu stærkere, og endnu ved Middagstid erklærede vore Skydsfolk det for umuligt at tænke paa at vove os ud. Flere

Bønder, som havde giort Forsøget, vendte tilbage og bekræftede Skydskarlenes Ord.

En Time eller to efter Middag kom imidlertid vore Karle ind og meldte, at der nu syntes at vise sig en lille Aftagen i Stormen, og dersom vi vilde vove os ud, troede de nok, de kunde bringe os over og naae det næste Skydsskifte før Mørket. Den ene af vore Karle var en gammel Postkarl, der havde mere Erfaring end de fleste af Bønderne endog. Vi vare derfor de Første, der droge ud; Bønderne lavede sig ogsaa til, men ventede lidt for at see, om det lykkedes os.

Sneefoget var saa tæt og Stormen paa den nøgne Fieldmark saa voldsom, at vi neppe kunde drage Aande. Veien, der var betegnet med lange Stager med en Halmvisk paa Toppen, var paa mange Steder saa tilføget, at Hestene sank i med hele Kroppen, saa at blot Hovedet ragede op, vi maatte ofte forlade Veien og omgaae Sneedyngerne, hvorved det blev vanskeligt at finde ind paa den iøvrigt brede og velvedligeholdte Chaussee, der er anlagt over Fieldet, da Sneen laae mange Steder saa høit, at Stængernes Halmviske vare usynlige.

Vore to Slæder vare de forreste og endnu de eneste, der havde vovet sig ud. Ved at komme hinanden til Hiælp lykkedes det os imidlertid efter megen Møie og Besvær at naae Toppen af Fieldet, og nu gik det rask nedad, hvor vi havde mere Ly for Veiret, saa at vi, endnu før det var ganske mørkt, ankom til Skydsstedet, hvor frisk Befordring ventede os siden Morgenstunden. Hernede paa denne Side Fieldet var det Tøveir, og da vi kom ud over en Søe — *Randsøen* troer jeg, det var —, kiørte vi i Vand, der stod ovenpaa Isen næsten op til Bunden af Kanen.

Vi overnattede paa det Sted, vi kom til — *Tune* eller *Tunelevold* troer jeg, det heed, og da vi næste Morgen toge bort, var det en skingrende Frost med stærk Blæst. Reisen gik atter over den nu speilblanke Søe, og her mødte os et lille Uheld strax ved Nedkiørselen paa Søen, idet Isen brast for min Hest et Hundrede Alen omtrent fra Strandbredden, og det arme Dyr,

som et Øieblik sank heelt under, arbeidede fortvivlet for at komme op. Jeg kom tidsnok af Slæden for at undgaae at deeltage i det kolde Bad og frelse vor Madtine.

Paa vort Raab om Hiælp kom nogle Folk tililende fra Gaarden, og det lykkedes dem ved Hiælp af Stænger at faae Hesten op igien, men Dyret skiælvede af Kulde og blødte stærkt af Næsen. Man hældte det et Glas Cognac af min Flaske i Munden og Næseborene, spændte det atter for og lod nu staae til, alt hvad Hesten kunde trave hen ad den speilblanke Iis og med den stærke Blæst i Ryggen. Aldrig har jeg seet en Hest trave saa stærkt som denne; det var en deilig ung Skimmel, og da vi naaede det næste Skifte, stod den i eet Skum af Sved, hvorved Kudsken meente, en Forkiølelse var fordreven.

Reisen gik endnu nogen Tid over den tilfrosne Søe, siden ad Landeveien. Vi kom igiennem Norges skiønneste og frugtbareste Dale, og Landskabet var, selv i dets Vinterdragt, yndigt, og Huse og Mennesker vidnede om Velstand og en høiere Cultur. Hvor vi overnattede, fandt vi anstændigt Logis og god Beværtning.

Paa Veien besøgte vi Præsten paa *Granevold*, Provst *Lassen*, en Broder af Toldintendanten Etatsraad *Lassen* i Bergen. Manden var en smuk og fiintdannet Mand; Familien, Huset og alle Omgivelserne hensatte En i den fine Verden, i den Tids meest dannede Kredse. Den forrige Amtmand i Bergen, nu General-Intendant Vibe, havde med sin Familie tilbragt Julen paa Granevold, men var netop reist tilbage til Christiania. Os havde man ogsaa giort Regning paa som Giæster, da man fra Bergen var underrettet om vort Komme, men uheldigviis havde vor Reise forlænget sig over al Beregning.

Det var Skade, at jeg kom til at gaae Glip af den Fornøielse. Julefesten i de velhavende Familier paa Landet i Norge feiredes endnu i Oldtidens Smag: flere Familier fra fiernt og nær, fra Stad og Land samledes paa Indbydelse at tilbringe Juledagene paa Gaarden; alle Kamre vare optagne til Logis for Giæsterne, og de Yngre af disse maatte lade sig nøie med at

sove paa Gulvet paa improviserede Søstersenge. Jagt og Kanepartier om Dagen, Dands, Lege og Kaartenspil om Aftenen dannede Forlystelserne, undertiden gaves et Skuespil, en holbergsk Comoedie eller en indstuderet Amateurconcert; rigelig Spisen og Drikken hørte naturligviis med til Høitiden. Unge og Gamle vare glade, og de otte, ti Dage svandt i Lystighed og Gammen.

Af Eventyr havde vi ingen videre her igiennem de skiønne Dale, end at vi flere Steder fandt Folkene allarmerede af et Besøg af Ulve.

Et Sted, vi ankom til ved Middagstid, fandt vi alle Beboere udenfor, stirrende op ad Veien efter en Flok, der havde været inde paa Gaarden og bortsnappet et Lam eller en Griis; et andet Sted kom Gaardhunden netop tilbage fra en Kamp, den seirrig havde bestaaet med et Par Ulve, der havde bidt sig tilblods paa Hundens med Pigge besatte Halsbaand; men Ulvene selv fik vi ingensteds at see; dog vare vore Skydskarle saa forsigtige, naar vi i Skumringen kiørte over Isen, at lade Piskesnærten slæbe bagud, for at skræmme dem.

Vi vare flere Dage underveis fra *Filefield* til Christiania. Veiret var smukt med klar Luft og Solskin, hvilket giorde Reisen meget behagelig, uagtet Frosten var stærk; den følte meest om Morgenen tidlig, naar vi kom i Slæden, og den første Times Kiørsel var da meget bidende.

Jeg erindrer det forunderlige Indtryk, det giorde paa mig, naar vi i det skrappeste Trav kiørte over de tilfrosne Søer og en nyfalden Snee havde tildækket Sporet; det forekom mig, som om vi ikke kom af Stedet, uagtet jeg saae Hesten bevæge Benene med den største Hurtighed, og det var kun, naar vi nu og da passerede den indstukne Green eller en mørk Gienstand paa Sneefladen, at jeg kunde udrive mig af Illusionen.

Landskabet, vi kom igiennem, var selv i dets Vinterdragt henrivende skiønt, og vi fandt allevegne ypperligt Nattequar-

teer med smukke Værelser, propre Senge og et fortræffeligt Aftensmaaltid.

I Christiania opholdt vi os et Par Dage. Vi meldte os hos Statholderen, Prinds Frederik af Hessen, Kongens Svoger. Audientsen var kort og uden Interesse.

Fra Christiania gik Reisen over Moss og Frederikstad til Frederikshald, hvor vi laae en Nat og reiste videre den næste Formiddag uden at give os Tid til at besee den lille ret nette Stad. Af denne Reise erindrer jeg intet Videre, end at vi i Tøveir forlode Christiania i Slæder, som vi siden maatte ombytte med Kariol.

Fra Frederikshald gik Veien til *Strømstad*, hvor vi tilbragte et Par Dage, af hvilken Grund kan jeg nu ikke erindre, blot det, at vi giorde Bekiendtskab med en svensk Officier ved Navn *Westfeldt,* der var overordentlig artig imod os og indførte os paa et Bal hos en Oberst, hvor vi traf en Samling af Damer, der staar for min Erindring som de smukkeste og slankeste Skiønheder, jeg har seet forsamlede nogetsteds. Man kappedes om at vise os Artighed, og vi morede os fortræffeligt.

I Gothenborg besøgte vi Capitain *Frederik Holsten* af den danske Marine, der fungerede som en Slags militairdiplomatisk Agent eller Generalconsul her. Han var et fortræffeligt Menneske, ualmindelig smuk af Person, begavet i høi Grad og en tapper og i alle Henseender udmærket Officier. Holsten tog særdeles venligt og kammeratmæssigt imod os; vi tilbragte Aftenen hos ham, og da vi gik, stoppede han os begge en Flaske god Madeira eller Portviin i Lommen til Forfriskning paa Reisen. Touren gik uden videre Ophold til Helsingborg og derfra over Sundet til Helsingør, som jeg nu første Gang saae igien siden Marts 1808, da jeg med Linieskibet Prinds Christian seilede herfra paa dets ulykkelige sidste Togt

I Helsingør forbleve vi kun Natten over. Jeg traf her min gamle Skibskammerat Top ansat i det meget indbringende Postmesterembede. Han hoppede rask omkring paa sit Træbeen og lod til at føle sig meget lykkelig og vel i sin nye Stilling.

Den næste Dag kiørte vi henimod Middag fra Helsingør og naaede Lyngby ved Mørkningen. Her havde vi besluttet at tilbringe Natten, deels for ikke saa seent paa Dagen at giøre vort Indtog i Kiøbenhavn, hvor vi efter flere Aars Fraværelse næsten vare Fremmede, deels ogsaa fordi Lawætz vilde giæste en gammel Bekiendt i Lyngby, en Mand, der havde været hans Faders mangeaarige Kammertiener og nu eiede Klæde- eller Kattunfabrikken i Lyngby. Hos denne vakkre aldrende Mand tilbragte vi Aftenen, og næste Morgen naaede vi da omsider Kiøbenhavn ved Middagstid.

Jeg tog ind i min Onkel Rosteds Huus, hvor jeg var velkommen Giæst i et Par Uger, indtil jeg fik Logis paa Søcadetacademiet. Det traf sig nemlig saaledes, at da jeg aflagde Besøg hos Admiral Sneedorff, som tog overmaade venligt imod mig, da han af Sønnens Breve kiendte det venskabelige Forhold, der var opstaaet imellem denne og mig, pressede han mig stærkt om at tage Ansættelse ved Academiet som anden Lærer ved Navigationen.

At komme til Vliessingen paa Flaaden der, var der nu ikke længer nogen Udsigt til, da vore Søfolk hen paa Foraaret bleve kaldte tilbage, paa Grund af, at Danmark tænkte paa at trække sig ud af Alliancen med Frankrig, efter det store Nederlag i Rusland. Skiøndt nødig, maatte jeg give efter for Sneedorffs Forestillinger, jeg blev ansat og tiltraadte med Februar Maaneds Begyndelse min Lærerpost, den jeg — Gud veed det — kom meget slet forberedt ind i.

Imidlertid gik det hermed, som det kunde, man fordrede ikke Stort i de Tider, og jeg besluttede at følge det gamle Ordsprog: — At lære selv, idet jeg lærte Andre.

Foruden denne offentlige Undervisning fik jeg strax en Mængde Elever til privat Undervisning i Sømandskab, jeg troer vist tyve til tredive, det hele Antal nemlig af de yngre Cadetter. Grunden hertil var, at J. C. Grove, der var kommen ned fra Stavanger og kort før mig var ansat ved Academiet som Cadetofficier, havde nægtet at give privat Undervisning

for den lave Priis, Sneedorff af Hensyn til Forældrenes ugunstige Kaar under de trykkende Pengeforhold havde fastsat.

Grove var en fortræffelig Mand, men stolt og stiv af Charakteer, han vilde ikke indrømme nogen Anden at bestemme Prisen for hans Arbeide. Sneedorff henvendte sig nu til mig, uden at sige mig, hvad der var passeret imellem ham og Grove, og jeg fandt Omsorgen for Forældrenes Tarv meget billig og modtog Tilbudet, hvilket Grove siden tog mig noget ilde op, skiøndt jeg var ganske uvidende om, at han havde afslaaet det.

Herved fik jeg meget at bestille, men ogsaa en ret god Fortieneste, som kom kiærkommen tilpas, da Secondlieutenantsgagen og Tillæget for Lærerposten samt det frie Logis langtfra strakte til de allerførste Livsfornødenheder, saa slette som Pengene nu vare blevne; en Flaske Viin kostede meer, end en Maanedsgage for en Secondlieutenant beløb sig til, og Statsbankerotten og Rigsbankens eller Nationalbankens Oprettelse indtraf kort efter i samme Aar.

Mine Forældre besøgte jeg strax efter min Hiemkomst. Jeg ankom til Frederiksborg om Aftenen, og da jeg traadte ind i Stuen, sad min Fader med et af de mindste Børn paa Skiødet i Sophaen. Han satte Barnet fra sig og kom mig imøde som en Fremmed, først da jeg udbrød:

— Kiender Du mig ikke, Fader! gienkiendte han mig, og nu var jeg i et Øieblik omringet af hele Familien, Store og Smaa, af de sidste var der flere, der aldrig havde seet mig, det var over fem Aar siden, jeg sidst var hiemme, i denne Tid var tre Brødre komne til Verden, og min ældste Søster var givt med *Duurloo*, en Vestindianer fra St. Jan, hvor Faderen havde eiet en Plantage.

Han — min Søsters Mand — var opdraget til Handelsstanden, i Kiøbenhavn, paa den rige Grosserer *Peschier's* Contoir; kort før Krigen havde han begyndt Handelen for egen Regning; en Ladning, ham tilhørende, var bleven opbragt og priisdømt i England, hvorved en stor Deel af hans Formue gik

tabt. Han kiøbte sig en Avlsgaard, *Lille Egede,* i Nærheden af Korsør, hvor han nu boede, og var, sagde man, en dygtig Landmand.

Ogsaa min Fader havde lidt Tab. Han havde, paa Grund af Embedsclassens stedse tiltagende Nød ved Pengenes Forværrelse, seet sig tvungen til at sælge to Bøndergaarde, han eiede, og den Gaard i Byen, han selv havde bygget sig. For at komme ham til Hiælp havde Geheimeraad Levetzow forskaffet ham en temporair Ansættelse under Krigen som Overmagazinbestyrer i Sorø, et Slags Armee-Intendantur, hvilket Embed han bestyrede i Forening med de to, han havde i Frederiksborg, Hospitals- og Over-Vei-Inspecteurposten, og paa denne Maade lykkedes det ham at ernære og opdrage den talrige Familie, han havde, dog ikke uden, som alle Andre, at maatte underkaste sig betydelige Indskrænkninger og Savn.

Min Onkel Rosted havde mistet den største Deel af sin betydelige Formue, han havde arvet efter sin Søster, Fru Bodenhoff, og som jeg hørte anslaaet imellem fiirsindstyve og hundrede Tusind Rigsdaler Courant. Han havde ladet sig overtale til i Forening med Justitsraad, senere Etatsraad *Aagesen,* hans Fætter, og en anden Contoirchef ved Admiralitetet, *Kemp,* at indlade sig paa Handelsspeculationer og Skibsrhederie; de eiede flere Skibe, deriblandt den af Marinen kiøbte Chebeque *Lindormen* — egentlig 18 Kanoners Brig —, og disse bleve alle tagne af Englænderne ved Krigens Begyndelse, tildeels med Ladninger for Rhederiets Regning.

Disse betydelige Tab foruden Pengeomsætningen og Rigsbankforordningen havde reduceret hans Formue til en Ubetydelighed.

Overhovedet var Tilstanden i hele Landet i høieste Grad fortrykt efter den lange Krig. Alle Formuer vare ødelagte; alle Mennesker havde maattet indskrænke sig paa alle Maader i deres Huusholdninger; man klædte sig i de simpleste hiemmevævede Tøier, Kaffe, Sukker og andre Colonialvarer kunde neppe erholdes for Penge, Viin blev i lang Tid ikke drukket

ved Hoffet, i mange Embedsfamilier var Trangen, endnu længe efter Krigen, saa stor, at Kiødspiser og varme Middagsmaaltider ikke daglig, ofte kun et Par Gange om Ugen, kom paa deres Bord.

Ved Siden af denne Trang saae man igien hos Mange, skiøndt forholdsviis kun Enkelte, den meest overdrevne Luxus og Ødselhed; det var Folk, som ved Kaperie pludselig vare komne til uhyre Rigdomme, der ligesaa hurtigt forødtes, eller Folk, der dreve en fingeret Handel med Varer, der ikke existerede, Slutsedler, nemlig, paa en vis Quantitet Colonialvarer, hvilke Sedler solgtes fra Mand til Mand imod Udbetaling af Differentsen i de stedse stigende Priser, uden at der, saalænge Krigen varede, kunde være Spørgsmaal om at tilveiebringe Varerne selv.

Mange Grosserere kom ved denne Handel — hvori forøvrigt Mange udenfor Handelsstanden deeltoge — op fra Intet af, pralede med Besiddelse af store Capitaler, levede høit, giorde glimrende Giæstebud og holdt Equipager, men alle disse imaginaire Formuer faldt sammen i Støv ved Krigens Ende, og et Aar efter, at Freden var sluttet, var der ikke eet af de nye Handelshuse tilbage, og de gamle, der havde henslæbt en vegeterende Existents under Krigen, faldt sammen efterhaanden, under de sidste Anstrengelser for at slaae ind igien paa de gamle Handelsveie, de nu heelt forandrede Omstændigheder havde forstyrret.

Min Lærerpost ved Academiet gav mig Beskieftigelse og Udkomme, men Svækkelsen af mit Helbreed tiltog i en betydelig Grad. Jeg led af Nervesvækkelse og Hypochondrie, og dette Onde voxede saa stærkt, at jeg allerede i Mai maatte begiære mig afløst for at komme i en mere activ Stilling, hvilket lykkedes mig en Maanedstid efter, da jeg fik en Kanonchaluppe at føre, ved Kiøbenhavns Roflotille, under min gamle Chef Jessen, nu Commandeurcapitain. I dette mere bevægede Liv og ved flittigt at bruge kolde Søbade gienvandt jeg saa nogenlunde mit forrige Helbreed.

Før jeg gaaer til at berette de Krigstildragelser i Sundet, jeg deeltog i i denne Sommer, skal jeg først omtale min brave Reisekammerat Lawætzes beklagelige Død. Han var kort efter Ankomsten til Danmark bleven commanderet til Holsteen, hvor han blev ansat ved Kanonflotillen i Glückstadt. Herfra havde han i Foraaret aflagt sin Onkel Etatsraad *Lawætz* i Altona et Besøg, og da han giorde Tilbagereisen i en lille Jolle med fire Mand, blev Baaden af den stærke Strøm dreven for Bougen af et Skib, hvorved den kæntrede og Lawætz fandt sin Død i Bølgerne. Efterretningen herom bedrøvede mig; Lawætz var et godt Menneske, en brav og ærlig Kammerat.

Det var allerede hen paa Sommeren, i Juni eller Juli Maaned, at jeg tilligemed en halv Snees andre faste Officierer blev commanderet til Kanonflotillen ved Kiøbenhavn, som udrustedes paa Grund af det truende Forhold med Sverrig. Det var usædvanligt, at saa gamle Officierer bleve satte til at commandere en enkelt Kanonbaad. Blandt dem, jeg her kom sammen med, vare *Evers* og Jacob Lund, gamle Premierlieutenanter; af samme Grad vare *Ravn*, *Rosenstand* og jeg selv, der ogsaa ved denne Tid var avanceret til Premierlieutenant. Foruden de Nævnte vare *Flor*, Thostrup, *F. A. Paludan*, hvortil endnu kom et Par Maanedslieutenanter, saa at jeg antager, vi maae have udgiort tolv Kanonchalupper i Alt, foruden to andre under Blochs Commando, der laae i Trekroners Havn og to eller tre Raketchalupper, der vare de gamle Kanonchalupper, hvori der var lagt Dæk og Kanonerne vare anbragte paa Pivotslæde. De stode under Artilleriecapitain og Generalstabsadjoint *Schumachers* Commando, og Krieger og Schultz commanderede hver en af disse Baade under ham. Officierer og Mandskaber til de Fartøier, der stode umiddelbart under Jessen — Schumachers Flotilleafdeling var uafhængig af ham —, vare indlogerede paa tre gamle sløifede Fregatter, der laae fortøiede ved *Rødepæl* og gik under Navn af *Kogeprammene*.

Napoleons ulykkelige Felttog i Rusland havde bragt Danmark i en mislig Stilling; Uveiret trak meer og meer sammen. Kun en og anden enkelt Omstændighed vil jeg her anføre, det Øvrige bliver det Historiens Sag at skildre i Forbindelse og Sammenhæng.

Prinds Christian, Thronarvingen, blev sendt til Norge for at overtage Statholderskabet, hvorefter Prinds Frederik af Hessen kom ned og fik Commandoen af Armeen i Holsteen. Saa stor var Mistilliden til Sverrig, at man ikke turde lade Prinds Christian reise derigiennem, men lod ham forklædt som Matros gaae op til Norge i en aaben Lotsbaad, som Lieutenant Falsen førte; vistnok et uforsvarligt Vovestykke.

Sverrigs Opførsel imod Danmark blev hen paa Sommeren meer og meer udfordrende. To Lineskibe, *Gustav 3die* og *Äran*, krydsede paa Kiøgebugt og skræmmede alle vore Kystfarere fra at komme til Kiøbenhavn, ved at jage og skyde efter dem, under Paaskud af Visitation alene, da de endnu ikke gik saa vidt som til Opbringelse. Men ved denne truende Adfærd, som vi forgiæves giorde Forestillinger imod, hæmmedes Tilførselen af Levnetsmidler og andre Fornødenheder i den Grad, at man i Kiøbenhavn begyndte at ængstes for at komme i Mangel. Alle Kanonbaade af Kiøbenhavns Flotille beordredes derfor til i Forening med Schumachers Raketdivision og, saavidt jeg erindrer, nogle af de ved Dragør stationerede Kanonchalupper at tage alle i Kiøbenhavn værende Kystfarere, som vare seilklare, sydefter, under Convoi over Kiøgebugt. Admiral Krieger førte Overcommandoen.

Kanonbaadene roede henimod Aften igiennem Bommens-Løb og ind til Strømmen imellem Knippelsbro og Langebro, hvor Convoiskibene, en Snees Galeaser og Jagter, laae samlede. Her tilbragte vi Natten, fastbundne til Bolværket ved Knippelsbro, til ikke liden Plage for vor Lugtesands, aldrig er der nok regnet en saa concentreret Masse af Forbandelser ned over de ulykkelige Renovationskarle, der passerede Broen, som denne Nat. Hvergang en Vogn kom kiørende, foer hver Mand paa Kanonbaadene op af sin Slummer og udbrølte de skrækkeligste Eder og Skiældsord over de ulykkelige Kudske.

Næste Morgen tidlig halede vi igiennem Stakkaderne og seilede igiennem Kalvebodsløbet, og Dagen efter gik vi over Kiøgebugt og ned til Stege. Paa Kiøgebugt kom begge de

svenske Linieskibe jagende op imod os, men da vi holdt vor Convoi samlet imellem os og Landet og fortsatte rolig vor Cours, parate til at giøre Front, lod Svenskerne sig nøie med at betragte os i et Kanonskuds Afstand.

Efter at have ligget et Par Dage ved Stege for at samle en ny Convoi tilbage, gik vi med den ad samme Vei til Kiøbenhavn. Kort efter gik atter den hele kiøbenhavnske Flotille under Admiral Kriegers Commando ind til Dragør, i hvilken Hensigt veed jeg ikke, men der var Tale om et forventet Angreb af den svenske Flotille fra Malmø.

Det maae have været et eiendommeligt Forhold, der fandt Sted imellem Sverrig og os paa den Tid; Krigen var ikke erklæret, og dog sendte Svenskerne daglig et Par velseilende Kanonskonnerter over for at recognoscere eller allarmere os, og en Dag lod Krieger en af vore Raketbaade løbe ud at forjage en af disse Skonnerter med nogle Raketskud. Ved Christiansø var det udentvivel paa denne Tid kommet til en alvorlig Fægtning imellem vore der stationerede Kanonjoller og en svensk Brig, *Venta litet*, under Grev *Cronstedts* Commando, i hvilken Briggen blev slemt medhandlet.

Alt dette gik hen uden videre Følger, men, i August troer jeg, det maae have været, giorde endelig Jessen, som det heed uden Ordre, Udslaget paa Tingen, hvorved Krigserklæringen fremkaldtes.

Vi havde fra Kogeprammene daglig seet svenske Convoier staae nordefter, og det var bekiendt, at de gik igiennem Sundet uden at clarere Told. Vi Officierer talte med Forbittrelse om, at vi her maatte ligge stille og see paa disse Udfordringer, og eggede derved Jessen til en Dag at løbe ud med hele Flotillen efter en svensk Convoi. Den havde et stærkt Forspring for os, saa at det kun var Raketbaadene og den helsingørske Flotille, der kom til at beskyde den agterste Deel af Convoien, der dog undslap paa en Galease nær, som blev jaget paa Strand lidt Norden for Helsingborg og sat Ild paa af vore Folk.

Da Jessen saae, at vi vare komne for silde, lod han os giøre

Front og roe ind imod den svenske Fregat, der laae til Ankers ved Helsingborg, flankeret af to Kanonbaade for og agter af den. Svenskerne, som saae os komme roende ind paa dem med Kanonerne klare til at brænde løs, skiøde paa os, og vi vexlede nogle faa Skud med dem; det var Alt, thi Strøm og Vind dreve os Sundet ud, og begge de svenske Linieskibe kom forcerende op Syd paa. Vi havde ondt nok med at arbeide os op langs den siællandske Kyst og komme rundt om Kronborg Pynt, hvilket ikke før Midnat lykkedes os Alle. Her havde de aabenbare Fiendtligheder fundet Sted, og de første Skud vare faldne fra Svenskerne, heed det, skiøndt vi vistnok havde givet Provocation dertil, og det rigeligt, ved at brænde et Skib paa svensk Grund og lige derfra at vende os i angribende Stilling imod Fregatten. Da vi kom tilbage til Kiøbenhavn, heed det, fik Jessen en drøi Irettesættelse for at have handlet uden Ordre.

Et Par Uger efter, mod Slutningen af September, fik jeg Ordre til at modtage Admiralens Adjutant, Capitain *Uldall*, naar jeg gik paa Brandvagt ved Bellevue, med mine to eller, som det kaldtes, min Peloton Kanonbaade. Ravn, som jeg afløste, kom mig imøde, men fik Ordre til at vende tilbage med os, saa vi vare tilsammen otte Fartøier.

Uldall kaldte Officiererne ombord hos mig, der havde den Ære at skulle agere Flagskib, og meddelte os nu, at vi ved Midnat skulde indskibe nogle Hundrede Mand Soldater, der under Adjutanten Major *Rømers* Commando ventedes fra Lyngby. Toget gialdt Øen Hveen, hvor vi skulde landsætte Tropperne ved Daggry for at bemestre os eller ødelægge en Mængde Colonialvarer, som der vare oplagte. Hen paa Aftenen blæste det imidlertid op med en stiv Sydost, hvorved Expeditionen gik overstyr. Vi havde ondt nok med at holde os for vore Ankre Natten over, og om Morgenen lensede vi nordefter og søgte for Beskyttelse ind i Humlebæks Havn, hvor vi for Storm og Modvind maatte blive liggende et Par Dage.

Der blev talt meget iblandt os Officierer om denne Expedition, erindrer jeg. Der sagdes, at det var en Lykke for os, at

den gik overstyr, thi Svenskerne havde været underrettet om den og laae med Malmø Flotillen bag Hveen parate til at modtage os.

Man var ogsaa indigneret over Hensigten med den, som alene var at giøre Bytte af de dengang saa meget begiærte Colonialvarer; det var altid Generalstabens Hovedsag, at de giorde Priser, og den Søofficier, der giorde de fleste og rigeste, kom i høieste Gunst for dem. Men netop dette og den odieuse Byttelov, der var udkommen samme Aar, havde forbittret; men denne Lov giorde Søetaten til Landarmeens og især Generalstabens Tiener; den sidste fik Broderparten af Alt, hvad der giordes til Bytte paa Søen; man regnede, at en Officier af Generalstaben fik mere end den Officier, der giorde Prisen, og nogle af disse Herrer, deriblandt General Haffner, samlede store Formuer og conserverede dem, medens der efter Krigen neppe fandtes een Søofficier, der eiede nogen Formue af Betydenhed, erhvervet paa denne Maade.

Overhovedet sagde man, at Prisepengene ingen Velsignelse bragte, men forsvandt lige saa hurtigt, som de vare komne, hvilket vel nærmest maae tilskrives den store Omvæltning i Pengevæsenet. Men vist er det, at den nye Byttelov vakte stor Misfornøielse i Marinen, og der taltes høit om, at man herefter vilde brænde enhver Prise, hvorpaa der ogsaa gaves et Par Exempler, dog ikke uden at Capteurerne først havde forsynet sig med saa Meget, som de kunde medtage og uden for stor Opsigt giøre i Penge siden. Et saadant Exempel gaves paa Møen, troer jeg, og det i en større Stiil, hvor en vis Officier tilegnede sig en stor Deel af en Ladning Manufacturvarer og brændte Skibet med Resten. Admiral Bille maatte især bære Dadelen for den nye Lov, der iøvrigt var et Sidestykke til Fremgangsmaaden i Norge med den store Convoi, hvor Prinds Frederik af Hessen tilegnede sig den høiestcommanderende Admiral Fiskers Andeel.

Nogle Dage efter Tilbagekomsten til Kiøbenhavn gav Jessen mig Commandoen af en saakaldt Recognosceringsbaad, der just

var kommen tilbage fra en Krydstour i Beltet og nu skulde ud igien paa et nyt Togt, egentlig Kapertogt, thi Recognosceringen bestod alene i at snuse om efter Priser.

Baaden var en af de helsingørske Færgebaade, en saakaldt Kragejolle. Den var armeret med fire smaa Haubitzer og havde en Besætning af tolv eller sexten Mand, alle udsøgte Karle, dygtige Matroser, stærke, forvovne og behændige Folk. Jeg var meget glad ved denne Commando; der var noget særdeles irriterende i denne Vikingeseilads langs Kysterne, denne Speiden ud over Havet efter Bytte; det har saa megen Lighed, dette Liv, med Jagten og med — Røverlivet, der jo ligger saa ganske i Menneskets Natur og har saameget tiltrækkende ved sig, at Efterabelser af det hører til Drengealderens kiæreste Lege.

Jeg forlod Kiøbenhavn den 5te October paa en klar og kold Frostdag; det havde nemlig allerede i en Ugestid frosset temmelig stærkt, hvilket bekræfter den Observation, man vil have giort, at en stræng og vedholdende Vinter altid kan forudsiges, naar Frosten tidlig indfinder sig, thi denne Vinter blev en af de strengeste og langvarigste, Nogen kunde mindes. Jeg kom for Stille, Nordenvind og Strøm den Dag ei længer end til Helsingør, hvor jeg overnattede. Næste Morgen seilede jeg videre med samme klare Solskin og Frostveir og naaede om Aftenen, efter Solens Nedgang, indtil Spodsbierg i Mundingen af Isefiorden.

Vandet var her saa grundt, at vi hvert Øieblik kom til at staae paa og kunde ikke naae Landet, der endnu laae temmelig langt fra os. Vi gave os til at raabe, for at faae Hiælp fra Land, og omsider kom et Fruentimmer, Lotsens Kone, troer jeg, roende ud til os i en Baad. Hun gav Anvisning, hvor Folkene skulde lægge hen med Baaden; mig tog hun over i sin Jolle, og da vi vare Landet paa et Hundrede Skridt nær, steg hun ud og tilbød sin Ryg for at bære mig i Land. Da jeg giorde nogen Indvending, svarede hun:

— Sid kun op, jeg er vant til det. — Jeg vægrede mig ikke

længere og blev saaledes bragt tørskoet i Land. Den skikkelige Kone gav os Huusly i hendes Stue, hvor jeg tog mit Natteleie paa det lange Bord, og mine Folk paa Gulvet.

Næste Morgen blæste det stivt af Nordøst; vi passerede igiennem det lille Løb over Siællands Rev, som kaldes Gniben, og kom nu ind i Beltet, men her trak Vinden sig til Sydøst, og jeg maatte nu krydse hele Dagen og naaede ikke op under Revsnæs før temmelig seent paa Aftenen.

Natten tilbragte jeg, indhyllet i min Kappe, paa Bænken i et Bondehuus. Om Morgenen gik jeg ned til Batteriet paa Revsnæs, hvorfra en meget stor engelsk Convoi var i Sigte, liggende til Ankers under Asnæs. Det havde blæst haardt om Natten, og flere af Koffardiskibene havde mistet Masterne, formodentlig ved at rage ombord paa hinanden. Dette gav mig Haab om let Bytte, saameget mere som Bedækningen ikke var talrig i Forhold til den store Convoi; der saaes nemlig to Linieskibe, som jeg siden fik at vide, var det danske 74-Kanoners Skib *Prindsesse Carolina* og *Warrior*, og tre Brigger.

Paa Batteriet traf jeg foruden de derved ansatte Officierer en gammel Kammerat, jeg ikke havde seet siden 1807, Premierlieutenant *Blom*, der laae her med en 16 Aarers Slup paa Lur efter Bytte. Han havde havt ligesaa lidt Lykke under Krigen som jeg. I Sommeren 1807 var han med Corvetten *Diana* under en Capitain *Meyer's* Commando gaaet til Middelhavet, hvorfra den var bestemt til Station i Vestindien. Ved Efterretningen om Krigens Udbrud mellem Danmark og England løb Corvetten ind til Cartagena i Spanien for at være i Sikkerhed. Her forblev den liggende et Aarstid eller to, indtil Revolutionen i Spanien udbrød og Corvetten blev giort til Prise. Officiererne og Mandskab fik Tilladelse til at reise hiem, hvor Blom ansattes paa Kanonflotillen. Medens vi vare sammen paa Batteriet, fortalte Blom mig disse hans Livs Hændelser.

Imidlertid var Convoien begyndt at lette. Et af Linieskibene kom Batteriet paa Skuddistance, og dette gav sig til at skyde. Da Linieskibet aabnede sine underste Batteriers Porte for at

besvare Skuddene, sprang en Soldat af Kongens Regiment ned fra Forhøiningen bag Brystværnet og greb Capitain *Stricker* af samme Regiment i Kiolen med de Ord:

— Jesu Kors, Herr Capitain, kom ned, nu skyder han! Capitainen bad ham med en Ed gaae Fanden i Vold. Dette Træk af Naivitet gav mig ikke det bedste Begreb om vore Soldaters Krigeriskhed efter en næsten syvaarig Krig.

Da selv Convoien var kommen under Seil og stod nordpaa, begyndte der at falde en stærk Taage, og Blom og jeg besluttede os til at gaae ud og prøve vor Lykke. Vi løb ned til Strandbredden, kom i vore Baade og satte ud efter i den Retning, vi troede, snarest vilde bringe os ind i Convoien, men bleve snart skilte fra hinanden i Taagen. Neppe et Quarteer efter opdagede vi Skibe igiennem Tykningen. Jeg holdt ned paa en Galease i Haab at giøre et let Bytte. Men jeg tog feil af Manden: han holdt af og flygtede rigtignok, men vedblev under Flugten at skyde det ene Skud efter det andet paa os af et Par Smaakanoner, foruden Geværskud, saalænge de kunde række.

I samme Øieblik lettede Taagen ganske pludseligt, idet Vinden sprang om til Nordvest. Jeg havde hørt Skud længer Syd paa i Convoien, som jeg giettede, foranledigedes af, at Blom var bleven opdaget. Idet Taagen forsvandt, saae jeg ogsaa en Orlogsbrig ifærd med at jage ham; men da denne saae mig, forlod den ham og satte efter mig, der var kommen midt ind i Convoien paa et farligere Sted end Blom. Der var nu ikke Andet for mig end see at komme bort.

Briggen begyndte snart at skyde efter mig, hvorfor jeg holdt mig inde imellem Koffardiskibene, saalænge jeg kunde, men disse giorde snart en aaben Plads for Briggen og undlode ikke at afskyde hver lille Kanon eller Gevær, de havde, paa mig, idet jeg passerede forbi dem. Det var, som naar en gal Hund eller et Rovdyr kommer i en Gade og Alle kaste Stene efter den. Briggen heiste sine Læseil og naaede mig snart. Der var

derfor Intet for mig at giøre, uden at opgive mine Seil og ligge stille.

I et Øieblik var jeg under Bougen af ham; han dreiede til og befalede mig at lægge op under hans Agterspeil. I største Hast bleve jeg og mine Folk tagne ombord paa Briggen, en Cadet med Mandskab sendtes ned i Baaden, der kastedes los, og Briggen gik atter efter Blom, der havde taget en svensk Brig og løb ind under Revsnæs Batterie, hvor han satte den paa Grund. Briggen, jeg var ombord paa, fik Signal til at tage Prisen tilbage, og bevæbnede Fartøier sendtes den fra alle Krigsskibene; men førend Angrebet kunde finde Sted, tiltog Kulingen saa meget, at Planen maatte opgives, og Blom beholdt sin Prise, der, efter hvad jeg siden fik at vide, var af ringe Værdi.

Medens vi laae under Batteriet, ventende paa Baadene, bleve vi heftigt beskudte fra det, Kuglerne stænkede Vandet ind paa Dækket og høit op under Merset, en Kugle traf os under Vandet og rystede Skroget saa stærkt, som om vi vare stødte paa en Klippe, dog uden at Skibet tog nogen videre Skade heraf.

Briggen vendte tilbage til Convoien, der var gaaet til Ankers igien, og da det var tagen til at blæse meget haardt, maatte alle de fremmede Baade forblive ved Briggen Natten over. Aftenen tilbragtes i Kahytten hos Chefen, der var saa artig at indbyde os til sig, og om Natten sov vi, de fremmede Officierer fra begge Linieskibene og de andre Orlogsmænd og jeg, Side om Side paa Dækket i det lille Merselukaf. Det var vakkre, muntre unge Mennesker, med hvem jeg straks var paa en fuldkommen fri og bekiendt Fod. Næste Morgen, da jeg vaagnede, vare de alle borte og Convoien iværk med at lette.

Vi stode nu ud af Beltet med den og gik til Gothenborg Rhed eller *Vingøsund*, som Englænderne kalde den, hvor der deels allerede laae, deels efterhaanden samlede sig tusind Seilere, det største Antal, jeg nogensinde har seet samlet paa eet Sted. Medens vi laae her, ventende paa god Vind, en Ugestid eller to, havde vi flere Gange haarde Storme af Nordvest. En

Dag erindrer jeg især, at henved hundrede Skibe flygtede fra deres Ankre, søgende Frelse høiere oppe i Revieret. Jeg gik paa Dækket største Delen af Dagen. Vi laae med Alting strøget og tre Ankere i Bund, ikke mange Hundrede Alen fra Klipperne; mange Skibe laae rundt om os med Nødsignal oppe, men Ingen kunde komme dem til Hiælp. En dansk Slup kom ind som Prise med det engelske Flag over det danske; den passerede os tæt forbi og gik til Ankers for mine Øine, et lille Stykke agten for os, og da jeg et Par Minutter efter vendte mig om fra at have gaaet langs Dækket, var den forsvunden: dens Toug var sprungen, og i næste Minut var den knust imod Klipperne.

To russiske Linieskibe saaes at være indkomne og gaaede til Ankers heelt ude, næsten i aaben Søe, hvor de laae med strøgne Stænger og Ræer. Vi troede dem uden Redning i denne farlige Stilling, men de rede dog Stormen lykkelig af.

Den lille Brig, jeg befandt mig paa, heed *The Insolent;* den var paa fiorten Kanoner, af fransk Bygning og et fortræffeligt Fartøi. Capitainens Navn var *Edward Brazier,* en dygtig og meget ung Mand, sagde hans Officierer; men han var af en vredladen og heftig Charakteer, af hvilken Grund han ikke var yndet af dem. Mod mig var han høflig, skiøndt han ikke videre nærmede sig mig, alligevel var han saa artig, da han under Opholdet paa Vingø Rhed gik iland nogle Dage i Gothenborg, at indbyde mig til at benytte en smuk lille Bogsamling, han havde i sin Kahyt.

En lille Scene, jeg havde med ham, da jeg blev tagen, gav mig, ved Maaden den endte paa, et gunstigt Indtryk om ham. Jeg havde strøget mit Flag og laae med opgivne Seil, idet han dreiede til, saa at Baaden kom under hans Agterspeil, hvorfra en Ende Toug blev kastet til os for at giøre Baaden fast ved Skibet. Capitainen stod selv oppe paa Hytten tilligemed en halv Snees Soldater, parate med deres Geværer. Ved det første Kast slap Tougenden ud af Hænderne paa mine Folk, og Capitainen, som troede, det var en List for at undflye, raabte med

en Ed til Soldaterne, at fyre paa os. Jeg stod paa en Tofte i Baaden og foer forefter, idet jeg raabte:

— Skyd ikke! Seer I ikke, at det er et Orlogsfartøi, jeg er en kongelig Officier ligesaavel som De! hvortil han svarede:

— Jeg bryder mig Satan om, hvad De er! Til Lykke for os klikkede i det fugtige Veir alle Soldaternes Geværer, vi vilde ellers være blevne dræbte eller saarede de Fleste af os, da Baaden laae lige under Speilet. Da vi vare komne ombord og Briggen atter i Fart, kom Capitainen hen til mig og giorde mig en meget artig Undskyldning for det Udtryk, han i Øieblikkets Heftighed havde brugt mod mig.

Officiererne vare godmodige og artige Mennesker, med hvem jeg levede paa en meget venskabelig Fod. Næstcommanderende, hvis Navn var *Samuel Langley,* fattede Venskab for mig og gav mig sin Adresse *Burnthouse,* et Gods eller Countryseat ved *Torbay* i Devonshire, for det Tilfælde, at jeg skulde komme i den Egn engang; dette skeete uventet et Par Aar efter og forskaffede mig megen Fornøielse, som længer hen vil blive omtalt.

Vi forbleve omtrent en fiorten Dages Tid liggende paa Gothenborgs Rhed, uvisse, om Briggen skulde gaae til England og jeg med den. Omsider kom der Ordre til, at jeg med mine Folk skulde indskibes paa en anden Brig *Flamer,* en ussel lille „Gunbrig“ paa ti Kanoner, for med den at føres til England. Dette skeete, og vi gik under Seil den næste Dag med en halv Snees Skibe under Convoi.

Reisen var meget stormende og varede over en Uge. Mit Selskab var en gammel Master og en Doctor, der var ingen subaltern Lieutenant, Chefen var Lieutenant, allerede tilaars, over de Fyrretyve, men en dygtig og brav Officier. Den raa og ryggesløse Conversation, jeg maatte døie med disse Messekammerater, overgik Alt, hvad jeg før i Tiden har oplevet. Vi kom til Ankers ved Sheerness, og jeg med mine Folk sendtes op ad Revieret til Chatham, hvor vi kom ombord paa det mig allerede kiendte Prisonskib Bahama.

Jeg maatte tilbringe en fiorten Dages Tid ombord i Prisonskibet, før mit Pas til Parolstedet Reading ankom. Mit Opholdssted var, ligesom den forrige Gang, i Skibets Sygelukaf, et med meget stærke og dobbelte Plankeskodder afdeelt Rum paa underste Batterie, der indtog næsten Halvdelen af Batteriedækkets Længde og Bredde. Det var saaledes rummeligt og luftigt; men desværre var det opfyldt af Syge, for det meste Svindsottige, hvoraf flere døde ved Siden af og rundt om mig. Det var Sorg, Kiedsomhed og Hiemvee, der bortrev disse Ulykkelige, hvoraf Mange havde hensiddet her i sex lange Aar, mange i Livets feireste Alder, da Trangen til Virksomhed, at færdes og tumle sig i Livets Kamp og Stræben, er stærkest, Andre i mere fremrykkede Aar, Familiefædre, paa hvem Tanken om Familiens Skiæbne hiemme, om den uoprettelig nedbrudte Velstand og Fremtidsbane, ideligen nagede. Det var en grusom, umenneskelig Tanke, at holde alle disse uskyldige Mennesker i et haardt og fortærende Fængsel igiennem mange Aar.

Nogle af de Folk, der blevne tagne med mig i 1810, forefandt jeg endnu her; Andre vare døde, Flere havde taget Tieneste paa engelske Skibe, og alle Soldaterne havde ladet sig hverve til Armeen i Spanien.

Det korte Ophold blandt disse Ulykkelige giorde et dybt Indtryk paa mig, og endnu flere Aar efter drømte jeg ofte, at jeg traf sammen med mine Folk, som efter mange Aars Forløb, udtærede og pialtede, fiollede og hiælpeløse, omsider vendte tilbage fra Fangenskabet, drømte dette saa levende og ofte, at jeg siden, og endnu den Dag i Dag, har ondt ved at overbevise mig selv om, at dette ikke i Virkeligheden har fundet Sted.

De, der havde lært et Haandværk, søgte Beskieftigelse hermed, saavidt det lod sig giøre uden Penge til at anskaffe Værktøi og Materialier; men Nøden giør opfindsom, og man saae Værksteder af alle Slags opslaaede i Kulen og paa Batterier, om Morgenen, saasnart Spulingen var endt. Der var Skomagere, Skræddere, Snedkere, Dreiere og Udskiærere i Træ og Been,

hvilket sidste Materiale erholdtes hos Skibskokken, ogsaa Krigsfanger, som dreve en indbringende Handel hermed og med det afskummede Kiødfedt samt andet Affald fra Maden.

Salget af disse Produkter og forarbeidede Sager, hvoriblandt var kunstige og ziirlig udskaarne Skakspil, Daaser, fuldt tiltaklede Smaaskibe og mange andre Ting, besørgedes iland med Englændere, som til bestemte Tider fik Tilladelse til at komme ombord; de afkiøbte Fangerne deres Varer eller medtoge dem i Commission til Salg i Land og bragte allehaande Varer, som Tobak, Grønsager, Øl, Arbeidsmaterialier osv., dem de enten selv solgte, gave i Udbytte, eller overlode Fangerne til Udhøkring blandt de Andre i Dagenes Løb. Kulen lignede derfor et Torv eller Bazar, hvor de forskielligste Udsalg og Værksteder fandtes fra Morgen til langt ud paa Dagen.

Nede paa Batteriet havde Kapercapitainer og Styrmænd, der vare udelukkede fra Parol, for at afskrække fra den Englændernes Skibsfart saa skadelige Kaperfart, deres, med Seildugsgardiner aristokratisk aflukkede Opholdssteder. Iblandt disse fandtes der mange dannede Mænd. De beskieftigede sig med Læsning og Studering, hvortil de erholdt Midlerne ved den danske Præsts Bistand. Flere af dem gave de unge Mennesker Undervisning i Styrmandskunsten, i Længdeberegning, Skrivning, Sprog og andre Kundskaber; Skoler vare oprettede, hvor Undervisning gaves regelmæssig til bestemte Tider; Examina holdtes for en udvalgt eller indbuden Commission, som gav Charakterer og udfærdigede skriftlig Examensattest, i Haab om, at denne engang i Tiden kunde komme den Examinerede til Nytte.

Jeg selv var engang paa Indbydelse nærværende ved en saadan Examen og fandt saavel Examinandernes Kundskabs-færdighed som den hele Ordning og Fremgangsmaade af dette Skolevæsen meget respectabel.

Om Morgenen, efter endt Reengiøring og Udluftning, saae man paa underste Batterie Smaaborde opsatte ved Kanonportene,

for Lysningens Skyld, ved hvilke unge og ældre Mennesker sadde beskieftigede med deres Bøger og Papirer.

Da den indre Ordensholdelse og Politie iblandt Krigsfangerne ganske var overladt dem selv, saa havde Nødvendighedens Tvang ogsaa heri været Menneskets bedste Veileder. Der havde dannet sig en fuldkommen og streng Skibsdiciplin, som Alle frivilligt havde underkastet sig. Ordningen, Opsynet hermed og Overholdelsen heraf var betroet til Capitainer og Styrmænd, som skifteviis valgtes imellem dem selv; Quarteermestere til Underopsyn valgtes blandt de ringere Fanger. Den indre Reenligholdelse og Orden, Kostuddeling og Maaltiderne, ja selv den personlige Reenlighed, Alt var under samme regelmæssige og strenge Opsyn som i en velorganiseret Orlogsmand, selv legemlige Straffe bleve exequerede, hvor det giordes nødvendigt.

I de første to Aar af Krigen, førend denne Diciplin blev indført, herskede der imellem de sig selv ganske overladte Krigsfanger den største Uorden, som undertiden førte til det vildeste Slagsmaal indbyrdes, til Drukkenskab og de ryggesløseste Scener. Englænderne brød sig ikke derom, de betragtede dem som vilde Dyr.

— Let them fight, as much as they like! — Let them eat each other, if they choose! var det almindelige Sprog. En Krigsfange var udenfor Loven.

Bergenserne havde især Ord for at være trættekiære og vilde Slagsbrødre, især naar de vare drukne, som de stakkels udtærede Mennesker bleve kun altfor let, blot af en Pot af det sletteste tynde Øl, sagde man; en Drik, Englænderne kaldte med det frygtelige Navn „Swipes“, og som var den eneste, de arme Folk engang imellem kunde faae Raad til at oplive sig med.

Englænderne blandede sig kun i Tumulter, der vare rettede imod deres Autoritet, og da grebe de uden Skaansel militairisk ind. Paa de franske Fangeskibe, en Snees i Tallet, skeete dette flere Gange. Forsøg paa at undvige vare paa dem ogsaa hyppige, og da blev der uden Barmhiærtighed skudt paa dem. Paa

det danske Skib hændte det kun een Gang, ved en drukken engelsk Soldats Forseelse, sagde man, der uden Ordre skiød ned imellem den i Kulen sammenpakkede oprørske Mængde af Krigsfanger og dræbte to Mand. En Lykke var det, at Officiererne formaaede at afholde de andre Soldater fra at fyre, et Par Hundrede Mand, der stode opstillede langs Rækværket ovenover, der vilde ellers være blevet et frygteligt Blodbad imellem den værgeløse, tæt sammenpakkede Mængde, der stod kun et Par Alen neden under dem.

De hyppige Forsøg paa at flygte, som Franskmændene giorde, vare ofte forbundne med høist romantiske Biomstændigheder og Træk, hvoraf jeg skal anføre et Par, jeg erindrer.

Jeg troer, jeg ved Beretningen om mit første Fangenskab har omtalt, at der løb et Slags Gallerie rundt om Skibets Yderside, hvor Skildvagter vare posterede, adskilte fra hinanden med Mellemrum paa tyve, tredive Alen; med skarpladte Geværer gik de bestandig frem og tilbage paa deres Post raabende hvert Quarteer det bekiendte „all's well!“ Den ringe Afstand, der var mellem dette Gallerie og Vandet, giorde det til en Umulighed at undslippe ved at skiære Hul igiennem Skibets Side, skulde man troe, og dog skeete dette flere end een Gang.

Saaledes havde to Franskmænd med usigelig Møie og ubemærkede af deres Medfangne faaet et Hul udskaaret stort nok til, at de nøgen kunde slippe igiennem. De havde herved beregnet alle Omstændigheder saa vel, at Flugten og den sidste Giennemskiæring af den yderste Plankeskal var opsat til den laveste Ebbetid, da Skibet kom til at staae paa Grund, hvorved de bleve istand til at skiære Hullet en Fod eller saa dybere nede fra Galleriet. Med Taalmodighed maatte de nu oppebie en Nat, hvor Ebbens laveste Punkt indtraf paa den for dem beleiligste Tid, og som tillige var mørk og iøvrigt gunstig for deres Forehavende.

Da Øieblikket kom, blev Giennembruddet giort; de slap lykkeligen ud og svømmede nu i den forud beregnede Direction mod Landet, med deres sammenrullede Klæder i et vandtæt

Overtræk baaren paa Skuldrene eller svøbt omkring Livet. Ganske undgik de imidlertid ikke at blive opdagede; der blev fyret paa dem af Skildvagterne, og Baade udsendtes øieblikkelig i Jagt efter dem, men ogsaa dette havde de været betænkt paa og slap et Stykke fra Skibet et Par oppustede Blærer løs, som dreve med Strømmen i en anden Retning end den, de indtoge, og saaledes lokkede Baadene paa Vildspor. I Land kom de lykkeligen, men bleve en Dag eller to efter grebne og sendte tilbage til Fangenskabet, hvor deres Flugtforsøg ingen videre Følger havde for dem, da deres Ret til at sætte sig i Frihed ganske anerkiendtes af Englænderne.

En anden Gang lykkedes det et Par Franskmænd ved høilys Dag at forlade Skibet, idet de, iførte civile Klæder, ganske ugenerte gik fra Skandsen, hvor de ubemærket havde vidst at skaffe sig Adgang, ned af Falderebstrappen og i en Baad, der ventede dem paa Siden. Skildvagterne, der antoge dem for et Par Herrer, der havde været i Besøg hos Skibschefen, lode dem uhindret passere. Men ogsaa de bleve siden anholdte i Land, da de som alle Franskmænd strax røbede sig ved deres Ukyndighed i det engelske Sprog.

Jeg blev noget overrasket ved herombord at træffe Oberst le Mezle, hvem jeg under mit forrige Ophold i Reading havde levet med. Han modtog mig med den sædvanlige franske Varme, og jeg fik efterhaanden at vide, at Giæld havde nødt ham til at opgive sin Parol og forlange at komme ombord paa det danske Prisonskib, som et Asyl, baade mod Creditorer og mod hans Landsmænds Forfølgelser. Her havde han ingen Udgivter til Logis og flere andre Fornødenheder og kunde saaledes leve taaleligt for de otte Pence daglig, der tilstodes ham.

I de Dage, jeg opholdt mig paa Bahama, indtraf der en lille Begivenhed, som ikke blev uden gode Følger for Obersten. Som han og jeg en Dag stod og talede sammen, kom pludseigen en smudsigklædt Person frem af den Flok Mennesker, der i de første Dage altid stimlede sammen for at betragte mig, og med det Udraab:

— Mais mon Dieu! est-ce que c'est vous, mon colonel? halvt knælende greb hans Haand og kyssede den. — Kiender De mig ikke igien? jeg er Schmidt, Deres gamle Tiener.

— Schmidt — Schmidt — est-ce que c'est toi, mon fils? svarede Obersten; og nu kom det til en Forklaring. Schmidt var Dansk af Fødsel, havde i Aarene —90 ladet sig hverve til fransk Husar og med Oberst le Mezles Regiment giort Felttogene med i Tydskland og Italien. Han havde tiltrukket sig Oberstens Opmærksomhed og var bleven Tiener eller stadig Ordonnants hos ham. Siden var han kommen fri fra den franske Tieneste og havde faret til Søes med det asiatiske Compagnies Skibe fra Kiøbenhavn, hvorved han omsider var kommen i Krigsfangenskab. Her paa Bahama havde han været saa lykkelig at opnaae den indbringende Post at være Skibskok.

Fra Gienforeningen eller Giensynet sluttede han sig med Liv og Siæl til sin gamle Herre; han børstede hans Klæder og var om ham saa ofte, hans Tieneste som Kok tillod ham det; og saalænge jeg var der ombord, hvor Obersten, der ogsaa havde Logis i Lazarethet, spiste og levede sammen med mig, sørgede Schmidt for, at vort Maaltid altid var arrangeret med en vis fransk Elegance. Jeg havde nogle engelske Penge, som jeg havde tilvexlet mig for danske hos Doctoren paa Briggen Insolent; jeg bestred altsaa Indkiøbet til vort fælleds Bord, og Schmidt viste, ved sin kunstmæssige Tilberedelse af vore Maaltider, at han var Kok meer end Navnet og ikke forgiæves havde levet iblandt Franskmænd i en Række af Aar.

Obersten var usigelig lykkelig ved mit Selskab, og det ikke uden Grund, som nysnævnte Omstændigheder viser. Han var en meget behagelig Mand, paa maaskee et Par Aar over Halvtreds, men derfor endnu ikke hærdet mod Amors Pile, fik jeg siden at vide.

I Reading havde han efter vor Afreise forliebet sig i en smuk Syjomfrue; med Presenter til hende af Guldkiæder, Uhre osv. havde han forødt de faa Penge, han bragte med sig fra Martinique, og var kommen i Giæld; hans Skiønne blev kold imod

ham, og Manden søgte i sin Fortvivlelse Tilflugt paa Prisonskibet. Klostre gaves der dengang ikke i England.

Da Napoleons Stierne nu efter Slaget ved Leipzig, hvorom, saavidt jeg erindrer, Efterretningen først kom til os, medens jeg var paa Bahama, syntes saa stærkt i Dalen, at Bourbonnerne for Alvor kunde begynde at fatte Haab, skrev Obersten til Greven af Artois — siden Louis 18. — og tilbød sin Tieneste. Han viste mig Breve fra en Oberst *Rapatel*, en Ven af ham, der var Adjutant hos den tilkommende Konge. Hvad der siden er bleven af min aimable Oberst le Mezle, veed jeg ikke; jeg hørte aldrig om ham siden.

Da jeg kom til Reading og besøgte Admiral *Villaret de Joyeuse*, bekiendt fra Slaget med Lord *Howe* den 1. Juni 1794, i hvilket han commanderede den franske Flaade, rystede denne aldrende og alvorlige Mand paa Hovedet, da jeg bragte ham en Hilsen fra le Mezle, og yttrede sin Beklagelse over, at denne brave Mand havde viist en Letsindighed, der ikke passede for hans Alder. Hvad mig angik, da holdt jeg af Obersten; han var en fiin, beleven Mand, mild og godmodig af Charakteer. I sin Omgang med os Danske, der vare saa meget yngre end han, bevarede han stedse mild faderlig Værdighed ved Siden af den hierteligste Tilslutten og Deeltagelse i en ungdommelig Munterhed, saa at Omgangen med ham var os meget gavnlig.

Det er en Lykke, en stor Lykke, der har fulgt mig i hele Ungdomsperioden af mit Liv, da jeg, ene, overladt til mig selv, traadte ud i Verden, ikkun sexten Aar gammel, i en høist bevæget Tid, at jeg kom i nærmere Berøring og Omgang med, deels berømte og høit anseete, deels brave og dannede ældre Mænd, der fattede Godhed for mig, optoge mig i deres Selskab og omgikkes med mig som en Ligemand. Naar jeg nu tænker derpaa, kan jeg ikke nok takke Forsynet for denne dets kiærlige Styrelse af min Skiæbne; de mange herlige Mænd, jeg har nævnt fra mit Ophold i Norge: Motzfeldt, Stabel, den gamle von Scholten, Præsten Rosing, Hollænderen Bernelot Moëns

og Franskmanden le Mezle fra mit Fangenskab i England, vare alle saadanne Mænd, hvis Omgang jeg, næst min kiærlige Faders omhyggelige Opdragelse skylder meget af det Gode, der udviklede sig hos mig, og som jeg nok kunde trænge til som Modvægt for min lidenskabelige Charakteer og Temperament og Forførelsen af det vilde Selskabsliv, jeg færdedes i, paa en Tid, da Sæderne endnu vare saa raa. Hvor mange vakkre, forhaabningsfulde unge Mennesker af min Omgangskreds har jeg ikke set henrives af Malstrømmen og gaae under før Tiden.

Mit Ophold paa Prisonskibet var længer denne Gang end de forrige; to, tre Uger hengik, troer jeg, før jeg fik min Parol og Pas til Reading. Det maae have været mod Slutningen af November Maaned, at jeg for tredie Gang kom hertil.

Af danske Officierer var her kun Bodenhoff, hvis Udvexling var bleven forhindret i al den lange Tid fra Midten af Aaret 1810 og til nu Slutningen af 1813, paa Grund af de svære Saar, han havde faaet, hvoraf især et Sabelhug i Hovedet endnu krævede Lægetilsyn. Vi flyttede sammen og førte fælleds Menage ved Hiælp af Bodenhoffs Tiener, der var en god Kok og en overmaade brav Karl, sin Herre overordentlig hengiven. Jeg bragte min Oppasser med mig, en Holstener, saa at vi samlede repræsenterede de tre Nationaliteter i det danske Monarchie — hvor snart Norge skulde udtræde af Foreningen, anede dengang Ingen af os.

Ikke længe efter min Ankomst indtraf ogsaa Lieutenant *Severin Kiærulf,* som var bleven tagen paa Overreisen til Norge i en aaben Chaluppe, et forvovent Foretagende i November Maaned, som man sagde, Kiærlighed til en ung Dame i Christiansand, han var eller siden blev forlovet med, havde drevet ham til.

Vi tre Kammerater, der vare nær Ligealdrende, skiøndt jeg var betydelig ældre Officier, harmonerede overmaade godt med hverandre og førte et behageligt Liv. Bodenhoff havde forlovet sig med en ualmindelig smuk Pige, Datter af en Architect, dette giorde ham naturligviis mindre længselsfuld efter Friheden, og

han kom ogsaa nogle Maaneder senere end vi tilbage til Danmark, hiembringende sin unge deilige Kone.

Om dette mit sidste Ophold i Reading er der ikke meget at fortælle. Der var kun faa danske Krigsfanger tilbage, næsten Alle af den lavere Classe, Skippere og Styrmænd. Foruden disse var der kommen et ikke ubetydeligt Antal Hollændere og nogle faa Franskmænd, alle Officierer, hvoriblandt Enkelte vare af høi Rang, som General *Daendels,* der havde været Generalgouverneur paa Java, Admiral Villaret de Joyeuse o. A. Vi havde ingen Omgang med dem; men Tiden svandt hen ret behagelig for os, Enhver beskieftigede sig paa sin Maade; jeg med at læse, giøre Extracter og Oversættelser af det Læste, samt forsøge mig i at nedskrive mine Tanker.

De politiske Begivenheder toge paa denne Tid en høist ulykkelig Vending for Danmark. Hertugdømmerne bleve oversvømmede af Fiender; man forlangte Norges Afstaaelse til Sverrig som Fredens Priis. Endnu haabede vi paa, at Napoleons Stierne skulde stige igien, men de fiendtlige Hære trængte stedse dybere og dybere ind i Frankrig, og tilsidst kom Efterretningen om Freden i Kiel. Denne sørgelige Efterretning afficerede os Alle meget, mig især, jeg troer, der findes iblandt nogle Opsatser fra mine Ungdomsdage et Stykke, hvori jeg har givet mine Følelser Luft i denne Anledning.

Det var vel i Slutningen af Januar, at der kom Ordre fra London, at jeg, som den ældste danske Officier, skulde komme op dertil for med Transportcollegiet at træffe Foranstaltninger til samtlige danske Krigsfangers Hiemsendelse. Jeg reiste altsaa dertil ledsaget af Kierulf, der var velforsynet med Penge og havde ansøgt om Tilladelse til paa egen Bekostning at opholde sig i London.

Vi toge ind i vort gamle Hotel i *Bouverie-Street,* men flyttede nogle Dage efter ind i den østlige Deel af Staden, i et privat Logis hos en Mrs. *Pakelin,* Enke efter en svensk Koffardicapitain, som holdt et saakaldt Boarding-House, det vil sige, hun gav Logis i Uge- og Maanedsviis med Kost og Alting i Huset. Her

havde vi det meget godt og Alt til billig Pris. Foruden os logerede flere Nordmænd der, og Huset var Forsamlingssted for Danske, Norske og Svenske af Handelstanden, Koffardicapitainer og andre.

Den nye Præst, der var kommen i Rosings Sted, kom ofte til os, hans Navn var *Kierulf*, han var i Slægt med Lieutenanten og havde nylig givtet sig med en dansk-engelsk Dame, Miss *Alsing*, Datter af en Kiøbmand i London. Foruden ham kom ogsaa *Feldborg*, en Dansker, der havde skaffet sig en temmelig usikker Existents ved literair Beskieftigelse; siden reiste han til Danmark og Norge for det engelske Bibelselskab og for det Lancasterske Undervisnings System; i sit Fædreland giorde han ingen Lykke, ikke heller ret i England, men i Preussen fik han omsider Ansættelse som Professor i det engelske Sprog, i Stettin eller Stralsund, hvor han efter nogle Aars Forløb døde. Hans Bog „Denmark delineated“ blev i sin Tid læst i Danmark, nogle andre Smaapièçer udgav han ogsaa; men videre Lykke giorde han ikke som Forfatter.

I et af Krigsaarene havde han som Commis for et engelsk Handelshuus giort en Reise i Danmark og Norge for at sælge en Deel Luxusartikler, Gud veed, paa hvad Maade han havde faaet dem indbragt. Han levede da paa en flot Fod og forskaffede sig Adgang i flere anseete Familier i Kiøbenhavn. Speculationen maae vel ikke have svaret Regning for Principalen, siden Feldborg ved Tilbagekomsten til London maatte tye til sit tidligere precaire Erhverv. Imidlertid havde det korte Solskin i hans Liv forlokket ham til at tage en Søster med sig, der hidtil havde været Gouvernante eller Lærerinde i Maleren *Horneman's* Huus. Denne stakkels Pige delte nu hans usikre Udkomme. Han tog hende et Par Gange med til os, naar vi indbøde ham til at spise med os, og jeg erindrer endnu, hvor megen Deeltagelse jeg følte for den unge Piges saarede Undseelse ved at finde sig, som hun maatte mærke, uindbuden og ene imellem saa mange Herrer.

Hun var smuk og i Særdeleshed indtagende med en ualmin-

delig næsten rørende Ynde, der var udbredt over hendes Væsen. Der var en Fiinhed i Dannelse og Aand hos hende, som giorde den forladte Stilling, hvori hun levede, piinlig; dette og Contrasten imellem hendes ædle og Broderens temmelig raa Væsen, giorde et saadant Indtryk paa os Alle, at jeg ikke erindrer nogensinde at have seet en saa hiertelig og ærbødig Opmærksomhed viist en Dame som den, der vistes hende af Alle i vor Kreds.

Hun havde den Lykke, Aaret efter at blive givt med en meget agtet Mand, en Geistlig og Professor ved Oxford Universitet, *Nicols* ved Navn; men døde pludselig Dagen efter Brylluppet. Ungdomskraftig, skiøndt fiin og med en tilsyneladende blomstrende Sundhed, var denne pludselige Bortrykkelse ligesom et Tegn paa, at saa yndig en Blomst var for fiin til at leve længer i denne grovere sandselige Verden.

Faderen var en fattig Brændeviinsmand i Lavendelstræde, fortæller Sønnen i sin Selvbiographie. Hvor Livet dog er riigt paa Poesie! Hvor mange yndige og poetiske Skikkelser svæver der ikke forbi os paa vor Vandring igiennem det, knap bemærkede, neppe ændsede i Øieblikket, men dog efterladende et Indtryk, der os ganske ubevidst bevarer sig for efter mange Aar at træde frem for Siælen i Erindringens milde Skiær. En saadan Skikkelse var denne Pige, der staaer for min Erindring som det skiønneste Billede af ædel Quindelighed, jeg nogensinde har mødt.

Den, der læser dette, vil forhaabentlig troe mig, naar jeg forsikkrer, at jeg ikke i ringeste Maade var, hvad man kalder forelsket i hende, der var ikke det mindste Spor til Nogen saadan Følelse hos mig, eiheller troer jeg hos nogen af de Andre i vor Kreds dengang, men det var — naar jeg nu skal finde et Navn for den — en hellig Ærbødighed, som den sande Høihed, der ligger i den reneste Quindeligheds Natur, indgyder ethvert nogenlunde velartet Gemyt.

Jeg gik engang imellem op i „Transportboard“ for at erkyndige mig om nærmere Ordre, men endnu vare Fredsratificati-

onerne ikke udvexlede og Aarstiden tillod ikke at tænke paa Indskibningen. Imidlertid indtraf pludselig min Ven Sneedorff, kommen til Edinburgh med Norges Afsending *Carsten Anker* og sendt forud til London for at bestille ham Logis osv. Sneedorff flyttede til os, og vi levede i uforstyrret Munterhed i nogle Dage, indtil Pigen en Aftenstund bragte et Brev, der var afleveret af Postbudet ved Døren, adresseret til Sneedorff fra Indenrigsministeriet. Det indeholdt Anmodning om at indfinde sig den næste Dag for Understatssecretairen for de udenlandske Sager.

Vi bleve forbausede over, at Regieringen eller blot Politiet kunde have Kundskab om Sneedorffs Nærværelse i London, endsige hans Bopæl. Han var i Edinburgh steget ind i den første den bedste Stagechoach, i London var han fra Værtshuset, hvor han var taget ind, ilet lige til vort Logis, hvor han strax flyttede ind. Alt, uden nogensinde at forevise Pas eller opgive sit Navn til noget Menneske. Saa frit kunde man reise i England dengang og, saavidt jeg veed, ogsaa endnu. Anmeldelse om Logerende af Huusværten var en ukiendt Ting i England.

Jeg ledsagede Sneedorff til *Downingstreet,* hvor vi af en Dørvogter bleve viist ind i en stor velmeubleret Sal, i hvilken der fandtes Borde med Skrivematerialier, Aviser osv. til Benyttelse af den, der opholdt sig for at vente paa Audients hos Ministeren. En Deel Mennesker samlede sig her efterhaanden, og tilsidst traadte en lille halt Mand, han havde Klumpfod, ind og gik uændset tvers over Salen mod et tilstødende Værelse. Det var Understatssecretairen Mr. *Hamilton* — Udenrigsministeren Lord *Castlereagh* var fraværende ved Fredsunderhandlingerne i *Chatillon.*

Sneedorff blev strax efter kaldt ind til den fungerende Minister og forblev der henved en halv Time. Paa Veien til vort Logis fortalte Sneedorff mig, at Mr. Hamilton med megen Høflighed havde giort ham en Mængde Spørgsmaal: først, hvor Anker var, og hvorfor han ikke kom til London.

— Sneedorff maatte strax skrive til ham og bede ham ufor-

tøvet komme; den svenske Minister, Baron *Rehausen*, havde Kundskab om hans Ankomst og havde formelig protesteret imod hans Modtagelse. Lord *Liverpool* — en Universitetsven af Anker, til hvem denne allerede havde skrevet — havde forhalet Besvarelsen, men længer kunde den ikke opsættes; derpaa erkyndigede han sig, under Yttring af særdeles Deeltagelse, om Tilstanden i Norge, om det havde Midler og Kraft nok til at modsætte sig Sverrig alene; han lod forstaae, at England ikke var utilbøielig til at anerkiende Norges Selvstændighed, naar man først saae, at det kunde hævde den imod Sverrig, og man vilde vide at undgaae ethvert Bidrag til Tvangsanerkiendelse fra Englands Side, de engelske Krydsere havde allerede Ordrer til at see igiennem Fingrene med Tilførsel af Levnetsmidler og andre Fornødenheder. Dette og mere, som jeg nu ikke nøie erindrer, var Indholdet af Samtalen.

Sneedorff skrev strax til Anker, der havde ladet sig opholde altfor længe i Edinburgh for at giøre Opkiøb af Korn og faae det sendt til Norge; denne vistnok meget vigtige Sag burde han ikke have givet sig af med selv, men overgivet den til en Agent paa Stedet eller medbragt fra Norge en egen hertil bemyndiget Person. Hans lange Udeblivelse havde de værste Følger, og da han omsider kom til London, blev han paa Rehausens Anstiftelse sat i Fængsel for en Giældsfordring, man fra gammel Tid havde paa ham, som Directeur for asiatisk Compagnie eller som Kiøbmand. Det Øvrige om Norges Skiæbne vedkommer ikke min Levnetsbeskrivelse.

Foraaret nærmede sig; Napoleons Fald var nær forestaaende, men endnu kom ingen Ordre til mig. Jeg gik regelmæssigt til Secretairen i Transportboard hver Uge for at hæve mine Diætpenge. En Dag i April sagde Secretairen mig, at der var Tale om at sende mig tilbage til Reading, paa Grund af, at Danmark tøvede med at ratificere Fredsslutningen; der kunde altsaa for det Første ikke tænkes paa Krigsfangernes Hiemsendelse, men han havde paa samme Tid den Godhed at give

mig det Raad, at gaae til Mr. *Reeves*, Chef for „Alien-Office“, og begiære Pas til at forlade Landet.

— Reis dermed uden videre, der er jo sluttet Fred i Danmark, Mr. Reeves vil derfor ikke negte Dem Pas, og jeg skal desuden indlægge et Ord for Dem hos ham.

Det var overmaade humant og venligt af denne Mand, og jeg undlod ikke at indfinde mig hos Mr. Reeves den næste Dag; i ham fandt jeg en ligesaa mild og human aldrende Mand, der strax gav Ordre til at udfærdige Passet for mig og Kierulf, med hvem han indlod sig i en lang fortrolig Samtale; han havde en Forkiærlighed for de Danske, hvem England havde giort stor Uret; han havde giort sig bekiendt med vort Sprog og vor Literatur, som han yndede. Hvad der ogsaa kan have bidraget at sætte den venlige gamle Herre i godt Humør, var Modtagelsen af et Brev, som han læste, mens vi vare hos ham, og meddelte os Indholdet af, sigende:

— De ere de Første her i London, der erfare denne Nyhed. Det var nemlig Efterretningen eller Meldingen om, at det var lykkedes Politiet at faae fat paa Capitain *Berenger* og arrestere ham, idet han var i Begreb med at indskibe sig til Amerika i Liverpool, hvorfra han nu var underveis til London.

Denne Berenger havde ved et Bedragerie sat hele England i uhyre Bevægelse. I de Dage nemlig, da Napoleon endnu kæmpede, som den saarede Løve, med afvexlende Held, saa at man vel haabede, men ikke vovede at sætte Lid til de Allieredes endelige Seir, landede en med hvid Kokarde prydet fransk Officier i Dover og forlangte med største Iil Postheste til London, hvortil han var sendt med Depecher af største Vigtighed.

I London lod han Vognen holde et Øieblik udenfor Børsen og for et bekiendt Kaffehuus længerhen paa Veien til Downingstreet, begge Steder for at hviske den store Nyhed, han bragte, at Napoleon havde abdiceret, den hvide Fane var heist i Frankrig og Bourbonnernes Restauration proclameret. Paa Veien til

Downingstreet, viste det sig siden, var han sporløst forsvunden.

Denne Nyhed var som et Lyn udbredt over London og havde til Følge at Statspapirerne, „Stocks“, stege pludselig mange Procent, og i de faa Dage, Skuffelsen varede, havde mange Kiøb fundet Sted, som, da Coursen atter gik tilbage til det forrige, lave Punkt, forvoldte meget store Tab for Kiøberne. Ved de Efterforskninger, der fandt Sted for at opdage Bedrageriets Ophavsmand, kom man efter, at en Herr *Johnstone Cochrane* og den bekiendte Admiral eller Capitain Lord *Cochrane* havde solgt Stocks til et meget stort Beløb, altsaa vundet betydelige Summer; det ledte paa Spor efter den egentlige Giernings-mand, der havde spilt en fransk Coureers Rolle og udspredt Rygtet: det var en fransk Emigrant, Berenger, der levede i nær Omgang med de nævnte Herrer.

Udfaldet af Sagen blev, at Berenger kom til at staae i Gabestokken og fik foruden Fængselsstraf, de andre Herrer fik samme Dom, men slap med Pengebøder og en mildere Fængselsstraf, troer jeg. Lord Cochrane maatte forlade Marinen og blev først efter en Række af Aar benaadet igien. Senere kom han til at bære Navnet *Dundonald*.

De to sidste Aftener, vi vare i London, var Staden illumineret i Anledning af den almindelige, nu virkelig stedfundne Abdication og Englands endelige Seir efter en tyveaarig Krig. Jeg erindrer endnu baade det storartede Skuespil af denne uhyre Stads Illumination og vor Forundring over den Ro og Orden, hvormed den store Menneskemasse bevægede sig igiennem Gaderne.

Kierulf og jeg reiste til Harwich, hvor vi indskibede os paa en lille Paketcutter, der bragte os til Helgoland. Det var den første Paket i dette Foraar, da Isen hidtil havde afbrudt Samfærdselen.

Om dette mit Ophold i London, tre Maaneder omtrent, veed jeg ikke noget Særdeles at bemærke. Vi morede os med at slentre om i Gaderne og betragte Boutikkerne, af og til besøge

et eller andet Billedgallerie og Museum, hvilke dengang endnu vare af mindre Betydning. Et stort Menagerie, hvor der foruden en umaadelig stor Elephant, et Panterdyr, en Rhinoceros, flere Løver og Tigre, de største og skiønneste, jeg nogensinde har seet, fandtes en meget stor Samling af Kænguruher af alle Størrelser, Abekatte og sieldne Fugle, var for mig maaskee den interessanteste af Seeværdighederne.

Af de større offentlige Bygninger besaae jeg kun Banken, Børsen, de to store Dokker: London- og Westindia-Docks, Tower — dog kun den ydre — og endelig Fleet Fængslet, hvor jeg flere Gange besøgte en stakkels Landsmand, der var hensat her for en Giæld, paadraget hans Skib, og som hans Rhederie i Danmark lod ham i Stikken for. Han var en Broder af Capitainlieutenant Otto Rasch, en af vore meest udmærkede Søofficierer. Den arme Mand var meget nedslaaet og leed øiensynlig af Tæring, som udentvivel har endt hans Dage, maaskee allerede i Fængslet, da jeg siden aldrig hørte om ham.

Jeg giorde Bekiendtskab med mange Mennesker, meest Nordmænd, Svenske og Danske, deriblandt nogle brave Folk, nogle ogsaa af en mere tvetydig Charakteer, Folk, man ikke vidste om, hvad de egentlig levede af, eller hvad der havde bragt dem hertil, og hvad de beskieftigede sig med.

Paa Helgoland opholdt vi os i flere Dage. Denne i mange Ting interessante lille Øe havde under Krigen forandret Skikkelse, og der var opstaaet et Liv paa den, som man aldrig havde kiendt der før, og som ogsaa snart forsvandt og nu allerede, da Krigen var til Ende, begyndte at forsvinde. Her havde en Mængde engelske Handelsagenter taget Sæde under de sidste Aar af Krigen og indsmuglede derfra Colonialproducter og Fabriksvarer til Stæderne paa Holsteens Vestkyst og i de omliggende Flodmundinger, trodsende de franske Douaniers, der efterhaanden, som Smugleriet tiltog og blev notorisk, ogsaa besatte Holsteens Kyster, til stor Forbittrelse for Indvaanerne. Confluxen af Mennesker og de store Pengeomsætninger bragte Rigdom til Øen. Huse opførtes i engelsk Stiil, engelsk Comfort og Luxus

fandt man allevegne, ogsaa Værtshuse saa gode som i de mindre Søestæder i England.

Vi maatte opholde os her i flere Dage for at vente paa Skibsleilighed til Husum. Garnisonens Officierer indbøde os til en Diner i deres Messe og vare meget artige imod os; overhovedet havde jeg under hele Krigen giort den Erfaring, at vi Danske saagodtsom strax vare paa en bekiendt og venskabelig Fod med Englænderne, naar, som Tilfældet var med mig og de Fleste af mine Kammerater, man talte Sproget med Lethed; Skikke og Sæder, den nationale Tænkemaade og Temperament, samt saa meget Andet havde saa megen Lighed hos begge Folk, at de betragtede os som Landsmænd.

Omsider var der en Evert — et fladbundet Fartøi —, som med en Ladning Kaffe skulde gaae til Husum. Vi toge Passage med den og naaede efter en kiedsommelig Seilads, der varede over fireogtyve Timer, som vi tilbragte liggende ovenpaa Kaffesække, endeligen dansk Grund.

Kierulf, der allerede paa Helgoland var bleven syg, maatte jeg efterlade i Husum, hvorfra jeg efter et to Dages Ophold tiltraadte Reisen til Kiøbenhavn over Flensborg, Kolding og videre, den Tids almindelige Route, hvortil der efter Omstændighederne medgik fire, sex, ja otte Dage imellem Hamborg og Kiøbenhavn, naar man ikke reiste om Natten. Saaledes erindrer jeg, at jeg overnattede i Flensborg, i Haderslev, i Middelfart, i Nyborg og i Slagelse.

En Reisecompagnon havde jeg faaet i Husum, en meget riig norsk Kiøbmand, *Marcus Pløen*, der ankom fra London kort efter os og bad mig om at dele Vogn med mig til Kiøbenhavn. Han var en ualmindelig smuk Mand og meget anseet i Norge paa den Tid, meest for hans Rigdom, troer jeg. Hans Charakteer behagede mig ikke, og vi vare ofte i det heftigste Skiænderie; var han hovmodig af sin Rigdom, saa var jeg, skiøndt meget yngre end han, ikke af den Natur, at jeg skulde bøie mig for Pengesækken, og jeg feiede ham, uden ringeste Skaan-

sel, af med en saadan Bestemthed, at han altid maatte giøre det første Skridt til Forlig.

Hvad der oftest gav Anledning til Striden, var hans bittre Udfald imod Danmark og Yttringer af et Sindelag, som jeg dengang forbausedes over, skiøndt det vistnok allerede længe havde været det herskende i Christiania, hans Hiemsted, og hvor han hørte til dem, der førte Ordet. Nu kunde jeg forstaae, hvad der havde bragt Conseilspræsidenten Kaas saaledes i Harnisk under hans Mission et eller to Aar iforveien til Christiania, at han lod falde Ord engang i et stort Selskab, som var nær ved at fremkalde Haandgribeligheder imod ham, fortalte man idetmindste.

Hvor dog alle Revolutioner — de være blodige eller ublodige — ligne hinanden og have Træk tilfælleds, ligefra Spiren, igiennem den gradvise Udvikling og til Catastrophen. Norges Frafald maatte af den kloge og erfarne Betragter — uden engang at tale om Statsmanden — allerede længe have været at forudsee.

Ved Ankomsten til Kiøbenhavn — det var den 2. Mai, husker jeg, skiøndt Isen endnu laae til langt udenfor Trekroner, — bragte jeg de Depecher, jeg havde modtaget af den danske Agent i London, Hornemann, til Grev *Rosenkrantz,* Udenrigsministeren, og havde senere Audients hos Kongen. Jeg bragte den første Efterretning til Danmark om Napoleons Fald, da man landværts var afskaaren ved Hamborgs Beleiring og søværts af Isen. Jeg havde altsaa meget at fortælle. Da jeg sagde Kongen, at man i England havde begyndt at tvivle om Kielerfredens Ratification, svarede H. M.:

— Nu er det skeet; Ratificationerne ere udvexlede i Chatillon.

Ved at see tilbage paa det, jeg har skrevet, bevæges jeg til at føie en lille Forklaring til det Skrevne. Det kunde af Læseren let udlægges som Affectation, som Jagen efter en for min Alder upassende Sentimentalitet eller Sligt, hvad jeg har skrevet om Feldborgs Søster; og overhovedet kan dette gjælde om mine Yttringer om Kiønnet flere Steder. Jeg vil hertil bemærke, at hvad jeg har skrevet, er skrevet i al Uskyldighed og Oprigtighed. Jeg har udtrykt Følelserne, som de opstode hos mig i Erindringen af min Ungdom.

Det er saa naturligt, troer jeg, for det aldrende Menneske, ved at kaste Blikket tilbage til det svundne Liv, at see mangt et, ofte ubetydeligt, Moment i det skinne frem, ligesom Solglimt i Livet, saa dette ligger i et mildt og yndigt Lys for os i Erindringen og gienkalder Følelserne fra hine Dage. Saaledes f. Eks.:

Hvor klart mindes jeg ikke den usigelige Fryd, jeg ofte som Dreng følte under de barnlige Lege; med hvilken Glæde styrtede jeg ikke ned ad Trapperne til Boldspillet eller Stylte-kampen i Academiegaarden, hvor bankede ikke mit Hierte af Glæde og Spænding, naar jeg paa et velvalgt Skiulested skuffede Legekammeraternes Søgen! Den usigelige Fryd, der saaledes fyldte min Siæl, staaer mig endnu i frisk Erindring; saa levende Følelser, denne salige Glæde kan kun tilhøre den

barnlige Alder; men hvor gierne dvæler ikke Tanken ved dem i Alderdommen.

Mon ikke deri ligger en Anelse, et Haab, en Forjættelse om lignende Følelsers Opvækkelse, om en Fryd, hvis Reenhed og Styrke ikke vil være ringere, den Fryd, der venter Siælen, naar engang alle Jordelivets Kampe ere endte?

NAVNEREGISTER.

Side

Aagesen, Peter. Født 1762, død 24. Juni 1830. Etatsraad, Bureauchef i Admiralitetet 245

Acheleie, Sigvart. Norsk Søofficier 206 215

Alsing, Peter Arboe. Født 1762. død i London 1833. Kiøbmand. Fader til Clarisse A., givt med A. C. Kierulf 268

Anker, Bernt. Født 22 Novbr. 1746, død 22. April 1805. Kammerherre, Conferentsraad, Ridder af Dbg. Handelsmand i Christiania. Godseier. Eier af Fabrikker, Biergværker og udstrakt Skovland i Norge 24

Anker, Carsten Tank. Født 17. Novbr. 1747, død 13. Marts 1824. Conferentsraaad. Optaget i Adelsstanden 1778. Norsk Statsmand 270

Anker, Peder. Født 8. Dec. 1749, død 10. Sept. 1824. Kammerherre. Stork. af Dbg. Rd. af Seraphimerord. Norsk Statsminister i Stockholm efter 1814. Biergværks-, Skov- og Godseier... 22—24

Baker. Engelsk Søofficier 162

Balchen, Berrent Christian. Maanedslieutenant 217 220

Balle, Nicolai Edinger. Født 12. Oct. 1744, død 19. Oct. 1816. Biskop 15

Bang, Jens. Født 1788, død i Østerisøer 22. Dec. 1811. Lieutenant i Marinen 45

Banks, Sir Joseph. Født 13. Febr. 1743, død 19. Juni 1820. Engelsk botanisk Opdagelsesreisende, Samler og Forfatter. President of the Royal Society ..... 181 185 187—188

Bastholm, Christian. Født 2. Novbr. 1740, død 25. Jan. 1819. Confessionarius 15

Bendtzen, Berndt. Født 1763, død 16. Dec. 1830. Rector ved den lærde Skole i Hillerød 16

Berg. Politimester paa St. Thomas. Søn af Cancelieraad og Byfoged i Arendal Niels B. 110

Side

Berg, L. Maanedslieutenant..... 217

Bergendal. Proviantskriver paa Linieskibet Prinds Christian Frederik 56

Bestle, Christopher. Blev paa Commandeur Jessens Anbefaling Overchirurg ved Søetaten, med Divissionschirurgs Rang. Afgik ved Freden 1814. Gik i Fart med Øst-Asiatisk Co's Skibe. Døde 23. Aug. 1834 ..... 62—63

Bettesworth, Georg Edmund Byron. Født 1780, faldt i en Træfning med J. C. A. Bielke 16. Mai 1808. Capitain i den engelske Marine 111

Bielke, Johan Christian August. Født 1781, død 25. Novbr. 1846. Cmd. af Dbg. Kammerherre. Commandeur i Marinen 96 110 111 115 135 138 140 149 206 210

Bille, Daniel. Død i dansk Vestindien 24. Febr. 1807. Capitainlieutenant i Marinen 18 27

Bille, Michael Johan Petronius. Født 8. Nov. 1769, død 27. Marts 1845. Contre-Admiral. Guldmedaille for Slaget paa Rheden. Comd. af Dbg. og den preussiske Røde Ørn. Navigationsdirecteur i preussisk Tieneste fra 1820—1838..... 38 41—42 51

Bille, Sten Andersen. Født 22. August 1751, død 15. April 1833 Stork. af Dbg. Geheimeetatsminister. Admiral..... 252

Birch. Overstyrmand paa Linieskibet Prinds Christian Frederik 58—59 65 67 91

Birch, Sophie Marie. Født 7. Jan. 1767, død 13. Dec. 1799. Datter af Guldsmed Lars Hansen B. i Hillerød, givt 22. Februar 1786 med Hans Dahlerup 3 12 13

Birch, Vilhelmine Marie. Født 7. Juni 1776, død 10. Juni 1850. Søster til Foreg. Givt 3. Mai 1800 med Hans Dahlerup 3 12

Blackett, Overdoctor i den engelske Marine..... 175

Bloch, Nicolai Johannes. Overkrigscommissair. Født 1780, død 18. Mai 1860 248

Blom, Emanuel. Født 10. Febr. 1788, død 1. Febr. 1853. Comd. af Dbg og Dbgm. Commandeur..... 254—256

Bodenhoff, Andreas. Født 17. Jan. 1763, død 4. Juni 1796. Grosserer og Tømmerhandler i Kiøbenhavn. Givt med G. B. Rosted 16

Bodenhoff, Hans Carl. Født 12. Juni 1791, død 31. Marts 1848. Rd. af Dbg. og Dbgm. Commandeur. Givt 1814 med Miss S. Cooper 207—208 212—214 218—220 223 266

Bohr, Anna Christine, f. Sandberg. Født 28 Novbr. 1766, død 23. Dec. 1831. Givt med C. F. G. B. ..... 212—214

Bohr, Anna Hedvig. Født 15. Novbr. 1797, død 5. Septbr. 1851.

Side

Datter af C. F. G. B. Givt 29. Nov. 1816 med Andreas Olsen, Byfoged og Sorenskriver, Søn af K. C. O. og R. O..... 212—214

Bohr, Christian Frederich Gottfried. Født i Helsingør 1773, død 10. Sept. 1832. Skolemand, knyttet til Bergens Skolevæsen fra 1797. Organist. Astronom. Givt 1796 med A. C. B..... 212—214

Bohr, Lovise Engelke Christiane, død 1869. Datter af C. F. G. B. Givt med Stadsmægler Ole Friele ..... 212—214

Braag, Robert. Født 1788, død 18. Mai 1842. Commandeurcapitain ..... 61 63—64

Brazier, Edward. Engelsk Søofficier 257

Bredal. Anden-Styrmand paa Linieskibet Prinds Christian Frederik 65 67 91

Bretteville. Maae vist nok være *Luis le Nordmand de B.* Født 1782, død 8. Novbr. 1847. Oberst 48

Brinck-Seidelin, Hans Diderik. Født 1780, død 4. Novbr. 1859. Viceadmiral 219 227

Brinck-Seidelin, Lovise Cecilie, f. Schwarz. Datter af kgl. Skuespiller F. S. Givt med Foreg. Forulykket i Langesundfiorden 26. Oct. 1812 227

Bruce, William Henry. Engelsk Søofficier ..... 174—175

Brun, Johan Nordahl. Født 21. Marts 1745, død 26. Juli 1816 Comd. af Dbg. og Rdr. Nordstierneordenen, Biskop i Bergen fra 6. Jan. 1804. Digter..... 139 141 214—215

Budde, Ole Christofer. Født 12. Dec. 1774, død 17. Mai 1849. Norsk Commandeurcapitain. Rd. af Dbg. og af Sværdordenen 40 46 51

Bull, Georg Jacob. Justitiarius i Høiesteret, død 12. Dec. 1854. Storkors af Nordstiernen, givt med Barbara Albertine Ørsted, Søster til A. S. og H. C. Ørsted. Paa Side 140 Johan. Skal være *Jacob*..... 140 225

Bull, Ole Christian. Født 14. Februar 1762, død 26. Aug. 1814. Procurator, fra 1796 Foged i Sandmøre, tog Afsked paa Grund af Blindhed 1804, levede siden som Pensionist i Molde. Givt med Else Marie, f. Bang, født 1761, død 1824.

Butenschön. — Maae vist være Major *Johan Barthold B.*, der døde 12. Jan. 1822 48

Bülow, Johan. Født 29. Juli 1751, død 22. Jan. 1828. Kammerherre, Geheimeconferentsraad, Cmd. af Nordstiernen, Rd. af Elephanten. Statsmand. Hofmand 205

Byron, Richard. Engelsk Søofficier 159 162 165 167—169 171—173

Campbell. Engelsk Marinerofficier..... 175

Castlereach- Stewart Robert, Marquis af Londonderry, bedre

Side

kiendt som *Viscount Castlereach*. Født 18. Juni 1769, død 12. August 1822. Begravet i Westminster Abby. Engelsk Statsmand 270

Catalani, Angelica. Født 1779 (efter andre 1784), død 1849. Berømt italiensk Operasangerinde. Var knyttet til London Opera fra 1806—1814 199

Chemnitz, Capitain ved Jægercorpset i Frederiksstad. Søn af Efterf. 48

Chemnitz, Johan Hieronymus. Født 10. Oct. 1730, død 18. Sept. 1800. Præst. Tydsk Sognepræst ved Garnisonskirken i Kiøbenhavn fra 1772--1800. Udgiver af naturvidenskabelige og andre Værker 48

Christian af Augustenborg. Født 9. Juli 1768, død 28. Mai 1810. Prinds. General. Norsk Statholder ..... 43—44 46 49 186 226

Christian Frederik. Prinds. Senere Christian VIII. Født 18. Septbr. 1786, død 20. Jan. 1848 ..... 21 249

Christie, Hartvig Casper. Født 12. Juli 1788, død 1870. Rd. af Dbg. og Seraphimerordenen. Commandeurcapitain i den norske Marine. Broder til de to Efterfølgende 46 167

Christie, Vilhelm Frimann Koren. Født 7. Dec. 1778, død 10 Oct. 1849. Norsk Statsmand. Medaille for Borgerdaad. Command. af Nordstiernen, Stork. af St. Olafs Ord. 1868 afsløredes hans Billedstøtte paa Bergens Torv. Var fra 1808—14 Sorenskriver i Nordhordland ved Bergen. Broder til Forudgaaende og Efterfølgende ..... 140 167 210 215—216 225

Christie, Werner Hosewincel. Født 11. Febr. 1785, død 24. April 1872. Premierlieutenant i Bergenhuus Reg., tog Afsked 1818. Toldcasserer i Bergen fra 1820—64. Senere knyttet til Bergens Museum. Rd. St. Olafsordenen: Broder til de to Forudgaaende 167

Cochrane, Thomas. Earl of Dundonald. Født 14. Dec. 1775, død 31. Oct. 1860. Udstødt af den engelske Marine efter Sagen med Capitain Berenger. 1817 Øverstcommanderende over den chileniske Marine, 1823 over den brasilianske, 1827 over den græske, traadte i 1832 tilbage i den engelske Marine..... 273

Collet, John. Født 22. Septbr. 1758, død 3. Febr. 1810. Rd. af Dbg. Handelsmand Christiania. Skov-, Fabriks- og Godseier .... 22—23

de Coninck, Frédéric. Født 5. Dec. 1740 i Haag, død 4. Sept. 1811. Etatsraad. Handelsmand i Kiøbenhavn, Indvandrede til Danmark 1765 30

Cronstedt. Greve. Svensk Søofficier 250

Daendels, Herman Willem. Født 21. Oct. 1762, død 2. Mai 1818 paa Guineakysten. Hollandsk General, oprindelig Advokat. Fra 1808—11 Generalgouverneur i de nederlandsk-ostindiske Colonier 267

Side

Dahlerup, Anna Georgine. Født 7. Sept. 1791, død 15. Mai 1860. Datter af H. D. i første Ægteskab 3

Dahlerup, Carl Emil. Født 31. Sept. 1813, død 21. Juli 1890. Comd. af Dbg. og af den nederlandske Egekroneorden. Medlem af den grundlovsgivende Ridsdag 1848, Amtmand og Commandant paa Færøerne 1849. Herredsfoged i Odense Herred 1861. Søn af H. D. i andet Ægteskab 3

Dahlerup, Christian Georg. Født 16. Oct. 1807, død 24. Juni 1888. Rd. af Dbg. Sognepræst til Øster Ulslev og Gadste. Søn af H. D. i andet Ægteskab 3

Dahlerup, Edvard August. Født 9. Marts 1812, død 24. Febr. 1882. Dr. med. Professor. Confererentsraad. Comd. af Dbg. Livlæge hos Christian VIII. Overlæge ved Garnisons Hospital. Redacteur af „Bibliotek for Læger". Overmedikus ved Frederiks Hospital. Søn af H. D. i andet Ægteskab 3

Dahlerup, Frederikke Louise. Født 12. Marts 1794, død 10. Juni 1796. Datter af H. D. i første Ægteskab 3

Dahlerup, Frederikke Louise. Født 24. April 1804, død 14. Novbr. 1876, givt 4. August 1828 med Sognepræst Joachim Vilhelm Bang. Datter af H. D. i andet Ægteskab 3

Dahlerup, Hans. Født 21. April 1758, død 30. Jan. 1838 i Hillerød. Veipolitiemester for Frederiksborg, Kronborg og Hørsholm Amter samt Hospitalsforstander og Postmester Hillerød. Givt første Gang 22. Febr. 1786 med Sophie Marie Birch, anden Gang med afdøde Hustrus Søster, Vilhelmine Marie Birch 3—12 244—245

Dahlerup, Hans Anton. Født 16. August 1786, død 12. Febr. 1788 Søn af H. D. i første Ægteskab 3

Dahlerup, Harald Valdemar. Født 24. Mai 1815, død 2. Februar 1894. Lærer ved Døvstummeinstitutet 1839—49. Sognepræst. Søn af Hans D. i andet Ægteskab 3

Dahlerup, Hemmine Margrethe. Født 20. Marts 1795, død 15. Juni 1796. Datter af H. D. i første Ægteskab 3

Dahlerup, Henrik Levetzau. Født 10. Novbr. 1805, død 23. April 1883. Justitsraad. Contoirchef under Kiøbenhavns Magistrat. Søn af H. D. i andet Ægteskab 3

Dahlerup, Jens Vilhelm. Faldt som Secondlieutenant i Slaget ved Siellands Odde 22. Marts 1808. Begravet i Krigergraven paa Odden. Søn af Hans D. i første Ægteskab 3 13 14 15 19 50 55 57—60

Dahlerup, Jens Vilhelm. Født 21. Apr. 1810, død 8. Aug. 1833. Secondlieutenant i Marinen, Søn af H. D. i andet Ægteskab. 3

Dahlerup, Lars Christian. Født 7. Juli 1799, død 16. Mai 1876.

Side

Apotheker i Thisted til 1846, derefter Eier af Gaarden Christianslund i Odder, Søn af H. D. i første Ægteskab 3 4

Dahlerup, Laurentze Cathrine. Født 25. April 1789, død 6. Febr. 1865. Givt 21. Dec. 1810 med J. Duurloo. Datter af H. D. i første Ægteskab 3 244

Dahlerup, Lauritz Christian. Født 8. Novbr. 1797, død 25. April 1798. Søn af H. D. i første Ægteskab 3

Dahlerup, Michael Henrik Ludvig. Født 17. Aug. 1802, død 16. Dec. 1889. Rd. af Dbg. Stiftsprovst i Aarhus. Søn af H. D. i andet Ægteskab 3

Dahlerup, Sophie Marie. Født 31. Marts 1793, død 6. Juni 1796. Datter af H. D. i første Ægteskab 3

Dahlerup, Sophie Marie. Født 14. April 1801, død 26. Marts 1878, givt 19. Juni 1826 med Dr. med. Oluf Lundt Bang, Geheimeconferentsraad, Professor og Overlæge ved Frederiks Hospital. Datter af Hans D. i andet Ægteskab 3

Dahlerup, Vibeke Cathrine. Født 10. Marts 1796, død 3. Mai 1854, givt 24. Februar 1828 med Amtsfuldmægtig Anders Møller Kjær Berthelsen i Thisted. Datter af Hans D. i første Ægteskab.... 3

Darre, John Reidarson. Rigsraad og Ridder. Nævnes allerede 1373, fra 1388 som Rigsraad. 13. Juli 1397 medforseglede han det i Anledning af Calmarunionen udfærdigede Document. Han levede endnu 1407 paa sin Gaard Bielland 48

Darre, Niels Stockfleth. Født 10. Febr. 1765, død 9. Oct. 1809. Rd. af Dbg. Major i og Overquarteermester i Generalstaben. Adjutant hos Prinds Christian af Augustenborg 48

Degraves. Fransk Søofficier ..... 115 147—148

Dietrichson. Artilleriemajor. Broder til Paafølgende og Indrulleringschefen. Søn af Generalmajoren 149

Dietrichson. Maanedslieutenant. Broder til Indrulleringschefen og Foreg. Søn af Efterfølgende 149 157 163 206

Dietrichson, Fredrik. Generalmajor, død 29. Mai 1791. Fader til de to Foregaaende og den Efterfølgende 149

Dietrichson, Gabriel Grubbe. Født 21. Marts 1777, død 27. Juli 1855. Capitain i den norske Marine, Indrulleringschef og Overlots. Rd. af Dbg. Medaille for Slaget paa Rheden. Søn af Generalmajoren og Broder til de to før denne nævnte 46 51—52 149 203

Dorn, Hendrik Ernst. Født 22. Febr. 1779, død 1819. Capitain i den norske Marine ..... 215 228—229 230

Dudden, Frederik. Død 30. Mai 1850. Generalmajor..... 55

Duntzfeldt. Koffardiecapitain. Broder til Paafølgende .. 198—199 201

Side

Duntzfeldt, Christian Vilhelm. Født 8. Sept. 1762 i Ostindien, død 20. Oct. 1809 i Paris. Handelsmand i Kiøbenhavn 198

Duurloo, Johannes. Født 25. April 1789, død 11. Dec. 1840, givt 21. Dec. 1810 med Laurentze Cathrine Dahlerup. Plantageeier paa St. Croix, senere Eier af Gaarden „Lille Egede" i Boelslunde Sogn, Sorø Amt 244

Eibersdorff. Enke i Bergen ..... 144—146 206

v. Einem. Lieutenant i Infanteriet ..... 75 78—79

Evers. Søofficier 248

Fabricius, Lars, død 11. Sept. 1830. Commandeur. Overlods 30

de Falsen, Christian Magnus. Født 14. Sept. 1782, død 13. Jan. 1830. Norsk Høiesterets-Justitiarius, Politiker og Forfatter. Var fra 1814—1822 Amtmand i Nordre Bergenhuus; fra 1825—1827 Stiftsamtmand i Bergen. En Mindestøtte over ham i Vollebæk. Søn af Paafølgende og Broder til de to Næstkommende 200

de Falsen, Enevold. Født i Kiøbenhavn 17. Oct, 1755, død 16. Nov. 1808. Etatsraad. Justitiarius. Digter. Fader til Foregaaende og de to Paafølgende 227

de Falsen, Hagbarth. Født 1792, død 1836. Stiftsamtskriver. Søn af Foregaaende og Broder til Paafølgende og til C. M. de F. 200

de Falsen, Jørgen Conrad. Født 20. Aug. 1785, død 23. Aug. 1849. Comd. af Dbg. Contre-Admiral. Søn af Digteren Enevold de F. Broder til Forudgaaende og C. M. de F. 200 249

Fasmer, P. Maanedslieutenant 146 148

Fasting. Oberst 236

Fasting, Thomas. Født 25. Febr. 1769, død 21. Nov. 1841. Commandeurcapitain. Statsraad 19

Faust, Md. Jordemoder i Stavanger ..... 103—104 107

Feldborg. Søster til Forfatteren Andreas Andersen F. Givt med Professor Niccols ved Oxford Universitet 268

Feldborg, Andreas Andersen. Født i Kiøbenhavn 9. Sept. 1782. død i Danzig 4. Aug. 1838, Forfatter paa det engelske og danske Sprog. Broder til Foregaaende 268

Ferris, William. Engelsk Søofficier 162

Ferry. Født 1780. Premierlieutenant paa Linieskibet Prinds Christian Frederik ..... 54 63—64

Fisker, Lorentz Heinrich. Født 5. Oct. 1753, død 1. Jan. 1819. Optaget i dansk Adelstand. Den franske Orden pour le merite Stork. af Dbg. Contre-Admiral. — Fra 1807 ansat som Generaladjutant for Søetaten hos Prinds Chr. af Augustenborg, siden Chef for hele Norges flydende Defension ..... 47 204—205 252

Side

Flor, Lars. Født 9. Sept. 1789, død 1. Jan 1826 paa Java. Capitainlieutenant 248
de Fontenai, Robert. Premierlieutenant paa Linieskibet Prinds Christan Frederik 46 50
Frederik af Hessen-Kassel. Prinds. Født 24. Mai 1771, død 24. Febr. 1845. General. Vice-Stadtholder i Norge fra 9. Jan. 1810 23. Mai 1913. Senere Feltmarchal og Statholder i Hertugdømmerne 55 205 226 242 249 252
Frederiksen. Søofficier 223
Frimann, Claus. Født 15. Mai 1746, død 11. Oct. 1829. Præst og Digter. Blev 1800 valgt til Provst i Nordfiord. 112 124
Fugl. Styrmand ..... 80—81
Fæster, Ole. Maanedslieutenant 116
Gardner, Lord Alan. Født 12. April 1742, død 1. Jan. 1809. Admiral i den engelske Marine. Fra 1807 Overcommando over Canalflaaden 92
Giedde, Hans Christoffer. Født 23. Juli 1738, død 1. Marts 1817, Generalmajor 48
Grant. Overlæge paa det engelske Linieskib Stately 60
Gray. Engelsk Marinerofficier 175
Grodtschilling, Frederik. Født 1782, død 12. April 1820. Capitain i Marinen. Rd. af Dbg. 203
Grodtschilling, Georg Joachim. Født 6. Februar 1785, faldt 6. Juli 1812 i Træfningen ved Lyngør. Premier-Lieutenant i Marinen Rd. af Dbg. 54
Grove, Johan Christian. Født 1789, død 5. Mai 1834, Capitain i Marinen. Rd. af Dbg. Givt med Efterfølgende ..... 105 243—244
Grove, Wenniche, f. Garmann. Født 1793, død 29. Sept. 1849. Givt med Foregaaende 105
Gunder. Officiersoppasser paa Linieskibet Prinds Christian Frederik 57
Gunnerus. Etatsraad. Collegial Embedsmand 226
de Gyldenpalm. Eiler. Født 31. Jan. 1781, død af Feber i dansk Vestindien 16. Mai 1807. Secundlieutenant i Marinen 27
Gøring. Lieutenant i Infanteriet ..... 75—76 78 89 92
Haffner, Johan Wolfgang Reinhold. Født 24. Januar 1770, død 10 Aug. 1826. Generallieutenant, Kammerherre. Stork. af Dbg. Kiøbte 1812 Hovedgaarden Egholm i Kbhvns. Amt og heraf oprettedes et Stamhuus for hans Descendenter 205 252
Hallander. Søofficier 153
Hamilton, William Richard. Født 9. Jan. 1777, død 11. Juli 1859. En-

Side

gelsk Diplomat. Historisk Forsker og Forfatter. Fra 1809—1822 Undersecretair i det engelske Udenrigsministerium ..... 270—271
Hammer, Even. Infanterielieutenant..... 140 208 223
Havn, Jens Nielsen. Capitainlieutenant, død 9. Juni 1809. Fader til Paafølgende 28
Havn, Peter Volrath Jensen. Født 1688, død 5. Nov. 1827. Capitainlieutenant i Marinen. Søn af Foregaaende .... 27—28 220—221
Heiberg. Præst i Sælø, givt med en Frøken Leganger..... 129 150
Hesselberg, Beathe Hedvig, død 1836. Datter af H. J. H. H., givt med H. J. Wettlesen..... 138
Hesselberg, Ellen, f. Heym. Født 1759, død 21. Mai 1844. Givt med Paafølgende..... 233
Hesselberg, Engelbreth. Født 1755, død 12. Nov. 1813. Sorenskriver. Givt med Foregaaende 233
Hesselberg, Hans Jacob Henning. Født 12. Juni 1803, død 8. Mai 1809. Rd. af Dbg. Commanderende General i Bergen Stift. Chef for Bergenhusiske Inf. Reg. Commandant paa Bergenhuus. Fader til B. H. H. 138
v. Holck, Carl Christian. Født 1758, død 6. April 1816. Rd. af Dbg. Commandeur..... 234
Holm, Hans Peter. Født 17. Juni 1772, forulykkede med en Baad paa Langesundsfiorden 26. Oct. 1812. Capitain i Marinen. Monument reist for ham paa Langesundsfiordens Kyst. Chef for Fregatten Najaden og tre medfølgende Brigger i Træfningen ved Lyngør 6. Juli 1811. Søn af Efterfølgende 7 203 227
Holm. Peter. Født 1. Juni 1744, død 21. April 1819. Capitain i det asiatiske Compagnies Tieneste. Fader til Foregaaende..... 7
Horneman, Christian. Født 15. August 1765, død 7. Marts 1844. Miniaturmaler. 1805 Medlem af Academiet 268
Hornemann, Christian H. Frederik, død 1825. Udnævnt til Generalconsul i London 24. Febr. 1814 ..... 187—188, 199—200 276
Holst. Styrmand 80
Holsteen, Carl August. Født 1787, faldt under Angrebet paa Anholt 26. Marts 1811. Premierlieutenant i Marinen 195
Holsten, Frederik Christian. Født 6. Oct. 1783, død 31. Oct. 1816. Capitain i Marinen. Var Generalconsul i Sverig 1811—1813, hvor han spillede en vigtig Rolle ved Underhandlingerne 242
Howe, Lord Richard. Født 8. Marts 1725 (1726?), død 5. Aug. 1799. Engelsk Admiral 265
Huitfeldt. Her er vistnok meent *Arild Christopher H.* til Eskervig ved Frederikshald. Major. Født 30. Jan 1769, død 2. April 1845 48

Side

Hutchinson. Capitain i den engelske Marine. „Commissioner of the board of transport for prisoners of war“ 66 177

***J**essen, Carl Vilhelm.* Født 10. Juli 1764, død 30. Marts 1823. Contre-Admiral. Gouverneur paa de dansk-vestindiske Øer 32 34 35 39—43 46—47 63—64 70—71 77 246 248 250 252

Jones. Capitain paa den engelske Orlogsbrig Talbot 184

Joyeuse, Villaret de. Fransk Admiral 265 267

Jürgensen (Jørgensen), Jørgen. Født 7. April 1780, død paa van Diemens Land 1845. Aventurier. Dansk Forfatter paa det engelske Sprog. Broder til Paafølgende..... 176—177 180—188

Jürgensen, Urban. Født 5. August 1776, død 14. Mai 1830. Uhrmager. Medlem af Videnskabernes Selskab. Tilkiendt Videnskabernes Selskabs Medaille. Landhuusholdningsselskabets store Guldmedaille for et af ham opfundet Thermomether. Udgivet Værker om Uhrmageriet. Broder til Foregaaende 176

***K**aas, Frederik Julius.* Født 24. Aug. 1758, død 11. Jan. 1827. Statsminister. Kammerherre. Stork. af Dbg. Rd. af Elephanten. 224 276

Kemp, Christian. Død 8. April 1813. Overkrigscommissair og Contoirchef i Admiralitetet..... 245

Kielland, Gabriel Schancke. Agent. Kiøbmand. Viceconsul i Stavanger..... 106

Kierbo. Foged i Korssund 228 231

Kierulf, Andreas Carl. Født 1784, død 6. Jan. 1827, som Sognepræst i Søborg. Givt med Clarisse Alsing..... 268

Kierulf, Paul Severin. Født 1794, død 30. Mai 1842. Rd. af Dbg. og den Franske Æreslegion. Capitain i Marinen 266—268 272 273—275

Kinch, Peter Christian. Født 24. Marts 1784, død 23. Juni 1859. Rd. af Dbg. Dbgmd. Deputeret i Admiralitets- og Commissariats-Collegiet. Generalkrigscommissair 44

Kraft, Christian Frederik. Født 10. Juni 1789, død 4. Juli 1823. Capitainlieutenant. Rd. af Dbg. og Dbgmd. 30 31

de Krieger, Johan Cornelius. Født 7. Juli 1756, død 9. Juli 1824. Kammerherre. Stork. af Dbg. Contre-Admiral 249 250

de Krieger, Johannes. Født 1773, død paa St. Thomas 12. Mai 1818. Comd. af Dbg. Commandeurcapitain..... 47

de Krieger, Johan Wilhelm Cornelius. Født 17. April 1788, død 7. Marts 1857..... 46 63 69—70 76—77 81 91—92 96 248

***L**ange.* Enke i Bergen..... 223

Langley, Samuel. Engelsk Søofficier 258

Larsen. Gaardmand i Osmundvaag..... 128

Side

Lassen, Albert. Borgermester i Bergen. Broder til Paafølgende og Søn af Næstfølgende 140 208 223

Lassen, Hartvig Marcus. Født 27. August 1781, død 17. Aug. 1856. Cand. jur. Capitain i Armeen. Toldinspecteur, senere Bankdirecteur. Søn af Paafølgende og Broder til Foregaaende 140 208

Lassen, Nicolai Christian Vendelboe. Født 5. Mai 1748, død 2. Jan. 1818. Justitsraad. Rd. af Dbg. Fra 1793 Toldinspecteur i Bergen. Fader til de to Foregaaende 240

Lassen, Wilhelm Cornish, død 1830. Provst og Sognepræst i Gran 240

Lawaetz, Johan Daniel. Født 17. Marts 1750, død 7. Oct. 1826. Conferentsraad. Comd. af Dbg. Kiøbmand, Fabriksdrivende og Bankdirecteur i Altona 247

Lawaetz, Niels Peter. Født 1791, død 30. April 1813. Secundlieutenant i Marinen .. 207—208 215 220 223 230 232 234 236 243 247

Leganger Jomfruerne. (2) 129

Lemming, Jens Zeuthen. Født 9. Dec. 1744, død 8. Dec. 1825. Generalmajor. Blev Marinercorpsets Chef ved dettes Oprettelse 1803. Fik Afsked 1807 29

Lerche, Christian Cornelins. Født 2. Sept 1770, død 26. April 1852. Greve. Kammerherre. Ceheimeconferentsraad. Stork. af Dbg. Amtmand 7

v. Levetzow, Heinrich. Født 4. Oct. 1734, død 24. Marts 1820. Naturaliseret som hørende til dansk Adel. Kammerherre. Geheimeconferentsraad. Rd. af Elephanten. Stork. af Dbg. Rd. af l'union parfaite. Amtmand 7 8 10 245

Lewis. Agent for „The board of transport of prisoners of war" i Reading ..... 72—73 197

Lohmann. Pensioneret Major af Bergenhuus Regiment 129 218

Lohse. Lieutenant i Artilleriet ..... 75—76 79 89 92

Lorentzen. Proviantskriver 217

Lorck, Lorents. Født 1782, død 20. Juni 1820 paa St. Croix. Capitain i Marinen. Side 31: Lorik, skal være Lorck 31

Lundby. Lieutenant i Artilleriet 75

Lund, Jakob Johan. Født 1784, død 19. Mai 1860. Capitainlieutenant i Marinen 169 248

Lund, Jochum. Født 1779, død 1841. Capitainlieutenant i den norske Marine, fra 1824 Indrulleringschef og Overlots i Bergen .. 202

Lütken, Christopher. Født 5. Nov. 1782, død 9. Mai 1857. Kammerherre, Stork. af Dbg. Viceadmiral 149

Lütken, Magnus. Født 1782, død 11. April 1847. Rd. af Dbg. og Dbgmd. Contre-Admiral 203

Lütken, Otto. Født 1. Dec. 1749, død 21. Dec. 1835. Stork. af Dbg.

Side

Admiral. Fra 1810—14. Høiestcommanderende for Norges flydende Defension 204

Lütken, Otto Frederik. Født 1789, død 1. Dec. 1862. Commandeur-capitain..... 65 81 91

Lütken, Thomas Joachim. Født 1788, død 29. Marts 1842. Rd. af Dbg. Commandeur..... 46 153 203

***M**arstrand,* Enkefrue fra Stavanger 167

Martini, Johan Frederik. Overchirurg. Død i Gothenburg. Juni 1808 ..... 57 62

Mecklenburg-Charlotte Frederikke. Prindsesse. Født 4. Dec. 1785, død 13. Juli 1840, givt med Prinds Christian Frederik (senere Chr. VIII) 21. Juni 1806, skilt 1810. Datter af Paafølgende.... 21

Mecklenburg-Frederik Frants I. Hertug af Mecklenborg-Schwerin, fra 1815 Storhertug. Født 10. Dec. 1756, død 1. Febr. 1837. Hans Gemalinde var Louise af Sachsen-Gotha ..... 21—22

Meidell, Dittmar. Artillerielieutenant..... 140 208 213

Melstedt, Ketil. Major. Faldt under Angrebet paa Anholt 26. Marts 1811 196

Meyer, Christian Nicolai, død 14. Aug. 1820. Commandeur-capitain..... 254

le Mezle. Fransk Oberst. Engelsk Krigsfange 192 196—197 263—266

Moëns, Bernelot. Kiøbmand fra Rotterdam. Politisk Flygtning 191—192 196. 265

Monk. Eier af Slottet Colchillhouse ved Reading..... 71 87 187

Monk. (Monck) Georg. Baron af Potheridge, Beauchamp og Flyes, Greve af Torrington og Hertug af Albemarle. Født 6. Dec. 1608, død 3. Jan. 1670. Engelsk General og Statsmand 71

Moore, Sir John. Født 13. Nov. 1761, død 16. Jan. 1809. General i den engelske Armee 65

Mortensen. Maanedslieutenant..... 191

Motzfeldt, Christian Frederik, død 18. Juli 1811. Commandeur-capitain..... 149

Motzfeldt, Peter. Født 3. Aug. 1777, død 1. April 1854. Capitain i Artilleriet, senere norsk Statsmand. Rd. af Seraphimerordenen 75—76 88 91 140 196 225 265

Mowinkel, Mdm. f. Leganger. Gaardeier i Osmundsvaag .. 128—129 131 150 222

Müller, Jochum Nicolai. Født i Trondhiem 1. Febr. 1775, død 2. Jan. 1848. Norsk Viceadmiral. Høiestbefalende over den norske Marine fra 1836—1845 ..... 54 153 206—207

Møller. Forvalteren paa Linieskibet Prinds Christian Frederik... 56

Nicoll. Præst i Aalesund, givt med Frøken Leganger..... 150

Side

Nisbett, Samuel. Engelsk Søofficier ..... 173—174
Numsen, Christian Frederik. Født 11. April 1741, død 26. Nov. 1811 i Helsingør. Geheimeconferentsraad, Kammerherre, Overhofmarschal. Rd. af Elephanten. Stork. af Dbg. og Dbm. 55
Ogilvie. Kiøbmand i Lerwick 171
Olsen, Karen Catharina, f. Morup. Enke efter Politimester i Bergen, Rulf O. 208
Pakelin, Mrs. Svensk Koffardiecapitains Enke, der drev et af Skandinavere frequenteret Boardinghouse i London 267
Paludan, Frederik August. Født 11. Dec. 1792, død 3. Jan. 1872. Commandeur 248
Parelius, H. Maanedslieutenant 217 228
Parker, Sir George. Født 1767, død 1847. Engelsk Admiral. Fra 1805—1808 Capitain paa Linieskibet Stateley, stationeret i Nordsøen 59 92
Parkhurst, Benjamin. Forvalter ombord paa den engelske Fregat Belvedere 175
Peschier, Pierre. Født i Genf 1746, død 16. Jan. 1812. Handelsmand i Kiøbenhavn. Indkaldtes til Danmark 1768 af F. de Coninck. Naturaliseredes 1776 244
Petersen. Lieutenant i Infanteriet 75 78 80
Pløen, Marcus. Rig Christiania-Kiøbmand 275
Pogander. Svensk Koffardiecapitain i Gothenborg 61
Prydz. Johan Lorentz. Stabscapitain. Falden 27. Marts 1811 under Angrebet paa Anholt 196
Quaade, Peter Frederich. Født 16. Jan. 1779, død i Marts 1850. Comd. af Dbg. Generalmajor 54
Ramm. Lieutenant ved Jægerne. Født 1789, død 10. Juni 1809 .. 48
Rantzau, Carl Adolph. Født 2. Sept. 1742, død 3. Juni 1814. Greve. Kammerherre. Stork. af Dbg. Amtmand 7 10
Rasch. Koffardiecapitain. Broder til Paafølgende 188 274
Rasch, Otto Frederik. Født 15. Juni 1780, død 21. Aug. 1817. Capitain i Marinen. Broder til Foregaaende 77 274
Rasmussen, Bendt. Maanedslieutenant .. 116 121—122 127 131—132 136 156 158 160 175 177 178—179 189 191 219
Ravn, Vilhelm Frederik. Født 1785, død 13. Juli 1840. Commandeurcapitain 248 251
Recke, Ernst. Premierlieutenant paa Linieskibet Louise Augusta. 47
Reedtz-Thott, Frederikke. Født 1794, død 22. Marts 1865. Baronesse. Givt med Commandeur i Marinen, Kammerherre J. C. A. Bielke 138
Reeves. Chef for „The Alien-Office“ 272
Rehausen. Baron. Svensk Diplomat 271

Side

Rehfeldt, Albert. Født 1738, død 10. Dec. 1808. Justitsraad. Contoirchef 5

Rehling, Andreas Johan. Født 22. Febr. 1748, død 30. Nov. 1790. Præst. Fra 1786—1790 Slotspræst i Frederiksborg og Sognepræst i Hillerød og Herløv. Fader til Efterfølgende..... 208

Rehling, Didrik, død 23. Aug. 1863. Capitain i Armeen. Søn af Foregaaende..... 208—209

Reichborn, Johan Henrik. Oberst, død, som Toldinspecteur i Drammen 1849..... 238

Rein, Jonas. Født 30. Jan. 1760, død 21. Nov. 1821. Præst og Digter. Fra 1808—1814 Præst ved Nykirke i Bergen . 139 141 225

Rhein. Præst i Helland Sognekald..... 97 100—101

Roed, Hans. C. A. Rothes Tiener ombord paa Linieskibet Prinds Christian Frederik 60

Rolfsen, Rasmus. Kiøbmand, senere Bankcasserer. Biskop Nordahl Bruns Svigersøn 214

Rolfsen, Tønnes. Født 16. Oct. 1784, død 6. Juli 1837. Bradbænksmester, Skibsbygger og Rheder..... 211

Romana, Pedro Caso y Sylva. Født paa Mallorca 1770, død i Portugal 23. Jan. 1811. Marquis. Spansk General 76

Rosenkrantz, Niels. Født 9. Sept. 1757, død 6. Jan. 1824. Kammerherre. Diplomat. Minister 276

Rosenquist, Terkild. Født 1746, død 13. April 1811. Forh. Regimentsskriver 5

Rosenstand, Peter, død 6. Dec. 1846. Capitainlieutenant..... 248

Rosenørn, Thøger Emil. Født 15. Mai 1787, død 20. Aug. 1819. Capitain i Marinen 76 91

Rosing, Ulrik Frederik. Født i Norge 17. Dec. 1776, død 2. April 1841 som Sognepræst i Horsens. Consistorialraad. Fra 1801—1812 Præst ved den danske Menighed i London... 179 191 199 201 265

Rosted, Berthel Michael. Født 1729, død 1785. Justitsraad og Amtsforvalter i Roeskilde. Fader til Paafølgende..... 5

Rosted, Christian Ludvig. Født 7. Februar 1766, død 7. Juni 1827. Justitsraad. Contoirchef i Admiralitetet. Givt med Margrethe Birch. Søn af Foregaaende..... 5 16 243 245

Rosted, Gertrud Birgitte. Født 8. Jan. 1779, død 18. Juli 1798. Givt med Andreas Bodenhoff. Søster til Foregaaende. Datter af B. M. R. 16 245

Rothe, Carl Adolph. Født 8. Dec. 1767, død 12. Juli 1834. Comd. af Dbg., Guldmedaille for Slaget paa Rheden, Kammerherre. Contre-Admiral. Fra 1808—1814 Gouverneur paa Bornholm

Side

og Cristiansøe. Fra 1820—1822 Generalgouverneur i dansk Vestindien ..... 50—61
Ryland, Hans. Maanedslieutenant .... 116—117 136
Rømer, Carl Ludvig Vilhelm. Født 20. April 1768, død 9. Oct. 1857. Kammerherre. Stork. af Dbg. Generallieutenant 251
Rønneberg, Claus. Kiøbmand i Walderkoug 151 222
Sagen, Lyder Christian. Født i Bergen 13. Marts 1777, død 16. Juni 1850. Skolemand og Forfatter. Var fra 1805—50 knyttet til Bergens Skolevæsen ..... 139—140 210—211
Saumarez, Lord James. Født 11. Marts 1757, død 9. Oct. 1836. Admiral i den engelske Marine. Commanderede den engelske Østersøflaade fra 1808—13 65
Scheidtmann. Premierlieutenant i Marinen 45
v. Schmidten, Ulrik Christian. Død i Aug. 1820. Lieutenant i Marinen 31
v. Scholten, Peter Carl Frederik. Født 17. Mai 1784, død 26. Jan. 1854. Stork. af Dbg. Kammerherre. Generalmajor. Fra 1836—47 Generalgouverneur i dansk Vestindien. Søn af Efterfølgende 70—71 76 80
v. Scholten, Wilhelm Casimir. Født 19. Sept. 1752, død 13. Mai 1810. Oberstlieutenant. Fader til Foregaaende.. 70—72 75—77 265
Schultz, Angust Didrik. Født 1789, død 5. April 1862. Commandeurcapitain. Toldinspecteur i Veile 27 32 248
Schumacher, Johan Gotfried. Født 1779, død 30. Dec. 1816. Capitain i Armeen 248
Schwarz, Frederik. Født 15. Juni 1753, død 13. Juli 1838. Kgl. Skuespiller. Debuterede paa det kgl. Theater i 1773 227
Schümichen, Johan Gotfred. Født 1779, død 30. Dec. 1816 i Vestindien. Capitain i Armeen ..... 75 78—79
Selmer, Peter Hersleb. Død 31. Jan. 1819. Commandeur 26
Skibsted, Peter Nicolai. Født 12. Jan. 1787, død 18. April 1832. Capitain i Marinen. Rd. af Dbg.... 186 191 193 196 200—201 203
Smith, Christian N. Maanedslieutenant 217
Sneedorff, Hans Christian. Født 22. Mai 1759, død 13. Oct. 1824. Kammerherre. Contre-Admiral. Fra 1786 knyttet til Søcadetacademiet, fra 1797 som Chef. Fader til Efterfølgende.. 16 19—20 25 28 32 46 47 49 127 218 243—244
Sneedorff, Henrik Gerner. Født 1793, død 7. Mai 1883. Rd. af Dbg. Commandeurcapitain. Toldinspecteur. Søn af Foregaaende ..... 205 207—208 215 223 243 270—271
Soland. Lieutenant i vesterlehnske Regiment. Faldt i Slaget ved Siællands Odde 22. Marts 1808 57

Side

Stabel. Oberst. Vicegouverneur i Vestindien. I 1820 afskediget uden Pension for ubeviste Anklager mod sin Superieur (Generalgouverneur Bentzen), død i Udlandet ..... 75—76 88 91 265

Stibolt, Jens Peter. Født 23. Sept. 1774, død 21. Febr. 1860. Comd. af Dbg. Viceadmiral. Forestod Værfterne i Christiansand fra 1807—1814 34

Stopford, Sir Robert. Født 5. Febr. 1768, død 25. Juni 1847. Engelsk Admiral ..... 37—39

Stricker, Justus Alexander. Født 1776. død 30. Jan. 1841. Oberst 255

Sykes. Engelsk Søofficier 173

Sølling. Koffardiecapitain. Pleiesøn af Paafølgende 80

Sølling, Peder Norden. Født 1. Sept 1758, død 27. Febr. 1827. Commandeur. Bekiendt for sin Construction af lukkede Baade (Søllingske Lotscuttere). Stifter af Bombebøssen 80

Theisen. Maanedslieutenant ..... 191—192 196

Thorstenson. Officier ved Garnisonen i Frederiksstad 48

Thostrup. Søofficier ..... 65 77 91—92 248

Thulstrup, Eleonora, f. *Clauson-Kaas.* Født 20. Nov. 1778, død 11. Sept. 1823. Givt 1799 med Magnus Andreas Thulstrup, Regimentschirurg ved det norske Jægercorps og Chirurg ved det militaire Institut i Christiania 23

Thygeson, Nicolai Emanuel. Født i Danmark 19. April 1772, død 16. Mai 1860. Stiftsamtmand i Christiansand fra 1804—09 ... 34 37 40 43—44

Tobiesen, Peter. Født 1738, død 5. Nov. 1817. Comd. af Dbg. Generalmajor. Chef for det Vesterlehnske Inf. Reg. ... 34 40 43—44

Top, Hans. Født 1777, død 30. Oct 1833. Premierlieutenant i Marinen. Rd. af Dbg. Senere Justitsraad og Postmester i Helsingør 43 50 54—61 242

Trampe, Frederik Christoffer. Født 19. Juni 1779, død 18. Juli 1832. Greve. Dr. jur. Capitain i Armeen. Stiftsamtmand. Kammerherre. Var fra 1804 Amtmand og fra 1806—09 Stiftamtmand paa Island 182 184

Treschow, Herman Gerhard. Født 18. Juli 1780, død 12. Febr. 1836. Amtmand. Var fra 1811—14 Amtmand i Nordre-Bergenhuus Amt ..... 226 228—229

Trumphy. Koffardiecapitain 110 138

Tullin. Frue i Christiania 23

de Tuxen, Benedicte Uglsparre. Født 1790, død 21. Mai 1877. Datter af L. de T. Givt 1811 med Contre-Admiral C. A. Rothe. Søster til de tre Paafølgende 54

de Tuxen, Charlotte Elisabeth. Født 30. April 1895. Datter af

Side

L. de T. Givt første Gang med Premierlieutenant G. J. Grodtschilling, anden Gang med Generalmajor F. Dudden. Søster til Foregaaende og de to Paafølgende 54
de Tuxen, Christiana Gustava. Født 29. Sept. 1792, død 28. Mai 1866. Datter af L. de T. Givt 25. Dec. 1812 med Generalmajor P. F. Quaade. Søster til de to Foregaaende og Paafølgende ... 54
de Tuxen, Louise Charlotte. Datter af L. de T. Givt 1814 med norsk Viceadmiral J. N. Müller. Søster til de tre Foregaaende 54
de Tuxen, Luis. Født 1748, død 21. Jan. 1828. Admiralitets- og Generalkrigscommissair og Inspecteur ved Øresunds Toldkammer. Fader til de 4 Foregaaende 54
Uchermann, Christian Bonning. Bataillonschirurg ved Bergenhuus Regiment, siden Districtslæge i Nordfiord 219
Uldall, Johannes Joachim. Kammerherre. Commandeur. Død 28. April 1839 251
Valeur. Kiøbmand i Bergen..... 138
Vibe, Niels Andreas. Født 1759, død 9. Sept. 1814. Kammerherre. Generalkrigscommissair. Amtmand i Nordre-Bergenhuus Amt fra 1802—11 ..... 141 210—12 240
Vidalin Geir. Født 26. Oct. 1862, død 20. Sept. 1823. Biskop paa Island 183
Virgin. Lieutenant i Infanteriet..... 75 79
Vogt, Jørgen Herman. Født 21. Juli 1784, død 12. Jan. 1862. Norsk Statsraad 154
Weidemann, Joachim Gotske Moltke. Født 1793, død 9. Aug. 1829. Norsk Capitainlieutenant 65 67 77 80
Westfeldt. Svensk Officier..... 242
Wetlesen, Hans Jørgen. Ingenieur-Generalmajor, død 1844. Givt med B. H. Hesselberg..... 110 138
Wiegelsen, Broder. Født 1787, død 11. Sept. 1867. Generalkrigscommissair..... 27 31 32
Wiegelsen, Niels Thygesen. Født 1784, død 25. Juli 1841. Capitain. Forh. Kiøbmand i Aalborg..... 31
Willemoes, Peter. Født 11. Mai 1783, faldt i Slaget ved Siællands Odde 22. Marts 1808. Begravet i Krigergraven paa Odden. Secondlieutenant i Marinen..... 57 62
With. Maanedslieutenant..... 150
de Witt, Jean Nordingh. Død i dansk Vestindien i Aug. 1807. Premierlieutenant i Marinen 27
Wleugel, Johan Peter. Født 14. Februar 1736, død 4. Jan. 1825. Stork. af Dbg. Dbgmd. Rd. af Elephanten. Optoges 1782 i dansk Adelstand. Admiral 19

Side

Wolff, Georg. Født 1736 i Norge, død 1826. Handelsmand. Dansk Generalconsul i England. Stiftede 1783 Bankfirmaet i London, Wolff & Dorville. Firmaet maatte give Opbud 1818..... 77 175 179 198

Wolfgang. Skolemester i Hillerød Borger- og Almueskole..... 13

Wright. Skrædder i Reading..... 196

Wulff. Cadet..... 65 67 77 80 83 94

Wulff, Nicolai. Født 1783, død i dansk Vestindien 1. April 1807. Premierlieutenant i Marinen..... 17—18 19 27

Wulff, Peter Frederik. Født 26. Nov. 1774, død 2. Febr. 1842. Comd. af Dbg. og Dbgmd. Kammerherre. Contre-Admiral. Chef for Søcadetacademiet..... 27

Zeuthen. Cadet..... 19

GYLDENDALSKE BOGHANDEL · NORDISK FORLAG

MEMOIRER OG BREVE

UDGIVNE AF

JULIUS CLAUSEN OG P. FR. RIST

MED OMSLAGSTEGNING AF
PROFESSOR **HANS TEGNER**

PRIS PR. BIND 5 KRONER

I. *Islænderen Jon Olafssons Oplevelser* som Bøsseskytte under Christian den IV, nedskrevne af ham selv. **Udsolgt.**

II. *Den helsingørske Færgemand Lars Bache.* Hans By og hans Hjem i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede. Hans Søns Optegnelser. **Udsolgt.**

III. *Fra Hoffet og Byen.* Stemninger og Tilstande 1793—1822 i Breve til Joh. Bülow til Sanderumgaard. **Udsolgt.**

IV. *Grandmamas Bekiendelser.* Interiører fra et kjøbenhavnsk Patricierhjem fra Slutningen af 18. Aarhundrede. Med Portraiter. **Udsolgt.**

V. *H. C. Andersens sidste Leveaar.* Hans Dagbøger 1868—75 ved Jonas Collin.

VI. *Portraitmalerens Dagbog.* (1793—1797.)

VII. *Islænderen Jon Olafssons Oplevelser* som Ostindiefarer under Christian IV. Nedskrevne af ham selv. Oversat af S. Blöndal.

VIII. *Af Eleonore Christine Tschernings efterladte Papirer.*

IX. *Kommandør Jens Jacob Paludans Ungdomserindringer.*

Forlagstrykkeriet, Klareboderne 3, København K.

J. V. RODES
EFTFLG.
J. SKRÆM
Nº 6
BADSTUEGADE